

การพัฒนาแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา
สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุวัฒนา จิตต์รัตนอรุณ

คุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัย วัฒน และสถิติการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพและคณะกรรมการสอบคุณภาพ ได้พิจารณา
คุณภาพของ สุวัฒน์ จิตต์รัตนอรุณ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น)

คณะกรรมการสอบคุณภาพ

.....ประธาน
(ดร.คมศร วงษ์รักษา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

..... กรรมการ
(ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พงุทธิกุล)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับคุณภาพฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่...24...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ. 2559

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนคุยฎีนิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2557

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี
ดร.พงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณา
ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ และ
ได้ถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัย วัตถุประสงค์ และสถิติการศึกษา อย่างเต็มที่ จนทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้
สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.คมสร วงษ์รักษา ประธานสอบ ที่ให้ความเมตตาต่อผู้วิจัยและ
ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าทำให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้วิจัย และขอบพระคุณ
ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ดังรายนามที่ปรากฏในภาคผนวกที่ได้ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
และเสียสละเวลาในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือการวิจัยให้มีคุณภาพ
นอกจากนี้ ยังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ตลอดจน
ขอขอบคุณสถานศึกษาที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้รูปแบบทั้งสามแห่ง ที่ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

เนื่องจกงานวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึง
ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์ และสถิติการศึกษา รวมถึงเพื่อน
ร่วมงานที่โรงเรียนบ้านสวายไศรภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
ทุกคน ที่เป็นกำลังใจและห่วงใยแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่
บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีการศึกษา
และประสบความสำเร็จจนตราบเท่าทุกวันนี้

สุวัฒนา จิตต์รัตนอรุณ

54810173: สาขาวิชาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา. ปร.ด. (วิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา)

คำสำคัญ: รูปแบบการบูรณาการ/ จิตตปัญญาศึกษา/ การประกันคุณภาพการศึกษา

ผู้พัฒนา จิตต์รัตนอรุณ: การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (A DEVELOPMENT OF INTEGRATED MODEL OF CONTEMPLATIVE EDUCATION AND QUALITY ASSURANCE FOR BASIC EDUCATION SCHOOLS) คณะกรรมการควบคุมคุรุณีพนธ์: พงศ์เทพ จิระโร, ก.ด., สมพงษ์ ปั่นหุ่น, ก.ด. 278 หน้า ปี พ.ศ. 2559

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) สำรวจสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาจากผู้บริหารและครูประถมศึกษา จำนวน 712 คน 2) ตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน และ 3) ทดลองใช้รูปแบบกับสถานศึกษาขนาดเล็กลางและใหญ่ ขนาดละหนึ่งแห่ง ด้วยแบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การเขียนสะท้อนความรู้สึก และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มัธยมศึกษาและส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหาและหาข้อสรุปเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้าง กระบวนการดำเนินการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยสามส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต โดยกระบวนการเป็นขั้นตอนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยห้าขั้น ได้แก่ ขั้นแรกสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นที่สองวางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา ขั้นที่สามปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ ขั้นที่สี่ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง และขั้นสุดท้ายปรับปรุงงานอย่างใคร่ครวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในแต่ละขั้นดำเนินการตามวงจรคุณภาพ (PDCA)

ผลการทดลองใช้พบว่าทั้งผู้บริหารและครูประถมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทักษะและพฤติกรรมปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น โดยรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ได้จริงในสถานศึกษาตามเกณฑ์การประเมินด้านประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง

548101732: MAJOR: EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT AND STATISTICS; Ph.D. (EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT AND STATISTICS)

KEYWORDS: INTEGRATED MODEL/ CONTEMPLATIVE EDUCATION/
EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE

SUWATHANA CHITRATTANA-AROON: A DEVELOPMENT OF INTEGRATED MODEL OF CONTEMPLATIVE EDUCATION AND QUALITY ASSURANCE FOR BASIC EDUCATION SCHOOLS. DISSERTATION ADVISORRS: PONGTHEP JIRARO, Ph.D., SOMPONG PANHOON, Ph.D. 278 P. 2016.

The purpose of this research was to develop an integrated model of contemplative education and quality assurance for basic education schools. The research methodology was managed in to 3 steps; 1) exploring the components of contemplative education and quality assurance from 712 primary school administrators and teachers by using EFA method. 2) examining and confirming all components and their details of contemplative education and quality assurance by 17 experts. 3) implementing the integrated model in three size of schools; small, medium and large size to find out the success of the model. Research instruments were questionnaires, observation, interview, self-report and focus groups . The quantitative data were analyzed by descriptive statistic for mean, standard deviation, factors analysis, median and interquartile range. The qualitative data were analyzed by content analysis and inductive conclusion. The research finding were as follows:

1. An integrated model of contemplative education and quality assurance for basic education schools consisted of 3 parts: input, process and output. The process had 5 steps; 1) a commitment for educational quality assurance, 2) planning operations contemplated with creating love and compassion, 3) implementing with the contemplated and daring to confront, 4) auditing continuously and 5) improving the work contemplatively to be a learning community, each part employed the P-D-C-A cycle.

The implementation results were that both primary school administrators and teachers have changed their performance in work positively. The integrated model fit to the educational quality assurance of schools in most 4 criteria; utility, feasibility, appropriately and accuracy.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	10
แนวคิดด้านจิตตปัญญาศึกษา.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ.....	47
การบูรณาการแนวคิด.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	87
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ชั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	93
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	102
ตอนที่ 2 การตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	122
ตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	143
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	164
สรุปผลการวิจัย.....	165
อภิปรายผลการวิจัย.....	169
ข้อเสนอแนะ.....	174
บรรณานุกรม.....	175
ภาคผนวก.....	186
ภาคผนวก ก	187
ภาคผนวก ข	205
ภาคผนวก ค	208
ภาคผนวก ง.....	221
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	278

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อดีและข้อจำกัดของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามระบบ.....	26
2	การสังเคราะห์ข้อบ่งชี้ภาระงานของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ.....	31
3	การสังเคราะห์หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการ.....	42
4	การสังเคราะห์การนำหลักจิตตปัญญาเจ็ดประการไปใช้ในรูปแบบต่าง ๆ.....	45
5	สังเคราะห์การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการศึกษา.....	61
6	ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา.....	63
7	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	88
8	การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ ในภาพรวมด้วย KMO และ Bartlett's test.....	91
9	กิจกรรมการดำเนินการตามรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 (กรณีศึกษา สามแห่ง).....	95
10	จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	103
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามผลการปฏิบัติของผู้บริหาร.....	104
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามผลการปฏิบัติของครู.....	113
13	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน.....	122
14	ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของประเด็นการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	141
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินตนเองตามการบูรณาการ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	156
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินพฤติกรรมเพื่อนร่วมงาน ในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	158
18	เปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการวิพากษ์จากผู้ร่วม กิจกรรมตามขนาดของ โรงเรียน.....	161
19	ความตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	190
20	ความตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	196
21	ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์.....	209
22	ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนร่วม.....	219

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 ลำดับขั้นตอนของการวิจัย.....	86
3 กรอบการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกัน คุณภาพการศึกษา.....	133
4 โครงสร้างการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ การศึกษา.....	134
5 โครงสร้างกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ การศึกษา.....	135

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับขั้นพื้นฐานมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะหล่อหลอมกล่อมเกลาให้เด็กได้มีพื้นฐานความรู้ มีความพร้อมที่จะเรียนในระดับที่สูงขึ้น การศึกษาในระดับนี้นอกจากจะสร้างองค์ความรู้ให้เด็กแล้วยังต้องปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียน ให้เด็กเป็นคนที่มีความประพฤติดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งส่วนใหญ่เด็กจะได้รับการอบรมสั่งสอนในระบบการศึกษา เด็กต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนจบการศึกษาภาคบังคับเป็นเวลา 8-11 ปี หรือหากเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องใช้เวลาเรียน 14 ปี ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนานมากสำหรับใช้เพื่อการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสถานที่สำหรับการจัดการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ สร้างและสะสมองค์ความรู้ให้เด็กได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญยิ่ง

ในการดำเนินงานจัดการศึกษาต้องประกันคุณภาพทั้งด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอนและด้านคุณภาพผู้เรียน โดยประกันได้ว่าผู้บริหารได้บริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ครูได้จัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและผู้เรียนได้รับการประกันคุณภาพว่าเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด จึงได้มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายใน โดยวงจรคุณภาพเป็นการปฏิบัติโดยบุคลากรของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ (Quality control) เป็นการประกันว่ามีการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยการควบคุมปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ (Quality audit) เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบและกลไกควบคุมคุณภาพภายใน โดยจะเป็นการตรวจสอบเชิงระบบว่ามีการดำเนินการเชื่อถือได้หรือไม่ว่าการจัดการศึกษามีคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ (Quality assessment) เป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินการของสถานศึกษา เมื่อได้มีการใช้ระบบการประกันคุณภาพ หรือระบบควบคุมคุณภาพแล้วได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพ

มากนักน้อยเพียงใด ส่วนระบบการประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สกอ.) หรือบุคคล หรือหน่วยงาน ภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษา ประกอบด้วยตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการ ประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพ และการให้การรับรองการดำเนินการเพื่อให้การศึกษา ของประเทศไทยมีคุณภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2554)

ภายหลังจากการปฏิรูปการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2542 มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางการศึกษา หลายด้าน ตั้งแต่แนวคิดการจัดการศึกษา เนื้อหาสาระของหลักสูตร การเรียนการสอน ระบบ การประเมินผลผู้เรียน ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา ระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งล้วนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ คุณภาพผู้เรียนหรือคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2552) แต่ในปัจจุบันการศึกษาของไทยยังมีปัญหาในเรื่องของคุณภาพผู้เรียน ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรและมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด จะเห็นได้จากผล การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-NET, PISA) และผลการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ มหาชน) (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2555) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานในงบประมาณ พ.ศ. 2555 จำนวน 7,985 แห่ง จากทั้งหมด 34,040 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา 5,690 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 71.26 ไม่ได้รับรองมาตรฐานการศึกษา จำนวน 2,295 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 28.74 และจากผลการประเมินรายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไปร้อยละ 18.39 ซึ่งใช้เกณฑ์ ขึ้นต่ำในการกำหนดการผ่านเกณฑ์ และจากผลการประเมินคุณภาพเชิงพื้นที่ ABA model ปี พ.ศ. 2556 ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ประเมินในช่วง ปี พ.ศ. 2554-2556 จำนวน 7 จังหวัด เขตภาคกลาง ในภาพรวมพบว่า ระดับการศึกษาปฐมวัย มีโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 1,863 แห่ง ได้ระดับดีมาก 868 แห่ง ระดับดี 945 แห่ง ไม่รับรอง 50 แห่ง ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีโรงเรียนเข้ารับการประเมิน 2,038 แห่ง ได้ระดับ ดีมาก 105 แห่ง ระดับดี 1,165 แห่ง ไม่รับรอง 768 แห่ง พบจุดอ่อน คือ ทุกจังหวัดผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ แสดงให้เห็นถึงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ตามเป้าหมาย

การจัดการศึกษาของไทยได้มีการพัฒนาคุณภาพมาโดยตลอด มีการนำระบบคุณภาพต่าง ๆ มาใช้โดยตรงและประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ เช่น ระบบมาตรฐานการประเมินคุณภาพ (ISO 9000) ระบบบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) ระบบการประเมินโดยใช้ดัชนีวัดผล (KPI) เป็นต้น ซึ่งระบบดังกล่าวมีข้อดี คือ การทำงานเป็นระบบ ตรวจสอบได้ง่าย นำมาใช้ได้กับองค์กรทุกขนาด ผลการประเมินมีความเป็นธรรม มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและมีการปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ แต่มีข้อจำกัด คือ มีความยุ่งยากในการรับรองคุณภาพ มีขั้นตอนในการปฏิบัติมาก ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้าใจวิธีการอย่างแท้จริง มีค่าใช้จ่ายสูง ต้องใช้เวลานานในการรับรองคุณภาพ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงพบการนำมาใช้ในอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการนำมาใช้ในวงการศึกษาได้มีการนำประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการอื่น อาทิเช่น การบริหารแบบมุ่งคุณภาพ ทั้งองค์กร วิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ การดำเนินการที่เป็นเลิศ การบริหารเชิงบูรณาการ การประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมา และการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นและการประเมินพหุพื้นที่ การใช้กระบวนการพัฒนาคุณภาพ และการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ (สิทธิชัย เจริญพิวัฒนพงษ์, 2552; ทิถาวรณ เลขวัฒน์, 2551; เอกธิป สุขวารี, 2554; สุดสวาท ประไพเพชร, 2551; วิชัย เสวกงาม, 2552; หฤทัย อาจปรุ, 2552; สุนันทา แก้วสุข, 2553; วิจิต เรืองแป้น, 2555) จากการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพของนักวิจัยที่ประยุกต์ใช้รูปแบบหรือวิธีการดังกล่าว จึงมีความเหมาะสมกับบริบทและประเภทของการจัดการศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกันไป บางรูปแบบแม้จะเป็นรูปแบบที่ดีแต่ก็ไม่สามารถปฏิบัติตามได้เนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น การใช้วิธีการเทียบเคียงสมรรถนะหรือวิธีดำเนินการที่เป็นเลิศ เมื่อศึกษาจากองค์กรที่ประสบผลสำเร็จว่าเขาปฏิบัติอย่างไร แล้วนำมาปฏิบัติตามก็มีข้อจำกัดในปัจจัยต่าง ๆ จึงทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จ เป็นต้น ส่วนการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมและใช้กันมานาน ในทางปฏิบัติบรรลุผลยากเนื่องจากการดำเนินการทุกคนในองค์กรต้องรู้และเข้าใจวิธีการของระบบจริง ๆ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่องจริงจัง ซึ่งบางครั้งดูเหมือนเป็นปรัชญาที่ไม่อาจบรรลุผลได้จริง ไม่มีวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนว่าต้องปฏิบัติอย่างไรที่จะสำเร็จ จึงมีการนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ และบางระบบไม่มีการนำมาใช้แล้ว เช่น ระบบมาตรฐานการประเมินคุณภาพ เนื่องจากต้องใช้บุคลากรในหน่วยงานที่มีความรู้เรื่องการประเมินระบบเป็นอย่างดี ขั้นตอนยุ่งยาก และการที่จะขอใบรับรองว่ามีคุณภาพตามมาตรฐานต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ส่วนใหญ่จึงพบการนำไปใช้ในด้านอุตสาหกรรม ส่วนการใช้ระบบการประเมินโดยใช้ดัชนีวัดผลนิยมใช้ในระยะหนึ่ง โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านแผนและงบประมาณของหน่วยงาน ซึ่งมีความเหมาะสมเพราะระบบการประเมินโดยใช้ดัชนีวัดผล กำหนดตัวชี้วัดตามกลยุทธ์ แต่เมื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา พบปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ เช่น ต้องกำหนดดัชนีวัดผลจำนวนมากตามภาระงาน เพราะงานด้านการจัดการศึกษามีภาระงานจำนวนมาก ถ้ามีการปรับเปลี่ยนภาระงานบ่อย ๆ ต้องกำหนดดัชนีวัดผลขึ้นมาใหม่อยู่เรื่อย ๆ ทุกปีและอีกประเด็นหนึ่ง การบอกว่าดัชนีวัดผลใด มีความเหมาะสมเป็นเรื่องยาก สมาชิกในองค์กรต้องมีความรู้ความสามารถและมีความเข้าใจ อย่างถ่องแท้ทุกคน จะเห็นได้ว่ามีความพยายามที่จะนำระบบ นำรูปแบบ และวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตลอด แต่ปัญหาคุณภาพการศึกษาก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข จึงจำเป็นต้องหาวิธีการหรือรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษามาดำเนินการต่อไป

การพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์เป็น โจทย์ที่ต้องแก้สำหรับสถานศึกษา ทุกแห่ง เพราะคนเก่งที่เก่งแต่เพียงอย่างเดียวแต่ขาดคุณงามความดีนั้นไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้และไม่มีคุณค่าต่อการพัฒนาบ้านเมือง การจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ดีขึ้นและยั่งยืนต้องใช้ระบบหรือวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีความเหมาะสม ทำให้ผู้ปฏิบัติ มีความเต็มใจและยินดีที่จะปฏิบัติตามที่กำหนด มีความสุขในการทำงาน ซึ่งการนำแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษาเท่าที่ได้ศึกษาพบว่ามีนำมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการศึกษาระดับต่าง ๆ ของครู (Brady, 2007, Mackler, 2008, Gunlaugson, 2009, เอมอชมา วัฒนบูรานนท์, 2552, อรอนงค์ แจ่มผล, 2552, เมธินี วงศ์วานิช, 2553, ศิรประภา พงษ์ทิกุล, 2554, ชาตรี ฝ้ายคำตา, 2554, ศศิลักษณ์ ขยันกิจ, 2553, วิชญา ผิวคำ, 2553, ฆนัท ธาตุทอง, 2553, กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์, 2553, มานิตา ลีโทชวลิต, 2553 ปฐมภรณ์ ปิ่นอินทร์, 2555) นอกจากนี้พบว่ามีการนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (พัชรี ศิริมาก, 2554) พัฒนากระบวนการและการฝึกอบรม (ชนา นิลชัยโกวิทย์, อติสร จันทรสุข, พงษธร ตันดิฤทธิ์ศักดิ์ และอัญชลี สติรเศรษฐ์, 2550) และศึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกาย (อึ้งย้งวัน ยงย่วน, ณรังษิ ดวงจันทร์ และสิริฉัตร เจริญแพทย์, 2555; กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์, 2553) ซึ่งเป็นการพัฒนา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้อื่นและสิ่งรอบตัว ดังนั้นแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นแนวคิดที่ควรนำมาบูรณาการในการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ มีปรัชญาพื้นฐานคือ เชื่อมั่น ในความเป็นมนุษย์และกระบวนการที่ศรัทธา โดยมีหลักการพื้นฐาน ได้แก่ การพิจารณาด้วยใจ อย่างใคร่ครวญ ความรักความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ ความต่อเนื่อง ความมุ่งมั่น และชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลในสามมิติ คือ การเข้าใจและยอมรับตนเอง การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษา ที่เน้นการกลับเข้ามาศึกษาเรียนรู้โลกภายในตน ชัดเกล้ากิเลสและน้อมนำคุณธรรม ความดีงาม

มาปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติจริงให้เกิดประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง ตามความถนัด ความสนใจ ประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง เชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิต ชุมชนและสังคม การฝึกปฏิบัติตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา จะช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสาร การมีสมาธิ ช่วยลดความเครียด และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ จิตปัญญาศึกษามีลักษณะเด่นที่แตกต่างไปจากการศึกษาทั่วไป จิตปัญญาศึกษาให้ความสำคัญกับความรู้ที่ได้จากภายในจิตใจของผู้เรียนรู้ ให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมของจิตใจ ผู้เรียนรู้ การยกระดับจิตสำนึกของมนุษย์สู่ระดับสูงสุด ให้ผู้เรียนเกิดปัญญาตระหนักรู้และบ่มเพาะให้เกิดคุณลักษณะเชิงบวก เน้นการเห็นเชื่อมโยงความรู้ความจริงในหลากหลายมิติ การเผชิญหน้ากับความจริงและข้อจำกัดต่าง ๆ ดังนั้นการนำแนวคิดจิตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษา จะทำให้มีโอกาสดำเนินความสำเร็จทำให้คุณภาพการศึกษาและสังคมโดยรวมดีขึ้น

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีการนำแนวคิดจิตปัญญาศึกษามานำมาบูรณาการในการประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเกิดจากความตระหนักของผู้นาองค์กรหรือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นหัวใจและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม เป็นผู้กำหนดทิศทางและเป็นผู้ขับเคลื่อน คน งาน และกระบวนการบริหาร ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำ เป็นผู้อำนวยการและเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่จะนำพาสถานศึกษาให้มีวัฒนธรรมการทำงานบนฐานคุณภาพ หากผู้บริหารนำแนวคิดจิตปัญญาศึกษามาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา จะทำให้มีโอกาสดำเนินความสำเร็จทั้งการได้ผลงานที่ดี มีคุณภาพและเพิ่มความสุขความพึงพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สมาชิกในองค์กรและผู้เกี่ยวข้อง มีความเต็มใจและมุ่งมั่นตั้งใจทำให้เกิดคุณภาพ ไม่ได้ทำเพราะหน้าที่แต่เพียงอย่างเดียว แต่ในปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลว่าได้นำแนวคิดจิตปัญญาศึกษามานำมาบูรณาการในการประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษาวิจัยในประเด็นนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นและจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

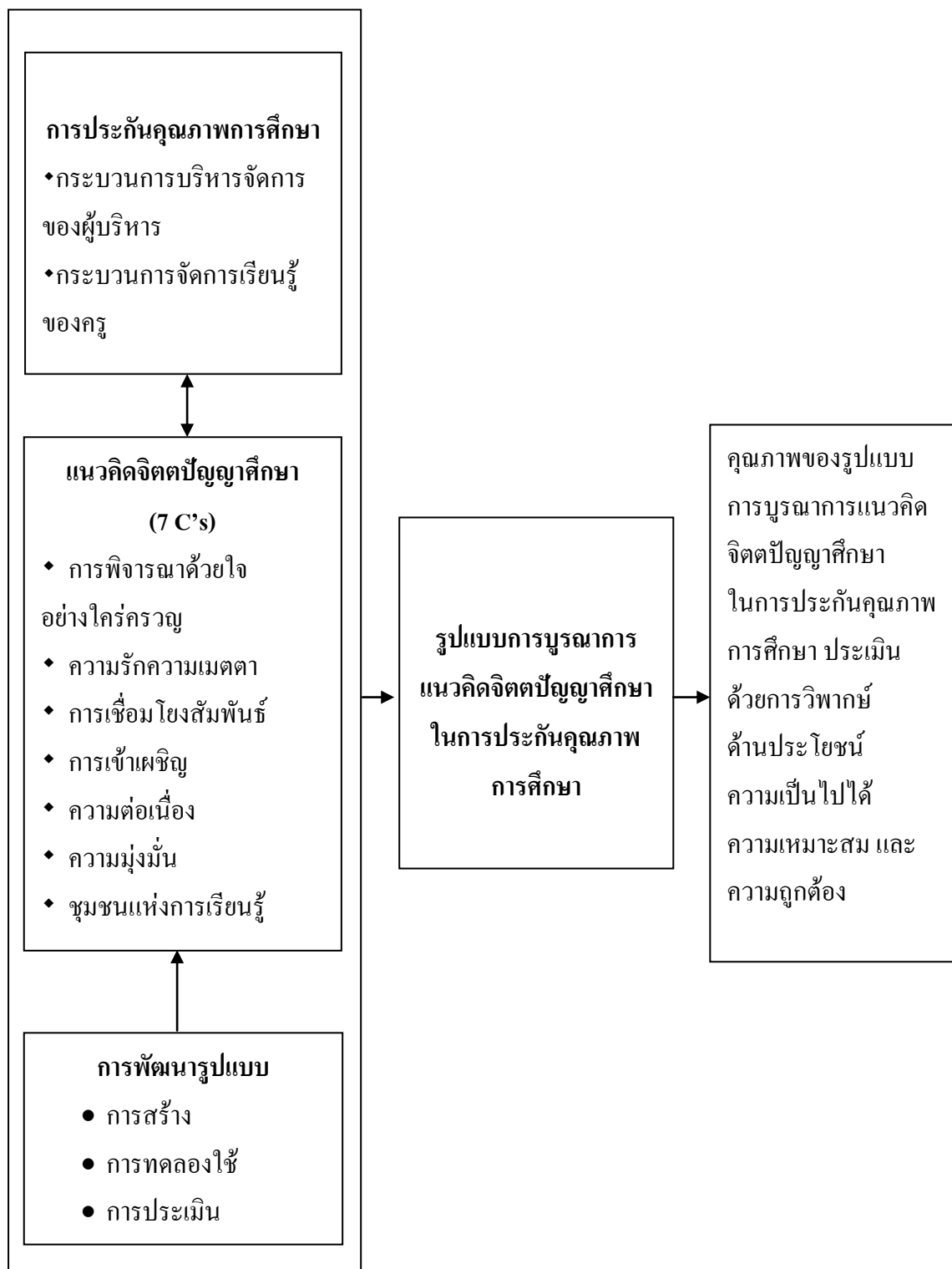
1. เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามวิจัย

1. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร ได้นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามารับรองการหรือไม่
2. รูปแบบการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามารับรองการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานควรมีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการรับรองการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน จากการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นกระบวนการดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยนำวงจรคุณภาพมาใช้ในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นขอบข่ายและภาระงานของผู้บริหารสถานศึกษา และนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของครู ในการดำเนินการได้บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา คือหลักจิตตปัญญาเจ็ดประการทุกชั้นตอนตามวงจรคุณภาพ เป็นรูปแบบการรับรองการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น และนำไปทดลองใช้กับสถานศึกษาสามขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบด้วยการประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ของกลุ่มที่นำรูปแบบไปทดลองใช้ด้วยการสนทนากลุ่ม วิชาญ และเขียนสะท้อนความคิด นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
2. สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แนวดำเนินการในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารและการจัดการเรียนรู้ของครูในการฝึกฝนตนเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองนำไปสู่การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้น
3. ได้คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้ที่นำรูปแบบไปใช้สามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

- 1.1 ประชากรที่ตอบแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น ผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.2 ประชากรพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาและจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 17 คน
- 1.3 ประชากรในการทดลองใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย
 - 2.1.1 ผู้บริหารและครู จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน เพศ ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม
 - 2.1.2 รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 ตัวแปรตาม คือ คุณภาพของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผนงาน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การตรวจสอบ (Check/ audit) และการปรับปรุงงาน (Act) โดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา คือ หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการ ประกอบด้วย หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ หลักความรักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ หลักการเข้าเผชิญ หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดมาจากด้านในทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้บริหารและครูด้านการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ความรักความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ ความต่อเนื่อง ความมุ่งมั่น และชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะกระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู ในการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหาร หมายถึง ทักษะความสามารถและ พฤติกรรม ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา

กระบวนการปฏิบัติงานของครู หมายถึง ทักษะความสามารถและพฤติกรรม ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในกระบวนการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เชื่อมโยงประสานกันอย่างสมบูรณ์

การประเมินคุณภาพของรูปแบบ หมายถึง การประเมินคุณภาพของการนำรูปแบบไปปฏิบัติในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้วิธีการประเมินด้านการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ด้วยการวิพากษ์จากผู้ใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นจึงได้วางกรอบในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. แนวคิดด้านจิตตปัญญาศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
4. การบูรณาการแนวคิด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษา

คำว่า “คุณภาพ” มีการกล่าวถึงทุกวงการโดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมได้ถูกนำมาใช้กันมาก ส่วนในด้านการศึกษาก็ได้มีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางแล้วแต่มุมมองของแต่ละบุคคลที่จะมองในแง่ใด ซึ่งมีทั้งสอดคล้องกันและมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. ความหมายของคุณภาพ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 263) ให้ความหมายคำว่า “คุณภาพ” หมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคลหรือสิ่งของ ส่วน เดมมิ่ง (Deming, 1940) กล่าวว่า คุณภาพ คือ ระดับความเป็นเลิศ คุณภาพ คือ คุณค่าและเกณฑ์ที่ผู้บริโภคเป็นผู้กำหนดขึ้น ไม่ใช่ผู้ประกอบการ คุณค่าของสินค้าเปลี่ยนไป เนื่องจากความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การปรับปรุงคุณภาพ หมายถึง การปรับปรุงกระบวนการเพื่อผลิตสินค้าเสมอ ลดข้อผิดพลาด ลดการแก้ไข ลดการซ่อม ลดการสูญเสียวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายตรงกันว่า คุณภาพ หมายถึง คุณสมบัติของผลผลิตที่ตรงตามความต้องการ

และเป็นที่พึงพอใจของลูกค้า ผ่านกระบวนการผลิตหรือกระบวนการบริการที่มีมาตรฐาน (Juran, 2009; เกษม พิพัฒน์ปัญญาคุณ, 2541; ฌ็อง-ฌัก เคอร์เนนทร์, 2545; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ส่วนทบทวนมหาวิทยาลัย (2539 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้สรุปนิยามของคำว่า “คุณภาพ” เป็นสั้นๆ นัยแรก คุณภาพ คือ การมีมาตรฐานความเป็นเลิศ โดยต้องมีการกำหนดมาตรฐานไว้ก่อน ทั้งนี้มาตรฐานอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสภาพทางสังคม นัยที่สอง คุณภาพ คือ ความตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นัยที่สาม คุณภาพ คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และนัยที่สี่ คุณภาพ คือ การพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สรุปว่าคุณภาพเป็นสภาพที่ไม่ขึ้นกับกาลเวลา คุณภาพมิใช่แต่เพียงเป้าหมายของการดำเนินงานที่เสร็จสิ้น ณ จุดใดจุดหนึ่ง แต่คุณภาพเกี่ยวข้องกับการดำเนินการอันจะส่งผลให้ได้เป้าหมายตามที่ต้องการ

ดังนั้นสรุปได้ว่า “คุณภาพ” มีความหมายจำแนกได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. คุณภาพ หมายถึง ลักษณะดีเด่นหรือความเป็นเลิศของบุคคลหรือสิ่งของ
2. คุณภาพ หมายถึง คุณสมบัติของผลผลิตที่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือความต้องการ
3. คุณภาพ หมายถึง ประสิทธิภาพของการดำเนินงานมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
4. คุณภาพ หมายถึง การพัฒนาให้ดีขึ้น

ในการวิจัยนี้ใช้คำว่า “คุณภาพ” ในความหมายของลักษณะดีเด่นของบุคคล ในการปฏิบัติงานด้านจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึงคุณภาพของผู้บริหารและครู

2. ความหมายของคุณภาพการศึกษา

คำว่า “ศึกษา” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 (หน้า 1146) หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝนและอบรม เมื่อรวมเป็นคุณภาพการศึกษา จึงหมายถึง ลักษณะที่ดีเด่นของบุคคล อันเกิดจากการเล่าเรียน ฝึกฝนและอบรม ส่วนอมรวิรัช นาคทรพร (2540) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง ความเก่งกาจสามารถทางวิชาการไม่ว่าจะในด้าน การสร้างความรู้หรือการถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547) และ สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2548) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า หมายถึง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีคุณภาพดี ส่วนสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงานว่ามีความสอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้ เป็นอย่างดี ทั้งนี้ต้องก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งคุณภาพศึกษามีหลายความหมาย โดยจะแตกต่างกันไปตามบริบทของการศึกษา ได้แก่ 1) ความเป็นเลิศที่วัดด้วยเกณฑ์บางอย่างตายตัว

- 2) การปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับหน้าที่หรือภารกิจที่สถาบันการศึกษานั้นได้รับ 3) การใช้เงิน
 ทุกบาททุกสตางค์อย่างคุ้มค่า 4) การที่องค์กรมีการสำรวจและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง และ
 5) ผลรวมของคุณลักษณะและคุณสมบัติของผลผลิต

จากที่กล่าวมาจึงสรุปว่า “คุณภาพการศึกษา” มีความหมาย 3 กลุ่ม ดังนี้

1. คุณภาพการศึกษา หมายถึง ความสามารถทางวิชาการในการสร้างความรู้และ
 การถ่ายทอดความรู้
2. คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนรู้
3. คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐาน
 ของหลักสูตร

ในการวิจัยนี้ได้นำคำว่า “คุณภาพการศึกษา” มาใช้ในความหมายของความสามารถ
 ในการสร้างความรู้และการถ่ายทอดความรู้ของผู้บริหารและครู

3. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

ได้มีผู้ให้แนวคิดนานาทัศนะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2543) กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality assurance) ว่าหมายถึง การระบุนความชัดเจนในวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ตลอดจนวิธีปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยมีความเกี่ยวข้องกับคำสี่คำ คำแรก คือ การควบคุมคุณภาพ (Quality control) หมายถึง การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างรัดกุมทุกขั้นตอน คำที่สอง การตรวจสอบคุณภาพ (Quality audit) แยกได้เป็น การตรวจสอบคุณภาพภายใน (Internal quality audit) เป็นการตรวจสอบคุณภาพโดยตัวเองตามเกณฑ์ที่ตนกำหนดขึ้นกับการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอก (External quality audit) เป็นการตรวจสอบคุณภาพโดยหน่วยงาน/ กลุ่มภายนอกตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น คำที่สาม การรับรองคุณภาพ (Quality accreditation) หมายถึง การรับรองหรือไม่รับรองคุณภาพตามมาตรฐาน ซึ่งบางครั้งเป็นมาตรฐานทางกายภาพ เช่น พื้นที่ จำนวนอุปกรณ์ ฯลฯ และคำสุดท้ายคือ การประเมินคุณภาพ (Quality assessment) เป็นการหาข้อมูล que เชื่อถือได้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของผลผลิตหรือบริการของหน่วยงานตามเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง (2544) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาก็คือ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษา ตามที่กำหนดใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีความสามารถ (คนเก่ง) และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการบริหารจัดการรวมทั้ง

การทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นระบบครบวงจร (PDCA) สถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา (2554) ที่กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญ คือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กันสามส่วน คือ การประเมินคุณภาพภายในซึ่งดำเนินการโดยสถานศึกษาเองหรือการประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ กิจกรรม งาน เป็นระยะ มีผู้รับผิดชอบ การดำเนินงานเพื่อการรวบรวมสารสนเทศ และนำผลการติดตามตรวจสอบมาใช้ปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น โดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีความหมาย 3 กลุ่ม ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาที่มีการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบคุณภาพ รับรองคุณภาพและประเมินคุณภาพ
2. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานของหลักสูตร
3. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการด้านการจัดการศึกษาที่มีระบบหรือกลไก ครบวงจรตามวงจรคุณภาพ
4. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการที่มีกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ในงานวิจัยนี้ นำการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในความหมายของการดำเนินการจัดการศึกษาที่มีระบบครบวงจรตามวงจรคุณภาพ ประกอบด้วย การวางแผนงาน (Plan: P) การดำเนินงาน (Do: D) การตรวจสอบ (Check/ audit: C) การปรับปรุงงาน (Act: A)

4. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

จาร์ส นองมาก (2546) ได้กล่าวไว้ว่า การประกันคุณภาพของหน่วยงานเป็นเรื่องที่ต้องทำทุกคน และต้องทำตลอดเวลา ไม่ใช่มอบหมายให้ทำเป็นบางกลุ่มและทำเป็นบางช่วงเวลา การประกันคุณภาพเป็นเรื่องง่าย เป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่ต้องทำ หรือต้องสร้างวัฒนธรรมในการทำงานเพื่อมุ่งปรับปรุงคุณภาพของงานที่แต่ละคนรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น และในมุมมองของรุ่ง แก้วแดง (2544) มองว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติจริงในการเริ่มต้นการประกันคุณภาพภายในมีกระบวนการสำคัญที่สุดสามกระบวนการที่สามารถทำควบคู่กันไป กระบวนการแรก คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำรายงานการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นประจำทุกปี เริ่มขึ้นที่ต้นปีการศึกษา และทำอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษาโดยใช้กระบวนการวางแผน ทบทวนการทำงานในปีที่ผ่านมาแล้ววางแผนปฏิรูปการเรียนรู้ในปีปัจจุบัน แบ่งงานเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน รายภาคเรียนและรายปี ทั้งนี้เพราะการประกันคุณภาพการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการประกันคุณภาพการศึกษา กระบวนการที่สอง คือ การปฏิรูปการสอนของครู ครูต้องจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคู่มือและแนวทางจากหน่วยงานต้นสังกัด ถ้าครูปฏิรูปการสอนเสร็จเรียบร้อย การประกันคุณภาพภายในก็จะเริ่มต้นซึ่งต้องดำเนินงานที่ครบวงจรคุณภาพ ครูต้องบันทึกผลที่ได้สะสมเพื่อคุณภาพก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอน และกระบวนการสุดท้าย คือ การปฏิรูปการบริหารของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องปฏิรูปกระบวนการบริหารใหม่ทั้งหมด โดยผู้บริหารจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน ปฏิรูปการสอนของครู และปฏิรูปการบริหารของตนเอง โดยปรับบทบาทและภารกิจของสถานศึกษาให้ความสำคัญกับงาน การเรียนรู้ ลดการให้ความสำคัญกับงานบริหารอื่น และทำงานบริหารทั้งหมดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ภารกิจที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ การวางแผนและการประเมินผล ส่วนการปฏิบัติและการปรับปรุงอาจมอบคณะครูดำเนินการได้ โดยผู้บริหารเพียงแต่อำนวยความสะดวกให้มีการดำเนินงานอย่างครบวงจรคุณภาพ หัวใจที่สำคัญที่สุดของการประกันคุณภาพการศึกษาก็คือ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับเซอร์เกอร์ส และดอกซี (Sergers & Dochy, 1996 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ให้หลักการว่า กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาทำได้ทุกระดับ ทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับหลักสูตร ระดับรายวิชา การดำเนินงานอาจมีขั้นตอนแตกต่างกันได้ แต่ขั้นตอนสำคัญมีห้าขั้นตอนที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไปเป็นวัฏจักรหรือวงจร ประกอบด้วยขั้นการเลือกระบบคุณภาพและกำหนดเป้าหมาย/มาตรฐานการดำเนินงาน/ตัวบ่งชี้ ขั้นการกำหนดคุณวิธีและการวางแผนการดำเนินงานตามเป้าหมาย ขั้นการดำเนินงานและการติดตามกำกับ การดำเนินงานเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่อง

ในการดำเนินงาน ขั้นการประเมินซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อวัดตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน และนำมาตรวจสอบกับเกณฑ์ว่าการดำเนินงานได้ผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ขั้นสุดท้ายคือ ขั้นการปรับปรุงหรือพัฒนา ซึ่งเป็นการนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน/ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น จากนั้นนำผลที่ได้จากขั้นการพัฒนาไปใช้กำหนดเป้าหมายเพื่อตั้งต้นการดำเนินงานตามวงจรรอบใหม่

ดังนั้นการดำเนินงานของสถานศึกษาต้องประกันคุณภาพทุกขั้นตอน ทำให้ผู้รับบริการคือนักเรียนและผู้ปกครองเกิดความมั่นใจว่าครูได้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและผู้บริหารได้จัดกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานของหลักสูตรกำหนด ซึ่งกระบวนการคุณภาพหรือวงจรคุณภาพที่มีความเหมาะสมกับผู้บริหารในการบริหารจัดการศึกษา และเหมาะสมกับครูในการจัดการเรียนรู้ คือ การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพที่สามารถนำมาใช้ได้กับงานทุกด้าน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพมาใช้ในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาหากต้องการจะทราบว่ามีความรู้หรือไม่ต้องตรวจสอบผลการดำเนินการว่าบรรลุผลตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด ดังนั้น การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีความสำคัญ รุ่ง แก้วแดง (2544) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการทำงานที่ใช้ข้อมูลหลักฐานในการพิจารณา ตรวจสอบและวิเคราะห์เพื่อประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ข้อมูลหลักฐานที่รวบรวมต้องเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน เป็นปัจจุบัน และเชื่อถือได้ เพื่อให้สามารถสะท้อนสภาพที่เป็นจริง ปัญหา อุปสรรค และผลสำเร็จของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ข้อมูลที่ต้องการ ประกอบไปด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ต้องใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษา วิเคราะห์เอกสารและการใช้เครื่องมือวัด เช่น แบบสอบถามหรือแบบทดสอบ หรือสามมิติ คือ มิติแรกวิเคราะห์ความตระหนักถึงความสำคัญ (Awareness) ของการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ความเข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและมีจิตใจที่อยากพัฒนาให้ดีขึ้น มิติที่สองคือความพยายาม (Attempt) ว่ามีร่องรอยและหลักฐานความพยายามในการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดีขึ้นและมีมิติสุดท้ายพิจารณาถึงการบรรลุผลตามเกณฑ์เกิดสัมฤทธิ์ผล (Achievement) โดยกำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติงานดังนี้ ระดับ 3 (ดี) ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพในระดับดี (สัมฤทธิ์ผลได้ตามเกณฑ์ระดับดี) ระดับ 2 (พอใช้) ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพในระดับพอใช้ หรือได้ผลต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่มีร่องรอย

ความพยายาม (สัมฤทธิ์ผลผ่านตามเกณฑ์ขั้นต่ำแต่ไม่ถึงระดับดี หรือสัมฤทธิ์ผลไม่ผ่านเกณฑ์ แต่มีร่องรอยหลักฐานของความพยายาม และความตระหนัก) ระดับ 1 (ควรปรับปรุง) ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (สัมฤทธิ์ผลไม่ผ่านเกณฑ์และไม่มีร่องรอยหลักฐานของความพยายาม อาจมีหรือไม่มีร่องรอยของความตระหนัก)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2553) กล่าวถึงมาตรฐานการศึกษาไว้ 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก มาตรฐานว่าด้วยผลการจัดการศึกษา กำหนดเป้าหมายในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน (Internal control) โดยสถานศึกษาต้องวางระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนก่อนเข้ารับการศึกษาโดยเฉพาะเมื่อเปลี่ยนช่วงชั้น การเตรียมหลักสูตร ตำรา รวมทั้งพัฒนาครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระให้จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน การประกันคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและผลที่คาดหวังจากการจัดการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น และการประกันการศึกษาต่อตามศักยภาพ/ การมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา

ประเด็นที่สอง มาตรฐานว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กำหนดเป้าหมายในมาตรา 24 จัดสาระและเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดการเรียนการสอนอย่างผสมผสาน จัดบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ทุกสถานการณ์ ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและการสนับสนุนของผู้บริหาร พิจารณาจากการที่ครูสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำทหายความสามารถของผู้เรียน ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม

กับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้งการวางเงื่อนไขให้ผู้เรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองและนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง วิเคราะห์ผลการประเมินและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และมีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้

ประเด็นที่สามมาตรฐานว่าด้วยการบริหารจัดการ กำหนดเป้าหมายในมาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยสถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพในมิติของการบริหารจัดการและทรัพยากร บริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล กำหนดมาตรฐานหลักสูตร/ ตำรา ประกันคุณภาพครู เตรียมความพร้อมของทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนการสอน และพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการเรียนการสอน

ประเด็นสุดท้าย คือ มาตรฐานว่าด้วยการประกันคุณภาพภายใน กำหนดเป้าหมายในมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก การดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงข้อ 14 ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลจากหน่วยงานต้นสังกัด

สรุปได้ว่าการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาว่ามีคุณภาพหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาถึงการประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องเกิดขึ้นมาก่อนและเกิดจากความตระหนักของ

บุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร ที่มองเห็นความสำคัญและมีความพยายามที่จะทำให้เกิดคุณภาพ เป็นเรื่องที่ต้องทำทุกคนทุกวัน ช่วยกันทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือมาตรฐาน การศึกษา

6. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาของเพื่อนบ้านซึ่งมีการพัฒนาการศึกษาได้รวดเร็วมาก เช่น ประเทศเวียดนาม มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์ ในด้านการศึกษา สามเรื่อง คือ เรื่องแรกให้เพิ่มเวลาเรียนจาก 30 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็น 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เรื่องที่สองให้มีการพัฒนาครูและผู้บริหารให้เป็นมืออาชีพ และเรื่องที่สาม คือ การเพิ่มเงินเดือนและ ค่าตอบแทน ส่วนกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพและ การปรับปรุงคุณภาพ มีศูนย์กลางการทดสอบและการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยหน่วยงาน ด้านการวางแผนและการเงินร่วมกัน ในการแก้ปัญหาทางการเงิน และร่วมมือกันทำงาน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยต้องทำงานเชิงรุกในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา (Ministry of education and training-Vietnam)

สำหรับในประเทศไทยได้มีการศึกษาและนำระบบการประกันคุณภาพต่าง ๆ มาใช้ ในวงการศึกษามากมายโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ ในการประเมินผลภายในได้หลายรูปแบบ สรุปได้สามระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบมาตรฐาน การประกันคุณภาพ (ISO), ระบบบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) และ ระบบการประเมินโดยใช้ ดัชนีวัดผล (KPI) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ (ISO 9000) โดย ISO เป็นชื่อย่อขององค์การ ระหว่างชาติว่าด้วยการมาตรฐาน ย่อมาจาก The international organization for standardization มีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นมาตรฐานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความเป็นมาตรฐาน มีปรัชญาที่สำคัญ คือ คุณภาพจะต้องถูกสร้างไว้ในระบบและทุกขั้นตอนการปฏิบัติงานในองค์กร นำมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งได้เป็นสองส่วน ส่วนแรก ได้แก่ รายละเอียดของ ข้อกำหนดที่ต้องใช้เพื่อเป็นการลดสาเหตุในระบบการสอนที่ไม่ดี ส่วนที่สองได้แก่ข้อกำหนด ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในระบบการสอน (วรภัทร์ ภูเจริญ, 2541) การดำเนินงาน ตามระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ในการกำหนดนโยบายคุณภาพ โครงสร้างการบริหารงาน จัดคนให้เหมาะสมกับงาน แก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น และสนับสนุนงบประมาณ ความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร ใช้กระบวนการบริหารจัดการในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การ มีการปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง มีการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลจริง โดยมีสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติช่วยพัฒนา

การนำระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ มาใช้ในการบริหารงานคุณภาพในด้านให้บริการ
คำปรึกษาแนะนำในสามส่วน

ส่วนแรก การให้คำปรึกษาแนะนำการตรวจสอบผลการดำเนินการตามระบบมาตรฐาน
การประกันคุณภาพ ต้องดำเนินการห้าขั้นตอน ขั้นตอนแรก การตรวจประเมินระบบคุณภาพ
ก่อนดำเนินโครงการ ใช้เวลา 1-2 วัน สถาบันจะสรุปผลและจัดทำรายงานรวมทั้งเสนอแผนงาน
ในรายละเอียด ขั้นตอนที่สอง การฝึกอบรม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนและให้
บุคลากรในองค์กรทราบถึงความสำคัญของระบบคุณภาพ ภารกิจ การจัดเตรียมระบบเอกสาร และ
ประโยชน์ของการได้รับการรับรอง โดยจัดฝึกอบรมให้บุคลากรในเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบ
มาตรฐานการประกันคุณภาพ การจัดเตรียมเอกสารในระบบคุณภาพ และการตรวจติดตามคุณภาพ
ภายใน ขั้นตอนที่สาม การพัฒนาระบบเอกสาร เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
เอกสารที่จะจัดเตรียม ได้แก่ คู่มือคุณภาพ วิธีการปฏิบัติงาน ระเบียบปฏิบัติงานและเอกสาร
สนับสนุนอื่น ๆ ขั้นตอนที่สี่ การนำระบบเอกสารไปปฏิบัติเพื่อให้การปฏิบัติงานตามเอกสาร
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขั้นตอนสุดท้าย การตรวจประเมินระบบคุณภาพ
ก่อนขอใบรับรองเพื่อประเมินว่าระบบคุณภาพขององค์กรมีความพร้อมสำหรับการยื่นขอใบรับรอง
ระบบคุณภาพมาตรฐานสากล

ส่วนที่สอง การบริการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานในระบบคุณภาพในเรื่อง ความรู้ทั่วไป
เกี่ยวกับระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ การตีความข้อกำหนด ระบบบริหารคุณภาพ
การจัดเตรียมเอกสารในระบบคุณภาพ การตรวจติดตามคุณภาพภายใน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับระบบคุณภาพ

ส่วนสุดท้าย การบริการตรวจประเมินระบบคุณภาพ ทั้งก่อนดำเนินโครงการระบบ
มาตรฐานการประกันคุณภาพ และการตรวจประเมินระบบคุณภาพก่อนขอใบรับรอง เพื่อประเมิน
ระบบคุณภาพ และความพร้อมขององค์กรก่อนที่จะขอใบรับรอง (Certification body: CB)
ประโยชน์ที่จะได้หลังจากจัดทำระบบคุณภาพสำเร็จ องค์กรจะเป็นที่รู้จักทั่วไป กระบวนการ
ปฏิบัติงานมีความกระชับถูกต้องชัดเจนเป็นแบบแผนมากขึ้น ระบบการควบคุมเอกสารสำคัญ
ในการดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ มีคุณภาพที่ดี เอื้อประโยชน์ต่อ
การดำเนินงานและการบริหารงานอย่างแท้จริง (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2557)

ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ เน้นที่การจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบ (Audit) ซึ่งเป็น
การตรวจสอบภายในองค์กร เพื่อติดตามผลการดำเนินงานให้แน่ใจว่าระบบคุณภาพที่วางไว้
ได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องและตรงเป้าหมาย เพื่อนำผลที่ได้จากการติดตามให้ผู้ที่ถูกติดตาม
ได้แก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีประโยชน์ต่อพนักงานโดยพนักงานมีส่วนร่วม

ในการดำเนินงานระบบคุณภาพ ทำให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน พนักงานมีจิตสำนึกในเรื่องของคุณภาพมากขึ้น การปฏิบัติงานมีระบบ และมีขอบเขตที่ชัดเจน พัฒนาการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อองค์กร ช่วยพัฒนาการจัดองค์กร การบริหารงาน การผลิต ตลอดจนการให้บริการเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่เชื่อถือได้และได้รับการยอมรับ ดังนั้น การนำระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ มาใช้สามารถพัฒนาบุคลากร พัฒนาที่ทำงาน และเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารภายในองค์กร สามารถลดค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการผลิต มีการทำงานที่มีระบบ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ง่ายขึ้น และที่สำคัญ คือ สามารถเพิ่มผลผลิตและสร้างภาพพจน์ที่ดีแก่องค์กร ส่วนระบบพัฒนาคุณภาพเป็นวิธีการที่รู้ในนามว่าวงจรคุณภาพ Plan-do-check-action (PDCA) นั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกระบวนการ โดยสามารถให้คำอธิบายวงจรคุณภาพกับระบบ มาตรฐานการประกันคุณภาพ ได้ดังนี้ Plan: จัดให้มีวัตถุประสงค์และกระบวนการต่าง ๆ ในการทำให้เกิดผลที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของลูกค้าและนโยบายขององค์กร DO: ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละกระบวนการ Check: ติดตามตรวจสอบและตรวจวัดกระบวนการต่าง ๆ กับผลิตภัณฑ์ที่ได้โดยยึดถือแนวทางตามนโยบาย วัตถุประสงค์และข้อกำหนดสำหรับผลิตภัณฑ์ Action: ดำเนินการปรับปรุงสมรรถนะของแต่ละกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยโครงสร้างของระบบ มาตรฐานการประกันคุณภาพสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ P-D-C-A

2. ระบบบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM: Total quality management) มีลักษณะสำคัญแปดข้อ ดังนี้ (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545) ข้อแรก การมุ่งเน้นลูกค้า องค์กรอาศัยลูกค้าจึงต้องเข้าใจความต้องการของลูกค้าในปัจจุบันและในอนาคต และมุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้าพยายามทำให้เกินกว่าที่ลูกค้าคาดหวัง ข้อสอง ภาวะผู้นำ ผู้นำต้องกำหนดความเป็นเอกภาพของเป้าหมายและทิศทางขององค์กร ผู้นำควรสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมที่ตนได้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดการทำตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ข้อสาม การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับทำให้ได้ใช้ประโยชน์จากความสามารถของบุคลากร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อองค์กร ข้อสี่ การใช้แนวทางกระบวนการ ผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาจะบรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเมื่อได้ใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการจัดทำกิจกรรมและการใช้ทรัพยากร ข้อห้า แนวทางระบบในการจัดการ มีการระบุ ทำความเข้าใจ และการจัดการกระบวนการต่าง ๆ เป็นระบบ ซึ่งมีผลทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ข้อหก การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานทั้งหมดขององค์กรอย่างต่อเนื่องและถือเป็นวัตถุประสงค์อันถาวรขององค์กร ข้อเจ็ด เน้นการตัดสินใจตามข้อเท็จจริง การตัดสินใจ

ต้องกระทำอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลและข่าวสาร และข้อสุดท้าย ความสัมพันธ์ในลักษณะการมีผลประโยชน์ร่วมกันต้องพึงพาอาศัยกันและมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

ส่วนประเภทของระบบบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) แบ่งตามลักษณะได้สี่ประเภท คือ ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบญี่ปุ่น ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบยุโรป ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบอเมริกา และระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบไทย ซึ่งสรุปแต่ละประเภทได้ดังนี้

2.1 ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบญี่ปุ่น ผู้ที่บุกเบิกแนวคิดของระบบบริหารคุณภาพโดยรวมจนเป็นที่แพร่หลาย คือ เดมิ่ง (Deming) เป็นคนแรกที่เข้าไปอบรมความรู้เรื่องคุณภาพให้แก่ญี่ปุ่นและพัฒนาแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่นเรียกว่า การควบคุมคุณภาพทั่วบริษัท (Company wide quality control: CWQC) และการบริหารคุณภาพโดยรวมแบบญี่ปุ่น เรียกว่า ไคเซ็น (Kaizen) เป็นการบริหารที่แตกต่างจากการบริหารแบบตะวันตกในด้านความคิด โดยไคเซ็นของญี่ปุ่นมีแนวคิดที่มุ่งเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน ในขณะที่แนวคิดทางตะวันตกมุ่งที่ผลสำเร็จของงาน ไคเซ็นมุ่งการบริหารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การลดต้นทุน การผลิตให้ได้ตามเป้าหมาย ความปลอดภัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ความมั่นคงในการผลิต การเพิ่มผลผลิต และการบริหารผู้ค้ารายย่อย

2.2 ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบยุโรป (European quality award: EQA) เป็นแนวทางการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการจัดการคุณภาพที่ดีในองค์กร โดยมีกรอบการประเมินคุณภาพ 9 ประเด็น (สมพัทธ์ เบ็ญจชัยพร, 2549) คือ

(1) ภาวะผู้นำ ประกอบด้วย ผู้นำกำหนดภารกิจ วิสัยทัศน์ คุณค่า และจริยธรรมที่เป็นรูปแบบหน้าที่ของวัฒนธรรมมุ่งสู่ความเป็นเลิศ สร้างความมั่นใจในระบบ การจัดการองค์การที่ถูกสร้างขึ้น พัฒนาขึ้นและได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ปฏิสัมพันธ์ของผู้นำที่มีลูกค้ำ หุ้นส่วน และตัวแทนของสังคม การสนับสนุนของผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ที่มีต่อบุคลากรในองค์กร

(2) นโยบายและกลยุทธ์การบริหาร ประกอบด้วย กำหนดนโยบายและกลยุทธ์บนฐานของความต้องการและความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในปัจจุบันและในอนาคต บนฐานสารสนเทศจากการวัดประสิทธิภาพ การวิจัย การเรียนรู้ และกิจกรรมที่สัมพันธ์กับภายนอก กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ถูกพัฒนา ได้รับการทบทวนและปรับปรุง และที่ถูกสื่อสารและได้รับการขยายผ่านทางกรอบงานของกระบวนการหลัก

(3) การจัดการบุคลากร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ และการปรับปรุง ทรัพยากรมนุษย์ ความรู้ความสามารถของบุคลากรได้รับการกำหนดพัฒนาและรักษาไว้ บุคลากรมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้รับการยกย่อง ได้รับการให้รางวัลและได้รับความสนใจ

(4) การจัดการทรัพยากรและหุ้นส่วน ประกอบด้วย การจัดการหุ้นส่วนภายนอก การจัดการทรัพยากรด้านการเงิน การจัดการวัตถุดิบ เครื่องมือ และสิ่งปลูกสร้าง การจัดการเทคโนโลยี และการจัดการทรัพยากรด้านสารสนเทศและความรู้

(5) การจัดการกระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการที่ถูกออกแบบและมีการจัดการที่เป็นระบบ ได้รับการปรับปรุงตรงความต้องการ การใช้นวัตกรรมทำให้เกิด ความพึงพอใจสูงสุด การเพิ่มคุณค่าให้กับลูกค้าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ผลิตภัณฑ์และบริการถูกออกแบบและพัฒนา บนฐานความต้องการและความคาดหวัง ได้รับการผลิต การส่งมอบและการบริการที่ดี

(6) ผลลัพธ์ความพึงพอใจของลูกค้า ประกอบด้วย การวัดการรับรู้ที่เกิดกับลูกค้า โดยตรง วัดจากผลิตภัณฑ์บริการและองค์การ และการพยากรณ์ความพึงพอใจของลูกค้า

(7) ความพึงพอใจของบุคลากร ประกอบด้วย การวัดการรับรู้ที่เกิดกับบุคลากร โดยตรง การวัดจากความรู้สึกและความพึงพอใจ การวัดโดยตัวพยากรณ์เพิ่มเติมและผล จากความพึงพอใจของบุคลากร

(8) ผลกระทบต่อสังคม ประกอบด้วย การวัดการรับรู้และมุมมองของชุมชนในพื้นที่ และต่างพื้นที่ที่เป็นผลกระทบต่อสังคมและการวัดโดยตัวพยากรณ์เพิ่มเติม

(9) ผลลัพธ์ของการดำเนินการ ประกอบด้วย การวัดประสิทธิภาพหลักของผลที่ได้ ตามมาและดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพหลัก

2.3 ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบอเมริกา (Malcolm baldrige national quality award: MBNQA) รางวัลแห่งชาติมัลคอล์ม บอลดริจ ตั้งขึ้นเพื่อเสริมสร้างการปรับปรุงคุณภาพ แนวทางนี้ได้นำมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพองค์กรทางการศึกษา เน้นที่อุดมศึกษา (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน, 2543) ประกอบด้วยการตรวจสอบ การเป็นผู้นำ สารสนเทศและการวิเคราะห์ การทำแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกระบวนการผลิต บัณฑิตวิจัยและบริการวิชาการ สัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ และสัมฤทธิ์ผลในการผลิตบัณฑิต

2.4 ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมแบบไทย (Thailand quality award and public sector management quality award: TQA & PMQA) ประเทศไทยได้เริ่มนำเกณฑ์คุณภาพ การบริหารจัดการมาใช้กับภาครัฐกิจเอกชน การทำ PMQA มีสองขั้นตอน ดังนี้ (สมบัติ อิศรานุรักษ์, 2549)

ขั้นตอนแรก ต้องหาลักษณะสำคัญขององค์กร สภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์และความท้าทายขององค์กรให้ได้ บุคลากรในองค์กรต้องมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน รู้พันธกิจหน้าที่ วิสัยทัศน์ ความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ ว่ามีอะไรบ้าง สัมพันธ์กันด้วยวิธีไหน อะไรบ้างคือ ความท้าทายขององค์กรที่จะผ่านไปให้ได้

ขั้นตอนที่สอง องค์กรที่เป็นเลิศจะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ 7 เกณฑ์ ดังนี้

(1) การนำองค์กร ได้แก่ การสร้างทีมผู้นำที่เข้มแข็ง ไม่ให้ความสำคัญเพียงผู้หนึ่งผู้ใดเท่านั้น ผู้บริหารมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทุกกลุ่มอย่างเป็นประจำ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ทำให้องค์กรบรรลุค่านิยมที่ต้องการ การนำผลการดำเนินการขององค์กรมาทบทวนช่วยในการวางแผนและตัดสินใจ

(2) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการดำเนินการ โดยใช้เทคนิค SWOT ใช้เวลา 1-2 เดือน ในการวางแผนปฏิบัติงานประจำปีและแผนงานระยะยาว กระบวนการวางแผนมุ่งเน้นที่ การคิดกลยุทธ์ ไม่ใช่การทำเอกสาร การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจที่ชัดเจน มีการระบุปัจจัยแห่งความสำเร็จ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เชื่อมโยงเป้าหมายกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลยุทธ์ในการแข่งขัน และการประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร นิยามกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน เพื่อสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร สื่อสารแผนงานกับทุกคนในองค์กรให้เข้าใจถึงบทบาทที่ต้องปฏิบัติตามแผนงาน

(3) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการจัดลำดับความสำคัญ มีการประเมินและปรับปรุงวิธีการในการพิจารณาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง มีการวิจัยความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอนาคต คัดเลือกคนที่ดี ฉลาด และมีไหวพริบที่สุด ในการติดต่อกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยให้ผลตอบแทน การฝึกอบรมและอำนาจการตัดสินใจ กำหนดมาตรฐานการให้บริการที่สามารถวัดได้ มีการวัดผลการดำเนินงาน มีช่องทางติดต่อที่สะดวกและหลากหลายให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีการติดตามและแก้ไขกับทุกข้อร้องเรียน อย่างรวดเร็ว รวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไว้ที่ศูนย์กลางเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้นได้ เพื่อผลักดันให้เกิดการปรับปรุง เปรียบเทียบความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มุ่งเน้นการวัดคุณค่าและการวัดความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อองค์กร

(4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ได้แก่ ตัวชี้วัดมีความเชื่อมโยงกับภารกิจและกลยุทธ์ขององค์กร จำนวนของตัวชี้วัดที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการทบทวนต้องมีไม่เกิน 20 ตัว สร้างความสมดุลระหว่างมุมมองของทุกตัวชี้วัด ที่มีการเก็บและทบทวน มุ่งมั่นและให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดที่เป็นเหตุและเป็นผล

ใช้เวลาในการมุ่งเน้นตัวชี้วัดที่นำไปสู่ความสำเร็จในอนาคตพอ ๆ กับตัวชี้วัดของผลงาน สื่อสารข้อมูลผลการดำเนินการที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ เข้าใจได้ง่าย ให้ทั่วทั้งองค์กรใช้ซอฟต์แวร์ที่มีขายทั่วไป หรือมีการออกแบบ ให้เหมาะสมกับความต้องการขององค์กร ใช้ระบบการสื่อสารภายในผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการจัดทำมาตรฐานสำหรับวิธีการเก็บข้อมูลและการทำรายงาน เพื่อมั่นใจได้ว่าข้อมูลนั้นมีความถูกต้อง และมีการประเมินและปรับปรุงฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่ใช้เก็บข้อมูล การรายงานผลและการวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอ

(5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ มีการออกแบบงานและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ความคิดริเริ่มและมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กร มีการยกย่องชมเชยและบริหารผลตอบแทนที่เหมาะสม ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ใหม่ได้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมขององค์กร มีการจัดการที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพและมีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการจัดทำแผนการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลความต้องการจากเจ้าหน้าที่ มีการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนในการฝึกอบรม ประเมินผลหลังการฝึกอบรมและการปรับปรุงการฝึกอบรม มุ่งเน้นการทำให้เจ้าหน้าที่มีความสุข มีวิธีการในการดูแลรักษาสุขภาพความปลอดภัยให้เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลความพึงพอใจทุกระดับเป็นประจำ และสร้างความสมดุลระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว

(6) การจัดกระบวนการ ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในปัจจุบันและเป้าหมายในอนาคต การกำหนดดัชนีตัวชี้วัดกระบวนการจัดการ และพื้นฐานความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การค้นหาแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการเชิงรุก มีการเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นที่เป็นเลิศในด้านกระบวนการจัดการและบริการ มีการติดตามและควบคุมกระบวนการ มีการบริหารความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น มีกระบวนการสนับสนุนตามแนวทางของรัฐ และ

(7) ผลลัพธ์การดำเนินการ ได้แก่ ข้อมูลด้านความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถอธิบายถึงผลการลดลงของข้อมูลได้อย่างชัดเจนและมีเหตุผล เชื่อมโยงให้เห็นถึงความเป็นเหตุเป็นผลกันของการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ กับผลการดำเนินการที่ไม่เป็นตามเป้าหมาย ต้องได้รับการวิเคราะห์และแก้ไข

ระบบบริหารคุณภาพโดยรวมเป็นการปรับปรุงกระบวนการและวิธีการปฏิบัติงานของพนักงานทั่วทั้งองค์กรทั้งระบบผ่านวงจรคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การนำระบบบริหารคุณภาพโดยรวมมาใช้ก่อให้เกิดคุณค่าของสินค้าและบริการ ถูกค้าเชื่อมั่นและพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ ก่อให้เกิดศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความได้เปรียบทางธุรกิจ ช่วยลดต้นทุนในการผลิตและการดำเนินงาน ช่วยเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่ม

ผลผลิตเนื่องจากการกระจายงาน และเอื้ออำนวยให้ทุกระบบงานมีความคล่องตัว ทำให้มีการกำหนดจุดควบคุมที่เหมาะสม เพื่อติดตามผลของการดำเนินงานเป็นระยะและเมื่อผลเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายก็จะมีระบบในการวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อทำการแก้ไข และป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ

3. ระบบการประเมิน โดยใช้ดัชนีวัดผล (Key performance indicator: KPI) มีสามรูปแบบ (วันเพ็ญ ผ่องกาย, 2550) ดังนี้

3.1 รูปแบบแรก คือ Input/ Process/ Output-outcome model เป็นรูปแบบที่นิยมใช้มากที่สุดในการตรวจสอบงานด้านการศึกษา โดยตรวจสอบประเด็นเกี่ยวกับ คุณสมบัติและระดับความสามารถของนักศึกษาที่เข้าศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษา ระดับการศึกษา และภูมิหลัง เช่น ขนาดห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และพฤติกรรมนักศึกษา เช่น การคงอยู่ สาขาวิชาเลือก จำนวนคุณลักษณะและระดับความสามารถของนักศึกษา ซึ่งมีตัวบ่งชี้ย่อย คือ Input indicators เป็นตัวบ่งชี้เกี่ยวกับทรัพยากร เช่น เงิน อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ รวมถึงบุคคล Process indicators เป็นตัวบ่งชี้เกี่ยวข้องกับ การใช้ทรัพยากร หรือปัจจัยนำเข้าและการปฏิบัติขององค์กร และ Output indicators เป็นตัวบ่งชี้เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ขององค์กร เป็นผลที่เกิดขึ้นทันทีที่ค่าในเชิงปริมาณ

3.2 รูปแบบที่สอง คำนิยามคุณภาพ (Quality definition model) มีตัวบ่งชี้ คือ ชื่อเสียงหรือการจัดอันดับขององค์กร เป็นคุณภาพที่เน้นทรัพยากรมากกว่าการดำเนินงาน ตัวบ่งชี้นี้เป็น การเปรียบเทียบผลการนำ Input เข้าสู่ระบบกับการออกนอกระบบในลักษณะของ Output มุ่งเน้นการให้ค่าของการวัดคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินการ ความสอดคล้องกับมาตรฐานของรัฐ (Process quality) ตัวบ่งชี้เน้นคุณภาพของกระบวนการต้องผ่านการรับรองวิทยฐานะขององค์กร คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาที่วัดได้ (Product quality) มุ่งวัดสมรรถภาพทางการศึกษา โดยทั่วไป ความพอใจของนายจ้าง (User based quality) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มุ่งวัดสมรรถภาพทางการศึกษาโดยทั่วไป

3.3 รูปแบบสุดท้าย Comprehensive indicator system model ตัวบ่งชี้จากรูปแบบนี้จัดทำขึ้นเพื่อติดตามการดำเนินงานทางการศึกษาที่เน้นการได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นสารสนเทศสำคัญ ๗ ตามความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มีคุณภาพสูง สามารถวิเคราะห์ ประเด็นและนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือจัดทำนโยบายได้ ทั้งให้ความสำคัญกับคุณค่า และเป้าหมายของระบบการศึกษาของชาติเป็นหลักและมุ่งเน้นตัวบ่งชี้ที่ให้สารสนเทศเพื่อการเปรียบเทียบระหว่างองค์กรได้

ดัชนีวัดผล เป็นเรื่องที่หลาย ๆ องค์กรหันมาใช้มากขึ้น มีการกำหนดนโยบายขององค์กรว่าจะเริ่มมีการนำเอาตัวชี้วัดผลงานมาใช้ในการประเมินผลงานเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและชัดเจนมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อการให้รางวัลที่ตอบแทนผลงานพนักงานได้ตามผลงานที่พนักงานทำได้จริง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าระบบการประกันคุณภาพมีลักษณะเป็นการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้เกิดคุณภาพและมีการประเมินผลตามขั้นตอนกระบวนการของระบบเพื่อให้ทราบว่ามีความพร้อมและมีขั้นตอนในการดำเนินการมาก ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติ ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ ส่วนใหญ่มีการนำมาใช้ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรม ส่วนระบบบริหารคุณภาพโดยรวม มีหลายประเภทและมีการนำมาใช้ในหลายวงการ สำหรับในวงการศึกษา มีการประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดระบบการประกันคุณภาพใหม่ ๆ ในส่วนของดัชนีวัดผลนิยมนำมาใช้ในวงการศึกษา มากไม่ว่าจะเป็นระบบการประกันคุณภาพระบบใดต่างก็มีแนวทางการดำเนินงาน โดยใช้วงจรคุณภาพทุกระบบ อย่างไรก็ตาม การที่สถานศึกษาจะเลือกระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระบบใดมาใช้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ บริบท ความถนัด ความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กร และวัฒนธรรมองค์กรนั้น ๆ ซึ่งแต่ละระบบมีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอข้อดีและข้อจำกัดของระบบการประกันคุณภาพทั้งสามระบบในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อดีและข้อจำกัดของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระบบ

ระบบการประกันคุณภาพ	ข้อดี	ข้อจำกัด
1. ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ (ISO 9000)	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างจิตสำนึกในการทำงานให้กับพนักงาน 2. การทำงานมีระบบ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน 3. สามารถควบคุมและตรวจสอบได้ง่าย 4. นำมาใช้ได้กับทุกองค์กร ไม่ขึ้นกับประเภทขนาดและผลิตภัณฑ์ 5. ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความยุ่งยากซับซ้อนในการรับรองคุณภาพ 2. ขั้นตอนในการปฏิบัติมาก ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง 3. ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะเรื่อง โดยตรงและต้องผ่านการฝึกอบรม 4. เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการขอใบรับรองคุณภาพในแต่ละรายการ 5. มีความล่าช้าเพราะต้องรอเอกสารตามระบบ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระบบการประกันคุณภาพ	ข้อดี	ข้อจำกัด
		6. มีการบันทึกเอกสารจำนวนมาก ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการปฏิบัติ
2. ระบบบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน 2. เป็นการพัฒนาทั้งองค์กรทุกชั้นตอนมีการควบคุมดูแล 3. มีการปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ 4. เป็นระบบที่เหมาะสมกับการควบคุมกระบวนการทำงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. คนในองค์กรต้องรู้และเข้าใจวิธีการของระบบจริง 2. ต้องทำอย่างต่อเนื่องจริงจัง 3. เพิ่มภาระงานให้คนในองค์กร 4. ไม่เหมาะกับคนไทยที่ใจร้อนและเบื่อง่าย 5. มีหลักปฏิบัติมากทำให้ประสบความสำเร็จยาก 6. เป็นเพียงปรัชญาของการบริหารจัดการคุณภาพที่ทุกองค์กรอยากจะได้และบรรลุผลตามแนวความคิด 7. ไม่มีวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรจึงจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้
3. ดัชนีวัดผล (KPI)	<ol style="list-style-type: none"> 1. การประเมินผลงานมีความเป็นธรรม 2. ได้ผลงานที่ดีมีคุณภาพตรงตามความต้องการ 3. มีความเหมาะสมกับการวัดผลกลยุทธ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขั้นตอนการปฏิบัติยุ่งยาก 2. บุคลากรต้องมีความรู้และเข้าใจการกำหนดตัวชี้วัด 3. การบอกว่าดัชนีวัดผลใดเหมาะสมทำได้ยาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระบบการประกันคุณภาพ	ข้อดี	ข้อจำกัด
		4. ดัชนีวัดผลต้องกำหนดใหม่ทุกปี
		5. ต้องมีดัชนีวัดผลจำนวนมากตามกลยุทธ์

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าข้อดีของระบบการประกันคุณภาพคล้าย ๆ กันทั้งสามระบบ ส่วนข้อจำกัดมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินการทั้งสิ้น ดังนั้นจึงส่งผลให้การดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพทั้งสามระบบดังกล่าวถูกนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้ได้ระบบการประกันคุณภาพใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการทำงานของคนไทย ลักษณะงานและทำให้เกิดคุณภาพที่ยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพหลาย ๆ ระบบซึ่งพบว่ามีกระบวนการนำวงจรคุณภาพหรือวัฏจักรเดมिंग (Deming cycle) หรือวงล้อเดมिंग มาใช้ในกระบวนการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วงจรคุณภาพนี้ในขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงวัฏจักรเดมिंगไว้อย่างสอดคล้องกัน อาทิ บรรจง จันทมาศ (2544) ได้กล่าวถึงวัฏจักรของเดมिंग (Deming cycle) ว่าเป็นวัฏจักรของการบริหารคน วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นลักษณะการทำงานที่หมุนเวียนไปจนเรื่องที่ทำบรรลุเป้าหมาย และมีขั้นตอนการทำงานสี่ขั้นตอน คือ Plan-do-check-action ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขึ้นเขียนแผนงาน (Plan) ต้องพิจารณาการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายให้ชัดเจน กำหนดคุณลักษณะที่ใช้ควบคุมและกำหนดวิธีการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ (Do) ประกอบไปด้วยการศึกษาและฝึกอบรมให้เข้าใจวิธีการทำงานในแต่ละครั้งและลงมือปฏิบัติ และการเก็บข้อมูลคุณลักษณะทางด้านคุณภาพตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 ขึ้นตรวจสอบสิ่งที่ได้กำหนดไปแล้ว (Check) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของงานและการประเมินผลโดยตรวจสอบว่างานที่ทำเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ และตรวจสอบลักษณะทางด้านคุณภาพตรงตามเป้าหมายหรือไม่

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อตรวจสอบสิ่งที่ได้กำหนดตามแผนพบว่ามีส่วนบกพร่องเพราะแผนไม่ดี หรือทำไม่ได้ตามแผน ต้องแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ซึ่งสามารถทำได้

โดยแก้ไขต้นเหตุแล้วทำการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องขึ้นอีก และหาทางพัฒนาระบบ หรือปรับปรุงการทำงานนั้นโดยตรง

ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2545) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของวงล้อเดมिंगว่ามี ๕ ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Plan) หมายถึง ลงมือวางแผนโดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่หรืออาจเก็บรวบรวมขึ้นมาใหม่ ก่อนนั้นอาจทดสอบเพื่อเป็นการนำร่องก่อนก็ได้
2. การทำ (Do) หรือลงมือทำ หมายถึง ลงมือเอาแผนไปทำซึ่งอาจทำในขอบข่ายเล็ก ๆ เพื่อทดลองดูก่อน
3. การตรวจสอบ (Check) หมายถึง การตรวจสอบหรือสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นว่ามี การเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใดและเป็นไปในทางใด
4. การแก้ไข (Action) หรือลงมือแก้ไข หมายถึง หลังจากที่ได้ศึกษาผลลัพธ์แล้วอาจ เป็นไปตามที่ต้องการหรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไขก็ต้องดำเนินการแก้ไขตามที่จำเป็น หลังจากนั้นสรุป เป็นบทเรียนหรือพยากรณ์เพื่อเป็นพื้นฐานในการหาวิธีการใหม่ ๆ ต่อไป

จากข้อสรุปดังกล่าวจะเห็นว่าวงจรคุณภาพเป็นกระบวนการพัฒนางานที่นำมาใช้ ในระบบการประกันคุณภาพทุกระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน สามารถใช้ได้กับภาระงานทุกประเภท เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป มีการใช้กันมานานและในปัจจุบันก็ยังนิยมใช้ ผู้วิจัยจึงนำเอาระบบวงจร คุณภาพมาเป็นขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งนี้

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน คือ ลักษณะของผู้เรียน ลักษณะของครู/ อาจารย์ และกระบวนการของครู ส่วนจิตลักษณะ ที่พบว่า ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทั้งผู้เรียน ครู/ อาจารย์ และผู้บริหาร และจากผลการสังเคราะห์ งานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิमानและเมทริกซ์ผลกระทบไว้ ได้ปัจจัย ที่เป็นสาเหตุอันมีผลต่อคุณภาพการศึกษาที่ปัจจัย ดังนี้

7.1 ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนและรัฐ ประกอบด้วย ปริมาณการจัดการศึกษา ได้แก่ อัตราส่วนครูต่อนักเรียนและอัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง สถานศึกษา มีสภาพเหมาะสมกับการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา มีระบบเครือข่ายระหว่างโรงเรียน มีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น ให้ทุนการศึกษา จัดการศึกษา อย่างยุติธรรมและทั่วถึง ขยายโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา หรือโครงการให้ทุนการศึกษาต่อ การประกันคุณภาพการศึกษา รัฐจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ ทั่วถึง เป็นธรรม มีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั่วถึง

7.2 ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วยภาระงานของครู ได้แก่ ชั่วโมงในการทำงานของครู เงินเดือนของครู อัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู/ กฎหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน ครูมีความรู้มีความเข้าใจ มีความสามารถด้านวิธีการและกระบวนการสอน การประเมินผลการสอน การพัฒนาหลักสูตร สอนให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตามความพร้อมของผู้เรียนและเหมาะสมกับผู้เรียน ใช้การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน จัดทำสื่อการสอนที่น่าสนใจ ทันสมัย เหมาะสมกับวัยและการเรียนรู้ของผู้เรียน สอนแบบบูรณาการ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

7.3 ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการบริหารของผู้บริหาร ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความสามารถทางวิชาการ การเป็นผู้นำที่ดี การประสานงาน ประสานความคิด การส่งเสริมกำลังใจในการทำงาน การประเมินและพัฒนา มีระเบียบปฏิบัติและลงโทษที่ชัดเจน ผู้บริหารมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการลงทุนทางด้านสื่อและอุปกรณ์ มีการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการสอนมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพค่าใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการศึกษา

7.4 ปัจจัยด้านลักษณะและกระบวนการดำเนินงานของนักเรียน ครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วย พื้นฐานทางครอบครัวและชุมชน การเตรียมความพร้อมของนักเรียน นักเรียนรู้และเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนและผู้อื่น มีความพร้อมในการเรียน มีทุนสำหรับเด็กด้วยโอกาสและยากจนได้ศึกษาต่อ ผู้ปกครอง/ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีระบบเครือข่ายระหว่างโรงเรียน ครูบ้านและชุมชนผู้ปกครอง มีการจูงใจให้ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมร่วมลงทุน ส่วนคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยคุณภาพระดับผู้เรียน คุณภาพระดับสถานศึกษาและคุณภาพโดยรวม คุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วยผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถใช้เทคโนโลยีทันสมัย รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทย มีค่านิยมอย่างไทย ตั้งใจเรียน กล้าคิดกล้าแสดงออก คุณภาพระดับสถานศึกษา มีการจัดการศึกษาที่หลากหลายยืดหยุ่น มีหลักสูตรเหมาะสมและใช้ได้จริง

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาก็คือ ลักษณะและกระบวนการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา คือ ครูและผู้บริหาร และผู้รับผลจากการจัดการศึกษา คือ ผู้เรียน ลักษณะของผู้เกี่ยวข้องหมายความว่าความรวมถึงลักษณะภายนอกและจิตลักษณะ โดยเฉพาะครูและ

ผู้บริหารต้องมีจิตลักษณะที่ดีต่อวิชาชีพ ตระหนักถึงหน้าที่และมีความพึงพอใจในตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

จากการศึกษาเอกสารการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะเห็นได้ว่าวงจรคุณภาพเป็นกระบวนการพัฒนาที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารตามภาระงานและพันธกิจทั้งสี่กลุ่มงาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป และสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ขอบข่ายภาระงานของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ

ขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ	ขอบข่ายภาระงานผู้บริหาร	ขอบข่ายภาระงานครู
ขั้นการวางแผน (Plan: P)	1. ประชุม	1. เตรียมการจัดการเรียนรู้
	2. จัดแจง	2. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
	3. ทำความเข้าใจ	3. เตรียมงาน/ โครงการ
	4. วิเคราะห์ข้อมูล	
ขั้นการดำเนินงาน (Do: D)	5. มอบหมายงาน	4. วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล
	6. ให้ความรู้/ ทักษะ	5. จัดการเรียนรู้ตามแผนฯ
	7. สร้างความตระหนัก	6. ขอคำแนะนำหากมีปัญหา
	8. ให้ขวัญกำลังใจ	7. สอน/ ซ่อม/ เสริม/ สอบ
	9. ให้ความยุติธรรมกับทุกคน	8. สร้างความตระหนักในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
	10. ประสานงาน	
	11. อำนวยความสะดวก	9. ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง
	12. สนับสนุนทรัพยากร	
ขั้นการตรวจสอบ (Check: C)	13. นิเทศภายในทั้งงานในห้องเรียนและงานโครงการ	10. ประเมินผู้เรียนรอบด้าน
	14. ติดตามงานรายบุคคล/ กลุ่ม	11. ประเมินตนเอง
	15. ประเมินผลการปฏิบัติงาน	12. รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ
	16. ประเมินความต้องการจำเป็น	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ	ข้อบ่งชี้ภาระงานผู้บริหาร	ข้อบ่งชี้ภาระงานครู
ขั้นการปรับปรุง (Act: A)	17. แก้ปัญหาทางาน/ โครงการ ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ	13. ต่อยอดความรู้ให้ผู้เรียน
	18. ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ให้เหมาะสม	14. แก้ปัญหาให้ผู้เรียน
	19. สร้างวัฒนธรรมการทำงาน	15. วิจัยในชั้นเรียน

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าข้อบ่งชี้ภาระงานที่ผู้บริหารและครูต้องดำเนินการดังกล่าวครอบคลุมพันธกิจทั้งสี่งานในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระบวนการดำเนินการในการจัดการศึกษามีสามกระบวนการใหญ่ ๆ คือ กระบวนการบริหารจัดการศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการบริหารจัดการเป็นภาระหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นภาระหน้าที่หลักของครู ส่วนกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารร่วมกับครูที่ได้รับมอบหมายและบุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ศึกษาานิเทศก์ เป็นต้น

แนวคิดด้านจิตตปัญญาศึกษา

1. ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา

ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของคำว่า “จิตตปัญญาศึกษา” ไว้ในหลายความหมาย ซึ่งคำนี้มาจากคำภาษาอังกฤษ คือ Contemplative education โดย เซอเกียม ดรุงปะ รินโปเช ปี ค.ศ. 1974 (ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภักดิ์, ชีระพล เต็มอุดม, พงษธร ตันดิฤทธิ์ศักดิ์ และสรยุทธ รัตนพจนารถ, 2551) ได้นิยามว่าหมายถึง การศึกษาที่มุ่งเน้นการสืบค้นสำรวจภายในตนเอง การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการรับฟังด้วยใจเปิดกว้าง ซึ่งจะนำไปสู่การตระหนักรู้จักตนเอง การหยั่งรู้ และความเปิดกว้างยอมรับความหลากหลายและอุดมของโลกสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (ม.ป.ป.) กล่าวว่า จิตตปัญญาศึกษา มีความหมายสั้น ๆ ว่า การรู้จักของตัวเองแล้ว เกิดปัญญา ซึ่ง ปัญญา หมายถึง การเข้าถึงความจริงสูงสุด มีเทคนิค คือ ต้องเริ่มด้วยการเปิดใจให้กว้าง อย่ายึดตัวเองเป็นหลัก เรียนรู้ร่วมกัน แล้วเน้นความสัมพันธ์แบบราบ ทำจิตใจให้สงบ เป็นการเข้าถึงความจริง ความดี ความงาม สามองค์ประกอบสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตน (Personal transformation) ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน

ในองค์กร (Organizational transformation) และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางสังคม (Social transformation) ส่วนในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2556 ให้ความหมายคำว่า “จิตต” (หน้า 324) หมายถึง จิต ใจ สิ่งที่มีหน้าที่รู้ คิดและนึก และคำว่า “ปัญญา” (หน้า 733) หมายถึง ความรอบรู้ ความรู้ทั่ว ความฉลาดเกิดแต่เรียนและคิด และคำว่า “ศึกษา” (หน้า 1146) หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝนและอบรม ดังนั้นเมื่อนำมารวมกันเป็น “จิตตปัญญาศึกษา” จึงหมายถึง ความฉลาดรอบรู้ที่เกิดจากการคิด การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม โดยเกิดมาจากด้านใน หรือจิตใจ

นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านกล่าวถึงความหมายของจิตตปัญญาศึกษา ในความหมายที่คล้ายคลึงกันว่า หมายถึง การศึกษาที่เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริงด้วย กระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เป็นการพัฒนาจากจิตเล็กสู่จิตใหญ่เพื่อให้เกิด ความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น เกิดความรัก ความเมตตา เข้าถึงความจริง ความดี และความงาม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตัวเอง มีความอ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล (วิจักขณ์ พานิช, 2550; ชลลดา ทองทวีและคณะ, 2551; จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, 2553; สมสิทธิ์ อัสครนธิ, 2556)

วิจักขณ์ พานิช (2550) ได้อธิบายถึงจิตตปัญญาศึกษาว่าเน้นที่กระบวนการ ซึ่งสามารถ ทำได้สามประการ คือ ประการแรก การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) หมายถึง ฟังด้วยหัวใจ ด้วยความตั้งใจ อย่างสัมผัสได้ถึงรายละเอียดของสิ่งที่เราฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตที่ตั้งมั่น หมายความว่า รวมถึงการรับรู้ในทางอื่น ๆ เช่น การมอง การอ่าน การสัมผัส ประการที่สอง การน้อมสู่ใจ อย่างใคร่ครวญ (Contemplation) เป็นกระบวนการต่อเนื่องจากการฟังอย่างลึกซึ้ง ร่วมกับประสบการณ์ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เมื่อเข้ามาสู่ใจแล้ว มีการน้อมนำมาคิดใคร่ครวญดูอย่างลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัย ความสงบเย็นของจิตใจเป็นพื้นฐาน จากนั้นลองนำไปปฏิบัติเพื่อให้เห็นผลจริงจะเป็นการพอกพูน ความรู้เพิ่มขึ้น และประการสุดท้ายการเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง (Meditation) คือการเฝ้ามองดู ธรรมชาติที่แท้จริงของจิต การเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ การปฏิบัติภาวนา ฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต จะทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริงที่พ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตน ที่ไม่ได้มีอยู่จริงตามธรรมชาติ เป็นเพียงการเห็นคิดไปของจิตเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ ฌรัฐพล วังวิญญู (2550) ได้อธิบายแนวคิดจิตตปัญญาว่าเป็นการศึกษาแบบเอาชีวิตเข้าแลก เป็นหนทาง ฝึกฝนเพื่อการตื่นรู้และการดำรงอยู่อย่างเต็มเปี่ยม รับรู้ทั้งโลกภายนอกและโลกภายในตัวเรา ในแต่ละปัจจุบันขณะ โดยปกติเรามีสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ มีสิ่งที่กลัวและรักใคร่ จึงมักจะเรียนรู้ หรือรับรู้เฉพาะสิ่งที่เราพึงพอใจและปฏิเสธสิ่งที่เราไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย ทำให้ไม่อาจเข้าใจ

ทั้งหมดของตัวเองหรือโลก เมื่อเราน้อมรับสิ่งที่เราไม่พึงพอใจได้เราก็จะสามารถสร้างสันติภาพภายในตัวเอง ดำรงอยู่และเรียนรู้จากความแตกต่างและช่วยเหลือผู้อื่นให้เกิดความเข้มแข็งของความเป็นชุมชนและสังคม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาด้านในหรือจิตใจของมนุษย์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตตั้งมั่น แล้วนำมาคิดใคร่ครวญเพื่อนำไปปฏิบัติให้เห็นผลจริง เกิดความตระหนักถึงคุณค่าสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรัก ความเมตตาต่อสิ่งรอบตัว และเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง จากการฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอกอย่างมีสติ ไม่ยึดติดยึดตายตัวตน และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม

2. ปรัชญา หลักการพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

สถาบันการศึกษาหลาย ๆ ประเทศมีการตื่นตัวในระบบการศึกษาและมีความท้าทายที่จะสำรวจและพัฒนาเทคนิคการสอนและการเรียน เมซีโรว์ (Mezirow, 2003) กล่าวถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผลเป็นกระบวนการสำคัญ โดยบุคคลจะต้องมีความสามารถในเชิงการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานอยู่สองประการ จึงจะสามารถทำการแลกเปลี่ยนทางความคิดอย่างมีเหตุผล ประการแรกจะต้องสามารถใคร่ครวญเกี่ยวกับตนเองอย่างมีวิจักษณ์ญาณ (Critically self-reflective) ส่วนประการที่สองสามารถทำการตัดสินใจอย่างใคร่ครวญ (Reflective judgment) นอกจากนี้ ชาฟีโร (Shapiro, 2008) ได้กล่าวว่า จิตตปัญญาวิทยาศาสตร์และการปฏิบัติจะเกิดขึ้นเองในตัวเองอย่างเป็นธรรมชาติ การเป็นนักธรรมชาติหรือนักวิทยาศาสตร์มักเป็นไปโดยธรรมชาติ ส่วนนักวิทยาศาสตร์เชื่อในหลักการด้วยการสัมผัส จำต้องได้การเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีความเชื่อในศาสนากับกลุ่มที่ขาดศาสนายึดเหนี่ยวจิตใจ จะพบว่ากลุ่มที่มีความเชื่อในศาสนาจะมีความสุขมากกว่า เป็นกลุ่มที่มีจิตใจสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีการฝึกจิตตปัญญา ซึ่งฝึกโดย การทำสมาธิ การนั่งสมาธิ การเดินสมาธิ การสวดมนต์ การฟังอย่างลึกซึ้ง การฝึกโยคะ การสังเกตลมหายใจเข้า-ออก การสังเกตธรรมชาติ การสืบสอบด้วยตนเอง ทำให้สงบ มีสมาธิ ช่วยจัดการกับความเครียดและผลกระทบต่อตนเอง และในทางการศึกษาการทำสมาธิช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทำให้มีสติรับรู้และปรับปรุงความสามารถ ทำให้รับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วและถูกต้อง ส่งผลทางบวกต่อการเรียนรู้ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลจากประสบการณ์ตรง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับชลดดา ทองทวีและคณะ (2551) ที่ได้สังเคราะห์และสรุปแนวคิดหลักของจิตตปัญญาศึกษาว่าเป็นการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งต่อไปนี้

2.1 ประสบการณ์ตรงของการเรียนรู้ เป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจที่สัมพันธ์เชื่อมโยงโดยตรงกับชีวิตของผู้เรียน รวมถึงการเติมใจที่จะเผชิญหน้ากับความเจ็บปวดและความทุกข์ยากลำบากของชีวิต นำไปสู่การเข้าใจเรื่อง อดีต-อนัตตา ได้ลึกซึ้งด้วยตนเอง

2.2 การรับฟังอย่างลึกซึ้งและการเรียนรู้ด้วยใจที่เปิดกว้าง การเรียนรู้ที่จะสัมผัสชีวิตของตนเองและผู้อื่นอย่างจริงใจและอ่อนน้อม เปิดกว้างต่อความหลากหลายทางความคิด

2.3 การเคารพศักยภาพแห่งการเรียนรู้ของทุกคนอย่างไว้รอดติ เป็นการศึกษาด้านใน คือ กระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนที่มุ่งให้ค้นหาศักยภาพภายในตนเองจนกลายเป็นตัวของตัวเอง ที่สมบูรณ์อย่างไม่จำเป็นต้องไปเปรียบเทียบกับใคร

2.4 การน้อมสวใจอย่างใคร่ครวญเป็นการเรียนรู้ที่ไม่ยึดมั่นถือมั่นต่อหลักการ แต่น้อมนำประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามา มาคิดใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งบนฐานของจิตใจที่สงบเย็น เรียนเพื่อที่จะรู้จักตัวเองและเพิ่มพูนความรู้ด้วยการน้อมนำไปลองปฏิบัติให้เห็นจริง

2.5 การเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง โดยการฝึกปฏิบัติภาวนา ฝึกสังเกตธรรมชาติของจิต ทำให้เราเห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอก เห็นความเป็นจริงพ้นไปจากอำนาจแห่งตัวตน

2.6 การให้ความสำคัญต่อความสดของปัจจุบันขณะ คือ กระบวนการแห่งการค้นพบคุณค่าและความหมายของการมีชีวิตอยู่ในทุกขณะด้วยสติสัมปชัญญะ เป็นชีวิตที่มีอิสระ อันเกิดจากการกลับมาตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของตน

2.7 รากฐานภูมิปัญญาอันหลากหลายของท้องถิ่นและวัฒนธรรม เป็นการศึกษาเพื่อความเข้าใจตนเองและเพื่อนมนุษย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ผู้มีจิตใจสูงและเปิดกว้างอย่างแท้จริง

2.8 การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน บนฐานการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร ที่จะช่วยสะท้อนให้เห็นตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่หลากหลาย

สอดคล้องกับจิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร (2550) ที่ได้กล่าวถึงจิตตปัญญาศึกษาว่าเป็น ทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ ที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงภายในตน ภายในองค์กรและภายในสังคม โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อประมวล วิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยร่วมได้แก่ ปัจจัยภายใน คือ ความรักความเมตตา การตระหนักรู้ ประสบการณ์ตรง การคิดใคร่ครวญ การมีความคิดเห็นเชื่อมโยง การคิดเชิงวิพากษ์และวิจารณ์ญาณ ปัจจัยภายนอก คือ การเรียนรู้แบบองค์รวม กัลยาณมิตร แบบอย่างของผู้สอน ปัจจัยเกี่ยวพัน คือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื้อหา หลักสูตร วัฒนธรรมองค์กรและการจัดแหล่งเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการให้แนวคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาไว้หลายท่านที่สอดคล้องกัน ดังเช่น แนวคิดแบบโพสท์โมเดิร์น แนวคิดแบบนิเวศ/ วิทยาศาสตร์ใหม่ แนวคิดแบบอัตถิภาวนิยม แนวคิดแบบความเป็นจริงแบบเข้าร่วม แนวคิดของชูมาเกอร์ (Schumacher) แนวคิดของมินเดลล์ (Mindell) แนวคิดของ

วิลเบอร์ (Wilber) แนวคิดของซาเยนซ์ (Zajonc) แนวคิดของศรี อรพินโท แนวคิดประสบการณ์เหนือธรรมชาติ (Braud & Anderson, 1998) แนวคิดแบบปรัชญาพุทธ และแนวคิดแบบปรัชญาเต๋า พอสรุปได้ว่า จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเข้าถึงความรู้ความจริงที่มีการข้ามพ้นไปจากข้อจำกัดของประจักษ์นิยม เป็นการเรียนรู้และพัฒนามิติด้านใน ผีการเจริญสติ ภาวนา การน้อมนำคุณธรรม ความดี ความงาม นำไปสู่การเกิดความรัก ความเมตตา ความอ่อนน้อม การเกิดปัญญาที่ละวางอัตตาตัวตน อาศัยความใกล้ชิด การมีส่วนร่วม นำไปสู่การได้มาซึ่งความจริงที่สร้างสรรค์หลากหลาย มีอิสรภาพ อาศัยท่าทีของการเปิดกว้าง การไม่ตัดสิน การไม่แบ่งแยกแตกต่าง การคิดใคร่ครวญอย่างแยบคาย หรือโยนิโสมนสิการ การเห็นเชื่อมโยงเป็นองค์รวม เข้าถึงศักยภาพความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น เกิดความศรัทธา ความรัก ความเมตตา และปัญญาแบบการผูกบังเกิดความรู้ การเห็นสรรพสิ่งตรงตามที่เป็นด้วยใจที่เป็นกลาง ปราศจากอคติครอบงำ มีความเป็นพลวัต (สมสิทธิ์ อัสครนินิ, 2556)

แนวคิดต่าง ๆ มีส่วนสะท้อนแง่มุมแห่งความเป็นจิตตปัญญาศึกษา มีความเชื่อมโยงกันในหลายมิติหลายระดับ สมสิทธิ์ อัสครนินิ (2556) ได้สรุปหนทางแห่งการสืบค้นความรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาทำได้โดยการยอมรับว่า ช่องทางการรับรู้ความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้ของมนุษย์มีมากกว่าประสาทสัมผัสทั้งห้า ที่สำคัญก็คือจิตใจที่ฝึกมาดีแล้ว มีพลังกำลังแห่งสติ และมีความเป็นกลาง ปลอดจากอคติและสิ่งเคลือบแฝง สามารถใช้เป็นช่องทางในการรับรู้ได้เป็นอย่างดี และมีความถูกต้อง ความรู้ความจริงมีพลวัตที่นำไปสู่การเห็นความเป็นทั้งหมด ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันกับทุกส่วน ทุกมุม ทุกมิติที่แตกต่างหลากหลาย และการเข้าถึงความรู้ความจริง อาศัยท่าทีที่พ้นไปจากการเป็นผู้สังเกตการณ์แบบแยกห่าง สลายขอบเขต หรือการมีขั้ว จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ เพื่อยกระดับจิตสำนึกให้ข้ามพ้นกระบวนทัศน์เดิมที่เราติดอยู่ มุ่งไปสู่การเปิดรับทุกรูปแบบแห่งสรรพสิ่งและสรรพชีวิตมนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกันและเสมอเหมือนกันได้ ส่วนในมุมมองของธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิศร จันทรสขุ (2552) เกี่ยวกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มองว่าแก่นของกระบวนกรเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวจิตตปัญญาคือปรัชญาพื้นฐานที่เป็นกรอบวิธีคิดหลักมีสองประการ คือ ประการแรกความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงาม อยู่ในตน และประการที่สองกระบวนทัศน์องค์รวม คือ ทักษะที่มองโลกในแง่ที่เป็นความสัมพันธ์ และการผสานเข้าด้วยกันของสรรพสิ่ง ทั้งมนุษย์และสรรพสิ่งต่างก็เป็นองค์รวมของกันและกัน ดังนั้นการกระทำอันใดอันหนึ่งของมนุษย์จึงสามารถส่งผลสะท้อนไปทั้งองค์รวม

นอกจากนี้สมสิทธิ์ อัสครนินิ (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่าประกอบด้วย ประสบการณ์ตรง การรับฟังอย่างลึกซึ้งและเปิดกว้าง การเคารพ

ศักยภาพของคนอย่างไรก็ดี การน้อมสว่ใจอย่างใคร่ครวญ การเห็นตามความเป็นจริง ความสดของปัจจุบันขณะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม และชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ จิรัชกาล พงศ์ภคเชียร (2553) กล่าวว่าการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับต้องมีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformative learning) เป็นแกนกลาง หรือที่เราเรียกว่า จิตตปัญญาศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาที่จุดใจของตัวเองจนเกิดปัญญา โดยเน้นที่การปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน ออกกำลังกาย ทำงานศิลปะ การสนทนา การทำงานในชุมชน การปลีกวิเวก การปฏิบัติกรรมฐาน ต่างเชื่อมโยงไปสู่การรู้จักของตนเองและการเข้าถึงความจริง ความดี และความงาม ดังนั้น จิตตปัญญาศึกษาจึงเปรียบเสมือนปัจจัยสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างแท้จริง มุ่งให้เกิดความสุขสงบในวิถีการดำรงชีวิต การศึกษาจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลที่เห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงของตนเองต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปสู่ระดับชุมชน องค์กรที่มีความรักใคร่เอื้ออาทร เห็นความเท่าเทียมในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสังคมที่มีความยุติธรรม มีความวางใจต่อกัน ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันคงปลอดภัย เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน อันเป็นหนทางนำพามนุษยชาติไปสู่ทางออกของปัญหาหรือสภาวะวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่กำลังเผชิญอยู่ ทำให้การศึกษาได้ทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดผลที่ยั่งยืน

สมสิทธิ์ อัครนิธิ (2556) กล่าวถึงคุณลักษณะเด่นของจิตตปัญญาศึกษาที่แตกต่างไปจากการศึกษาโดยทั่วไป ดังนี้

1. จิตตปัญญาศึกษาข้ามพรมแดนและรวมเอาแนวคิดแบบปฏิฐานนิยม ส่วนการศึกษาโดยทั่วไปยอมรับในแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมนั้น
2. จิตตปัญญาศึกษาให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับความรู้ความจริงแบบอัตวิสัย (ความเป็นจริงของบุคคลที่ 1) หรือความรู้ความจริงที่ได้จากภายในจิตใจของผู้เรียนรู้ ส่วนการศึกษาโดยทั่วไปยอมรับความจริงแบบวัตถุวิสัย (การศึกษาวิจัยแบบบุคคลที่ 3)
3. จิตตปัญญาศึกษานับการเห็นเชื่อมโยงความรู้ความจริงในหลากหลายมิติ เชื่อมโยงหนทางการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เชื่อมโยงธรรมชาติความเป็นจริงทั้งแบบวัตถุวิสัยและอัตวิสัย ส่วนการศึกษาทั่วไปให้ความสำคัญต่อความรู้ที่จำกัดขอบเขต แยกเป็นส่วน ๆ ที่ชัดเจนเป็นหลัก
4. จิตตปัญญาศึกษายอมรับประสบการณ์ทางจิตที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส นำสู่ความเป็นจริงที่พ้นจากทวิภาวะ ยอมรับมิติของความคิดลึกลับ การอุทิศตนเองต่อสิ่งที่เคารพศรัทธา และการอาศัยญาณทัศนะ (การผุดบังเกิดของการรู้) ส่วนการศึกษาทั่วไปยอมรับประสบการณ์ที่รับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าบนความเป็นจริงแบบทวิภาวะเท่านั้น

5. จิตตปัญญาศึกษาให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมของจิตใจผู้เรียนรู้ พลังแห่งสติ ท่าทีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนการศึกษาทั่วไปให้ความสำคัญต่อปัจจัยภายนอก เช่น อาคารสถานที่ อุปกรณ์การสอน ตำรา หลักสูตร

6. จิตตปัญญาศึกษาให้ความสำคัญกับการเผชิญหน้ากับความจริงและข้อจำกัดต่าง ๆ ในตนเองจนเกิดการตระหนักรู้และเติบโต ส่วนการศึกษาทั่วไปให้ความสำคัญกับการคาดเดาด้วยหลักเหตุผล (Extrapolation) เพื่อสืบค้นสิ่งที่ไม่รู้

7. จิตตปัญญาศึกษาให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตอยู่บนวิถีของผู้ปฏิบัติ ฝึกฝนทางจิตวิญญาณ เช่น การภาวนา การทำงานสังคม จิตอาสา การติดตามรับใช้ครูบาอาจารย์ การอาศัยพิธีกรรมความศักดิ์สิทธิ์ การมีสังฆะกัลยาณมิตร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ส่วนการศึกษาทั่วไปมีวิถีปฏิบัติและการดำรงชีวิตของผู้เรียนรู้ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้

8. จิตตปัญญาศึกษานับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ต่อเนื่องยาวนานพอ ประกอบกับปัจจัยภายในของแต่ละคน จึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ ไม่อาจจะเกณฑ์ด้วยปัจจัยภายนอกได้ ส่วนการศึกษาทั่วไปผลสัมฤทธิ์เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น กรอบระยะเวลา ตัวชี้วัดต่าง ๆ

9. จิตตปัญญาศึกษาให้ความสำคัญกับการยกระดับจิตสำนึกของมนุษย์สู่ระดับสูงสุด เกิดการวิวัฒน์ของจิตและเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ชุมชน และสังคม ส่วนการศึกษาทั่วไปอาศัยกระบวนการเรียนรู้ด้วยจิตสำนึกบนกระบวนการทัศน์แบบสมัยใหม่

10. จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดปัญญาตระหนักรู้และบ่มเพาะให้เกิดคุณลักษณะเชิงบวก นำไปสู่การปลดปล่อยตนเองและสังคมออกจากสิ่งที่ยึดติดและข้อจำกัดสู่การมีอิสรภาพ แต่การศึกษาทั่วไปเป็นการเรียนรู้ที่เอาความรู้เชิงประจักษ์เป็นตัวตั้ง

ดังนั้นจึงสรุปมุมมองของนักวิชาการที่มีต่อแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาได้ดังนี้ การใช้จิตตปัญญาศึกษาจะช่วยให้นักเรียนรู้จักตัวเองมากขึ้น มีสติใคร่ครวญ มีการพัฒนาจิตใจและปัญญา ช่วยสร้างบุคคลให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาความคิด ความจริง และความรู้ เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลก และผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญาและความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งรอบตัว

ส่วนหลักการพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาเจ็ดประการ เรียกว่า “หลักจิตตปัญญาเจ็ด” หรือใช้ชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า 7 C's ซึ่งได้มาจากผลการวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา (ธนา นิลชัยโกวิทย์, อติสร จันทร์สุข, พงษธร ดันตฤทธิศักดิ์ และอัญชลี สติรเศรษฐ์, 2550) ได้แก่

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือ การเข้าสู่สภาวะจิตที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive)

ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้านภายในบุคคล (Intrapersonal) เป็นการใคร่ครวญ ด้วยกาย ใจ ความคิด และจิตวิญญาณ โดยการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญจะใช้วิธีการหลากหลาย ที่ช่วยให้จิตสงบ เกิดสมรรถนะที่พร้อมต่อการตระหนักรู้อย่างลึกซึ้ง มีสมาธิ และเกิดการเข้าใจ อย่างถ่องแท้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญสามประการ ประการแรกคือ ความสงบ การหยุดนิ่งหรือ ผ่อนให้ช้าลง ความเงียบ เพื่อเตรียมจิตใจให้พร้อมที่จะเปิดรับ ประการที่สอง การเปิดรับสิ่งต่าง ๆ ด้วยความใส่ใจอย่างลึกซึ้ง โดยไม่ตัดสิน และประการสุดท้ายการน้อมเข้ามาพิจารณาในใจ อย่างใคร่ครวญ ในสภาวะจิตที่เปิดรับ มีความสงบและเป็นกลาง การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ จะเป็นตัวเชื่อมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ หลักการนี้จึงเป็นหัวใจของการจัดการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา ทำให้จิตใจสงบ ผ่อนคลาย มีสมาธิและปล่อยวาง การใช้หลักการนี้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม การหยุดใคร่ครวญและบันทึกการเรียนรู้ของตนเองด้วยความสงบ หลังกิจกรรม การใช้เวลาตามลำพังในธรรมชาติ การใช้เวลาในการพิจารณาคำถาม เรื่องราว บทกวี ภาพ วัตถุ หรือสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ นิ่ง ๆ ด้วยความสงบ การฝึกสนทนาอย่างมีสติ หรือ สุนทรียสนทนา การฝึกความรู้สึกตัวและการมีสติโดยไม่เพ่งหรือจ้องแน่นิ่ง ทั้งปฏิบัติการ ทางร่างกาย ความรู้สึกนึกคิด วาจา และการกระทำของตนเอง การปล่อยให้มีเวลาผ่อนคลายและ ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ตามลำพัง เป็นต้น

2. หลักความรักความเมตตา (Compassion) คือการสร้างบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ ความเข้าใจและการยอมรับ รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์และความจริงใจอย่างที่สุด การสร้าง บรรยากาศของความรักความเมตตาเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ ทั้งทางวาจา ท่าที การสัมผัสและ ความรู้สึกที่สื่อสารออกมาอันสัมผัสได้ด้วยใจ มีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ แนวจิตตปัญญา คือ บรรยากาศของความรักความเมตตาจะช่วยสร้างพื้นที่ในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพื้นที่ ปลอดภัยทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจ กล้าแสดงความคิดเห็นความรู้สึกของตนอย่างตรงไปตรงมา กล้าทดลองสิ่งใหม่ ๆ และกล้าเผชิญความจริง เนื่องจากไม่ต้องเกรงว่าจะถูกตัดสิน ช่วยให้เกิด การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวก ตั้งอยู่บนการยอมรับ เข้าใจ ให้อภัยและมีความรักความเมตตา ต่อผู้อื่นและต่อตนเอง มีบรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดกว้าง ไม่มีการตัดสินถูกผิดอย่างเข้มงวด ช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย ไม่มีความกดดันและความเครียดมาเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ช่วยบ่มเพาะ ความรู้สึกที่ดีงาม ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์และในตนเอง

3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมเชื่อมโยงกับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ มองเห็นความสัมพันธ์ เกี่ยวเนื่องกันระหว่างตนเองกับผู้อื่น และระหว่างตนเองกับสังคมและโลกธรรมชาติ โดยแบ่ง

การเชื่อมโยงเป็นสี่ด้าน คือ ด้านแรกการเชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับชีวิตนำไปสู่การนำเข้าสู่ภายในและบูรณาการสู่วิถีชีวิตและการปฏิบัติในชีวิตจริงของตน ด้านที่สองการเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงและลดช่องว่างระหว่างกันทำให้เกิดความไว้วางใจ สนับสนุนและมีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันได้อย่างเต็มที่ เกิดบรรยากาศของความรักความเมตตา ทำให้เข้าใจพื้นฐานที่มาของกันและกัน เกิดการยอมรับและเคารพในมุมมองที่แตกต่างได้ง่ายขึ้น ด้านที่สาม การเชื่อมโยงชุมชนและธรรมชาติ ทำให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติหรือมุมมองของตนจากความจริงที่ได้รับรู้ ทำให้มีมุมมองที่กว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น และด้านสุดท้ายการเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมและมีความสมดุลอย่างแท้จริง เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางกาย ผ่านกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ตรง ผ่านสัญลักษณ์และจินตนาการ ผ่านมนต์สตัน์และผ่านการปฏิบัติ

4. หลักการเข้าเผชิญ (Confrontation) การได้เผชิญและรู้ความจริง โดยเฉพาะในส่วนที่ไม่เคยรับรู้มาก่อนเนื่องจากข้อจำกัดทางสังคม วัฒนธรรม ประสบการณ์ กรอบที่ยึดติด และแบบแผนความเคยชิน ทั้งทางความคิดและจิตใจ เช่น ความกลัว ที่มาปิดกั้นการรับรู้ ดังนั้น การจัดบรรยากาศให้ได้เผชิญกับความจริง ทั้งความจริงเกี่ยวกับตนเองและความเป็นจริงของโลกและสังคม โดยต้องเผชิญความเป็นจริงภายในตนเอง ในสิ่งที่หลีกเลี่ยงหรือเก็บกดไว้ ไม่อยากให้คนอื่นรู้ ทั้งที่ความจริงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของตัวเราเอง แต่เป็นด้านที่เราไม่ชอบ ไม่พอใจ หรือตัดสินใจด้วยคุณค่าบางอย่างที่เรายึดถืออยู่โดยไม่รู้ตัว ว่าดูไม่ดีไม่เหมาะสม น่ารังเกียจ น่าอาย ทำให้เรากลับที่จะเผชิญกับความเป็นจริงในส่วนนั้น ต้องปกปิด ซ่อนเร้น หรือแม้กระทั่งทำเป็นไม่รู้ อีกด้านหนึ่งที่ต้องเผชิญ คือ ศักยภาพและด้านดีในตัวเองที่เรามองไม่เห็น ไม่เชื่อว่ามิอยู่ในตนเองจริง ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากขาดความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ต้องเผชิญความจริงในด้านที่ตัวเราเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นหรือโลกภายนอก รับรู้ความจริงในด้านที่ไม่เคยสัมผัสหรือรับรู้มาก่อน เป็นความจริงที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและแง่มุมที่หลากหลาย ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมใหม่ แล้วย้อนกลับมาใคร่ครวญและปรับเปลี่ยนกรอบความเคยชินของตนเองให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้นได้

5. หลักความต่อเนื่อง (Continuity) ความต่อเนื่องของการเรียนรู้ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นการค่อย ๆ หลอมรวมหรือสะสมประสบการณ์จนเกิดคุณภาพในตนเองที่มากพอจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้ง และเกิดความเข้มแข็งในตนเอง โดยมีองค์ประกอบหลักที่ทำให้เกิดความต่อเนื่องได้ 2 ประการ คือ ความต่อเนื่องกลิ่นไอลของกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดพลวัตของการเรียนรู้ ขยายการเรียนรู้จากมุมมองที่แตกต่าง อีกประการหนึ่งเป็นกระบวนการที่สร้างหรือส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในที่ทำงานและ

ในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน การเขียนบันทึกและการเล่าเรื่องลงในบล็อก (Blog) การสนับสนุนขององค์กรหรือหน่วยงาน การมีชุมชนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาจะช่วยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งและมีความยั่งยืนอย่างแท้จริงได้

6. หลักความมุ่งมั่น (Commitment) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการเรียนรู้และน้อมนำสู่ใจของตนเองเพื่อนำกลับไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงภายในตนอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงบันดาลใจ ปลุกเร้าให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ความรัก ความเมตตา การเปิดโอกาสให้ได้สัมผัสและเผชิญกับประสบการณ์ตรงที่ส่งผลกระทบต่ออย่างลึกซึ้ง ความมุ่งมั่นอาจเกิดจากเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น เกิดจากเจตจำนงเริ่มต้นของตนเอง เกิดจากการตระหนักหรือมองเห็นความสำคัญของคุณค่าภายในตนเองที่อยากพัฒนา เกิดจากกระบวนการฝึกฝน จนมองเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างต่อเนื่องในชีวิตจริง

7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) เกิดจากการร่วมกิจกรรมกันทำให้ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ค่อย ๆ ก่อตัว เนื่องจากเป็นพื้นที่ของความเปิดกว้าง เป็นพื้นที่แห่งความรักความเมตตาและมิตรภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจากประสบการณ์ของแต่ละคน และจากการสัมผัสถึงแง่มุมความเป็นจริงที่แตกต่างออกไป รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันที่สะท้อนความแตกต่างหลากหลายทั้งความขัดแย้ง ทั้งการหนุนเสริม และเป็นชุมชนที่มีเป้าหมาย ความสนใจและอุดมการณ์ร่วมกัน ทำให้เกิดกำลังใจที่จะก้าวไปข้างหน้า มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองมากขึ้น ได้กำลังใจจากกันและกัน และเกิดการเทียบเคียงประสบการณ์ ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการของการเปลี่ยนแปลงที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันของตน

สรุปได้ว่าหลักจิตตปัญญาเจ็ด (7 C's) เป็นหลักการพื้นฐานที่สามารถนำมาปรับใช้ ในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ของใครหรือกลุ่มใดและใช้ได้ทั้งในเรื่องการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ รวมทั้งการเรียนรู้ในการทำงานของคนและหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนมีคุณภาพจึงมีความเหมาะสมที่จะนำหลักจิตตปัญญาเจ็ด มาประยุกต์ใช้โดยการบูรณาการเข้าไปกับกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการจัดการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการศึกษา คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำพฤติกรรมตามหลักจิตตปัญญาศึกษามาบูรณาการในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการในรูปแบบตารางเพื่อสะดวกต่อการทำความเข้าใจ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการ

การพิจารณา ด้วยใจ อย่างไรครบถ้วน	ความรัก ความเมตตา	การเชื่อมโยง สัมพันธ์	การเข้าเผชิญ	ความต่อเนื่อง	ความมุ่งมั่น	ชุมชน แห่ง การเรียนรู้
1. การสงบ นิ่ง ก่อนเข้าสู่ กิจกรรม	1. การให้ ความเห็นใจ	1. เชื่อมโยง ประสบการณ์	1. กล้าเผชิญ ความจริง	1. ความลึ้น ไหลของ กิจกรรม	1. การสร้าง แรงบันดาลใจ	1. ทำให้เป็น พื้นที่เปิด กว้าง
2. การบันทึก การเรียนรู้	2. การให้ความ ไว้วางใจ	2. การเชื่อมโยง ระหว่างเพื่อน	2. กล้าเผชิญ ความกลัว/ ไม่กลัว	2. กระบวนการ ส่งเสริมให้เกิด	2. การปลูก เร้าให้เกิด พลัง	2. ทำให้เป็น พื้นที่
3. การฝึก สนทนา อย่างมีสติ	3. ความเข้าใจ และให้ การยอมรับ	3. การเชื่อมโยง ร่วมงาน	3. กล้าเผชิญ ความดี/ ไม่ดี	3. การเรียนรู้ ที่ต่อเนื่อง	3. ฝึกความ มุ่งมั่นในใจ ตนเอง	3. ฝึกความ แห่งความรัก ความเมตตา
4. การฝึก ความรู้สึกร่วม ความรู้สึกร่วม	4. ความรู้สึก ที่ดีในสื่อสาร ออกมา	4. การเชื่อมโยง ชุมชนและ ธรรมชาติ	4. กล้าเผชิญ ความชอบ/ ไม่ชอบ	4. การพูดคุย แลกเปลี่ยน กับเพื่อน	4. ฝึกความ ตระหนัก ในใจตนเอง	4. การขัดแย้ง และการหนุน เสริม
5. การไม่ ตัดสิน	5. ความ สัมพันธ์	5. องค์ประกอบ ต่าง ๆ ของ กิจกรรม	5. กล้า ทดลอง สิ่งใหม่	5. การเขียน บันทึก	5. การ มองเห็น คุณค่าภายใน ตน	5. ให้กำลังใจ แก่กันและกัน
6. การใช้เวลา ตามลำพัง ในธรรมชาติ	6. การ ช่วยเหลือ เกื้อกูล		6. การเรียนรู้ จาก ประสบการณ์ ของตนเอง	6. การเล่าเรื่อง		6. ทำให้มี พื้นที่ แห่งมิตรภาพ
7. การผ่อนคลาย หรือผ่อนคลาย ให้ช้าลง	7. การสร้าง บรรยากาศ ที่เป็นมิตร					7. เรียนรู้จาก ประสบการณ์ ของคนอื่น
8. การพิจารณา อย่างรอบคอบ	8. การให้อภัย 9. การให้ ความเอื้อ อาทร					8. มี อุดมการณ์ ร่วมกัน

จากตารางที่ 3 การสังเคราะห์หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการเป็นประเด็นย่อย ๆ เพื่อนำไป
ปฏิบัติในการจัดกิจกรรมตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา

3. ผลที่เกิดจากการนำจิตตปัญญาศึกษามาประยุกต์ใช้

การนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและการดูแลสุขภาพส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองและในกลุ่มของผู้ปฏิบัติ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลจากการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและกลุ่ม (พัชรี ศิริมาก, 2554; อีดยังวัน ขงย่วน และคณะ, 2555; เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์, 2552; อรอนงค์ แจ่มผล, 2552; เมธินี วงศ์วานิช, 2553; กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์, 2553; มานิตา ลีโทชวลิต, 2553; ศิริประภา พงษ์ทิกุล, 2554; ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2554; ปฐมาภรณ์ ปิ่นอินทร์, 2555) สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลที่เกิดขึ้นในตัวผู้ปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษา สรุปได้ดังนี้

- 3.1.1 เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและแนวปฏิบัติใหม่ต่อตนเอง
- 3.1.2 มีการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งและมีปัญญาในการน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ
- 3.1.3 มีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง
- 3.1.4 มีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ
- 3.1.5 มีการพัฒนาการคิดไตร่ตรองพิจารณาขั้นสูงขึ้นไป
- 3.1.6 ประพุดอย่างมีสติและปัญญา
- 3.1.7 มีความรักความเมตตาต่อตนเอง
- 3.1.8 มีการทำงานอย่างเป็นระบบ
- 3.1.9 มีการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์
- 3.1.10 สามารถค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 3.1.11 มีความเข้าใจตนเอง
- 3.1.12 ยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ
- 3.1.13 ได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาตนเอง
- 3.1.14 พัฒนาการรับรู้รับฟังอย่างลึกซึ้ง
- 3.1.15 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3.2 ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้ที่ปฏิบัติร่วมกัน สรุปได้ดังนี้

- 3.2.1 เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและแนวปฏิบัติใหม่ต่อผู้อื่นและสรรพสิ่ง
- 3.2.2 มีความรักความเมตตาต่อผู้อื่น
- 3.2.3 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- 3.2.4 ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

รอบตัว

- 3.2.5 มีการประสานงานกับเพื่อนภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
- 3.2.6 มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 3.2.7 มีการแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกัน
- 3.2.8 มีความรู้สึกรักอยากเกื้อกูล เห็นใจกันและกัน
- 3.2.9 มีความสุขในการทำงานกลุ่ม
- 3.2.10 สามารถค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาพร้อมกันภายในกลุ่ม
- 3.2.11 เกิดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานต่อจิตสำนึกส่วนรวม
- 3.2.12 เกิดการพัฒนาด้านความเข้าใจ ความรัก และความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์
- 3.2.13 มีการเปลี่ยนวิธีคิดมุมมองและสัมพันธภาพต่อผู้อื่นในทางสร้างสรรค์
ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาที่เน้นการกลับเข้ามาศึกษาเรียนรู้

โลกภายในตน ชัดเกลากิเลสและน้อมนำคุณธรรม ความดีงามมาปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติจริงให้เกิดประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง ตามความถนัด ความสนใจ ประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง เชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิต ชุมชนและสังคม การฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ช่วยพัฒนาทักษะในการสื่อสาร การมีสมาธิ ช่วยลดความเครียด และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังเป็นการปลูกฝังความเข้าใจต่อชีวิต ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจและความรักความเมตตา ส่วนรูปแบบการฝึกปฏิบัติมีหลากหลายขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล โดยการฝึกปฏิบัติที่สำคัญ คือ การเจริญสติและทำสมาธิผ่านความสงบนิ่งและการเคลื่อนไหวร่างกาย จิตตปัญญาศึกษาคาดหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ยกกระดับจิตสำนึก เกิดมุมมองและกระบวนทัศน์ใหม่ที่กว้างขวางขึ้น เกิดคุณลักษณะเชิงบวก เกิดความรักความเมตตา เกิดปัญญาตื่นรู้ การตระหนักรู้เท่าทัน มีวิจาร์ณญาณ การเข้าถึงสัจธรรม ความจริง ความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ความอ่อนน้อม อิศรภาพ การละวางอัตตา ความเปิดกว้าง ความเป็นกลาง จิตสาธารณะ ความสุข ความเบิกบาน ความสงบผ่อนคลาย ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น การมีสัมพันธภาพที่ดี สุขภาวะ ชีวิตที่สมคูล ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การเห็นเชื่อมโยง ญาณทัสนะ การเห็นและเข้าถึงความจริงระดับจิตใต้สำนึก ตลอดจนพลังธรรมชาติและจักรวาล

จากการสังเคราะห์หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการที่นักวิจัยได้นำไปใช้ในการพัฒนาบุคคลด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4 การสังเคราะห์หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการที่นำไปใช้ในรูปแบบต่าง ๆ

จิตตปัญญาศึกษา	จัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กเล็ก	จัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษา	ดูแลสุขภาพ	พัฒนาคน/ การฝึกอบรม
1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ				
1.1 การมีสมาธิ	✓	✓	✓	✓
1.2 การบันทึกสิ่งที่เรียนรู้		✓		✓
1.3 การมีสติ		✓		✓
1.4 การไม่ตัดสิน		✓		
1.5 การปล่อยวาง		✓	✓	
1.6 การพิจารณาอย่างรอบคอบ				
2. ความรักความเมตตา				
2.1 ให้ความไว้วางใจ	✓	✓		✓
2.2 ให้การยอมรับ	✓	✓	✓	✓
2.3 การคิดบวก	✓	✓	✓	✓
2.4 การช่วยเหลือเกื้อกูล	✓	✓	✓	✓
2.5 การให้อภัย			✓	
3. การเชื่อมโยงสัมพันธ์				
3.1 เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับชีวิต	✓	✓	✓	
3.2 การเชื่อมโยงระหว่างเพื่อน	✓	✓		✓
3.3 การเชื่อมโยงชุมชนและธรรมชาติ		✓	✓	
3.4 การเชื่อมโยงองค์กรประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม		✓		✓
4. การเข้าเผชิญ				
4.1 กล้าเผชิญความจริง	✓	✓	✓	✓
4.2 กล้าทดลองสิ่งใหม่	✓	✓	✓	✓
4.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ของ ตนเอง		✓	✓	✓

ตารางที่ 4 (ต่อ)

จิตตปัญญาศึกษา	จัดการเรียนรู้ สำหรับเด็กเล็ก	จัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษา	ดูแลสุขภาพ	พัฒนาคน/ การฝึกอบรม
5. ความต่อเนื่อง				
5.1 ความต่อเนื่องของกิจกรรม	✓	✓		✓
5.2 การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน	✓	✓	✓	✓
5.3 การเล่าเรื่อง	✓	✓	✓	✓
6. ความมุ่งมั่น				
6.1 สร้างแรงบันดาลใจ	✓	✓	✓	✓
6.2 สร้างความมุ่งมั่น		✓	✓	✓
6.3 สร้างความตระหนัก		✓		✓
6.4 ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในตนเอง			✓	✓
7. ชุมชนแห่งการเรียนรู้				
7.1 การให้กำลังใจแก่กันและกัน	✓	✓	✓	✓
7.2 การทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ	✓	✓		✓
7.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ของ ผู้อื่น		✓	✓	✓
7.4 การมีอุดมการณ์ร่วมกัน				✓

จากตารางที่ 4 หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคลและกลุ่มบุคคล และกิจกรรมที่ดำเนินการ ซึ่งไม่ได้นำมาใช้ทุกประเด็นย่อย ๆ มีการเลือกมาใช้ตามความเหมาะสมของบุคคล บริบทและสถานการณ์

จากความหมาย ปรัชญา หลักการ แนวคิดและการบูรณาการจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการศึกษาตามคั้งที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปและนำมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าจิตตปัญญาศึกษาเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติ ตั้งอยู่บนปรัชญาพื้นฐานสองประการ คือ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ เชื่อมั่นว่า มนุษย์มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี ความงามอยู่ในตน และกระบวนทัศน์องค์รวม เป็นทัศนะ

ที่มองโลกมีความสัมพันธ์และการผสานเข้าด้วยกันของสรรพสิ่ง โดยนำหลักการพื้นฐานเจ็ดประการ มาเป็นแนวทางในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ความรัก ความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ ความต่อเนื่อง ความมุ่งมั่น และชุมชน แห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้เกิดผลในสามมิติ คือ การเข้าใจและยอมรับตนเอง การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ ทำให้เกิดความตระหนักถึง คุณค่าสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรัก ความเมตตาต่อสิ่งรอบตัว เป็นการฝึกการสังเกต ธรรมชาติของจิตเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอกอย่างมีสติ ไม่ยึดติดอดีตตัวตน และมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม มีสติใคร่ครวญ มีการพัฒนาจิตใจและปัญญา เพื่อช่วยสร้างบุคคล ให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาความดี ความจริง และความรู้ เป็นการศึกษาที่ทำให้ เข้าใจด้านในตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับ โลกและผู้อื่น เกิดความเป็น อิสระ ความสุข ปัญญาและความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง โดยนำไปบูรณาการในกระบวนการ ดำเนินการจัดการศึกษาที่เป็นวงจรคุณภาพ กระบวนการดังกล่าวจะนำพาการจัดการศึกษาไปสู่ คุณภาพที่ยั่งยืน ผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุข ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เกิดความตระหนักขึ้นภายในคนที่ต้องการเห็นการศึกษามีคุณภาพที่ดีขึ้นด้วยกระบวนการของตนเอง และเพื่อนร่วมงาน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของการพัฒนา (Development)

การพัฒนา มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Development รูปศัพท์ในภาษาไทยตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลาย ไปในทางที่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 238) สอดคล้องกับสมคิด บางโม (2545) ให้ความหมายการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการทุกอย่างที่จะทำให้สิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่เจริญขึ้น ดี ขึ้น เป็นประโยชน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นตัวคน ระบบงาน องค์กร สถานที่ ทฤษฎี ความรู้สัจนิรันดร์ และสอดคล้องกับพยอม วงศ์สารศรี (2544) กล่าวว่า หมายถึง การทำให้มีคุณภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า การพัฒนา เป็นการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีกระบวนการและทำให้มี คุณภาพมากขึ้น

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของรูปแบบ (Model) ทั้งในลักษณะที่คล้ายคลึงกันและ แตกต่างกัน ซึ่งสรุปความหมายของรูปแบบได้ ดังนี้

1. รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักซึ่งเป็นที่ยอมรับ รูปแบบของจริง รูปแบบที่เป็นแบบอย่าง และแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่างแต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ หรือการย่อจากความเป็นจริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับความเป็นจริง เพื่อให้เข้าใจสาระสำคัญของความเป็นจริงง่ายขึ้น (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพษ์, 2540; ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 933; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552; กู๊ด (Good, 1973); คาแพลน (Kaplan, 1994); โพรซต์ และริชเชอร์ (Forcese & Richer, 1973)

2. รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงกระบวนการในการดำเนินงานหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ข้อมูล สัญลักษณ์หรือตัวแปร ของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบจำลอง เป็นตัวแทนของความเป็นจริง ที่เปลี่ยนความสลับซับซ้อนให้เป็นความเข้าใจที่ง่ายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ (บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์, 2531; อุทุมพร จามรมาน, 2541; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552; เพชรรัตน์ แก้วดวงดี, 2553; จูรีย์ สร้อยเพชร, 2554; กู๊ด (Good, 1973); คีฟส์ (Keeves, 1988)

3. รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนาซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ หรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เราอยากได้กับความสามารถที่จะหาสิ่งที่ต้องการนั้นแตกต่างกันมาก เช่น เมืองในอุดมคติ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพษ์, 2540)

4. รูปแบบ หมายถึง ชุดของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำ (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) แล้วสามารถระบุและพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร โดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วยแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นแบบแผนอย่างหนึ่งที่ได้จากการถ่ายแบบจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพษ์, 2540; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบที่หมายถึงแผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงกระบวนการดำเนินงานหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและตัวแปร ของเรื่องที่ศึกษา คือ การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ เป็นกระบวนการดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามความสัมพันธ์เชื่อมโยงของข้อความ โครงสร้างหรือแผนภูมิ อย่างเป็นขั้นตอนชัดเจนและทำให้มีคุณภาพมากขึ้น การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นการนำโครงสร้างทางความคิดเกี่ยวกับการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา มาดำเนินการในการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยวงจรคุณภาพที่มีความเป็นระบบ ชัดเจนเพื่อทำให้การจัดการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นและมีคุณภาพมากขึ้น

ประเภทของรูปแบบ

การแบ่งประเภทของรูปแบบ กีฟ (Keeves, 1988) ได้แบ่งรูปแบบออกเป็นรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ และได้พัฒนาการใช้รูปแบบทางการศึกษาเป็นสี่ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue model) เป็นรูปแบบที่ใช้ในการอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม
2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิหรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น ซึ่งมีการนำมาใช้กับการศึกษามาก
3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้สามารถนำไปสู่การสร้างทฤษฎี เพราะนำไปทดสอบสมมุติฐานได้ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์นี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ
4. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal model) เป็นรูปแบบที่เริ่มมาจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญสำหรับรูปแบบนี้คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง หรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรงแต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2552) ได้กล่าวถึงแนวคิดของรูปแบบที่สามารถจำแนกจากวิธีการนำเสนอ มี 3 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบเชิงบรรยาย เป็นการนำเสนอโดยใช้คำบรรยายระบุถึงแนวคิด หลักการหรือตัวแปร และมีคำอธิบายถึงปรากฏการณ์ด้วยคำบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการหรือตัวแปรเหล่านั้น
2. รูปแบบเชิงรูปภาพ เป็นการนำเสนอโดยใช้รูปภาพ หรือสัญลักษณ์จำลอง แสดงถึงแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร
3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นการนำเสนอโดยใช้สัญลักษณ์แทนแนวคิด หลักการหรือตัวแปร และใช้ฟังก์ชันคณิตศาสตร์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปรเหล่านั้น

อย่างไรก็ตามการนำรูปแบบมาใช้ ควรจะใช้รูปแบบประเภทใดขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระ และบริบทของการดำเนินการ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบเชิงข้อความหรือรูปแบบเชิงภาษามาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้กระจ่างชัดเจน

องค์ประกอบของรูปแบบ

จากการศึกษาตัวอย่างรูปแบบจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ต่างพบว่าไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา อาทิ บราวน์และโมเบิร์ก (Brown & Moberg, 1980) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency approach) ประกอบไปด้วย สภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision making) นอกจากนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดว่าองค์ประกอบของรูปแบบควรประกอบไปด้วยกี่องค์ประกอบอะไรบ้าง อาทิ ทิศนา แจมมณี (2547) กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญห้าองค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ แนวคิด บริบท และเงื่อนไข ยุทธศาสตร์ กระบวนการดำเนินงาน และผลที่ได้รับจากการใช้รูปแบบ เช่นเดียวกับ เพชร แก้วดวงดี (2553) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบว่าประกอบด้วยห้าองค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ แนวคิด บริบทและเงื่อนไข ยุทธศาสตร์ กระบวนการดำเนินงาน และการประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติ ส่วนธีระ รุญเจริญ (2550) กล่าวว่ามียกองค์ประกอบ คือ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ระบบและกลไกของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และเงื่อนไขของรูปแบบ คล้ายคลึงกับ สมาน อัสวภูมิ (2550) ที่ได้เพิ่มคำอธิบายประกอบรูปแบบเข้ามา จึงประกอบด้วยเจ็ดองค์ประกอบ ดังนี้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ ระบบงานและกลไกของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ แนวทางการประเมินรูปแบบ คำอธิบายประกอบรูปแบบ และระบุเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้

สรุปได้ว่าการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ศึกษา หรือการออกแบบแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบ ถ้าเป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ จะประกอบด้วยสามส่วน คือ การวางแผนกลยุทธ์ การดำเนินการ และการควบคุม แต่ถ้าเป็นรูปแบบระบบจะประกอบไปด้วยสี่ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับ สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการศึกษา การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยสามองค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและ ผลผลิต

การตรวจสอบรูปแบบ

การสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ ดังนั้นรูปแบบที่สร้างขึ้นจึงควรมีความชัดเจนและมีความเหมาะสมกับวิธีการทดสอบ สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มักจะดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ ผลของการทดสอบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธรูปแบบและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป สำหรับการทดสอบรูปแบบ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1991) กล่าวถึงการทดสอบรูปแบบว่าด้วยการประเมินมาตรฐานสามารถจัดได้เป็นสี่หมวด หมวดแรก มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงความเป็นประโยชน์ของผลการประเมิน ในการตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศเกี่ยวกับการระบุผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้สารสนเทศ ความเป็นที่เชื่อถือของผู้ประเมิน การรวบรวมข้อมูลครอบคลุมและตอบสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้อง การแปลความหมายและการตัดสินใจค่า มีความชัดเจน รายงานการประเมินมีความชัดเจนทุกขั้นตอนการเผยแพร่ผลการประเมินไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง รายงานการประเมินเสร็จทันเวลาสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ การประเมินส่งผลกระทบต่อในการกระตุ้นให้มีการดำเนินการประเมินต่อไปอย่างต่อเนื่อง หมวดที่สอง มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัดและคุ้มค่า ประกอบด้วย วิธีการประเมินสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การเป็นที่ยอมรับได้ทางการเมือง ผลที่ได้มีความคุ้มค่า หมวดที่สาม มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่า การประเมินได้ทำอย่างเหมาะสม ตามกฎ ระเบียบ จรรยาบรรณ โดยมีคุณลักษณะในการกำหนดข้อตกลงของการประเมินอย่างเป็นทางการ การแก้ปัญหาของความขัดแย้ง ในการประเมินด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส รายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมาเปิดเผย และคำนึงถึงข้อจำกัดของการประเมิน การให้ความสำคัญต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ การคำนึงถึงสิทธิส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง การเคารพสิทธิในการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง รายงานผลการประเมินที่สมบูรณ์ ยุติธรรม และเสนอทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของสิ่งที่ประเมิน ผู้ประเมินทำการประเมินด้วยความรับผิดชอบ และมีจรรยาบรรณ และหมวดสุดท้าย มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy standards) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่าการประเมินได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสม ประกอบด้วย การระบุวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน การวิเคราะห์บริบทของการประเมินอย่างเพียงพอ การบรรยายจุดประสงค์และกระบวนการประเมินอย่างชัดเจน

การบรรยายแหล่งข้อมูลและการได้มาอย่างชัดเจน การพัฒนาเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยง การจัดระบบควบคุมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และรายงาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์ (2531) ได้กล่าวไว้ว่าหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบขึ้นมาก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมุติฐาน จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ เมื่อนำไปใช้จะทำให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบ ซึ่งอาจต้องปรับปรุงหรือตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่ามีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบเพื่อจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงการทดสอบรูปแบบหรือการประเมินในบางเรื่องที่ไม่สามารถกระทำได้ ด้วยมีข้อจำกัดของสภาพการณ์ต่าง ๆ ซึ่ง อีสเนอร์ (Eisner, 1976) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือประเมินโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ เน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณาตามวิจารณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของรูปแบบ อีกประเด็น คือ เรื่องที่เป็นความเฉพาะทาง ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริงจึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้งต้องประเมินโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี

แนวทางในการตรวจสอบรูปแบบ สมาน อัสวภูมิ (2550) ได้เสนอว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยและพัฒนารูปแบบอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง จากสามวิธีต่อไปนี้

1. การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้นต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 15-20 คน พร้อมกับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และข้อเสนอแนะ
2. การตรวจสอบโดยการประชุมสัมมนา โดยผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนานุคคลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง แล้วนำเสนอรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิพากษ์ ประเมินรูปแบบทั้งในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะ
3. การตรวจสอบโดยการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในสภาพจริง หรือเหตุการณ์จำลอง ตามแบบแผนที่ออกแบบไว้ เพื่อสังเกต รวบรวมข้อมูล และความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบต่อไป

สรุปได้ว่ารูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการตรวจสอบรูปแบบว่าสามารถนำไปใช้ได้ ในสถานการณ์จริง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินก่อนนำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์จริง และ

ใช้การวิพากษ์จากผู้เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบภายหลังจากการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง
 ในด้านการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง

สำหรับการพัฒนารูปแบบที่มีการนำมาใช้ในงานวิจัยต่าง ๆ นักวิจัยได้พัฒนารูปแบบ
 แตกต่างกัน มีทั้งการพัฒนาสองขั้นตอนบ้าง การพัฒนาห้าขั้นตอนบ้าง อาทิ บุญชม ศรีสะอาด (2535)
 ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ พบว่า ได้แบ่งการดำเนินการออกเป็นสองขั้นตอน
 คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ ในส่วนการพัฒนา
 รูปแบบนั้น ดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียนรายงานการวิจัย
 จุดบกพร่องที่มักจะพบในการทำวิทยานิพนธ์ แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างเป็นรูปแบบ
 การควบคุมวิทยานิพนธ์ตามลำดับขั้นในการทำวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นจะเป็นขั้นตอนที่สอง
 นำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบ

การพัฒนารูปแบบอีกรูปแบบหนึ่งตามแนวทางการศึกษาของรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2548)
 ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมุ่งศึกษาการพัฒนา
 รูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขึ้นพื้นฐานที่เหมาะสม การศึกษามีรายละเอียดในการดำเนินการห้าขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหาร
 คุณภาพทั้งองค์กร โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโครงการ
 นำร่องการวิจัยและการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัย
 ที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมิน
 คุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร
 โดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นรูปแบบจำลองระบบ
 บริหารคุณภาพทั้งองค์กร ด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบ
 เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์กร โดยใช้เทคนิคเดลฟาย
 จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการใช้รูปแบบจำลองจาก
 ขั้นตอนที่ 2 นำมาศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร
 ด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร
 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา
 ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรและจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องนี้พอสรุปได้ว่าการสร้างรูปแบบ (Model) นั้น ไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษา องค์ความรู้ (Intensive knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมุติฐาน และหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเหมาะสมและหาคุณภาพของรูปแบบต่อไป ส่วนการพัฒนาแบบมีการดำเนินการเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ คือ การสร้างรูปแบบ กับการประเมินความเหมาะสมหรือการหาคุณภาพของรูปแบบ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดการพัฒนาแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสร้างรูปแบบ การพัฒนาแบบ และการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ และผลการประเมินคุณภาพจากผู้ที่นำรูปแบบไปใช้จริง

การบูรณาการแนวคิด

ความหมายของการบูรณาการ

คำว่า “การบูรณาการ” มาจากคำภาษาอังกฤษ “Integration” ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย โดยสรุปมีความหมายคล้ายคลึงกัน ดังนี้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง การนำศาสตร์ต่าง ๆ มาผสมผสานกันเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งคล้ายคลึงกับสุวิทย์ มูลคำ (2543) กล่าวว่า บูรณาการ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ และคล้ายคลึงกับชนาธิป พรกุล (2543) บูรณาการหมายถึง การเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิด ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในยุคที่มีความรู้ ข้อมูล ข่าวสารมาก ส่วนนางเยาว์ เอียดตรง (2543) กล่าวว่า บูรณาการมีสองความหมาย คือ ความหมายโดยทั่วไปและความหมายเฉพาะทางศึกษาศาสตร์ ซึ่งความหมายโดยทั่วไป หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ กล่าวคือ การทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ร่วมกันทำหน้าที่ อย่างผสมผสานกลมกลืน เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ในตนเอง ส่วนความหมายเฉพาะทางศึกษาศาสตร์ บูรณาการ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายและขยายความเพิ่มเติม ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) บรูณาการ คือ การผนวก การประสาน การเติมเต็ม การเชื่อมโยง การรวมกัน ร่วมกัน และได้เสนอขั้นตอนการบูรณาการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

1. ถอดกรอบ เพื่อที่จะหลุดจากกับดักทางความคิด ทางวัฒนธรรม ทางความรู้ ทางประสบการณ์
2. ขยายกรอบ โดยอาศัยแนวคิดในเรื่ององค์รวม สหวิทยาการ คิดโดยวิธีอุปนัย การมองประสานชั่วคราวข้าม และมองแบบทุกฝ่ายชนะ
3. คมกรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง

ส่วนธณภณ พันธเสน (2550) กล่าวว่าทฤษฎีบูรณาการเชื่อในแนวคิดที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นเหตุปัจจัยของกันและกัน ทุกอย่างเกี่ยวข้องกัน ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมมีเหตุให้เกิดขึ้น และยังเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดสิ่งอื่น ๆ ตามกันต่อไป รวมทั้งเป็นเหตุปัจจัยของกันและกัน ดังนั้น หากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ถูกทำลายย่อมเกิดผลกระทบตามกันไปเป็นลูกโซ่ ทำให้เกิดเป็น “บูรณาการ” นอกจากนี้มีการให้ความหมายตามลักษณะการนำประยุกต์ใช้ ดังนี้

การบูรณาการมีสองความหมาย ความหมายแรก คือ ทำให้เป็นเนื้อเดียวกัน โดยรวม หรือผสมผสานส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และความหมายที่สอง หมายถึง เชื่อมหรือประสานกับสิ่งอื่น หรือหน่วยงานอื่น

การบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ทุกชนิดที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงในแนวนอน ระหว่างหัวข้อ และเนื้อหาต่าง ๆ ที่เป็นความรู้ ทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็นในยุคข้อมูลข่าวสารมาก

นักวิชาการต่างประเทศได้กล่าวถึงการบูรณาการไว้ดังนี้ นิเมส (Nemes, 2005) การบูรณาการสามารถกระทำได้ทั้งการบูรณาการโดยนำสิ่งที่มีอยู่จริงมาบูรณาการ (Factual integration) หรือการบูรณาการความคิด (Conception integration) การบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลาย ที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว การบูรณาการเป็นการรวมเอาหน่วยย่อย หน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นอยู่แล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลาย ที่ต่างแยกกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ โดยมีหลักว่า สิ่งย่อยหรือส่วนย่อยที่จะเอามาประมวลรวมเข้ากัน คือ หน่วยย่อย ชิ้นส่วน อวัยวะ ชั้น ระดับ แ่ง หรือด้าน ส่วนย่อยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ยึดหยุ่น ปรับตัวได้ และที่สุดท้ายเมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วจะเกิดความครบถ้วนบริบูรณ์ โดยมีความประสาน กลมกลืน เกิดภาวะได้ที่ พอดี หรือสมดุล ดำรงอยู่ และดำเนินไปได้ด้วยดี และเจ้าของทฤษฎีบูรณาการ คือ วิลเบอร์ (Wilber, 2000) ได้กล่าวว่า

การบูรณาการ (Integral) หมายถึง ครอบคลุม รวมเอาไว้ มีสมมูล ไม่ละทิ้งสิ่งใด การบูรณาการเป็นหลักการพัฒนาตนแบบองค์รวม (Integral transformation practice) ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และจิตวิญญาณ ศึกษาการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ทั้งองค์ความรู้และภูมิปัญญา ผลลัพธ์จากการบูรณาการคือสังคมที่น่าอยู่ อย่างเป็นสุข ดังนั้นการกระทำใด ๆ ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่อยู่ในทุกมิติของความเป็นมนุษย์และการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมิติในทางกว้างหรือทางลึก โดยได้เสนอการพิจารณาเรื่องราวต่าง ๆ จากสี่แง่มุมหรือด้านหลักของชีวิต คือ จิตและพฤติกรรมเป็นมิติด้านใน และส่วนภายนอกของบุคคล ประกอบด้วย วัฒนธรรม ระบบสังคมและสิ่งแวดล้อม เหตุทั้งสี่มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่แยกไม่ออก กล่าวคือ หากจิตใจของบุคคลไม่พัฒนาจะพบเห็นแต่พฤติกรรมที่เลวร้าย ความล้มเหลวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบที่ไม่เป็นธรรม หรือหากสภาพแวดล้อมล้มเหลว ผู้คนก็มีแต่จิตเศร้าหมอง สุขภาพทรุดโทรม

สรุปได้ว่า การบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยง หลอมรวม ผสมผสานเข้าด้วยกันของส่วนย่อย ๆ ให้เกิดความพอดีและมีความสมบูรณ์

การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการศึกษา

กลอส และแอนโทเนลโล (Closs & Antonello, 2011) ได้ศึกษาการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยการบูรณาการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการนำไปใช้ในการทำงาน การเป็นพลเมืองและการตัดสินใจอย่างมีศีลธรรม กระตุ้นให้มีการสะท้อนความคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาและส่งเสริมการทำงานร่วมกันมากขึ้น ให้มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรมในองค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของ กันน์ลาฟสัน (Gunnlaugson, 2011) ที่ได้ศึกษาความก้าวหน้าของการใช้จิตตปัญญาสำหรับภูมิปัญญาและพัฒนาความเป็นผู้นำ โดยประยุกต์ใช้วิธีการปฏิบัติของชาร์เมอร์ (Scharmer's practice of presencing) วิธีการแสดงออกของแวร์ลา (Varela's three gestures) และวิธีปฏิบัติของควอเกอร์ (Quaker practice) ในการศึกษาการนำจิตตปัญญามาใช้ในการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในสาขาวิชาการที่แตกต่างกัน และบริบทการเรียนรู้ที่มีอาชีพ เช่นเดียวกับ บราดี (Brady, 2007) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาโดยกล่าวว่าเป็นการเรียนรู้ที่จะหยุด การหยุดที่จะเรียนรู้ เป็นการค้นพบมิติทางการศึกษาที่ลึกซึ้ง และกำลังเติบโตในวงการศึกษาระดับอเมริกา การนำมาใช้แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับนักการศึกษาแต่ละคน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ เนื่องจากการฝึกปฏิบัติด้านจิตตปัญญาเป็นเรื่องส่วนบุคคลและต้องใช้เวลาจึงจะรู้ว่ามิตีต่อการเรียนของผู้เรียน และได้ทดลองนำจิตตปัญญามาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์กับนักเรียนในระดับเกรด 10 โดยการฝึกการตั้งคำถาม ฝึกการตระหนักรู้และการอยู่ร่วมกัน ให้อ่านบทกวี นิทาน และสังเกตการใช้คำพูด พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากผลการเรียนรู้และนักเรียนรู้จักตั้งคำถามใหม่ ๆ ส่วนมิลเลอร์ (Miller, 1994)

ได้ศึกษาการปฏิบัติตามแนวคิดปัญญาในระดับอุดมศึกษาเป็นการทดลองในการพัฒนาครู โดยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติจิตในรูปแบบต่าง ๆ แล้วให้นักศึกษาสะท้อนประสบการณ์ในการฝึกจิตออกมาเป็นข้อความและนำไปลงในวารสาร

นอกจากนี้ ฮอลแลนด์ (Holland, 2006) ได้ศึกษาการใช้จิตตปัญญาศึกษาในการฝึกสัมมาสติในอาร์เคนซัสและออสเตรเลีย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนและหยั่งรู้ของตนเองสำหรับการเรียนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ซึ่งช่วยในเรื่องของสุขภาพและการเรียนรู้ สามารถใช้ได้กับนักศึกษาที่ต่างฐานะ ต่างศาสนา ต่างความเชื่อ ต่างภูมิประเทศ ต่างบุคคล ต่างความสามารถ เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่มีความหมายและมีคุณค่า สะท้อนการปฏิบัติจิตในการเรียนเมื่อเปลี่ยนสถานที่เพื่อนำเสนอสถานที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมในการใช้จิตตปัญญาศึกษา และได้มีการศึกษาของรอสเซอร์ และเพค (Roeser & Peck, 2009) ได้วิจัยกรณีศึกษาการตระหนักรู้ในการศึกษาเกี่ยวกับตนเอง/เอกลักษณ์ แรงจูงใจ และการเรียนรู้ในการควบคุมตนเองด้วยมุมมองที่ลึกซึ้ง โดยนำเสนอระบบการมองตนเอง การบอกเล่าความแตกต่างระหว่างคำว่า “ฉันและตัวฉัน” ของวิลเลียม เจมส์ (William James) และใช้มุมมองในการสำรวจมโนทัศน์ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเอกลักษณ์ของตน แรงจูงใจที่จะเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่จะควบคุมตนเอง โดยสร้างชุดฝึกการเรียนรู้แบบให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรม การพัฒนาบุคลิกภาพ การเรียนรู้ คุณธรรมในการดำรงชีวิตและเอาใจเขา มาใส่ใจเรา ได้รูปแบบจิตตปัญญาศึกษาสำหรับบ่มเพาะการมีสติและรูปแบบการเรียนรู้โดยมีเจตนา และการอยู่ร่วมกันระหว่างนักศึกษาด้วยกันและระหว่างนักศึกษากับผู้สอน สอดคล้องกับแมคเคลอร์ (Mackler, 2008) ได้นำจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในอุดมศึกษาของเม็กซิโกเกี่ยวกับ สติปัญญา อารมณ์ และสปิริต ซึ่งมีความจำเป็นมากสำหรับการเป็นครูที่ดีที่สุดรวมทั้งนักเรียนและคนทั่วไปพึงจะมี เพราะไม่ใช่แค่เนื้อหา กลวิธีในการสอนและการเรียนรู้เท่านั้นที่ทำให้คนเกิดการเปลี่ยนแปลง

ส่วนเจนนิงส์ (Jennings, n.d.) ได้นำจิตตปัญญาศึกษามาปรับสภาพแวดล้อมห้องเรียน ทำให้ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมการพัฒนาด้านสังคม พัฒนาการสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และได้้นำวิธีการคิดไตร่ตรอง หรือฝึกสมาธิมาใช้ในการลดความเครียดของครูและนักเรียน ปรับเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนทำให้ช่วยเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนและนักเรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น เทคนิคจิตตปัญญาศึกษามีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่งเสริมการควบคุมพฤติกรรมของตนเองและห่วงใยผู้อื่น ซึ่งบรอดริค (Broderick) ได้ศึกษาและ พบว่า การลดอาการปวดเมื่อยหรือความเจ็บปวดทำโดยการควบคุมอารมณ์ ยอมรับในตนเอง มีการคิดบวก และการผ่อนคลาย สอดคล้องกับ ไรชด์ และเพอร์รี่ (Reichl & Perry) กล่าวถึงการศึกษาสัมมาสติ (Mindfulness education) ว่าเป็นหลักสูตรที่ช่วยพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและการคิดบวก เช่นเดียวกับกรีนเบิร์ก (Greenberg) ได้ใช้โปรแกรมการฝึกสมาธิขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนทำให้

ช่วยเพิ่มสติปัญญา ความตั้งใจเรียนและการกล้าเผชิญ ส่วน เดวิดสันและคณะ (Davidson, et al.) ได้นำแนวคิดจิตตปัญญาไปสร้างโปรแกรมฝึกพัฒนาเด็กต่างวัยให้ดูแลตนเองในด้านอารมณ์ ความรู้สึกและการแสดงออก มีความเข้มแข็งและคิดในเชิงบวก ทำให้เด็กที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว ประสบความสำเร็จในทางวิชาการ ผลที่ได้จากการวิจัยช่วยพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในการฝึกอบรมเด็กต่างวัย ต่างภาระหน้าที่ มาอยู่ในโครงสร้างการฝึกอบรมด้วยกัน

นอกจากนี้ได้มีนักวิชาการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ที่พบทั้งในและต่างประเทศ จากข้อสรุปของจิริฐกาล พงศ์ภคเธียร (2553) ว่ามีหกประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรกเป็นการศึกษาวิจัยผลการนำเอาแนวทางจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในชีวิตและในงานสอนของครู และมีการนำไปใช้ในการสอนผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้แบบเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ประเด็นที่สองเน้นกระบวนการคิดแบบเชื่อมโยง ทั้งตนเองกับสรรพสิ่งรอบตัว และการเชื่อมโยงกับตนเองและการตระหนักรู้ภายใน ประการที่สามการนำประเด็นหัวข้อที่เป็นตัวตนและความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนมาออกแบบการเรียนรู้ ประเด็นที่สี่การนำจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ทั้งในระดับเด็กเล็กจนถึงมหาวิทยาลัย และนำไปใช้ในหลายสาขาวิชาตั้งแต่ศิลปะ นาฏศิลป์ การสอนแบบบูรณาการ และใช้ได้กับการสอนวิชาจริยศึกษา ประเด็นที่ห้าเป็นการนำจิตตปัญญาศึกษาไปใช้พัฒนาครูเพื่อให้ครูเรียนรู้แบบองค์รวมถึงจะสามารถไปทำการสอนแบบเป็นองค์รวมได้ต่อไป และประเด็นสุดท้ายเป็นการดึงศักยภาพภายในตนเองออกมาทั้งความคิดสร้างสรรค์ และการตระหนักรู้

ส่วนชลลดา ทองทวี และคณะ (2551) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในวงการต่าง ๆ เช่น วงการศึกษา วงการสุขภาพและการแพทย์ วงการบริหารและพัฒนาองค์กร วงการขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม วงการสิ่งแวดล้อมและวงการยุติธรรมและกฎหมาย โดยวางแนวทางการศึกษาไว้สองระดับ ระดับแรก คือ ระดับหลักการ หลักการที่ใช้เป็นฐานพิจารณาในการศึกษาสามหลักการ ได้แก่ หลักการเชิงคุณค่า ว่าด้วยการให้คุณค่าของการเรียนรู้ ค่านิยม ความเชื่อและศรัทธาของทั้งผู้สอนและผู้เรียน การเคารพศักยภาพการเรียนรู้ การให้ความสำคัญต่อปัจจุบันขณะ ความรักความเมตตา หลักการเชิงกระบวนการ ว่าด้วยแนวทางพื้นฐานในการจัดรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ การมีประสบการณ์ตรง การรับฟังอย่างลึกซึ้ง การมองเห็นตามความเป็นจริงหรือการมีสมาธิแน่วแน่ การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเผชิญหน้า ความมุ่งมั่นตั้งใจ ความต่อเนื่อง และหลักการเชิงบริบท ว่าด้วยปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้ รากฐานภูมิปัญญาของท้องถิ่นและวัฒนธรรม การสร้างและมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ และระดับที่สอง คือ ระดับรูปแบบ ศึกษาวิธีการและกระบวนการ เช่น การทำสมาธิ

การอยู่กับปัจจุบัน การสะท้อนการเรียนรู้ การเขียนบันทึก การปิดวาจาหรือการปลีกวิเวก การทำงานศิลปะและงานสร้างสรรค์ การทำงานอาสาสมัคร การบริหารจัดการ ศูนย์ทฤษฎีสันตนาและการรับฟังอย่างลึกซึ้ง ผลการศึกษาพบว่าในวงการศึกษามีการประยุกต์ใช้ทั้งสองระดับ คือ ในระดับหลักการ และในระดับรูปแบบ โดยพบการประยุกต์ใช้ระดับหลักการทั้งในหลักการเชิงคุณค่า หลักการเชิงกระบวนการ และหลักการเชิงบริบทอย่างมีสัดส่วนค่อนข้างทัดเทียมกันและการประยุกต์ใช้ในระดับรูปแบบ โดยพบมากในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงความสัมพันธ์ เช่น บันทึกการเดินทาง การเรียนรู้ผ่านความสงบนิ่ง เช่น การทำสมาธิ และการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพ และพบรูปแบบการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมทางสังคมและผ่านพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ในวงการบริหารและพัฒนางาน พบว่ามีการประยุกต์ใช้ในระดับหลักการเชิงกระบวนการ ส่วนการประยุกต์ใช้ในระดับรูปแบบ พบมากในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางสังคม เช่น อาสาสมัคร การเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงความสัมพันธ์ เช่น นพละกษณ์ และศูนย์ทฤษฎีสันตนา และการเรียนรู้ผ่านความสงบนิ่ง เช่น การทำสมาธิ กระบวนการเรียนรู้เชิงจิตตปัญญาสามารถใช้กระบวนการที่หลากหลาย โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีบริบทของชีวิตแตกต่างกันไป การเรียนรู้เพื่อพัฒนาด้านในเป็นการเรียนรู้ในระดับปัจเจก ต้องอาศัยการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงของผู้เรียน จึงมีการนำเอากระบวนการปฏิบัติภาวนา วิชาศาสนาและความเชื่อ และกระบวนการทางศิลปะเข้ามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การปฏิบัติสมาธิภาวนา โยคะ ไทชิฉวน การเขียนพุทฺกัณจิน การละคร วิธีการของการฝึกปฏิบัติตามแนวจิตตปัญญาศึกษามีอยู่หลากหลาย แต่เป้าหมายของการฝึกปฏิบัติเป็นสิ่งเดียวกัน คือ การทำให้เกิดความสงบในจิตใจ ลดละการดิศยัคิในตนและเป็นวิถีที่จะนำไปสู่ ความจริงสูงสุดของมนุษย์ทั้งความจริง ความดีและความงาม

สอดคล้องกับสมสิทธิ์ อัศดรนิธิ (2552) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำสมาธิ การเขียนบันทึก การปลีกวิเวก การทำงานศิลปะ การวาดภาพ ไทเก็ก โยคะศูนย์ทฤษฎีสันตนา งานอาสาสมัคร บันทึกการเดินทาง กิจกรรมทางสังคม พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ และการเคลื่อนไหว

นอกจากนี้ พบว่า มีผู้นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปศึกษาวิจัย ประยุกต์ใช้และบูรณาการในหลากหลายวิธีขึ้นอยู่กับการศึกษาและบริบทที่นำไปใช้ ซึ่งสังเคราะห์ออกมาได้ดังนี้

1. นำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยทั่วไป มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองโดยการพัฒนาจากด้านใน ได้แก่ จิตและการคิด ด้วยการวิพากษ์ตนเองอย่างใคร่ครวญ เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย เป็นการบูรณาการการศึกษาพร้อมกับประสบการณ์ของบุคคล ช่วยยกระดับคุณค่าความดีงาม เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

ตลอดชีวิตอย่างมีความสุขและทำให้เกิดความฉลาดในด้านต่าง ๆ ทั้งทางปัญญา (IQ) ทางอารมณ์ (EQ) ความคงทน (AQ) คุณธรรมจริยธรรม (MQ) และด้านจิตวิญญาณ (SQ) ได้ต่อไป ซึ่งแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เป็นอย่างดี (พัชรี ศิริมาก, 2554)

2. นำไปใช้ในการดูแลสุขภาพร่างกาย โดยใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา คือ กิจกรรมสุนทรียสนทนาและการสนทนากลุ่ม ในการสร้างความตระหนักรู้และพฤติกรรมควบคุมน้ำหนัก พบว่า กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาช่วยสร้างความตระหนักรู้ถึงสาเหตุและแนวทาง การควบคุม น้ำหนัก รวมทั้งเปลี่ยนพฤติกรรมกินอาหารและการออกกำลังกาย หลังเข้าร่วมโครงการ 3 เดือน น้ำหนัก รอบเอวและดัชนีมวลกายลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) (อิดยังวัน ยงย่วน และคณะ, 2555) และนำไปใช้ในกระบวนการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยใช้หลักจิตตปัญญาเจ็ดประการสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยสูงอายุได้ พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ การสนับสนุนจากครอบครัว สังคม และการมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อความสงบสุขของชีวิตบั้นปลาย (กิตติภัฏ วิทยากรณ์, 2553)

3. นำไปใช้ในการจัดการศึกษาพบว่าการนำไปใช้ในหลายวิชาและหลากหลายระดับ การศึกษา อาทิ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาการศึกษาปฐมวัย วิชาสัมมนา ใช้กับ เด็กปฐมวัย นักเรียนประถมศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษา และนักศึกษา (เอ็มอัชณา วัฒนบูรานนท์, 2552; อรอนงค์ แจ่มผล, 2552; เมธินี วงศ์วานิช, 2553; มานิตา ลิโทชวลิต, 2553; ศิริประภา พฤทธิกุล, 2554; ชาตรี ฝ่ายคำตา, 2554; ปฐมาภรณ์ ปันอินทร์, 2555) ผู้วิจัยสังเคราะห์การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการศึกษาซึ่งมีทั้งสอดคล้องกันและแตกต่างกัน นำเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5 สังกะระห์การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการศึกษา

เอ็มอัฒมา วัฒนบูรานนท์ (2552)	อรอนงค์ แจ่มผล (2552)	เมธิณี วงศ์วานิช (2553)	มานิตา ลีโทชวลิต (2553)	ศิริประภา พฤทธิกุล (2554)	ชาติรี ฝ้ายคำตา (2554)	ปฐมภรณ์ ปิ่นอินทร์ (2555)
		ใช้หลัก PDCA ในการพัฒนา ตนเอง	การสร้าง แรง บันดาลใจ			
การฝึกสมาธิ การสวนมนต์ การแผ่เมตตา			การฝึกสติ	การปฏิบัติผ่าน ความสงบนิ่ง	ใช้การคิด ไตร่ตรอง การคิดแบบ พินิจ พิจารณา	
การเล่า ประสบการณ์ การจัดอภิปราย		การ แลกเปลี่ยน เรียนรู้	การ แลกเปลี่ยน เรียนรู้	การปฏิบัติผ่าน พิธีกรรมตาม ประเพณี การปฏิบัติ แบบนัก กิจกรรม	การสะท้อน ความคิด และ อภิปราย ร่วมกัน	
การฝึกการ ช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน	การทำงาน ร่วมกัน/ กลุ่มสัมพันธ์	ใช้หลัก PDCA พัฒนา กระบวนการ ทำงาน		การปฏิบัติผ่าน ความ เคลื่อนไหว และ ความสัมพันธ์	การเรียนรู้ แบบ ร่วมมือ	
การแสดง ความรู้สึกร่วม กับ ธรรมชาติ		สร้าง แรงผลักดัน และลดแรง กดดัน		การปฏิบัติผ่าน กระบวนการ สร้างสรรค์		สันตนาการ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

เอ็มอัชฌา วัฒนบูรานนท์ (2552)	อรอนงค์ แจ่มผล (2552)	เมธิณี วงศ์วานิช (2553)	มานิตา ลีโทชวลิต (2553)	ศิริประภา พฤทธิกุล (2554)	ชาติรี ฝ้ายคำตา (2554)	ปฐมาภรณ์ ปิ่นอินทร์ (2555)
การเขียน	บันทึก				จัดทำ	
บันทึกแสดง	ประจำวัน				อนุทิน	
ความรู้สึก	และเขียนสรุป ประสบการณ์ การเรียนรู้				รายสัปดาห์	
การจัด สุนทรีย์ สนทนา	การสนทนา					ใช้สุนทรีย์ สนทนา

จากตารางที่ 5 การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้จัดการศึกษามีหลายวิธีการ และหลายกิจกรรมที่สอดคล้องกัน แต่ก็มีบางกิจกรรมที่แตกต่างกัน กิจกรรมที่นักวิชาการส่วนใหญ่ นำมาใช้ คือ การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การปฏิบัติผ่านความสงบนิ่ง ฝึกสมาธิ การคิดแบบพินิจพิจารณา

สรุปได้ว่าการบูรณาการแนวคิด หมายถึง การนำส่วนย่อย ๆ ของแนวคิดหนึ่งมา ผสมผสานเชื่อมโยงเข้าไปในอีกแนวคิดหนึ่งให้มีความสมดุลและสมบูรณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้บูรณาการแนวคิดโดยการนำเอาแนวคิดตามหลักจิตตปัญญาศึกษาเจ็ดประการมาเชื่อมโยง ผสมผสานเข้าไปในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ

จากการศึกษาแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาและการศึกษาแนวคิด ด้านจิตตปัญญาศึกษา ผู้วิจัยได้นำหลักจิตตปัญญาเจ็ดประการมาเชื่อมโยงผสมผสานในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการบูรณาการในกระบวนการปฏิบัติงานตามวงจรคุณภาพแสดงความเชื่อมโยง สัมพันธ์และนำเสนอในรูปแบบตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 6 ความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา	การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา			
	Plan: P	Do: D	Check: C	Act: A
1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ				
1.1 การมีสมาธิ	✓	✓	✓	✓
1.2 การบันทึกสิ่งที่เรียนรู้	✓	✓	✓	✓
1.3 การมีสติ	✓	✓	✓	✓
1.4 การไม่ตัดสิน	✓	✓	✓	✓
1.5 การปล่อยวาง	✓	✓	✓	✓
1.6 การพิจารณาอย่างรอบคอบ				
2. ความรักความเมตตา				
2.1 การให้ความไว้วางใจ	✓	✓	✓	✓
2.2 การให้การยอมรับ	✓	✓	✓	✓
2.3 การสื่อสารเชิงบวก	✓	✓	✓	✓
2.4 การช่วยเหลือเกื้อกูล	✓	✓	✓	✓
2.5 การให้อภัย				
3. การเชื่อมโยงสัมพันธ์				
3.1 การเชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับชีวิต	✓	✓	✓	✓
3.2 การเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน	✓	✓	✓	✓
3.3 การเชื่อมโยงชุมชนและธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓
3.4 การเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม				
4. การเข้าเผชิญ				
4.1 การกล้าเผชิญความจริง	✓	✓	✓	✓
4.2 การกล้าทดลองสิ่งใหม่	✓	✓	✓	✓
4.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 6 (ต่อ)

จิตตปัญญาศึกษา	การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา			
	Plan: P	Do: D	Check: C	Act: A
5. ความต่อเนื่อง				
5.1 ความต่อเนื่องไหลของกิจกรรม	✓	✓	✓	✓
5.2 การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน	✓	✓	✓	✓
5.3 การเล่าเรื่อง	✓	✓	✓	✓
6. ความมุ่งมั่น				
6.1 การสร้างแรงบันดาลใจ	✓	✓	✓	✓
6.2 การสร้างความมุ่งมั่น	✓	✓	✓	✓
6.3 การสร้างความตระหนัก	✓	✓	✓	✓
6.4 การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในตนเอง	✓	✓	✓	✓
7. ชุมชนแห่งการเรียนรู้				
7.1 การให้กำลังใจแก่กันและกัน	✓	✓	✓	✓
7.2 การทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ	✓	✓	✓	✓
7.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น	✓	✓	✓	✓
7.4 การมีอุดมการณ์ร่วมกัน	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 6 ในแต่ละประเด็นย่อย ๆ ของหลักจิตตปัญญาศึกษามีความเชื่อมโยงกับกระบวนการดำเนินการตามวงจรคุณภาพทุกขั้นตอน P-D-C-A จึงเป็นการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการประกันคุณภาพ และงานวิจัยที่นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนี้

ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามีการประยุกต์ใช้หลากหลายรูปแบบ ดังที่ ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก

โรงเรียนที่ผ่านการประเมินภายนอกในรอบแรกในระดับดี พอใช้ ปรับปรุง และ ยังไม่ประเมิน รอบสองจำนวนสามโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้วยการศึกษาดูงาน สัมภาษณ์ และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ใช้แบบแผนการวิจัยแบบพหุกรณี (Multi-case studies) เป็นเวลาหกเดือน เทียบเคียงกับอีกสามโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะมีลักษณะเป็น แผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพ ประกอบด้วย โครงสร้างหลัก มีหกขั้น ขั้นแรกสร้างเป้าหมายร่วมกัน ขั้นที่สองเตรียมการเทียบเคียง ขั้นที่สามดำเนินการเทียบเคียง ขั้นที่สี่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการทำงาน ขั้นที่ห้าทบทวนการทำงาน และขั้นสุดท้ายประเมินรักษา คุณภาพ ในแต่ละขั้นใช้การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ส่วนโครงสร้างเสริม มีสองฝ่าย คือ ฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายติดตามประเมินคุณภาพ และพบว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะสามารถนำไปใช้ได้จริงกับสถานศึกษา โดยทั้งสาม โรงเรียนมีคุณภาพการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น ผู้บริหารและครูเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม และมีประโยชน์

ส่วนสิทธิชัย เจริญพิวัฒนพงษ์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ ภายในตามแนวทางการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวทางการบริหารงาน แบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่ากระบวนการประกันคุณภาพภายใน ตามแนวทางการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอนุบาล มีห้าองค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบแรกด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นโยบาย งบประมาณ ระบบการคัดเลือก นักเรียน และสภาพแวดล้อมภายใน องค์ประกอบที่สอง กระบวนการ ได้แก่ การบริหารและ จัดการศึกษา การจัดองค์กร การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล การจัด กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนการสนับสนุนจากชุมชน และการร่วมมือกันระหว่างบ้านกับ สถานศึกษา องค์ประกอบที่สาม ปัจจัยส่งออก (ผลผลิต) ได้แก่ คุณภาพผู้เรียนและความพึงพอใจ ของผู้รับบริการ องค์ประกอบที่สี่ ข้อมูลป้อนกลับ ได้แก่ การประเมินองค์กรและข้อมูลจาก การควบคุมดูแลและประเมินผล และองค์ประกอบสุดท้าย สภาพแวดล้อม ได้แก่ นโยบายของ ชาติ และสภาพชุมชนเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี

นอกจากนี้ วิชัย เสวกงาม (2552) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการปรับปรุงคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมาและการประเมินความต้องการ จำเป็นแบบสมบูรณ โดยวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียน การสอนโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมา การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ

และเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกระบวนการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมาและการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ และศึกษาปัจจัยเอื้อและปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมาและการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการมีเจ็ดขั้นตอน คือ ระบุปัญหา สร้างทีมงานและฝึกอบรมทีมงาน การวัดขนาดของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การเลือกและการทดลองใช้วิธีการแก้ปัญหา การปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหา และการควบคุมไม่ให้เกิดปัญหาเดิมอีก ครูทั้งสอง โรงเรียน สามารถดำเนินงานตามกระบวนการได้ และปัจจัยเอื้อ คือ การสนับสนุนของผู้บริหาร การวางแผนและติดตาม โครงการอย่างต่อเนื่อง การบริหาร โครงการแบบมีส่วนร่วมและยืดหยุ่น และความร่วมมือของครูผู้ร่วม โครงการ ปัญหาอุปสรรคต่อการใช้กระบวนการ คือ การเป็นโครงการใหม่ซึ่งต้องการการปรับตัวของครู และภาระงานจำนวนมากของครูและกิจกรรมจำนวนมากของโรงเรียน

การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพ มีการศึกษา ดังที่เหตุทัย อัจปฐ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์: การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นและการประเมินพหุพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ดำเนินการสามระยะ ระยะแรกเป็นการศึกษาสารสนเทศในการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์จากข้อมูลสองแหล่ง คือ แหล่งข้อมูลเอกสารประกอบด้วยเล่มรายงานการประเมินภายนอกสถาบันการศึกษาพยาบาล 37 เล่ม และแหล่งข้อมูลบุคคลประกอบด้วย ผู้บริหาร 19 คน อาจารย์พยาบาล 374 คน และนักศึกษาพยาบาล 654 คน ใช้เครื่องมือวิจัย เป็นแบบบันทึกข้อมูล แบบประเมินคุณภาพ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ระยะที่สองเป็นการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ และระยะที่สามเป็นการตรวจสอบและประเมินรูปแบบที่พัฒนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ได้แก่ รูปแบบการประกันคุณภาพที่สถาบันการศึกษาพัฒนาขึ้น รูปแบบ CU-QA84 จำนวนหน้ารายงานการประเมิน ไม่รวมภาคผนวก และคุณภาพของเล่มรายงาน 2) ความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพการเรียนการสอนในภาพรวม มีสามรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบ 111 (ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็น) รูปแบบ 011 (ผู้บริหารไม่มีความต้องการจำเป็น แต่อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลมีความต้องการจำเป็น) และรูปแบบ 000 (ผู้บริหาร อาจารย์พยาบาล และนักศึกษาพยาบาลไม่มีความต้องการจำเป็น และ 4) รูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอน สาขาพยาบาลศาสตร์เป็นรูปแบบเชิงระบบประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ

และผลผลิตการดำเนินการมีหลักสามประการ ได้แก่ หลักการ หลักคิด และหลักปฏิบัติ มาตรฐาน การเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ประกอบด้วย 6 มาตรฐาน 18 ตัวบ่งชี้ แนวทางการประกัน คุณภาพการเรียนการสอนมี 21 องค์ประกอบ และผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพ การเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และเป็นนวัตกรรมอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการปฏิบัติ ที่เป็นเลิศและการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ดังที่เอกธิป สุขวาริ (2554) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศสำหรับสถาบันอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายใน สู่ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยอุปสรรคของระบบประกันคุณภาพภายในสู่ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสู่ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษา 124 แห่ง ด้วยแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของระบบประกันคุณภาพภายใน สู่ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยเกื้อหนุนของสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบประกันคุณภาพดีเลิศ จำนวนเจ็ดประเด็นและปัจจัยอุปสรรค จำนวนสองประเด็น และ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสู่ความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลักและ 15 ยุทธศาสตร์รอง โดยยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ นำองค์กรเชิงรุกอย่างมีธรรมาภิบาล ยกระดับศักยภาพบุคลากร สร้างสถาบันแห่งการเรียนรู้ ยกระดับคุณภาพหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม และบริหารความเสี่ยง เพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ นอกจากนี้ วิจิต เรืองเป็น (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาสู่ความเป็นเลิศในอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา สู่ความเป็นเลิศในอนาคตโดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic dephi futures reseaech) กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 24 คน พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา สู่ความเป็นเลิศในอนาคตมีเจ็ดประการ ประกอบด้วย การนำองค์กร การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวัด การวิเคราะห์และการจัดการ ความรู้ การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล การจัดกระบวนการ และผลลัพธ์การดำเนินการ ผลจาก การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสนทนากลุ่มพบว่า ผลการประเมินของ สกอ. ได้ระดับดีมาก ด้านการวางแผนกิจกรรมพัฒนานักศึกษา การบริการวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

การบริหารจัดการ การเงินและงบประมาณ ระบบกลไกการประกันคุณภาพและ อัตลักษณ์ของ หน่วยงาน นอกนั้นอยู่ในระดับดี

การศึกษาการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ดังการศึกษาของ สุกัญญรัตน์ คงงาม (2552) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ตามโมเดลพุทธิพิสัย-จิตพิสัย (CAMCC) ที่ Gregoir (2003 อ้างถึงใน สุกัญญรัตน์ คงงาม, 2552) พัฒนาขึ้น เป็นการวิจัยพัฒนาสี่ขั้น ขั้นแรก สันทนาการกลุ่ม สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 12 คน สร้างแบบตรวจสอบรายการ แบบทดสอบวินิจฉัย ขั้นที่สอง วิเคราะห์ลักษณะและปริมาณของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ขั้นที่สามพัฒนาโมเดลและสร้างคู่มือ และขั้นสุดท้ายการตรวจสอบผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์มีสามด้าน คือ ด้านแรกการควบคุมคุณภาพในเรื่องการวางแผน การจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ด้านที่สองการตรวจสอบคุณภาพในเรื่องการติดตามการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของตนเองและการปรับปรุงการเรียนการสอน และด้านสุดท้าย การประเมินคุณภาพในเรื่องการประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเองและการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ผลการวิจัย พบว่า เครื่องมือวินิจฉัยมีคุณภาพและโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ที่พัฒนาขึ้นมีสี่ขั้นตอน คือ ขั้นแรก การสร้างการยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเอง ขั้นที่สอง การพัฒนาความสามารถเพื่อการเรียนรู้สิ่งที่ถูกต้อง ขั้นที่สาม การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ใหม่ให้ถูกต้อง และขั้นสุดท้ายการประเมินผลมโนทัศน์ของตนเองใหม่ ผลสรุปการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ พบว่าครูร้อยละ 65 มีผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านความเชื่อและการปฏิบัติที่ระดับความถูกต้องของมโนทัศน์เพิ่มขึ้น 1 ระดับ ครูร้อยละ 75 มีผลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ ด้านความรู้ที่ถูกต้อง เพิ่มขึ้น 1 ระดับ ครูร้อยละ 2.50 มีระดับความถูกต้องของมโนทัศน์ด้านความรู้และด้านการปฏิบัติเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2 ระดับ

ในการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการพัฒนาตัวเองซึ่งมีการศึกษาวิจัย ดังที่สุจิตสาหวา ประไพเพชร (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวเองซึ่งการบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาตัวเองซึ่งการบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร 395 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบ Multi-stage sampling ด้วยแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย CFA และ CFA อันดับที่สอง ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้การบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการมี 4 องค์ประกอบ 87 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ ด้านหลักการ 22 ตัว ด้านองค์การ 12 ตัว ด้านคุณลักษณะ 23 ตัว ด้านพฤติกรรม 30 ตัว และการศึกษาของ รุ่งนภา จันทรา (2555) ได้ศึกษาการพัฒนา

ระบบการประกันคุณภาพระดับบุคคลและระดับภาควิชาของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในระดับบุคคลและระดับภาควิชาของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการ สี่ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกสำรวจสภาพการประกันคุณภาพภายในระดับบุคคลและระดับภาควิชาของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ขั้นตอนที่สองการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในระดับบุคคลและระดับภาควิชา ซึ่งประกอบไปด้วยสี่ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และการให้ข้อมูลป้อนกลับ ขั้นตอนที่สามการทดลองใช้และประเมินระบบการประกันคุณภาพภายในระดับบุคคลและระดับภาควิชา และขั้นตอนที่สี่ทำสรุปผลการพัฒนาระบบ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับบุคคลและระดับภาควิชา และระดับสถาบันมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัต ทั้งนี้สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีการส่งเสริม และพัฒนาการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องทุกระดับและทุกขั้นตอนการดำเนินงาน

ในส่วนของการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้ดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารอบแนวคิดของคุณภาพการศึกษาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์งานวิจัย และเพื่อสำรวจและสังเคราะห์งานวิจัยที่เป็นงานวิจัยของหน่วยงาน รวมทั้งวิทยานิพนธ์ที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ห่อภิมาณในกรณีที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และใช้การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาณร่วมกับการวิเคราะห์เมทริกซ์ผลกระทบไขว้ในกรณีที่เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย 11 ขั้นตอน ดังนี้ คือ (1) ขั้นการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย มีการศึกษาเอกสารรวม 68 รายการ (2) ขั้นการจัดทำกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้กรอบแนวคิดประกอบด้วย ปัจจัยเชิงสาเหตุ 6 ปัจจัยหลัก และปัจจัยเชิงผล คือ คุณภาพการศึกษา รวม 5 ด้าน ปัจจัยเชิงสาเหตุมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการศึกษา แสดงได้ด้วยโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพการศึกษอันเป็นโมเดลที่ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์งานวิจัย (3) ขั้นการคัดเลือกงานวิจัยเพื่อให้ได้งานวิจัยเชิงปริมาณที่จะนำมาวิเคราะห์ห่อภิมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพที่จะนำมาวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาณ จำนวน 200 เล่ม (4) ขั้นการประเมินคุณภาพงานวิจัยเพื่อคัดเลือก สืบค้น และคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้งานวิจัยเชิงปริมาณ 180 เล่ม และงานวิจัยเชิงคุณภาพ 8 เล่ม (5) ขั้นการสร้างเครื่องมือและรวบรวมข้อมูล ได้เครื่องมือวิจัย 4 ชุดที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพสอดคล้องระหว่างผู้วิจัยทั้งคณะ 22 คน และดำเนินการรวบรวมข้อมูลช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550-มีนาคม พ.ศ. 2551 (6) ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติภาคบรรยาย และการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของงานวิจัยด้านคุณภาพการศึกษาไทย

(7) ขั้นตอนการกำหนดการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (8) ขั้นตอนการวิเคราะห์อภิมาน ประกอบด้วยการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพล (d) ตามสูตรของ Glass, McGraw and Smith (1981) และปรับแก้ความคลาดเคลื่อนในการวัด ตามสูตรของ Hunter, Schmidt and Jackson (1982) ได้ค่าขนาดอิทธิพล 442 ค่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 1,147 ค่า และมีการปรับตามสูตรของ Hedges and Olkin (1985) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รวม 1,589 ค่า การศึกษาวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าขนาดอิทธิพลระหว่างงานวิจัยที่ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนและการวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นตรงระดับลดหลั่น (HLM) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดอิทธิพล และขั้นตอนการวิเคราะห์อิทธิพลโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพการศึกษาไทย เพื่อศึกษาและตรวจสอบความตรงของโมเดล โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการเส้นตรงโครงสร้างเชิงเส้น (SEM) (9) ขั้นตอนการวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาอภิมาน เพื่อสรุปประเด็นหลักสำหรับการสังเคราะห์ (10) ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ เพื่อให้ได้เมทริกซ์และโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุ 8 ด้าน และปัจจัยเชิงผลคือคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน รวมเป็น 11 ด้าน และ (11) ขั้นตอนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย และสังเคราะห์สรุปข้อค้นพบไปกำหนดนโยบายเพื่อการพิจารณาคุณภาพการศึกษา สรุปผลการวิจัยได้เป็นสองส่วนคือ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพการศึกษา และผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการสังเคราะห์งานวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ส่วนจิตลักษณะพบว่า ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทั้งผู้เรียน ครู/อาจารย์ และผู้บริหาร แม้ว่าจิตลักษณะของผู้เรียนจะส่งผลต่อคุณภาพไม่มากนัก แต่หากมีการพัฒนา ด้านจิตลักษณะของผู้เรียน ความพึงพอใจในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีแม้จะมีผลไม่มาก และส่งผลทางอ้อมต่อทั้งครู และผู้บริหารด้วย ขณะเดียวกันการพัฒนาให้ครูมีความพึงพอใจในตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แม้จะส่งผลต่อตนเองน้อย แต่กลับส่งผลอย่างมากต่อทั้งผู้เรียนและผู้บริหาร ดังนั้น การขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษา ภายหลังจากปฏิรูปการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญต่อเรื่องจิตลักษณะของผู้เรียนและครู เพราะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาทั้งผู้เรียน ครู และผู้บริหาร

การศึกษาผลของการดำเนินการประกันคุณภาพที่ประสบผลสำเร็จที่มีผลการประเมินในระดับดี พบว่า มีการนำวงจรคุณภาพมาใช้ ดังที่สุนันทา แก้วสุข (2553) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านการประเมินในระดับดี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมและเพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการสัมภาษณ์เชิงลึก

สัมภาษณ์กลุ่มและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูล 7 กลุ่ม 55 คน และรวบรวมข้อมูล เอกสาร ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐมประกอบด้วย บริบท ได้แก่ สภาพแวดล้อม ปรัชญา นโยบาย วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ แผน ยุทธศาสตร์ ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา งบประมาณ หลักสูตร และ อาคารสถานที่ กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการวิจัย กระบวนการบริหารวิชาการ กระบวนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลผลิต ด้านปริมาณและด้านคุณภาพ และผลลัพธ์ ได้แก่ ความศรัทธาของประชาชนต่อมหาวิทยาลัยและ การสนองด้านกำลังคนของประเทศ การดำเนินการของมหาวิทยาลัยยึดหลักวงจรคุณภาพ และ พบว่าปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพในระดับดี แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร และปัจจัย ทางด้านการประกันคุณภาพ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมและปัจจัย ด้านการเมือง

ส่วนการศึกษาการประกันคุณภาพโดยการนำรูปแบบหรือระบบการประกันมาใช้ ในต่างประเทศ มีการศึกษาหลากหลาย ดังที่แดกฮิช และเพ็ทคู (Draghici & Petcu, 2010) ได้ศึกษา วิจัยบทบาทและผลกระทบการบริการในองค์กรในการนำการบริหารคุณภาพโดยรวม และ ซิกซ์ซิกมา (Six sigma) ไปใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความท้าทาย ความยากและปัญหา ของ การบริหารคุณภาพโดยรวม และ ซิกซ์ซิกมา ในการนำไปใช้บริการในองค์กร พบว่าขึ้นอยู่กับ ผลกระทบและการรับรู้ของสมาชิกในองค์กร ความหลากหลายของกลยุทธ์สำหรับการดำเนินงาน ขึ้นอยู่กับแผนปฏิบัติการในการจำแนกกิจกรรมตามลำดับ นำไปสู่ความสำเร็จการบริหารคุณภาพ โดยรวมซึ่งประสบผลสำเร็จในสามเรื่อง คือ การเชื่อมต่อทางวิทยาศาสตร์ ระบบโรงเรียนที่มุ่งเน้น การบริหารจัดการกับพฤติกรรมมนุษย์ และการจัดการระบบสังคมในโรงเรียน ซึ่งกรอบแนวคิด ในการนำการบริหารคุณภาพโดยรวมไปใช้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภค อุตสาหกรรมบริการ ผลประโยชน์ทั่วไป ปัจจัยเฉพาะของอุตสาหกรรมบริการ และผลประโยชน์ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติการและกลยุทธ์การบริหารคุณภาพโดยรวมสามารถศึกษาได้จากคุณภาพ ของผู้นำ รูปแบบการประเมิน และการวิจัยเชิงประจักษ์ ในมุมมองของทั้งสองรูปแบบมีดังนี้ การบริหารคุณภาพโดยรวมไม่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ทางธุรกิจ ไม่ต้องรับผิดชอบในระดับล่าง การจัดการและการมีส่วนร่วมของพนักงาน ส่วนซิกซ์ซิกมามีกลยุทธ์ด้านบนของธุรกิจ พิจารณา จากความถี่ของโครงการที่มีอุปสรรคหรือผิดพลาด 3.4 ส่วนในล้านส่วน สรุปว่าทั้งสองวิธี แม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ก็ต่างนำมาใช้ในการให้บริการในองค์กรร่วมกันได้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจที่ดี การบริหารคุณภาพโดยรวมมีจุดเน้นที่ผู้บริโภค ส่วนซิกซ์ซิกมามีจุดเน้นที่การปรับปรุงคุณภาพ

และจัดซื้อบรื่องทุกขั้นตอน การเพิ่มความพึงพอใจของผู้บริโภคจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับองค์กรอื่น การประยุกต์ใช้ซิกซ์ซิกมาต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในธรรมชาติของการบริการและความต้องการรับบริการของประชาชน และการนำซิกซ์ซิกมาไปใช้มีห้าขั้นตอน (DMAIC) ดังนี้ D: Define การนิยามวัตถุประสงค์ของโครงการ พัฒนาโครงการ จำแนกกระบวนการที่สำเร็จอย่างรวดเร็วและจำแนกการวัดภาคปฏิบัติ M: Measure เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล กำหนดสาเหตุพิเศษจริง ๆ กำหนดความเบี่ยงเบน (Sigma) จากการปฏิบัติ A: Analyze จัดแบ่งกระบวนการและข้อมูล พัฒนาประเด็นปัญหา จำแนกสาเหตุ ตรวจสอบความตรงของสาเหตุ I: Improve สรุปความคิด กำหนดผลกระทบและผลกำไร ประเมินและคัดสรรประเด็น พัฒนากระบวนการและวางแผนในขั้นสูง และ C: Control พัฒนาแผนทดลองใช้ ยืนยัน (Sigma) และปรับปรุง พัฒนาโอกาสของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เรียนรู้แบบบูรณาการ ลงมือทำด้วยตนเอง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาสรุปได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีการดำเนินการ ดังนี้

1. วิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ
2. การบริหารคุณภาพโดยรวม
3. การประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมาและการประเมินความต้องการจำเป็น

แบบสมบูรณ์

4. การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นและการประเมินพหุพื้นที่
5. การดำเนินการที่เป็นเลิศ
6. การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ
7. การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพ
8. การบริหารเชิงบูรณาการ
9. การสังเคราะห์คุณภาพการศึกษาไทย
10. การใช้วงจรคุณภาพ
11. การใช้กระบวนการบริหารคุณภาพโดยรวม และซิกซ์ซิกมา

สำหรับงานวิจัยด้านการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการศึกษามีการศึกษา ด้านการพัฒนาคน ดังที่ ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ (2550) ได้ทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนา ชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษาภายใต้แนวความคิดและการตระหนัก ถึงความสำคัญของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) โดยรวมกลุ่มกระบวนการที่ทำงานด้านจิตสำนึกและจิตวิญญาณ ในสังคมไทย และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการอบรมและการพัฒนามนุษย์ จำนวน 40 คน เข้าร่วม

การอบรมในแนวจิตตปัญญาศึกษาแก่กระบวนการ คือ การเจริญสติวิปัสสนา การทำงานเชิงอาสาสมัคร จิตตศิลป์ งานพลังกลุ่มและความสุข นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาคน ชุมชน แห่งการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วม วิธีคิดกระบวนการ การเผชิญความตายอย่างสงบ และนิเวศน์ภาวนา ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ วิถีปฏิบัติร่วมกันด้วยการรับฟังอย่างมีสติ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ตนเอง จากการสังเคราะห์ปรัชญาและหลักการพื้นฐานสรุปได้ว่า ปรัชญาพื้นฐานของจิตตปัญญาศึกษาสองประการ คือ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ และกระบวนการที่องค์รวม ส่วนหลักการพื้นฐานสังเคราะห์ออกมาเป็น “หลักจิตตปัญญา 7” หรือเรียกว่า 7 C’s ได้แก่ หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ หลักความรักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ หลักการเข้าเผชิญ หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้ ได้มีการประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาระดับการศึกษาต่าง ๆ หลายระดับ สำหรับสถาบันอุดมศึกษาเท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอจำนวน 4 คน ดังนี้ จิรัฐกาล พงศ์ภักดิ์เชียร (2550) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อประมวลและวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ดำเนินการอยู่ และเพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้บนฐานจิตตปัญญาในมหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารวิเคราะห์แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาในมหาวิทยาลัย 4 แห่งในต่างประเทศ สังเกตการสอนอย่างมีส่วนร่วมในชั้นเรียน จัดสนทนากลุ่มนักศึกษา และการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียน ใช้เครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสอบถามทัศนคติ แบบสัมภาษณ์และการเขียนบันทึกการเรียนรู้ของนักศึกษา ผลการศึกษาเอกสารพบปัจจัยร่วม ได้แก่ ปัจจัยภายในคือความรักความเมตตา ความตระหนักรู้ ประสบการณ์ตรง คิดใคร่ครวญ เห็นเชื่อมโยง การคิดเชิงวิพากษ์ และวิจารณ์ญาณ ปัจจัยภายนอก คือ การเรียนรู้แบบองค์รวม กัลยาณมิตร แบบอย่างของผู้สอน ปัจจัยเกื้อหนุน คือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื้อหา หลักสูตร วัฒนธรรมองค์กรและการจัดแหล่งเรียนรู้ และจากการศึกษากรณีมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า มีการจัดประสบการณ์ผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาให้ผู้สอน และนำมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยเพิ่มกิจกรรมในชั้นเรียน ให้มีการทำสมาธิและใช้สุนทรียสนทนา และได้มีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยว่าจำเป็นต้องใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในทุกชั้นตอน ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับแนวคิด ระดับปฏิบัติและระดับโครงสร้าง ที่มีความต่อเนื่องและจริงจัง

นอกจากนี้มีการศึกษาของศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2553) ได้ศึกษากระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดผล และประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตระดับปริญญาโท และ

เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของนิสิตในด้านการตระหนักรู้ต่อตนเอง ผู้อื่นและวิชาชีพ ดำเนินการศึกษาจากนิสิตจำนวน 32 คน กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีสามขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก การเตรียมการประกอบด้วยการเตรียมชีวิตและการเตรียมวิชา ขั้นตอนที่สองการจัดการจัดการเรียนการสอนเป็นการดำเนินการภายใต้บรรยากาศชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และขั้นสุดท้ายการประเมินผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ความรู้ทั้งสามภาค คือ ภาคจิตวิญญาณ ภาควิชาชีพครูปฐมวัยและภาควิชาการ เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชั้นเรียน บันทึกการสะท้อนการเรียนรู้และสัมภาษณ์กลุ่มย่อย ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1) การตระหนักรู้ต่อตนเอง ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การรู้เท่าทันตนเอง การปล่อยวางไม่ตัดสิน การเปิดใจกว้าง การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาตนเอง การสังเกตที่ละเอียดลออ การมองโลกในแง่ดีและมีความสุข การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2) การตระหนักรู้ต่อผู้อื่น ได้แก่ การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น การมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง การเห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าของผู้อื่น และ 3) การตระหนักรู้ต่อวิชาชีพ การมองเด็กตามความเป็นจริง การสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก การรู้เท่าทันตนเองของครู การพัฒนาตนเองของครู การเป็นครูที่ใส่ใจเด็ก การเห็นคุณค่าของงานครู

การศึกษาของวิชาญ ผิวคำ (2553) ได้ทำวิจัยกรณีศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้นบนพื้นฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษาและศึกษาผลการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้นบนพื้นฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการศึกษาเฉพาะกรณีของสถาบันอุดมศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาบริบททั่วไปและหลักสูตรกรณีศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการจำแนกชนิดข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและเปรียบเทียบข้อมูล ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้นบนพื้นฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษา คือ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์และทักษะแบบองค์รวม โดยต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเองและเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม กระบวนการจัดการเรียนรู้ไม่มีรูปแบบตายตัวสามารถปรับเปลี่ยนตามเนื้อหาและกระบวนการที่หลากหลาย เป็นการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมตามหลักพื้นฐานเจ็ดประการ (7 C's) ประกอบด้วย การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ หลักความรัก ความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลโดยการใช้กระบวนการแบบบูรณาการประกอบด้วย การประเมินตนเอง (เรียกว่าบุคคลที่ 1 หรือทัศน์ 1 การประเมินโดยมีส่วนร่วมของ

เพื่อนร่วมชั้น (เรียกว่าบุคคลที่ 2 หรือทัศน 2) และโดยผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์ (เรียกว่าบุคคลที่ 3 หรือทัศน 3) ผลการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนเกิดขึ้นจากการรับรู้ถึงความคิด ความรู้สึก และการกระทำต่าง ๆ ของตนเอง มีสติรู้ตัว มีสติอยู่กับปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนควบคุมพฤติกรรมของตนได้ดีขึ้นทั้งวาจาและการกระทำ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อย่างเป็นรูปธรรม โดยพบการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนสามมิติ คือ การเข้าใจและยอมรับตนเอง การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ

การนำจิตตปัญญาศึกษาไปศึกษาวิจัยในระดับอุดมศึกษาของชนบท ชาติทอง (2553) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางปัญญา การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของรูปแบบการเรียนการสอน ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอน และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง เป็นศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ปีการศึกษา 2552 จำนวน 1,052 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นใช้สาขาวิชาเป็นเกณฑ์ ใช้เครื่องมือวิจัยหาค่าได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา แบบประเมินทักษะทางปัญญา ชุดกิจกรรมประเมินลักษณะการคิด แผนการจัดการเรียนรู้และคู่มือการจัดการเรียนรู้ ชุดสื่อประสมและคู่มือการใช้สื่อประสม จิตตปัญญาศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน *t-test* การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) ไค-สแควร์ (Chi-square) การวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้างหรือ โมเดลลิสเรล (Structural equation model = SEM or linear structural relationship model = LISREL model) ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรทั้งหมด 29 คู่ มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทักษะทางปัญญาของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.06) และค่าเฉลี่ยทักษะทางปัญญาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่ โมเดลเชิงสาเหตุรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบมีค่าไค-สแควร์ = 13.903 ค่าองศาอิสระ (*df*) = 8 ค่าความน่าจะเป็น (*p*) = .02137 ดัชนีวัดความกลมกลืน (*GFI*) = .98 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (*AGFI*) = .97 ค่าดัชนีราก

ของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) = .024 และค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (13.903/8) = 1.7385 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะทางปัญญาได้ร้อยละ 65 ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหา และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในระดับมาก

ในการศึกษาองค์ความรู้ด้านจิตตปัญญาศึกษานั้น ชลลดา ทองทวี และคณะ (2551) ได้ทำโครงการวิจัยและจัดการความรู้จิตตปัญญาศึกษา เพื่อศึกษาข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา โดยการประมวลความรู้ตามบริบททางศาสนา บริบททางสังคมและวัฒนธรรม และบริบททางการศึกษา ครอบคลุมประวัติพัฒนาการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การศุคบังเกิดของแนวคิดและขบวนการจิตตปัญญาศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดหลักว่าด้วยจิตตปัญญาศึกษา เครื่องมือ กระบวนการ และการปฏิบัติเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาไปสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติ แนวทางการประยุกต์ใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสู่วงการต่าง ๆ วิธีวิทยาการวิจัยทางจิตตปัญญาศึกษา การประเมินสำหรับจิตตปัญญาศึกษา ใช้การวิจัยเชิงการสำรวจพรมแดนความรู้ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ การเข้าร่วมสัมมนาวิชาการ และการประชุมพิจารณาจัดทำแผนที่ลำดับความสำคัญของงานวิจัย นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลจากการศึกษาครั้งนี้ได้นิยาม จิตตปัญญาศึกษาว่าหมายถึง กระบวนการเรียนรู้และบริบทที่เป็นเหตุปัจจัยเกื้อกูลต่อองค์ประกอบหรือกระแสนแห่งการพัฒนาจากจิตเล็กสู่จิตใหญ่ โดยหยั่งรากลงถึงฐานคิดเชิงศาสนามนุษยนิยม และองค์รวมนุรณาการ และจากผลการสังเคราะห์ได้คุณลักษณะเฉพาะของจิตตปัญญาศึกษาเป็นจิตตปัญญาพหุภษา ประกอบด้วย ราก หมายถึงฐานแนวคิดเชิงศาสนา เชิงมนุษยนิยม และเชิงบูรณาการองค์รวม ผล หมายถึงเป้าหมายการเรียนรู้สู่จิตใหญ่ที่กว้างขวางครอบคลุมและเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน แก่น หมายถึงองค์ประกอบหรือกระแสนแห่งพัฒนาสู่จิตใหญ่ มีสติ เปิดรับประสบการณ์ตรงในปัจจุบันขณะอย่างเต็มเปี่ยม การสืบค้นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการน้อมมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจริงจัง ความเบิกบานและผ่อนคลาย และการมีจิตตั้งมั่นและเป็นกลาง กระพี หมายถึง บริบทของกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติ การให้คุณค่าต่อการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การให้คุณค่าแก่รากฐานทางภูมิปัญญาที่หลากหลายและไม่แยกจากชุมชนท้องถิ่น เปลือก หมายถึง เครื่องมือ การปฏิบัติต่าง ๆ ของจิตตปัญญาศึกษา เมล็ด หมายถึงศักยภาพภายในของมนุษย์ทุกคน ผืนดิน หมายถึง วงการต่าง ๆ ที่นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปประยุกต์ใช้ และความรู้ในการปลูกและดูแล หมายถึง การวิจัยสืบค้นความรู้ และการวัดประเมินสำหรับจิตตปัญญาศึกษา ผลการวิจัยในส่วนที่เกิดกับนักวิจัย คือทำให้ นักวิจัยได้เกิดการเรียนรู้ต่อชีวิตของตน

เกิดความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาจากการได้มีประสบการณ์ตรง และการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ตลอดจนคณะวิจัยยังได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ได้ตระหนักและศรัทธาในคุณค่าของการเป็นผู้นำร่วม ผลจากการจัดวงจิตตปัญญาสนทนา คือการได้สร้างพื้นที่ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้าร่วมในฐานะเครือข่ายนักวิจัยและนักปฏิบัติ โดยได้สืบค้นความรู้ฝังลึกและบันทึกไว้ด้วยกระบวนการปฏิบัติต่าง ๆ การสืบค้นตนเอง แผนที่จิต สภาวะจิตประวัติศาสตร์ แนวคิดรูปแบบการปฏิบัติ การวัดประเมิน แนวทางการประยุกต์ใช้ และการวิจัย นอกจากนี้พบว่าโจทย์การวิจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดต่อการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ การวิจัยสำรวจองค์ความรู้และวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อสร้างระบบการวัดประเมินการเรียนและการทำงานในฐานะกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้และความสุข การวิจัยพัฒนาอาจารย์กระบวนการ และผู้จัดการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแก่นกับบริบทในลักษณะที่มีความหมายต่อชุมชนตลอดจนการวิจัยศึกษาและพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นโครงสร้างรองรับจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย

นอกจากนี้มีการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาศึกษากับเด็กปฐมวัย ดังเช่น มานิตา ลิโทพลิต (2553) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม และศึกษาผลการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม มีผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นครูอนุบาล จำนวน 8 คน ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการในห้าขั้นตอน คือ การเตรียมการก่อนลงภาคสนาม การพัฒนากระบวนการฯ ฉบับตั้งต้น การพัฒนากระบวนการฯ ฉบับนำร่อง การพัฒนากระบวนการฯ ฉบับทดลองใช้ และการนำเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม ฉบับสมบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาครูปฐมวัยในโรงเรียนเรียนรวม ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมฝึกสติ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ ในแต่ละกิจกรรมดำเนินการสี่ขั้นตอน คือ ปรับฐานกายให้พร้อม เปิดฐานใจให้กว้าง รับประสบการณ์ใหม่ และเฝ้ามองตนเองผ่านฐานคิด ใช้เวลาดำเนินการ 15 สัปดาห์ ผลจากการใช้กระบวนการทำให้ครูตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ตระหนักรู้เกี่ยวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษาการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้กับผู้ใหญ่ ดังที่กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการ ในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ พัฒนาและศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดปัญญาศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดปัญญาศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ ดำเนินการศึกษากับกรณีศึกษาที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน บ่อนไก่ที่สมัครใจร่วมกิจกรรม จำนวน 42 คน ร่วมกิจกรรมเป็นเวลา 27 วัน เป็นการเข้าค่ายพักแรม 3 วัน 2 คืน จำนวน 2 ครั้ง และเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองตามคู่มือ เป็นเวลา 21 วัน ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยสูงอายุได้ มีความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ การสนับสนุนจากครอบครัว สังคม และการมีสิ่งยึดเหนี่ยว จิตใจเพื่อความสงบสุขของชีวิตบั้นปลาย สำหรับรูปแบบกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านผู้เรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรม ด้านวิทยากรหรือ กระบวนการ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการประเมิน และด้านสถานที่ และพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้มี 8 องค์ประกอบ คือ การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ความรักความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ ความต่อเนื่อง พันธะสัญญา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ และความเบิกบานและผ่อนคลาย นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่ส่งเสริม คือ กระบวนการมีประสบการณ์แนวคิดปัญญาศึกษา เปิดใจ และรับฟังอย่างลึกซึ้ง และองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนเงื่อนไขที่พบ คือ ความสามารถในการเขียนและอ่านหนังสือของกลุ่มผู้เรียน สุขภาพของกลุ่มผู้เรียน และสถานที่จัดกิจกรรม มีความเป็นธรรมชาติ

จากการศึกษาของปฐมาภรณ์ ปันอินทร์ (2555) ได้ทำการศึกษากระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนไทยตามแนวคิดปัญญาศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนไทยตามแนวคิด ปัญญาศึกษา และนำเสนอกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนไทย ตามแนวคิดปัญญาศึกษา ทำการศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษา 3 กรณีศึกษา พบว่า วิธีดำเนินการ แบบสุนทรียสนทนาเหมาะกับนักเรียนที่มีผลการเรียนรู้สูงและกิจกรรมสนทนาที่เหมาะสมกับ นักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนรู้ต่ำ จำนวนคนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ คือ 5-6 คน นักเรียนที่สามารถ เรียนรู้และผ่านเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 80 คือ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีและดีมาก ส่วนนักเรียนที่ไม่มีความต้องการและไม่ตั้งใจ ไม่สามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดของกิจกรรม นอกจากนี้ พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อ คือ บริบทด้านผู้ปกครอง ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ การดูแลเอาใจใส่ การมีส่วนร่วมต่อการเปิดรับสื่อ บริบทของนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง ลักษณะการเปิดรับสื่อและความถี่ในการเปิดรับสื่อ สำหรับการนำ

กิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ต้องพิจารณาสองด้าน คือ ด้านวิธีการจัดกระบวนการและการจัดสภาพแวดล้อม

นอกจากนี้มีการนำจิตตปัญญาศึกษามาใช้กับนักศึกษา ดังนี้ วันทนี นามสวัสดิ์ (2556) ได้ศึกษาผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาความตระหนักรู้ตนเอง ในคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหลังการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา (2) เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะ ความเป็นครูของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษากับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย และ (3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเป็นครูของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 50 คน เครื่องมือวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย แบบประเมินความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครู และแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ 8 แผน แผนละ 8 คาบ รวม 64 คาบ ผลการวิจัย พบว่า (1) ความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์หลังเรียนโดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความตระหนักรู้ตนเองในคุณลักษณะความเป็นครูหลังการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (3) นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามีพฤติกรรมความเป็นครูขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งด้าน จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและจรรยาบรรณต่อสังคม

กรศศิรี ชิดดี และณัฐพร อุทัยธรรม (2556) ได้ศึกษาวิจัยโดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ในการพัฒนาบุคลิกภาพนักศึกษาพยาบาล ซึ่งกลยุทธ์การพัฒนาบุคลิกภาพเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง สู่เป้าหมายเพื่อพัฒนาตนเอง โดยการฝึกปฏิบัติตามกระบวนการหลัก 3 ประการ คือ การกำหนดเป้าหมาย ระบุวิธีการไปสู่เป้าหมาย และเลือกใช้เครื่องมือ ส่วนบุคลิกภาพพิจารณาจากองค์ประกอบ คือ พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ การพัฒนาบุคลิกภาพประยุกต์ใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา โดยการจัดให้มีสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ประกอบด้วย กิจกรรมการสร้างเป้าหมาย กิจกรรมงล้อ 4 ทิศ กิจกรรมประยุกต์ใช้ทฤษฎีบุคลิกภาพ กิจกรรมเปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้ กิจกรรมผ่อนคลายตระหนักรู้ กิจกรรมสวดมนต์ภาวนา ในการดำเนินการทำกิจกรรมพัฒนาตนเอง

ใช้เวลาประมาณ 5 สัปดาห์ ใช้เทคนิคการประเมินผลด้วยหลักจิตปัญญาเจ็ดประการ ผลที่เกิดจากการพัฒนาทำให้เกิดการเรียนรู้ภายในตน ทำให้นักศึกษาพยาบาลเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนต่อการเรียนรู้และพัฒนาจากพฤติกรรมเป้าหมาย สามารถบันทึกความรู้สึกต่อความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง เกิดการปรับเปลี่ยนความคิดเพื่อปฏิบัติสิ่งใหม่ ๆ ต่อตนเอง ผลลัพธ์ที่ส่งผลโดยตรงต่อตนเองทำให้เข้าใจได้ลึกซึ้ง ยอมรับและเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง ทำให้ทุกกิจกรรมเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความรักความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น และการศึกษาวิจัยของสุทิน เจริญประ โคน (2556) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณค่าในตนเองตามกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองและเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาริษยาตรี คณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ก่อนและหลังการทดลองใช้กิจกรรมรูปแบบการศึกษาตามกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาและเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ศึกษาจากประชากรคือนักศึกษาริษยาตรี คณะครุศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 20 คน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 1 เดือน ในการฝึกด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกเป็นการเตรียมความพร้อม ทำสมาธิ สวดมนต์ แผ่เมตตา นอนพักผ่อน ขั้นที่ 2 เป็นขั้นอธิบายการปฏิบัติกิจกรรมและสิ่งที่จะเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมที่แตกต่างกัน ขั้นที่ 3 เป็นขั้นการฝึกปฏิบัติ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล เช่น กิจกรรมผ่านความสงบนิ่ง กิจกรรมการฟังอย่างลึกซึ้ง และขั้นสุดท้ายเป็นการสรุปและสะท้อนความคิดที่มีต่อกิจกรรมตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่นำมาใช้ พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้กิจกรรมรูปแบบการศึกษาตามกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้พบว่าเพศ รายได้ของครอบครัวและอาชีพของครอบครัวที่แตกต่างกันมีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน

นอกจากการศึกษาตามที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ศึกษานำร่องเพื่อศึกษานำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษากรณีศึกษาของโรงเรียนบ้านสวาย กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนบ้านสวาย จำนวน 9 คน ได้จากการเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตพฤติกรรมการทำงานและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่มีมอบหมาย ส่งตามกำหนดร้อยละ 50 พฤติกรรมการสอนส่วนใหญ่สอนตามเนื้อหาในหนังสือ มีสื่อการเรียนรู้ร้อยละ 30 ไม่มีการฝึกผู้เรียนด้านการพัฒนาตนเองจากภายใน ไม่ฝึกสมาธิ ไม่มีสุนทรียสนทนา ไม่ฝึกการคิดใคร่ครวญ ส่วนใหญ่ใช้การออกคำสั่งให้ปฏิบัติ ครูใช้คำพูด

ไม่เหมาะสม ค่าเสียงดัง ตะคอก พฤติกรรมในการวัดและประเมินผลผู้เรียนส่วนใหญ่ครูใช้แบบทดสอบที่มุ่งเน้นความรู้ความจำ ไม่วัดผู้เรียนอย่างรอบด้าน และประเมินผู้เรียนเฉพาะทัศนที่ 3 คือ การประเมินโดยครู ไม่ได้มีการประเมินทัศนที่ 1 และ 2 คือ การให้ผู้เรียนประเมินตนเองและให้เพื่อนประเมิน ในส่วนของการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ครูใช้วิธีการเดิม ๆ และไม่เกิดการพัฒนาผู้เรียน ทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านสวายไม่บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (สุวัฒนา จิตต์รัตนอรุณ, 2556)

ส่วนการศึกษาแนวความคิดจิตปัญญาศึกษาในต่างประเทศ แมคเคลอร์ (Mackler, 2008) ได้ศึกษาวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้จิตปัญญาศึกษาและเทคนิคการตระหนักรู้ที่นำมาช่วยการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้รวดเร็วและง่าย ๆ ส่งเสริมการพัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นครู เพิ่มจุดเน้นและการตีความตัวนักศึกษา และสร้างรูปแบบการผ่อนคลายและความเชื่อมั่นในตนเอง ใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามในการสำรวจสัมมาศติของเคนดัลล์ จำนวน 23 ข้อ กับสามกลุ่มเป้าหมายและแบบสอบถามในตอนท้ายอีก 1 ชุด จำนวน 30 ข้อ ศึกษาเปรียบเทียบผลการตอบแบบสอบถามก่อนและหลังการใช้เทคนิคการตระหนักรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัย Quintana Roo (UQROO) ผลการวิจัยพบว่า การตอบแบบสอบถามพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้วยความเชื่อมั่น 99 % ยกเว้นข้อ 1, 2, 3, 5, 16, 21, และ 22 พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้วยความเชื่อมั่น 90 % และเมื่อทดสอบรายกลุ่มพบสัดส่วนที่ลดลงในการตอบที่แน่ ๆ ด้วยความเชื่อมั่น 99 % สรุปผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการใช้เทคนิคจิตปัญญาในห้องเรียนสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้ง 43 คน ในระยะเวลา 4 เดือน เกิดผลในเชิงบวก นับว่าเทคนิคจิตปัญญาเป็นการคิดที่ขอดีเยี่ยมในการนำมาสอนและนำมาใช้ในห้องเรียน มีดัชนีบ่งชี้หลาย ๆ ตัวที่บ่งบอกว่าทำให้การเรียนรู้ดีขึ้นและเหมาะแก่การฝึกอบรม ให้ผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในอนาคตควรมีการนำเทคนิคนี้ไปใช้กับวิชาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษ หรือสถานที่อื่น ๆ วัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่าง

นอกจากนี้มีการศึกษาของกุนน์ลาฟสัน (Gunnlaugson, 2009) ได้ทำวิจัยเชิงสำรวจการนำกรอบแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในรูปแบบการเรียนแบบสืบสอบในระดับอุดมศึกษา ซึ่งคุณกุนน์ลาฟสันได้นำรายการที่ ชาร์มเมอร์ (Scharmer's account) นำเสนอไว้มาประยุกต์ใช้ในด้านจิตปัญญาศึกษาและการศึกษาที่ซับซ้อนในห้องเรียนระดับอุดมศึกษา ศึกษาสำรวจการสื่อสารและการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการสืบสอบเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ โดยใช้การศึกษาข้ามสาขาวิชา นำความซับซ้อนและอภิปรายมาปรับหลักสูตรที่ใช้แนวคิดจิตปัญญา ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นการศึกษากับความแตกต่าง มุมมอง และการตีความการใช้จิตปัญญาศึกษาและความซับซ้อนในการนำมาปฏิบัติให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบสอบโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดจิตปัญญาในห้องเรียนอุดมศึกษา

ส่วนเดวิดสัน (Davidson, 2012) ได้ศึกษาการปฏิบัติทางจิตตปัญญาและการฝึกจิต ในการจัดการศึกษาของชาวอเมริกัน เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ สติปัญญา พัฒนาการทางจิตวิทยา และการนำจิตตปัญญามาใช้ในเชิงบวก เพื่อพัฒนาทักษะการฝึกจิต การพัฒนาทางอารมณ์และสังคม ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเพิ่มโอกาสในการฝึกทักษะในตนเอง ซึ่งได้แก่ ความรักความเมตตาและการเอาใจใส่ ฝึกอารมณ์และความมุ่งมั่นตั้งใจ การฝึกจิตตปัญญา อย่างเป็นระบบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของสมองและโครงสร้างของร่างกาย ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมและเพิ่มความสำเร็จด้านการเรียนในเด็กวัยรุ่น ผลดีอีกประการ คือ การมีบุคลิกภาพที่ดี ส่วนความถี่ในการปฏิบัติจะส่งผลมากต่อเด็กและผู้สูงอายุ

ต่อมาเวเตอร์ส (Waters, 2015) ได้ศึกษาจิตตปัญญาศึกษาในเรื่องของความเป็นระบบ การทบทวนอิทธิพลที่ส่งผลต่อการฝึกสมาธิในโรงเรียนที่มีความต้องการใช้โปรแกรมการฝึกสมาธิ เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ จากการศึกษาแก่นักเรียนจำนวน 15 คน โดยศึกษาถึงขนาดของอิทธิพล และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งได้แก่ เทคนิคการฝึกตนเอง ระยะเวลาในการฝึก ความถี่ในการฝึก และผู้นำในการฝึกหรือกระบวนการ ผลของการฝึกสมาธิเชิงบวกคือผลสัมฤทธิ์ เพิ่มขึ้น มีการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น เหมาะอย่างยิ่งในการนำมาฝึกเพื่อพัฒนานักเรียน โดยได้นำมาใช้ 10 กิจกรรม ระยะเวลาในการฝึกได้ทดลองศึกษา 3 ลักษณะ คือ 1) ฝึก 1-6 สัปดาห์ 2) ฝึก 6-24 สัปดาห์ และ 3) ฝึกมากกว่า 24 สัปดาห์พบว่า มีขนาดอิทธิพลแตกต่างกันคิดเป็นร้อยละ 29 , 35 และ 35 ตามลำดับ จะเห็นว่าการฝึก 6 สัปดาห์หรือมากกว่าส่งผลไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้เขายังได้กล่าวถึง ระยะเวลาในการฝึกสมาธิจากการศึกษาของคนอื่น ๆ ที่กล่าวถึงระยะเวลาในการฝึกที่เหมาะสม ตามผลการศึกษาของหลาย ๆ คน ที่พบแตกต่างกัน ดังเช่น บรอดเดอริค และเมทซ์ (Broderick and Metz , 2009 cited in Waters, 2015) ใช้เวลาในการฝึก 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 32-43 นาที ส่วนฟลูค (Flook, 2010 cited in Waters, 2015) ใช้เวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที สำหรับ ฮับเปอร์ และจอห์นสัน (Huppert and Johnson, 2010 cited in Waters, 2015) ใช้เวลาในการฝึกเพียง 4 สัปดาห์ ๆ ละ 40 นาที ในขณะที่ จอยซ์ (Joyce, 2010 cited in Waters, 2015) ใช้เวลาในการฝึก 10 สัปดาห์ สัปดาห์ ๆ ละ 45 นาที นอกจากนี้เวเตอร์ส (Waters, 2015) กล่าวว่า เป็นเรื่องยากที่จะตัดสินว่าการฝึกสมาธิอย่างไรที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพราะมี ปัจจัยหลายอย่าง เช่น กลุ่มตัวอย่าง การออกแบบ การสำรวจ ระยะเวลา ความถี่ ชนิดของการฝึก หรือกระบวนการ อายุและความต้องการของผู้เข้ารับการฝึก ตัวอย่างเช่น วอนเนอร์ (Warner, 2005 cited in Waters, 2015) ค้นพบว่าทักษะในการจดจำ การสื่อสาร และความสามารถทางภาษา มีความสัมพันธ์กับความยาวนานของช่วงเวลาในการฝึกปฏิบัติ ส่วน ฮับเปอร์ และ จอห์นสัน

พบความสัมพันธ์ของช่วงเวลาการฝึกสมาธิกับความผาสุกเช่นเดียวกัน ในขณะที่ โฮลเซล (Holzel, 2011 cited in Waters, 2015) พบว่า การให้ผู้สูงอายุฝึก 27 นาทีต่อวัน จะเกิดการเปลี่ยนแปลงสมอง (ความคิด) ในเวลา 8 สัปดาห์ และเซมเปิล (Semple, 2005 cited in Waters, 2015) พบว่า ความยาวนานในการฝึกในโรงเรียนอาจไม่ใช่เรื่องที่สำคัญ เพราะต้องมีความยืดหยุ่น ถ้าเป็นการฝึกในเด็กวัยรุ่น จะมีความต้องการในการฝึกที่สั้นกว่า ดังนั้นเวเตอร์ส จึงสรุปว่าการฝึกสมาธิต้องการให้ส่งผลถึงความผาสุกของนักเรียน ความสามารถทางสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีข้อค้นพบว่าการฝึกสมาธิโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ อิทธิพลของการฝึกขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ของนักเรียน และจำนวนนักเรียนส่งผลต่อขนาดอิทธิพล เสนอแนะว่าในการทบทวนตัวชี้วัดโปรแกรมการฝึกสมาธิที่สามารถเพิ่มช่วงเวลาโดยเพิ่มเป็นวันละ 2 ครั้ง หรือมากกว่าก็ได้ขึ้นอยู่กับครู ผู้วิจัยสรุปกิจกรรมตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาที่ได้นำไปปฏิบัติมีรูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้

1. นำหลักจิตตปัญญาเจ็ดประการมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ หลักการพิจารณาด้วยใจ อย่อย่างใคร่ครวญ หลักความรักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ หลักการเข้าเผชิญ หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้
2. นำจิตตปัญญาศึกษาใช้ในการศึกษาปัจจัยภายในคือความรักความเมตตา ความตระหนักรู้ ประสบการณ์ตรง คิดใคร่ครวญ เห็นเชื่อมโยง การคิดเชิงวิพากษ์ และวิจารณ์ญาณ โดยปัจจัยภายนอก คือ การเรียนรู้แบบองค์รวม กัลยาณมิตร แบบอย่างของผู้สอน และปัจจัยเกื้อหนุน คือ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื้อหา หลักสูตร วัฒนธรรมองค์กรและการจัดแหล่งเรียนรู้
3. นำจิตตปัญญาศึกษาใช้ในการตระหนักรู้สามประการ คือ การตระหนักรู้ต่อตนเอง ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การรู้เท่าทันตนเอง การปล่อยวางไม่ตัดสิน การเปิดใจกว้าง การเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาตนเอง การสังเกตที่ละเอียดลออ การมองโลกในแง่ดีและมีความสุข การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ต่อผู้อื่น ได้แก่ การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น การมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง การเห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าของผู้อื่น และการตระหนักรู้ต่อวิชาชีพ การมองผู้เรียนตามความเป็นจริง การสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน การรู้เท่าทันตนเองของครู การพัฒนาตนเองของครู การเป็นครูที่เอาใจใส่ต่อผู้เรียน การเห็นคุณค่าของงานครู
4. นำจิตตปัญญาศึกษาใช้ในการเข้าใจและยอมรับตนเอง การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ
5. นำจิตตปัญญาศึกษาใช้ในวิธีการศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความพึงพอใจ
6. นำจิตตปัญญาศึกษาใช้ในรูปแบบการสืบสอบในการเรียนรู้

7. นำจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดกิจกรรมย่อย ๆ ทั่วไป ได้แก่ ประสบการณ์ตรง และการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การทำงานร่วมกัน ได้ตระหนักและศรัทธาในคุณค่าของการเป็นผู้นำร่วม การได้สร้างพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน สืบค้นความรู้ฝังลึก การสืบค้นตนเอง

ส่วนช่วงเวลาที่เหมาะสมในการฝึกจิตตปัญญาศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ประกอบกัน จากการศึกษางานวิจัยที่ได้ดำเนินการมาแล้วพบว่ามีการใช้ระยะเวลาในการฝึก ตั้งแต่ 4-16 สัปดาห์ แต่ส่วนใหญ่จะใช้เวลาประมาณ 8 สัปดาห์

บทที่ 3

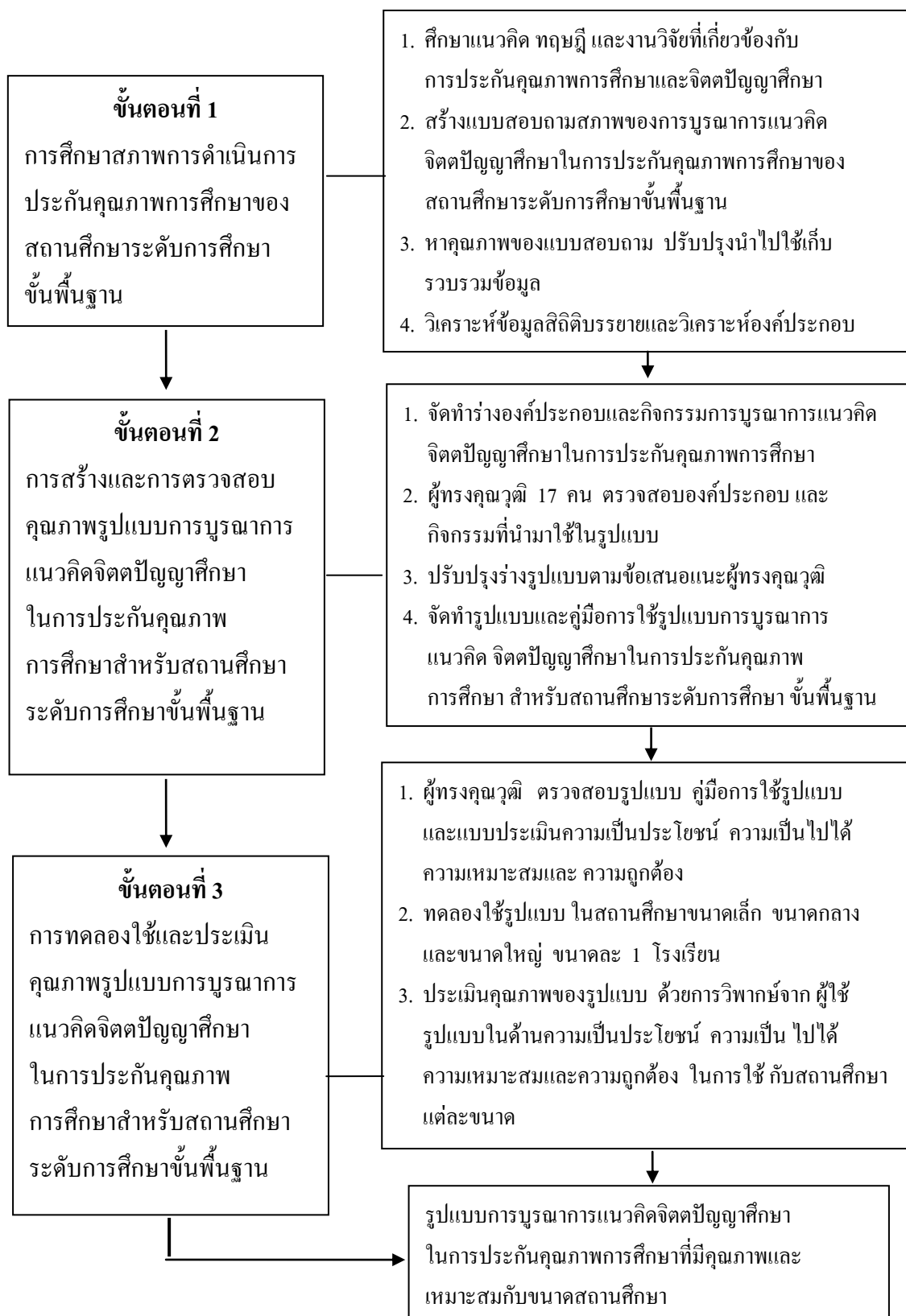
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลในลักษณะพหุวิธี (Multi-methods) โดยดำเนินการวิจัยสามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 2 ลำดับขั้นตอนของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ การศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งข้อค้นพบ ในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในส่วนที่มีการดำเนินการในปัจจุบันของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยดำเนินการในขั้นตอนนี้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าประกอบ เชิงสำรวจ ดังนั้นจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามข้อเสนอแนะของ คอมเรย์ และลี (Comrey & Lee, 1992 cited in Tabachnick & Fidell, 2007, p. 613) ซึ่งกล่าวว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 เป็นกลุ่ม ที่อยู่ในเกณฑ์แย่มาก จำนวน 100 เป็นกลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์แย่มาก จำนวน 300 เป็นกลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ดี จำนวน 500 เป็นกลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และจำนวน 1,000 เป็นกลุ่มที่อยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด ผู้วิจัย จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ชุดแยกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบกลับร้อยละ 50 เนื่องจาก ผลการวิจัยส่วนใหญ่ รายงานอัตราการตอบกลับของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ที่ประมาณร้อยละ 50-60 จึงกำหนดขนาดตัวอย่างเท่ากับ 600 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดำเนินการดังนี้

1.1 แบ่งโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ออกเป็น 3 ขนาด ตามจำนวนนักเรียนดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1-120 คน โรงเรียน ขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121-300 คน และ โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 301 คน ขึ้นไป

1.2 สุ่มโรงเรียนตามขนาดทีละขนาดโดยการใช้ตารางเลขสุ่ม (Random number table) ดำเนินการโดย

1.2.1 กำหนดตัวเลขเรียงลำดับให้กับโรงเรียนแต่ละโรงเรียนในแต่ละขนาด โดยโรงเรียน ขนาดเล็กกำหนดตัวเลขตั้งแต่ 1 ถึง 15,305 โรงเรียนขนาดกลางตั้งแต่ 1 ถึง 9,912 และโรงเรียน ขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 1 ถึง 3,466

1.2.2 กำหนดใช้ตัวเลขไปทางขวาตามแนวแถวของตารางเลขสุ่ม

1.2.3 เปิดตารางเลขคู่และกำหนดจุดเริ่มต้นเป็นโรงเรียนแรก que เลือกของตัวอย่าง โรงเรียนขนาดเล็ก ไล่ตัวเลขไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้จำนวนโรงเรียนครบ 200 โรงเรียน กรณีที่ได้ เลขซ้ำต้องไล่เลขถัดไป และกรณีได้เลขเกินหมายเลขของโรงเรียนที่กำหนดจะตัดจำนวนนั้นออก แล้วไล่จำนวนถัดไป ทำเช่นเดียวกันกับ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ตามจำนวนที่กำหนด ทั้งสามขนาด

ตารางที่ 7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ขนาด โรงเรียน	จำนวน ประชากร	จำนวน ตัวอย่าง (โรงเรียน)	จำนวน ตัวอย่าง (คน)	จำนวน แบบสอบถาม ที่ส่งไป (ฉบับ)	จำนวน แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน (ฉบับ)
ขนาดเล็ก	15,305	200	400	400	216
ขนาดกลาง	9,912	200	400	400	248
ขนาดใหญ่	3,466	200	400	400	248
รวม	28,683	600	1,200	1,200	712

จากตารางที่ 7 พบว่า ประชากรโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนทั้งหมด 28,683 โรงเรียน ได้ตัวอย่างในการวิจัย 600 โรงเรียน ขนาดละ 200 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารและครูรวมโรงเรียนละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูล ในการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 1,200 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 712 คน หรือ 712 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 59.33

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐานและการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาบูรณาการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สักระยะหนึ่งเป็นโครงสร้างของการสร้างแบบสอบถาม ตามตารางที่ 6 นำมาจัดทำร่างแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร และชุดที่ 2 สำหรับครู ทั้งสองชุดสร้าง

จากโครงสร้างเดียวกัน เปลี่ยนเนื้อหาที่นำมาเป็นข้อคำถามตามภาระหน้าที่ โดยผู้บริหารสอบถามเนื้อหาการบริหารจัดการศึกษาตามภาระงานทั้งสี่ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป สำหรับครูสอบถามเนื้อหาด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งสองชุดเป็นแบบสอบถามคู่ขนาน

2.2 จัดทำร่างแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2.3 นำร่างแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

2.3.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำร่างแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item objective congruence: *IOC*) ระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ถึง 30 มกราคม พ.ศ. 2558 ได้ค่า *IOC* อยู่ระหว่าง 0.6-1.0 ทุกข้อคำถาม อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ทุกข้อ (ภาคผนวก ก)

2.3.2 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และครูที่ไม่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 60 คน ระหว่างวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นฉบับสำหรับผู้บริหาร .963 และฉบับสำหรับครู .983

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 600 โรงเรียน

3.2 จัดส่งแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกัน

คุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,200 ชุด ไปยังโรงเรียน ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนละ 2 ชุด ขอความร่วมมือส่งกลับทางไปรษณีย์ โดยจัดส่งซองติดแสตมป์ไปกับแบบสอบถามเพื่อให้ สะดวกในการตอบกลับ ระหว่างวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2558 รวมระยะเวลาประมาณ 5 เดือน

4. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โรงเรียนใดที่ส่งกลับมาเพียงชุดใด ชุดหนึ่งจะตัดออก นำมาวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับโรงเรียนที่ส่งกลับครบทั้งผู้บริหารและครู

4.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แปลผลระดับการปฏิบัติ โดยใช้เกณฑ์จุดกึ่งกลางชั้น (Mid point average) ของพงศ์เทพ จิระโร (2554, หน้า 13) ดังนี้

คะแนนอยู่ระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึง ปฏิบัติในระดับต่ำสุด

คะแนนอยู่ระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง ปฏิบัติในระดับต่ำ

คะแนนอยู่ระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง ปฏิบัติในระดับปานกลาง

คะแนนอยู่ระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมาก

คะแนนอยู่ระหว่าง 4.50-5.00 หมายถึง ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4.3 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis: EFA) เพื่อสำรวจ และจัดหมวดหมู่ตัวแปรสภาพของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ การศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น ก่อนดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยการทดสอบความเหมาะสมของเมตริกซ์ สหสัมพันธ์เพื่อดูความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรทั้งหมด (ภาคผนวก ค) ซึ่งพิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากค่า Bartlett's test of sphericity และการพิจารณาค่า Measure of sampling adequacy (MSA) ซึ่งในโปรแกรม SPSS จะใช้ชื่อว่า ไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy/ KMO) ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ในภาพรวม
ด้วย KMO and Bartlett's test

วิธีการทดสอบ	ผลการทดสอบ
Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy	.970
Bartlett's test of sphericity	Approx. Chi-square 72530.905
	<i>df</i> 6670
	Sig. .000

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่า MSA ตามวิธี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) มีค่าเท่ากับ .970 ซึ่งมากกว่า .5 และผลการทดสอบด้วย Bartlett's test พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ .000 แสดงว่าข้อมูลจากตัวแปรชุดนี้เหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยการสกัดองค์ประกอบแบบ Component factor analysis เป็นการวิเคราะห์ที่แต่ละตัวแปรใช้ความแปรปรวนทั้งหมด (Total variance) และหมุนแกน (Rotation) เพื่อแจกแจงให้ชัดเจนว่าตัวแปรนั้นควรอยู่ในองค์ประกอบใด โดยหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal rotation) ตามหลักการที่สำคัญว่าองค์ประกอบไม่สัมพันธ์กัน โดยใช้วิธี Varimax เป็นการหมุนค่าในแนวตั้งของ Factor matrix วิธีการนี้เป็นวิธีการที่แบ่งแยกองค์ประกอบที่ชัดเจน (สุวิมล ศิริภานันท์, 2553)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิด

จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำข้อมูลสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 มาจัดทำเป็นร่างองค์ประกอบและประเด็นย่อยของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการในขั้นตอนนี้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตตปัญญาศึกษาและด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตตปัญญาศึกษาและด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถามองค์ประกอบและประเด็นที่ส่งผลต่อการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีพื้นที่ว่างสำหรับเขียนข้อเสนอแนะทุกข้อกระทง ดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 คือ องค์ประกอบและประเด็นย่อยที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ จำนวน 6 องค์ประกอบ 43 ประเด็นย่อย จัดทำเป็นร่างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

2.2 ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้ ใช้คำว่ากิจกรรมแทนประเด็นย่อย ตั้งชื่อองค์ประกอบให้สื่อความครอบคลุมกิจกรรมที่ปรากฏในแต่ละองค์ประกอบ โดยปรับภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 6 องค์ประกอบ รวม 43 กิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏในภาคผนวก ข)

3.2 ผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 แล้วนัดหมายเพื่อขอคืนความคิดเห็นในการตรวจสอบองค์ประกอบและกิจกรรมที่จะนำมาใช้สร้างรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน มาวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและกิจกรรมด้วยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และหาพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ใช้เกณฑ์พิจารณาความเหมาะสมค่ามัธยฐาน 3.5 ขึ้นไป และเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของ

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ คือค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 (บุญชม ศรีสะอาด และ สุริทอง ศรีสะอาด, 2554) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ได้ค่ามัธยฐาน 3.88-4.39 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 0.64-1.00 อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ทุกข้อ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะเพิ่มเติมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยรวมองค์ประกอบในเรื่องเดียวกันเข้าด้วยกัน รวมกิจกรรมที่ปฏิบัติเหมือนกันเข้าด้วยกัน ปรับปรุงการใช้ภาษาตามหลักวิชาการ จัดทำเป็น ร่างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ มีทั้งหมด 27 กิจกรรม

4.3 นำองค์ประกอบและกิจกรรมมาจัดทำเป็น โครงสร้างการดำเนินการและ โครงสร้างกระบวนการดำเนินการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ การศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการนำรูปแบบ การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้จริงกับโรงเรียนประถมศึกษา (ศึกษารายกรณี) จำนวน 3 โรงเรียน คือ ใช้กับโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียน 1-120 คน โรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียน 121-300 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียน 301 คน ขึ้นไป ขนาดละ 1 โรงเรียน รวม 3 โรงเรียน

1. กลุ่มทดลองใช้รูปแบบ

ผู้วิจัยเลือกสถานศึกษาสามแห่งแบบเจาะจง ตามขนาดที่กำหนด คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน อยู่ในท้องที่ อำเภอและจังหวัดเดียวกัน และมีความประสงค์จะนำรูปแบบไปใช้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหาร และครูทั้ง 3 โรงเรียน รวมกลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหาร 4 คน และครู 32 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบ การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาและเครื่องมือรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การจัดทำร่างรูปแบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ (มีรายละเอียดในภาคผนวก ง)

2.2 การจัดทำเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินการกิจกรรม และการประเมินผลตามขั้นตอนและกิจกรรม นำมากำหนดเป็นร่างเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับการสัมภาษณ์ครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลังการดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนที่ใช้บันทึกข้อมูล ประกอบด้วย ชื่อเรื่องวิจัย วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ระดับชั้นที่สอน วิชาที่สอน และส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามในการนำรูปแบบไปใช้ในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 ข้อ โดยมีส่วนพื้นที่ว่างไว้เขียนบันทึกผลการสัมภาษณ์ในแต่ละข้อ

ชุดที่ 2 แบบประเมินตนเองของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ กำหนดข้อคำถามจากพฤติกรรมการทำงานของครูตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ชุดที่ 3 แบบประเมินการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ กำหนดข้อคำถามจากการปฏิบัติงานตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ชุดที่ 4 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของครูบนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของครูโดยทั่วไป ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา จำนวน 6 ข้อ มีลักษณะเป็นปลายเปิดโดยมีแนวทางการสังเกตและพื้นที่ว่างสำหรับการบันทึก

ชุดที่ 5 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรกเป็นชื่อเรื่องวิจัย วัน เดือน ปี ที่สนทนา สถานที่สนทนา ส่วนที่สองเป็นข้อมูลทั่วไปผู้ร่วมสนทนา ประกอบด้วยจำนวนผู้ร่วมสนทนา ชั้นที่สอน โรงเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่ และส่วนที่สามเป็นหัวข้อการสนทนา มีจำนวน 4 ข้อ และพื้นที่ว่างสำหรับการบันทึกในแต่ละข้อ

2.3 นำรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และเครื่องมือรวบรวมข้อมูลทั้ง 5 ชุด ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผู้วิจัยเดินทางไปพบผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองตามวัน เวลา สถานที่ ที่ได้นัดหมายไว้ก่อนเดินทางไปพบ เพื่อตรวจสอบรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และเครื่องมือรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งขอคำแนะนำเพิ่มเติม และรับกลับในวันเดียวกัน

2.4 ผู้วิจัยนำรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ และเครื่องมือรวบรวมข้อมูลทั้ง 5 ชุด มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ ปรับปรุงในด้านภาษาที่ใช้ให้มีความชัดเจน

เป็นภาษาทางวิชาการ และจัดทำเป็นชุดที่สมบูรณ์พร้อมนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในการดำเนินการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้บริหารโรงเรียน ที่เป็นกรณีศึกษาทั้งสามโรงเรียน เพื่อขออนุญาตใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3.2 ประชุมร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาทั้งสามแห่ง เพื่ออธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานตามรูปแบบ การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคู่มือการใช้รูปแบบที่จัดทำขึ้น

3.3 ดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบ ระหว่างวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึง วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2559 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ดำเนินการปฏิบัติไปพร้อมกับการเก็บ รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตามปฏิทินการจัดกิจกรรมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 กิจกรรมการดำเนินการตามรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 (กรณีศึกษาสามแห่ง)

วันที่	สถานที่	เวลา	หัวข้อกิจกรรม	กิจกรรม
23	ห้องประชุม	13.30 -	1. ปฐมนิเทศ	1. ฝึกสมาธิ
พ.ย.	อบต.	16.30 น.	2. สร้างแรงบันดาลใจ	2. ใคร่ครวญและเขียนบันทึก
2558	(รวมทั้ง		3. ทบทวนการ	3. ตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้งในการฟัง
สาม	สถานศึกษา)		ปฏิบัติงาน	คำชี้แจงการใช้คู่มือ
			ที่ผ่านมา	4. รับฟังความรู้ด้าน
			4. ร่วมกำหนดเป้าหมาย	การประกันคุณภาพการศึกษา
			คุณภาพการศึกษา	
			5. ปฏิบัติงานด้วย	5. สนทริยสนทนา
			การสื่อสารเชิงบวก	6. แบ่งปันประสบการณ์
			และเชื่อมโยง	7. ใคร่ครวญตามเรื่องที่รับฟัง
			สู่ชีวิตจริง	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

วันที่	สถานที่	เวลา	หัวข้อกิจกรรม	กิจกรรม
24 พ.ย. 2558	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	6. วางแผนการทำงาน อย่างใคร่ครวญ	8. ผ่อนพักตระหนักรู้ 9. คิดใคร่ครวญ
ถึง	สถานศึกษา	10.40-	7. สะท้อนความคิด	และทบทวนการปฏิบัติงาน ที่ผ่านมา
27 พ.ย. 2558	สถานศึกษา ขนาดใหญ่	10.40- 12.00 น.	8. แบ่งปัน ประสบการณ์	10. แบ่งปันประสบการณ์
			9. วางแผน	11. เขียนบันทึก
	สถานศึกษา ขนาดเล็ก	13.00- 14.30 น.	อย่างรอบคอบ	12. ถ่ายทอดประสบการณ์
30 พ.ย. 2558	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	10. วางแผนการทำงาน ให้เชื่อมโยงกับ ชุมชน และ	13. สะท้อนความคิด 14. ปลอ่ยวาง
	สถานศึกษา ขนาดใหญ่	10.40- 12.00 น.	สิ่งแวดล้อม	15. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
	สถานศึกษา ขนาดเล็ก	13.00- 14.30 น.	11. ปรับวิสัยทัศน์ 12. วางแผนปฏิบัติ หน้าที่ของตนเอง	16. บันทึกการปฏิบัติงาน
1 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	13. ปฏิบัติงานอย่าง ใคร่ครวญและ กล้าเผชิญ	17. ผ่อนพักตระหนักรู้ 18. ให้ความไว้วางใจผู้อื่น
ถึง	สถานศึกษา	10.40-	14. ผู้บริหารทำหน้าที่	19. เขียนบันทึกการเรียนรู้
4 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดใหญ่	10.40- 12.00 น.	บริหารจัดการศึกษา	20. ฝึกจิตให้ปลอ่ยวาง
			15. ครูจัดการเรียนรู้	
	สถานศึกษา ขนาดเล็ก	13.00- 14.30 น.		
8 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	16. ปฏิบัติงาน อย่างใคร่ครวญ และกล้าเผชิญ	21. เจริญสติ 22. เปิดใจ รับฟังผู้อื่น
ถึง	สถานศึกษา	10.40-	ในบทบาทหน้าที่	23. ให้ความไว้วางใจผู้อื่น
				24. เขียนบันทึกสิ่งที่เกิดการเรียนรู้

ตารางที่ 9 (ต่อ)

วันที่	สถานที่	เวลา	หัวข้อกิจกรรม	กิจกรรม
9 ธ.ค. 2558	ขนาดใหญ่ สถานศึกษา ขนาดเล็ก	12.00 น. 13.00- 14.30 น.	ตนเอง	25. ปล่อยวาง ไม่ยึดติดสิ่งใด
14 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	17. ปฏิบัติงาน อย่างไร้ครวญ และกล้าเผชิญ	26. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน ของผู้บริหาร 27. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน ของครู
ถึง 18 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดใหญ่ สถานศึกษา ขนาดเล็ก	10.40- 12.00 น. 13.00- 14.30 น.	ในบทบาทหน้าที่ ตนเอง	28. สังเกตการพูดและท่าทาง 29. สังเกตพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลอื่น 30. สังเกตการเป็นผู้ฟัง
21 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	18. ตรวจสอบ การปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่องและ	31. เจริญสติ ภาวนา 32. ระลึกรู้ลมหายใจอย่างมีสติ 33. ทำให้ตนเองรู้สึกผ่อนคลาย
ถึง 25 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดใหญ่ สถานศึกษา ขนาดเล็ก	10.40- 12.00 น. 13.00- 14.30 น.	เชื่อมโยง	34. แบ่งปันประสบการณ์ 35. พูดคุยแลกเปลี่ยน 36. สะท้อนความคิด
28 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	19. ตรวจสอบ การปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่องและ	38. เจริญสติ ภาวนา 39. แบ่งปันประสบการณ์ 40. พูดคุยแลกเปลี่ยน
ถึง 30 ธ.ค. 2558	สถานศึกษา ขนาดใหญ่ สถานศึกษา ขนาดเล็ก	10.40- 12.00 น. 13.00- 14.30 น.	เชื่อมโยง	41. สะท้อนความคิด 42. สังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงาน 43. การใช้ความช่วยเหลือผู้อื่น

ตารางที่ 9 (ต่อ)

วันที่	สถานที่	เวลา	หัวข้อกิจกรรม	กิจกรรม
4 ม.ค. 2559	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	20. ปรับปรุงงานอย่าง ใคร่ครวญและ ทำให้เป็นชุมชน	44. เจริญสติ ภาวนา 45. ให้กำลังใจเพื่อน 46. สุนทรียสนทนา
ถึง 8 ม.ค. 2559	สถานศึกษา ขนาดใหญ่	10.40- 12.00 น.	แห่งการเรียนรู้	47. เปิดใจ 48. สร้างพื้นที่แห่ง มิตรภาพ
2559	สถานศึกษา ขนาดเล็ก	13.00- 14.30 น.		49. สร้างความมุ่งมั่นร่วมกัน
11 ม.ค. 2559	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	21. ทบทวนและติดตาม การปฏิบัติงานตาม กระบวนการ	50. เจริญสติ 49. ผ่อนพักตระหนักรู้ 50. เขียนบันทึกเรื่องราว
ถึง 15 ม.ค. 2559	สถานศึกษา ขนาดใหญ่	10.40- 12.00 น.	บูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา	51. ให้กำลังใจตนเอง 52. ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน
2559	สถานศึกษา ขนาดเล็ก	13.00- 14.30 น.		
18 ม.ค. 2559	สถานศึกษา ขนาดกลาง	09.00- 10.30 น.	22. สัมภาษณ์ครู ในการใช้รูปแบบ	53. สัมภาษณ์ 54. สนทนากลุ่ม
ถึง 22 ม.ค. 2559	สถานศึกษา ใหญ่	10.40- 12.00 น.		
2559	สถานศึกษา เล็ก	13.00- 14.30 น.		

ตารางที่ 9 (ต่อ)

วันที่	สถานที่	เวลา	หัวข้อกิจกรรม	กิจกรรม
25 ม.ค. 2559	ห้องประชุม (รวมทั้งสามสถานศึกษา)	13.30-16.30 น.	23. วิพากษ์/ สันทนาการกลุ่ม 24. ปัจฉิมนิเทศ	55. เจริญสติ ภาวนา 56. เปิดใจรับสิ่งใหม่ 57. ทำใจให้ว่าง ปล่อยวาง 58. สันทนาการกลุ่ม 59. กล่าวขอบคุณและชื่นชมยินดีกับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จากตารางที่ 9 กิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษา ทั้งสามแห่ง ใช้เวลาในการดำเนินการ 8 สัปดาห์

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ 2 วิธี ดังนี้

3.4.1 ในขณะที่ดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม

3.4.2 ภายหลังการดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- (1) ให้ครูประเมินตนเองด้วยแบบสอบถาม
- (2) ให้ครูประเมินเพื่อนร่วมงานด้วยแบบสอบถาม
- (3) สัมภาษณ์ครูในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของรูปแบบทั้ง 5 ขั้นตอน

ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

(4) สันทนาการกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ครูจากสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ครูจากสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 4 คน และกลุ่มที่ 4 ครูจากสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน โดยความสมัครใจ ผู้วิจัยนำสนทนา ทีละกลุ่มด้วยการวิพากษ์ตามประเด็นที่ได้จัดเตรียมไว้ในด้านคุณภาพการใช้รูปแบบในด้านการใช้ ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง และบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

4. การจัดการทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณจากการประเมินตนเองของครูและการประเมินเพื่อนร่วมงาน ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมและการสนทนากลุ่ม
ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic
induction) โดยวิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลพื้นฐาน
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารและครู
3. สรุปข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis)
2. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและกิจกรรมที่นำไปใช้ในรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
3. ผลการปรับปรุงองค์ประกอบและกิจกรรมที่ส่งผลต่อการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. คู่มือการใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. การตรวจสอบความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ผลการประเมินตนเองของครูภายหลังการนำรูปแบบไปใช้
2. ผลการประเมินเพื่อนร่วมงานภายหลังการนำรูปแบบไปใช้
3. ผลการสังเกตพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของครูขณะมีการดำเนินการใช้รูปแบบ
4. ผลการสัมภาษณ์ครูในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของรูปแบบทั้ง 5 ขั้นตอน
5. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบภายหลังการนำรูปแบบไปใช้จากการสนทนากลุ่ม การนำเสนอผลการวิจัยมีรายละเอียดของการนำเสนอข้อมูลในแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 712 คน ประกอบด้วยผู้บริหารและครู มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ผู้บริหารชาย	315	44.24
ผู้บริหารหญิง	41	5.76
ครูชาย	93	13.06
ครูหญิง	263	36.94
รวม	712	100
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	332	46.63
รองผู้อำนวยการโรงเรียน	24	3.37
ครู	234	32.87
ครูและหัวหน้างานประกันคุณภาพ	122	17.13
รวม	712	100
ขนาดโรงเรียน		
เล็ก (มีนักเรียน 1-120 คน)	216	30.34
กลาง (มีนักเรียน 121-300 คน)	248	34.83
ใหญ่ (มีนักเรียน 301 คน ขึ้นไป)	248	34.83
รวม	712	100
ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม		
ยังไม่ได้รับการประเมิน	0	0
ไม่ได้รับการรับรอง	32	4.49
ได้รับการรับรองระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	60	8.43
ได้รับการรับรองระดับการศึกษาปฐมวัย	96	13.48
ยังไม่ทราบผลการประเมิน	100	14.05
ได้รับการรับรองทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาปฐมวัย	424	59.55
รวม	712	100

จากตารางที่ 10 พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.42 และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 46.63 ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 36.94 ส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 34.83 เท่ากันทั้งสองขนาด และได้รับการรับรองในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 59.55

2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการตอบแบบสอบถามสภาพของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามผลการปฏิบัติของผู้บริหาร

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปลผล
มาตรฐาน				
ขั้นการวางแผน (Plan)				
1	ท่านเตือนผู้เข้าร่วมประชุมให้มีใจจดจ่อกับการประชุม เช่น ก่อนเริ่มประชุมใช้คำพูด “พร้อมแล้วขอเปิดประชุม” เป็นต้น	4.58	0.61	มากที่สุด
2	ท่านจัดให้มีพื้นที่ว่างในวาระการประชุมสำหรับให้ผู้เข้าประชุมได้จัดบันทึก	4.58	0.63	มากที่สุด
3	ถ้ามีการพูดคุยกันเสียงดังในที่ประชุมท่านได้พูดเตือนผู้เข้าประชุมให้สนใจในประเด็นที่กำลังประชุม	3.99	0.89	มาก
4	หากมีผู้เสนอความคิดเห็นท่านจะรับฟังโดยไม่พูดเสริมหรือคัดค้าน	4.32	0.75	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
5	มีปัญหาเกิดขึ้นท่านจะปล่อยวางแล้วค่อย ๆ แก้ไข	3.58	1.10	มาก
6	ก่อนการตัดสินใจในเรื่องใด ๆ ท่านได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ	4.60	0.58	มากที่สุด
7	หลังจากมอบหมายงานให้ครูวางแผนการปฏิบัติงานแล้ว ท่านจะปล่อยให้ทำอย่างอิสระ	4.42	0.85	มาก
8	ท่านมอบหมายผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ดำเนินการ	4.59	0.56	มากที่สุด
9	การพูดชี้แจงกับครูท่านใช้น้ำเสียงที่เป็นกันเอง	4.59	0.62	มากที่สุด
10	หากมีครูบางคนฟังเรื่องที่ชี้แจงไม่เข้าใจท่านจะช่วยอธิบายเพิ่มเติมส่วนตัวอีกครั้ง	4.46	0.67	มาก
11	หากครูเข้าประชุมช้าท่านจะสอบถามเพื่อให้เพื่อนครูคนอื่นได้รับทราบความจำเป็น	3.96	0.95	มาก
12	ท่านบริหารงานในโรงเรียนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	4.36	0.71	มาก
13	ท่านวางแผนการปฏิบัติงานโดยให้เพื่อนครูมีส่วนร่วม	4.60	0.59	มากที่สุด
14	การเชิญชุมชนมาประชุมท่านคำนึงถึงความสะดวกในการประกอบอาชีพของผู้มาประชุม	4.52	0.61	มากที่สุด
15	การประชุมดำเนินการเป็นไปตามลำดับของวาระการประชุม	4.56	0.63	มากที่สุด
16	หากท่านพูดชี้แจงแล้วครูไม่เห็นด้วยท่านให้โต้แย้งได้	4.52	0.67	มากที่สุด
17	ครูนำเสนอแนวคิดในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ ท่านยินดีสนับสนุน	4.64	0.60	มากที่สุด
18	ก่อนการสั่งงานท่านได้ทบทวนการปฏิบัติที่ผิดพลาดในอดีตและพยายามหลีกเลี่ยง	4.33	0.65	มาก
19	การประชุมหากมีเหตุแทรกซ้อนท่านสามารถทำให้การประชุมดำเนินการจนจบตามกำหนดได้	4.37	0.58	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
20	ท่านให้ออกาสครูทุกคนเสนอความคิดเห็นในการประชุม	4.77	0.49	มากที่สุด
21	ท่านให้ออกาสครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู	4.71	0.52	มากที่สุด
22	ท่านพุดให้กำลังใจเพื่อนร่วมงานเสมอ	4.58	0.65	มากที่สุด
23	ท่านมีวิธีการพุดให้ครูเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน	4.51	0.63	มากที่สุด
24	ท่านมีวิธีการทำให้ครูมีความตระหนักต่อหน้าที่	4.46	0.62	มาก
25	ท่านสามารถพุดจุดประกายให้ครูแต่ละคนภาคภูมิใจในตนเอง	4.39	0.68	มาก
26	ท่านมีวิธีการทำให้เพื่อนครูให้กำลังใจแก่กันและกัน	4.44	0.66	มาก
27	ท่านสร้างบรรยากาศในการประชุมที่เป็นมิตร	4.59	0.62	มากที่สุด
28	ในการประชุมท่านได้ยกตัวอย่างความสำเร็จของคนอื่นมาเป็นข้อคิดและแนวทางในการทำงาน	4.35	0.71	มาก
29	ท่านมีวิธีการทำให้เพื่อนร่วมงานตั้งใจปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	4.40	0.59	มาก
	รวม	4.43	0.41	มาก
ขั้นการดำเนินงาน (DO)				
30	ในการปฏิบัติงานใดท่านจะมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น	4.44	0.65	มาก
31	ท่านจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่	4.47	0.63	มาก
32	ท่านกำหนดเป้าหมายและวิธีดำเนินงานอย่างรัดกุม	4.32	0.65	มาก
33	ท่านรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ แล้วคิดทบทวนไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิดทันทีหลังจากรับฟัง	4.39	0.66	มาก
34	หากเพื่อนครูปฏิบัติงานบกพร่องท่านจะไม่ยึดติดว่าคนนั้นจะต้องทำงานอื่นไม่ดี	4.35	0.75	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
35	การจัดครูเข้าสอนท่านได้พิจารณาอย่างรอบคอบ ถึงความรู้ความสามารถและความเหมาะสม	4.63	0.53	มากที่สุด
36	ท่านให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงานของครูทุกคน	4.49	0.60	มาก
37	ท่านให้การยอมรับความรู้ความสามารถของครูทุกคน	4.59	0.56	มากที่สุด
38	ท่านพูดคุยกับครูด้วยคำพูดที่ไพเราะ	4.36	0.63	มาก
39	ท่านให้ความช่วยเหลือครูในเรื่องที่เดือดร้อน ตามสมควร	4.38	0.64	มาก
40	ท่านให้อภัยเมื่อครูปฏิบัติงานผิดพลาด	4.42	0.63	มาก
41	ท่านนำประสบการณ์การปฏิบัติงานกับครูที่มี ความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและ ชีวิตประจำวัน	4.43	0.63	มาก
42	ท่านนำวิธีการปฏิบัติงานของแต่ละคนมาปรับเข้าหากัน	4.45	0.62	มาก
43	ท่านปรับวิธีการปฏิบัติงานให้ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยน ตามสถานการณ์	4.48	0.62	มาก
44	ท่านปรับการปฏิบัติกิจกรรมแต่ละอย่างให้เชื่อมโยงกัน	4.45	0.58	มาก
45	ท่านกล้าเผชิญกับความจริงแม้จะส่งผลดีหรือไม่ดี ต่อท่าน	4.49	0.62	มาก
46	ท่านกล้าที่จะนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในกาปฏิบัติงาน	4.47	0.61	มาก
47	ท่านนำประสบการณ์ตรงของตนเองมาปรับใช้ ในการดำเนินงานในปัจจุบัน	4.51	0.58	มากที่สุด
48	ท่านสามารถแก้ปัญหาทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ลื่นไหล ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง	4.40	0.61	มาก
49	ท่านนำวิธีดำเนินการพัฒนาคุณภาพของท่านไปพูดคุย แลกเปลี่ยนกับเพื่อนผู้บริหารด้วยกัน	4.41	0.68	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
50	ท่านเล่ากระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพของท่านให้ผู้อื่นได้รับรู้	4.29	0.67	มาก
51	ท่านมีวิธีสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้ตนเอง	4.40	0.60	มาก
52	ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของท่าน	4.66	0.54	มากที่สุด
52	ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นลำดับแรก	4.63	0.56	มากที่สุด
54	ท่านมีวิธีการทำให้ทุกคนดึงความรู้ความสามารถของตนออกมาให้ปรากฏเพื่อเสริมคุณค่าในตนเอง	4.39	0.61	มาก
55	ท่านให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน	4.54	0.59	มากที่สุด
56	ท่านสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้อบอุ่นอยู่กันแบบพี่แบบน้อง	4.57	0.62	มากที่สุด
57	ท่านเรียนรู้จากเพื่อนผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ	4.44	0.62	มาก
58	ท่านและเพื่อนร่วมงานมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น	4.61	0.58	มากที่สุด
รวม		4.47	0.42	มาก
ขั้นการตรวจสอบ (Check)				
59	ท่านมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ครูและนักเรียนกำลังปฏิบัติ	4.47	0.57	มาก
60	ท่านจดบันทึกสิ่งที่เห็นว่ามิใช่ประโยชน์จากการนิเทศครู	4.42	0.60	มาก
61	ท่านมุ่งความสนใจอยู่กับกระบวนการปฏิบัติงานของครูตลอดระยะเวลาของการนิเทศติดตาม	4.30	0.60	มาก
62	ท่านไม่ตัดสินสิ่งที่เห็นว่าถูกหรือผิด	4.01	0.99	มาก
63	ท่านไม่นำเรื่องต่าง ๆ ที่พบมาเป็นกังวล	3.96	0.81	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
64	ก่อนการชี้ชัดลงไปว่าเป็นอย่างไรท่านได้พิจารณา อย่างรอบคอบ	4.47	0.60	มาก
65	ท่านไว้วางใจให้ครูนิเทศกันเอง	4.13	0.73	มาก
66	ท่านยอมรับในความสามารถของครูในการปฏิบัติงาน	4.44	0.59	มาก
67	ท่านพุดชี้แนะสิ่งที่ครูปฏิบัติในทางสร้างสรรค์	4.44	0.58	มาก
68	ท่านจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ให้ครูตามความขาดแคลน	4.43	0.64	มาก
69	ท่านให้โอกาสครูที่ปฏิบัติงานบกพร่องได้ปรับปรุง แก้ไข	4.47	0.59	มาก
70	ท่านเสนอแนะให้ครูนำประสบการณ์ จากการปฏิบัติงานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและ ชีวิตประจำวัน	4.45	0.63	มาก
71	ท่านแนะนำครูให้นำผลงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเพื่อนครู	4.40	0.65	มาก
72	ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานของครูคำนึงถึงบริบท สิ่งแวดล้อมของแต่ละคน	4.46	0.62	มาก
73	ท่านประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ โดยดู ความเชื่อมโยงของกิจกรรมที่ครูปฏิบัติ	4.46	0.62	มาก
74	ท่านยอมรับได้กับผลการปฏิบัติงานของครูที่เกิดขึ้น	4.40	0.60	มาก
75	ท่านนำวิธีการนิเทศติดตามแบบใหม่ ๆ ที่ไม่เคย ปฏิบัติมาใช้ในการนิเทศครูในโรงเรียน	4.17	0.70	มาก
76	ท่านปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินผลงานครูแบบเดิม ๆ มาใช้วิธีการอื่นที่คิดขึ้นมาใหม่	4.14	0.75	มาก
77	ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง	4.28	0.67	มาก
78	ท่านพูดคุยซักถามถึงความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ของครู	4.31	0.63	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
79	ท่านให้ครูเล่าวิธีการสอนที่ได้ผลในการพัฒนาผู้เรียน	4.19	0.70	มาก
80	ท่านให้การยกย่องชมเชยครูที่ปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ	4.66	0.53	มากที่สุด
81	ท่านพูดคุยให้กำลังใจให้ครูมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การสอน	4.62	0.55	มากที่สุด
82	ท่านพูดคุยให้ครูตระหนักถึงการสอนที่จะทำให้นักเรียนอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณเป็น	4.66	0.53	มากที่สุด
83	ท่านชี้แนะส่งเสริมให้ครูเห็นคุณค่าในตนเอง	4.57	0.56	มากที่สุด
84	ท่านพูดคุยให้กำลังใจในการแก้ปัญหาที่พบ	4.51	0.57	มากที่สุด
85	ท่านนำเสนอผลการประเมินอย่างเป็นกัลยาณมิตร	4.53	0.59	มากที่สุด
86	ท่านเสนอแนะให้ครูเรียนรู้วิธีการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จจากเพื่อนครูด้วยกัน	4.46	0.67	มาก
87	ท่านพูดคุยให้ครูเข้าใจว่าการประเมินจะช่วยสะท้อนให้เห็นข้อดีและข้อบกพร่องที่จะนำไปสู่การพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย	4.45	0.62	มาก
รวม		4.39	0.44	มาก
ขั้นการปรับปรุง (Act)				
88	ท่านไม่แสดงอาการโมโหว่าหากผลการปฏิบัติงานไม่บรรลุตามเป้าหมาย	4.25	0.76	มาก
89	ท่านบันทึกผลที่เกิดขึ้นที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์	4.26	0.68	มาก
90	เมื่อรับทราบสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ท่านรีบตั้งสติและปรับสภาพจิตใจ	4.36	0.61	มาก
91	เมื่อได้รับทราบผลการรายงานของครูท่านไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด	4.09	0.80	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
92	ท่านรับฟังสิ่งที่ไม่ชอบได้ด้วยอาการเฉย ๆ	4.15	0.73	มาก
93	เมื่อได้รับรายงานผลการปฏิบัติงาน ท่านนำมาพิจารณาด้วยความรอบคอบไม่เชื่อในทันที	4.44	0.64	มาก
94	ท่านให้ครูที่ปฏิบัติงานนั้น ๆ มีโอกาสได้ปฏิบัติเรื่องเดิมต่อไปเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดอีกครั้ง	4.38	0.65	มาก
95	ท่านยอมรับผลงานของครูตามที่ปรากฏ	4.42	0.63	มาก
96	ท่านให้คำแนะนำแก่ครูด้วยการพูดในเชิงบวก	4.51	0.58	มากที่สุด
97	ท่านสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินโครงการเพิ่มตามความต้องการจำเป็นที่ครูเสนอมา	4.38	0.58	มาก
98	ท่านให้อภัยแก่ครูหากผลงานไม่บรรลุตามเป้าหมาย	4.38	0.61	มาก
99	ท่านสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	4.42	0.57	มาก
100	ท่านปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้ครูมีส่วนช่วยกันปฏิบัติงานมากขึ้น	4.49	0.59	มาก
101	ท่านปรับปรุงงานให้เหมาะสมกับชุมชนแวดล้อม	4.51	0.57	มากที่สุด
102	ท่านปรับปรุงงานให้มีกิจกรรมหลากหลาย	4.45	0.61	มาก
103	ท่านยอมรับในผลงานโครงการที่ครูปฏิบัติตามความเป็นจริง	4.47	0.60	มาก
104	ท่านยอมให้ครูนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	4.41	0.65	มาก
105	ท่านนำประสบการณ์เดิมของครูมาปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงาน	4.39	0.63	มาก
106	ท่านให้ครูแก้ปัญหาด้วยกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	4.34	0.59	มาก
107	ท่านให้ครูนำเสนอปัญหาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู	4.34	0.65	มาก
108	ท่านให้โอกาสครูเล่าเรื่องราวที่ทำให้งานไม่สำเร็จ	4.27	0.66	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
109	ท่านพูดให้กำลังใจจุดประกายให้ครูอย่าท้อแท้ แม้งานไม่สำเร็จตามเป้าหมาย	4.39	0.60	มาก
110	ท่านพูดให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานขึ้นมาใหม่ หลังจากที่ปฏิบัติไม่สำเร็จในอดีต	4.42	0.57	มาก
111	ท่านพูดให้ครูเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงาน แม้จะล้มเหลว	4.41	0.60	มาก
112	ท่านยกย่องชมเชยให้ครูเห็นคุณค่าในตัวเอง	4.55	0.61	มากที่สุด
113	ท่านพูดให้กำลังใจแก่ครูอย่าท้อแท้แม้งานไม่เป็นไป ตามเป้าหมาย	4.49	0.59	มาก
114	ท่านสร้างโรงเรียนให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพไม่ซ้ำเติม หากปฏิบัติผิดพลาด	4.51	0.56	มากที่สุด
115	ท่านให้ครูเรียนรู้จากประสบการณ์ของเพื่อน ที่ประสบผลสำเร็จ	4.49	0.57	มาก
116	หากครูปฏิบัติงานไม่สำเร็จท่านพูดให้ครูลุกขึ้น มาสู้ใหม่เพื่อไปถึงเป้าหมาย	4.52	0.56	มากที่สุด
	รวม	4.40	0.44	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.42	0.40	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบูรณาการแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 และมี
ค่าเฉลี่ยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 3.58-4.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.53-1.10 โดยมีค่าเฉลี่ย
สูงสุดในขั้นการปฏิบัติงาน 4.47 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในขั้นการตรวจสอบ 4.39

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ
การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามผล
การปฏิบัติของครู

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
ขั้นการวางแผน (Plan)				
1	ท่านมีใจแน่วแน่จัดอยู่กับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	4.07	0.81	มาก
2	ท่านจดบันทึกสิ่งปรากฏเข้ามาในความคิด	44.00	0.74	มาก
3	ท่านรวบรวมอารมณ์ความรู้สึกให้มีความมุ่งมั่นกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	4.06	0.79	มาก
4	ท่านไม่ด่วนตัดสินความรู้ที่ค้นคว้ามาว่าถูกหรือผิด	3.91	0.99	มาก
5	ขณะเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ท่านจะปล่อยวางเรื่องอื่น ๆ	4.05	0.82	มาก
6	ท่านเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้อย่างรอบคอบ	4.13	0.74	มาก
7	หากจำเป็นต้องขอคำแนะนำท่านจะให้ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงานที่ไปขอคำปรึกษา	4.21	0.72	มาก
8	ท่านให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน	4.48	0.61	มาก
9	ท่านพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตร	4.63	0.52	มากที่สุด
10	ท่านให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่มาขอร้อง	4.65	0.53	มากที่สุด
11	ท่านให้อภัยหากเพื่อนทำผิดพลาดกับเรา	4.49	0.59	มาก
12	ท่านเตรียมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นไปในชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	4.32	0.60	มาก
13	ท่านขอคำแนะนำจากเพื่อน ๆ ในการเตรียมงานหรือโครงการ	4.37	0.64	มาก
14	ท่านเตรียมงานหรือโครงการให้มีความสอดคล้องกับชุมชน	4.28	0.60	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
15	ท่านเตรียมงานร่วมกับเพื่อนครูที่มีกิจกรรมต่อเนื่อง	4.39	0.58	มาก
16	ขณะเขียนแผนหรือโครงการหากมีเพื่อนมาท้วงติงท่านยอมรับได้	4.41	0.63	มาก
17	ท่านพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนใหม่เมื่อมีผู้ท้วงติง	4.47	0.61	มาก
18	ท่านนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาเป็นข้อคิดในการเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้หรือโครงการ	4.49	0.56	มาก
19	ขณะเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้หรือเขียนโครงการท่านจะเขียนอย่างต่อเนื่องจนจบ	4.06	0.75	มาก
20	ในการเตรียมเขียนแผนการจัดการเรียนรู้หรือโครงการต่าง ๆ ท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู	4.10	0.64	มาก
21	ท่านเล่าความคิดของตนให้เพื่อนได้รับทราบถึงการวางกรอบงานที่จะเขียน	4.13	0.72	มาก
22	ท่านเตรียมแผนหรือโครงการด้วยความคาดหวังจะเห็นผลสำเร็จในวันข้างหน้า	4.33	0.64	มาก
23	ท่านตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นให้สำเร็จตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่คิดจะเขียน	4.35	0.63	มาก
24	ท่านบอกตนเองว่าแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ	4.40	0.61	มาก
25	ท่านเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้สำเร็จ	4.31	0.69	มาก
26	ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ท่านพูดเสริมแรงเพื่อนว่าต้องทำสำเร็จด้วยกัน	4.27	0.67	มาก
27	หากติดขัดเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เขียนต่อไปไม่ได้ท่านไม่ลังเลที่จะขอคำแนะนำจากเพื่อน	4.35	0.65	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
28	ท่านยินดีรับฟังและนำประสบการณ์ของเพื่อนมาเป็น ข้อคิด	4.52	0.60	มากที่สุด
29	ท่านมีเป้าหมายเดียวกันคือคุณภาพการศึกษา	4.61	0.54	มากที่สุด
	รวม	4.31	0.45	มาก
ขั้นการดำเนินงาน (Do)				
30	ในการทำสิ่งใดท่านจะมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น	4.47	0.59	มาก
31	ท่านจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่	4.26	0.66	มาก
32	ท่านรวบรวมอารมณ์ความรู้สึกให้มุ่งมั่นอยู่กับงาน ที่กำลังปฏิบัติ	4.40	0.60	มาก
33	ท่านรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ แล้วคิดทบทวนไม่ตัดสินว่า ถูกหรือผิดทันทีหลังจากรับฟัง	4.34	0.67	มาก
34	หากเพื่อนครูทำงานบกพร่องท่านจะไม่ยึดคิดว่าคนนั้น จะต้องทำงานอื่นไม่ดี	4.36	0.69	มาก
35	ท่านมีการจัดการเรียนรู้ได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึง ความเหมาะสมกับนักเรียน	4.40	0.60	มาก
36	ท่านให้ความไว้วางใจว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ ได้	4.45	0.65	มาก
37	ท่านยอมรับในตัวนักเรียนทุกคนถึงแม้จะมี ความสามารถมากหรือน้อย	4.50	0.56	มาก
38	ท่านใช้คำพูดที่ไพเราะกับนักเรียน	4.33	0.61	มาก
39	ท่านให้ความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน	4.60	0.57	มากที่สุด
40	ท่านให้อภัยและให้โอกาสหากนักเรียนที่ทำผิดพลาด	4.60	0.55	มากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
41	ท่านมีการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริงและ ชีวิตประจำวัน	4.44	0.58	มาก
42	ท่านจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในทิศทางเดียวกัน กับเพื่อนครู	4.28	0.64	มาก
43	ท่านปรับวิธีการปฏิบัติงานให้ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยน ตามสถานการณ์	4.46	0.57	มาก
44	ท่านปรับการทำกิจกรรมแต่ละอย่างให้เชื่อมโยงกัน	4.42	0.57	มาก
45	ท่านกล้าเผชิญกับความจริงแม้จะดีหรือไม่ดี	4.44	0.59	มาก
46	ท่านกล้าที่จะนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.44	0.58	มาก
47	ท่านนำประสบการณ์ตรงของตนเองมาปรับใช้ใน ปัจจุบัน	4.49	0.56	มาก
48	ท่านแก้ปัญหาทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ลื่นไหลดำเนินไป อย่างต่อเนื่อง	4.33	0.63	มาก
49	ท่านนำแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพของตนไปพูดคุย แลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู	4.31	0.63	มาก
50	ท่านเล่ากระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพของตน ให้ผู้อื่นได้รับรู้	4.26	0.68	มาก
51	ท่านสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้ตนเอง	4.46	0.59	มาก
52	ท่านมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ตนเองสอน	4.55	0.60	มากที่สุด
53	ท่านมองเห็นว่าเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ	4.60	0.59	มากที่สุด
54	ท่านมีวิธีการทำให้นักเรียนแสดงความรู้ความสามารถ ออกมาให้ปรากฏเพื่อเสริมคุณค่าในตนเอง	4.36	0.59	มาก
55	ท่านให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน	4.51	0.61	มากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปรผล
		มาตรฐาน		
56	ท่านพูดคุยเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงานมีบรรยากาศที่เป็นมิตร	4.56	0.59	มากที่สุด
57	ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน	4.56	0.61	มากที่สุด
58	ท่านตั้งใจอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น	4.69	0.54	มากที่สุด
รวม		4.44	0.42	มาก
ขั้นการตรวจสอบ (Check)				
59	ท่านมีใจจดจ่ออยู่กับการวัดและประเมินความสามารถของนักเรียนตามสภาพจริง	4.44	0.59	มาก
60	ท่านจดบันทึกสิ่งที่เห็นว่าเป็นความรู้ที่จะช่วยนักเรียนได้	4.29	0.62	มาก
61	ท่านมีการรวบรวมองค์ความรู้มาเป็นหลักในการประเมินนักเรียน	4.25	0.62	มาก
62	ท่านไม่ตัดสินสิ่งที่มองเห็นว่าถูกหรือผิดในทันที	4.29	0.66	มาก
63	ท่านไม่นำเรื่องต่าง ๆ ที่พบเห็นมาเป็นกังวล	4.04	0.75	มาก
64	ก่อนการชี้ชัดลงไปว่าเป็นอย่างไร ท่านมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ	4.34	0.62	มาก
65	ท่านไว้วางใจนักเรียนในการปฏิบัติงาน	4.31	0.61	มาก
66	ท่านยอมรับในความสามารถของนักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน	4.44	0.61	มาก
67	ท่านพูดคุยชี้แนะสิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติในทางสร้างสรรค์	4.50	0.61	มาก
68	ท่านจัดหาวัสดุ สื่อการเรียนการสอนและความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่นักเรียนตามความขาดแคลน	4.34	0.62	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
69	ท่านให้โอกาสนักเรียนที่ผิดพลาดหรือบกพร่อง ได้ปรับปรุงแก้ไข	4.48	0.60	มาก
70	ท่านเสนอแนะให้นักเรียนนำประสบการณ์ จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและ ชีวิตประจำวัน	4.49	0.53	มาก
71	ท่านแนะนำให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน	4.50	0.56	มาก
72	ท่านประเมินผลงานนักเรียนโดยคำนึงถึงภูมิหลัง ของนักเรียนแต่ละคน	4.34	0.68	มาก
73	ท่านประเมินผลการทำงานของนักเรียน โดยดูความเชื่อมโยงของกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ	4.34	0.58	มาก
74	ท่านยอมรับได้กับผลงานของนักเรียนที่เกิดขึ้น	4.47	0.55	มาก
75	ท่านยอมให้นักเรียนปฏิบัติตามที่เสนอในเรื่องใหม่ ๆ	4.40	0.57	มาก
76	ท่านเรียนรู้จากวิธีการสอนของตนเองว่าได้ผลดีหรือไม่	4.38	0.56	มาก
77	ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน อย่างต่อเนื่อง	4.35	0.62	มาก
78	ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูถึงผลการพัฒนา นักเรียนในกลุ่มเดียวกัน	4.37	0.67	มาก
79	ท่านเล่าถึงเทคนิควิธีการประเมินผลของตนให้เพื่อนครู ด้วยกันรับฟังเป็นแนวทางในการประเมินนักเรียน	4.25	0.67	มาก
80	ท่านให้การยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีผลงาน	4.58	0.57	มากที่สุด
81	ท่านพูดคุยให้กำลังใจนักเรียนให้มุ่งมั่นตั้งใจเรียน	4.62	0.52	มากที่สุด
82	ท่านพูดคุยกับนักเรียนให้มองเห็นว่าเรื่องเรียน เป็นเรื่องสำคัญ	4.60	0.56	มากที่สุด
83	ท่านชี้แนะส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง	4.58	0.56	มากที่สุด
84	ท่านพูดคุยให้กำลังใจนักเรียนในการแก้ปัญหา	4.56	0.56	มากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปรผล
			มาตรฐาน	
85	ท่านรายงานผลการประเมินต่อนักเรียน อย่างเป็นกัลยาณมิตร	4.52	0.58	มากที่สุด
86	ท่านเสนอแนะให้นักเรียนได้เรียนรู้จากเพื่อนที่เรียนเก่ง	4.47	0.59	มาก
87	ท่านให้ข้อคิดแก่นักเรียนให้มีเป้าหมายที่แน่นอน ในการเรียน	4.57	0.58	มากที่สุด
รวม		4.43	0.45	มาก
ขั้นการปรับปรุง (Act)				
88	ท่านไม่แสดงอาการอะอะ โวยวายเมื่อนักเรียนสอบ ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดมาก	4.23	0.73	มาก
89	ท่านบันทึกผลที่เกิดขึ้นที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์	4.17	0.70	มาก
90	เมื่อรับทราบสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ท่านได้พิจารณา หาสาเหตุและแนวทางแก้ไข	4.34	0.62	มาก
91	เมื่อได้รับทราบผลการรายงานท่านไม่ตัดสินว่าใคร เป็นคนผิด	4.19	0.61	มาก
92	ท่านรับฟังสิ่งที่ไม่ชอบได้ด้วยอาการเฉย ๆ	4.14	0.75	มาก
93	เมื่อทราบผลการประเมินผู้เรียนท่านนำมาพิจารณา ด้วยความรอบคอบว่าบกพร่องเรื่องใด	4.41	0.61	มาก
94	ท่านยอมให้นักเรียนทำเรื่องเดิมอีกแม้เคยทำ แล้วไม่สำเร็จ	4.26	0.68	มาก
95	ท่านยอมรับผลงานของนักเรียนตามที่ปรากฏ	4.45	0.63	มาก
96	ท่านให้คำแนะนำแก่นักเรียนด้วยการพูดในเชิงบวก	4.58	0.56	มากที่สุด
97	ท่านให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามความต้องการ จำเป็น	4.54	0.56	มากที่สุด
98	ท่านให้โอกาสนักเรียนได้แก้ไขข้อผิดพลาดอีกครั้ง	4.52	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	แปลผล
			เบี่ยงเบน มาตรฐาน	
99	ท่านแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนให้เหมาะสมกับชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	4.47	0.61	มาก
100	ท่านได้แก้ปัญหานักเรียนร่วมกับเพื่อนครู	4.49	0.59	มาก
101	ท่านแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทแวดล้อม	4.46	0.55	มาก
102	ท่านแก้ปัญหาการเรียนรู้อด้วยกิจกรรมที่หลากหลายมีความเชื่อมโยงกัน	4.40	0.57	มาก
103	ท่านยอมรับในปัญหาของนักเรียนแต่ละคน	4.53	0.61	มากที่สุด
104	ท่านกล้าที่จะนำวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ปัญหานักเรียน	4.50	0.61	มาก
105	ท่านนำประสบการณ์เดิมของตนมาปรับเปลี่ยนการทำงาน	4.47	0.59	มาก
106	ท่านแก้ปัญหาด้วยกิจกรรมที่ทำให้มีความต่อเนื่อง	4.37	0.59	มาก
107	ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูในการแก้ปัญหาคือคล้ายกัน	4.42	0.61	มาก
108	ท่านให้นักเรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของตนเอง	4.32	0.65	มาก
109	ท่านพูดให้กำลังใจจุดประกายให้นักเรียนอย่าท้อแท้ถึงจะเรียนไม่เก่ง	4.59	0.55	มากที่สุด
110	ท่านพูดคุยให้นักเรียนเกิดความมุ่งมั่นในการตั้งใจเรียนหลังจากผลการเรียนไม่ดี	4.58	0.56	มากที่สุด
111	ท่านพูดเตือนสตินักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียน	4.70	0.49	มากที่สุด
112	ท่านพูดคุยยอชมเชยนักเรียนให้เห็นคุณค่าในตัวเองแม้จะผิดพลาดไปก็แก้ไขใหม่ได้	4.65	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	การปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปลผล
		มาตรฐาน		
113	ท่านพูดให้กำลังใจนักเรียนอย่าท้อแท้แม้จะสอบได้คะแนนน้อย	4.61	0.53	มากที่สุด
114	ท่านให้ความรักความอบอุ่นแก่นักเรียนทุกคนทำให้อาคารเรียนเป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ	4.65	0.53	มากที่สุด
115	ท่านให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ของเพื่อนที่ประสบความสำเร็จในการเรียน	4.52	0.56	มากที่สุด
116	ท่านพูดกระตุ้นให้นักเรียนลุกขึ้นมาสู้ใหม่เพื่อให้อบรมเข้าหมาย	4.61	0.52	มากที่สุด
รวม		4.45	0.43	มาก
รวมเฉลี่ย		4.41	0.41	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41 และมีค่าเฉลี่ยแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 3.91-4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.49-0.81 โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในขั้นการปรับปรุง 4.45 และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในขั้นการวางแผน 4.31

3. สรุปข้อคิดเห็นจากคำถามปลายเปิด

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่

3.1 การบริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย มีการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ให้กำลังใจกัน ช่วยเหลือกัน ผู้บริหารต้องกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง ใช้หลากหลายวิธีและเป็นกัลยาณมิตร ให้โอกาส ให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน ทำให้ทุกคนคิดบวก ไม่ท้อแท้ ร่วมมือกันทุกคนในองค์กรในการแก้ปัญหา

3.2 ครูต้องมีจิตใจดี มีศีลธรรม เพื่อแผ่ โอบอ้อมอารีต่อเพื่อนร่วมงานและศิษย์ ครูต้องทำงานตามหน้าที่ตนเองให้ดีที่สุดไม่ควรหวังผลประโยชน์ ครูต้องมีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มความรู้ เต็มเวลาและเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน ให้กำลังใจแก่นักเรียนทำงานอย่างต่อเนื่อง จริงใจกับนักเรียน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกัน คุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกัน
คุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ
เชิงสำรวจเพื่อสกัดตัวแปรที่ไม่มี ความเกี่ยวข้องหรือมีความเกี่ยวข้องน้อยออกไป หลังจาก
การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของข้อมูลว่ามีความเหมาะสมสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบ
เชิงสำรวจได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกัน
คุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
องค์ประกอบที่ 1 แรงบันดาลใจในการประกันคุณภาพการศึกษา		
V114	การปรับปรุงงานด้วยมิตรภาพ	.695
V113	การปรับปรุงงานด้วยการให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน	.676
V81	การตรวจสอบงานด้วยความมุ่งมั่น	.671
V80	การตรวจสอบงานอย่างมีแรงบันดาลใจ	.638
V110	การปรับปรุงงานด้วยความมุ่งมั่น	.549
V51	การปฏิบัติงานอย่างมีแรงบันดาลใจ	.484
V38	การปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก	.424
V41	การปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงประสบการณ์ เข้ากับชีวิตประจำวัน	.389
	ค่าไอเคน	48.539
	% ค่าความแปรปรวนรวม	41.844
	% ค่าความแปรปรวนรวมสะสม	41.844
องค์ประกอบที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงงานอย่างเป็นกัลยาณมิตร		
V105	การปรับปรุงงานจากประสบการณ์ของตนเอง	.668
V102	การปรับปรุงงานด้วยการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของ กิจกรรม	.653
V94	การปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน	.599

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
V101	การปรับปรุงงานโดยการเชื่อมโยงชุมชนและธรรมชาติ	.563
V108	การปรับปรุงงานด้วยการเล่าเรื่อง	.538
V79	การตรวจสอบงานด้วยการเล่าเรื่อง	.525
V93	การปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ	.506
V76	การตรวจสอบงานโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง	.502
V95	การปรับปรุงงานโดยให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน	.497
	ค่าไอเกน	4.583
	% ค่าความแปรปรวนร่วม	3.951
	% ค่าความแปรปรวนร่วมสะสม	45.795
องค์ประกอบที่ 3 การวางแผนด้วยความไคร่ครวญ		
V21	การวางแผนด้วยการเล่าเรื่อง	.784
V20	การวางแผนด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน	.716
V6	การวางแผนด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ	.698
V2	การวางแผนจากการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้	.686
V1	การวางแผนอย่างมีสมาธิ	.646
V19	การวางแผนให้มีความถี่ไหวของกิจกรรม	.625
V13	การวางแผนด้วยการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน	.608
V14	การวางแผนด้วยการเชื่อมโยงกับชุมชนและธรรมชาติ	.557
V17	การวางแผนด้วยการกล้าทดลองสิ่งใหม่ ๆ	.506
V4	การวางแผนโดยไม่มีการตัดสินใจค่า	.492
V15	การวางแผนด้วยการเชื่อมโยงกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม	.474
V3	การวางแผนอย่างมีสติ	.371
	ค่าไอเกน	3.193
	% ค่าความแปรปรวนร่วม	2.753
	% ค่าความแปรปรวนร่วมสะสม	48.548

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
องค์ประกอบที่ 4 การปฏิบัติงานอย่างมีสติ		
V59	การตรวจสอบงานอย่างมีสมาธิ	.531
V36	การปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน	.524
V31	การปฏิบัติงานโดยมีการบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้	.474
V61	การตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ	.448
V50	การปฏิบัติงานด้วยการเล่าเรื่องราว	.356
	ค่าไอเกน	2.535
	% ค่าความแปรปรวนร่วม	2.186
	% ค่าความแปรปรวนร่วมสะสม	50.733
องค์ประกอบที่ 5 การวางแผนปฏิบัติงานด้วยความรักความเมตตา		
V11	การวางแผนด้วยการให้อภัยเพื่อนร่วมงาน	.586
V28	การวางแผนด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น	.570
V10	การวางแผนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างเพื่อนร่วมงาน	.536
V34	การปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวางไม่ยึดติด	.534
V18	การวางแผนจากประสบการณ์ของตนเอง	.493
	ค่าไอเกน	2.230
	% ค่าความแปรปรวนร่วม	1.922
	% ค่าความแปรปรวนร่วมสะสม	52.656
องค์ประกอบที่ 6 ปรับปรุงงานตามความเป็นจริง		
V92	การปรับปรุงงานด้วยการปล่อยวางไม่ยึดติด	.637
V88	การปรับปรุงงานอย่างมีสมาธิ	.584
V63	การตรวจสอบงานด้วยการปล่อยวางไม่ยึดติด	.530
V5	การวางแผนด้วยการปล่อยวางไม่ยึดติด	.486
	ค่าไอเกน	2.184
	% ค่าความแปรปรวนร่วม	1.883
	% ค่าความแปรปรวนร่วมสะสม	54.538

จากตารางที่ 13 พบว่าองค์ประกอบทั้ง 6 องค์ประกอบ มีค่าไอเกน 2.184-48.539 สามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 54.538 โดยแต่ละตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) มากกว่า 0.4 ทุกตัวและไม่เป็นตัวแปรซ้ำซ้อน ทั้งหมด 43 ตัวแปร โดยแต่ละตัวแปรอยู่บนองค์ประกอบเพียงองค์ประกอบเดียว

2. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบและกิจกรรมที่นำไปใช้ในรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้เกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมด้วยการหาค่ามัธยฐาน (Median) ที่เป็นค่าในตำแหน่งกึ่งกลางของข้อมูลเมื่อเรียงค่าจากน้อยไปหามาก ซึ่งต้องมีค่ามัธยฐาน 3.5 ขึ้นไป และในการพิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ไม่เกิน 1.5 ถ้าเกิน 1.5 แสดงว่าความคิดเห็นไม่สอดคล้อง มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 14 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของกิจกรรมการบูรณาการแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ประเด็นพิจารณา	Q1	Mdn	Q3	แปลผล ระดับ ความเหมาะสม	พิสัย ระหว่าง ควอไทล์	แปลผล ความ สอดคล้อง
แรงบันดาลใจในการประกัน						
คุณภาพการศึกษา						
1. การปฏิบัติงาน อย่างมีแรงบันดาลใจ	3.75	4.27	4.54	มาก	0.79	สอดคล้อง
2. การปฏิบัติงานด้วยการสื่อสาร เชิงบวก	3.55	4.00	4.52	มาก	0.97	สอดคล้อง
3. การปฏิบัติงานด้วย การเชื่อมโยงประสบการณ์ เข้ากับชีวิตประจำวัน	3.40	4.22	4.66	มาก	0.96	สอดคล้อง
4. การตรวจสอบงาน ด้วยความมุ่งมั่น	3.55	3.99	4.42	มาก	0.87	สอดคล้อง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	Q1	Mdn	Q3	แปลผล ระดับ ความเหมาะสม	พิสัย ระหว่าง ควอไทล์	แปลผล ความ สอดคล้อง
5. การตรวจสอบงาน อย่างมีแรงบันดาลใจ	3.65	4.11	4.55	มาก	0.90	สอดคล้อง
6. การปรับปรุงงานด้วย การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน	4.08	4.38	4.69	มาก	0.61	สอดคล้อง
7. การปรับปรุงงานด้วยมิตรภาพ	3.67	4.20	4.60	มาก	0.93	สอดคล้อง
8. การปรับปรุงงานด้วย ความมุ่งมั่น	3.80	4.27	4.63	มาก	0.83	สอดคล้อง
การวางแผน						
ด้วยความรู้ความเข้าใจ	3.75	4.27	4.63	มาก	0.88	สอดคล้อง
9. การวางแผนอย่างมีสติ						
10. การวางแผนอย่างมีสมาธิ	3.70	4.22	4.66	มาก	0.96	สอดคล้อง
11. การวางแผนด้วย การเล่าเรื่องราว	3.65	4.11	4.55	มาก	0.90	สอดคล้อง
12. การวางแผนด้วยการพูดคุย แลกเปลี่ยนระหว่าง เพื่อนร่วมงาน	4.00	4.33	4.66	มาก	0.66	สอดคล้อง
13. การวางแผนจากการบันทึก สิ่งที่ได้เรียนรู้	3.60	4.20	4.60	มาก	1.00	สอดคล้อง
14. การวางแผนด้วย การพิจารณาอย่างรอบคอบ	4.08	4.39	4.77	มาก	0.69	สอดคล้อง
15. การวางแผนให้มี ความถี่ไหลของกิจกรรม	3.65	4.11	4.55	มาก	0.90	สอดคล้อง
16. การวางแผน โดยไม่มีการตัดสินคุณค่า	3.80	4.27	4.63	มาก	0.83	สอดคล้อง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	Q1	Mdn	Q3	แปลผล	พิสัย	แปลผล
				ระดับ ความเหมาะสม	ระหว่าง ควอไทล์	ความ สอดคล้อง
17. การวางแผนด้วย การกล้าทดลองสิ่งใหม่ ๆ	3.60	4.20	4.60	มาก	1.00	สอดคล้อง
18. การวางแผนด้วย การเชื่อมโยงระหว่าง เพื่อนร่วมงาน	4.00	4.33	4.66	มาก	0.66	สอดคล้อง
19. การวางแผนด้วย การเชื่อมโยงกับ องค์กรประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม	4.00	4.33	4.66	มาก	0.66	สอดคล้อง
20. การวางแผนด้วย การเชื่อมโยงกับชุมชนและ ธรรมชาติ	3.80	4.27	4.63	มาก	0.83	สอดคล้อง
การปฏิบัติงานอย่างมีสติ						สอดคล้อง
21. การปฏิบัติงานด้วยการให้ ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน	4.00	4.33	4.66	มาก	0.66	
22. การปฏิบัติงานโดยมี การบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้	4.00	4.33	4.66	มาก	0.66	สอดคล้อง
23. การปฏิบัติงานด้วย การเล่าเรื่องราว	4.00	4.32	4.64	มาก	0.64	สอดคล้อง
24. การตรวจสอบงานอย่างมีสติ	4.00	4.33	4.66	มาก	0.66	สอดคล้อง
25. การตรวจสอบงาน อย่างมีสมาธิ	4.00	4.32	4.64	มาก	0.64	สอดคล้อง
การวางแผนปฏิบัติงาน ด้วยความรักความเมตตา						
26. การวางแผนจาก ประสบการณ์ของตนเอง	3.75	4.27	4.63	มาก	0.88	สอดคล้อง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	Q1	Mdn	Q3	แปลผล	พิสัย	แปลผล
				ระดับ ความเหมาะสม	ระหว่าง ควอไทล์	ความ สอดคล้อง
27. การวางแผนด้วยการเรียนรู้ จากประสบการณ์ของผู้อื่น	3.65	4.11	4.55	มาก	0.90	สอดคล้อง
28. การวางแผนด้วยการให้ข้อ เพื่อนร่วมงาน	3.65	4.11	4.55	มาก	0.90	สอดคล้อง
29. การวางแผนด้วย การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่าง เพื่อนร่วมงาน	3.75	4.20	4.60	มาก	0.85	สอดคล้อง
30. การปฏิบัติงานด้วย การปล่อยวางไม่ยึดติด	3.56	4.11	4.55	มาก	0.99	สอดคล้อง
การตรวจสอบและปรับปรุงงาน อย่างเป็นกัลยาณมิตร						
31. การตรวจสอบงานด้วย การเล่าเรื่องราว	3.44	3.88	4.42	มาก	0.98	สอดคล้อง
32. การตรวจสอบงาน โดยการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ของตนเอง	3.85	4.27	4.63	มาก	0.78	สอดคล้อง
33. การปรับปรุงงานจาก ประสบการณ์ของตนเอง	3.55	4.00	4.52	มาก	0.97	สอดคล้อง
34. การปรับปรุงงานด้วยการให้ ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน	3.68	4.20	4.60	มาก	0.92	สอดคล้อง
35. การปรับปรุงงานด้วย การพิจารณาอย่างรอบคอบ	3.66	4.20	4.60	มาก	0.94	สอดคล้อง
36. การปรับปรุงงานโดยให้ การยอมรับเพื่อนร่วมงาน	3.80	4.27	4.63	มาก	0.83	สอดคล้อง

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ประเด็นพิจารณา	Q1	Mdn	Q3	แปลผล	พิสัย	แปลผล
				ระดับ ความเหมาะสม	ระหว่าง ควอไทล์	ความ สอดคล้อง
37. การปรับปรุงงาน ด้วยการเล่าเรื่องราว	3.68	4.20	4.60	มาก	0.92	สอดคล้อง
38. การปรับปรุงงานด้วย การเชื่อมโยงองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของกิจกรรม	3.70	4.20	4.60	มาก	0.90	สอดคล้อง
39. การปรับปรุงงาน โดยการเชื่อมโยงชุมชน และธรรมชาติ	3.80	4.27	4.63	มาก	0.83	สอดคล้อง
ปรับปรุงงานตามความเป็นจริง						
40. การวางแผนด้วย การปล่อยวางไม่ยึดติด	3.52	4.00	4.52	มาก	1.00	สอดคล้อง
41. การตรวจสอบงานด้วย การปล่อยวางไม่ยึดติด	3.68	4.20	4.60	มาก	0.92	สอดคล้อง
42. การปรับปรุงงาน อย่างมีสมาธิ	4.00	4.32	4.64	มาก	0.64	สอดคล้อง
43. การปรับปรุงงานด้วย การปล่อยวางไม่ยึดติด	3.65	4.11	4.55	มาก	0.90	สอดคล้อง

จากตารางที่ 14 พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อประเด็นในการพิจารณา
การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ทุกประเด็นมีความเหมาะสม
ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.88-4.39 และมีความสอดคล้องโดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์
อยู่ระหว่าง 0.64-1.00 ซึ่งมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องทุกประเด็น

สรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. ให้รวมองค์ประกอบในเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน โดยรวมองค์ประกอบที่ 2 วางแผน
ด้วยความไคร่ครวญ กับ องค์ประกอบที่ 4 วางแผนปฏิบัติงานด้วยความรักความเมตตา รวมเป็น
องค์ประกอบเดียวกันเป็นเรื่องการวางแผน คิดเป็นร้อยละ 23.53

2. ควรรวมประเด็นย่อยที่คล้ายกันเข้าด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 17.65 ดังนี้
 - 2.1 สติกับสมาธิ
 - 2.2 การเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน กิจกรรม ชุมชนและธรรมชาติ
 - 2.3 ประสบการณ์ของตนเอง ประสบการณ์ของผู้อื่น
 - 2.4 ความมุ่งมั่นกับแรงบันดาลใจ
3. ขยายความคำที่ใช้ในประเด็นย่อยให้มีความชัดเจนและเป็นภาษาทางวิชาการ เช่น
เล่าเรื่อง ปลอ่ยวาง สติ สมาธิ ธรรมชาติ ความสิ้นไหว คิดเป็นร้อยละ 47.06
4. ควรมีนิยามคำที่ใช้เป็นองค์ประกอบให้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 23.53
5. ใช้คำหรือข้อความที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย แทนคำที่ใช้ในประเด็นย่อย ควรใช้คำว่าสงบนิ่ง
ก่อนเข้าสู่กิจกรรม แทนสติและสมาธิ ใช้คำว่าสะท้อนความคิด แทนการเล่าเรื่อง พุคคยแลกเปลี่ยนกัน
คิดเป็นร้อยละ 17.65
6. ควรรนำประเด็นย่อยเรื่องเดียวกันไว้ในองค์ประกอบเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 23.53
ดังนี้
 - 6.1 ประเด็นย่อยเกี่ยวกับการวางแผนซึ่งอยู่องค์ประกอบที่ 6 ให้นำไปไว้ในองค์ประกอบที่ 2
 - 6.2 ประเด็นย่อยที่เกี่ยวกับการปรับปรุงงานในองค์ประกอบที่ 1 และ 5 ให้นำไปไว้ในองค์ประกอบที่ 6
 - 6.3 ประเด็นย่อยที่เกี่ยวกับการตรวจสอบในองค์ประกอบที่ 1, 3 และ 6 ให้นำไปไว้ในองค์ประกอบที่ 5

3. ผลการปรับปรุงกิจกรรมการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของกิจกรรมการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน พิจารณาและให้ข้อเสนอแนะดังที่กล่าวข้างต้น นำมาสรุปเป็นองค์ประกอบของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาได้ 5 องค์ประกอบ ซึ่งเป็นขั้นตอนหลักในการดำเนินการ และขั้นตอนย่อย รวมทั้งหมด 27 กิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา

1. สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน
2. ปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก
3. ปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา

1. วางแผนอย่างมีสติและสมาธิ สงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม
2. วางแผนด้วยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พูดคุยแลกเปลี่ยน
3. นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานไปวางแผน

ในการทำงาน

4. วางแผนด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ
5. วางแผนให้ความถี่ไหล ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรม
6. ในขณะที่วางแผนยังไม่มีการตัดสินใจหรือผิดพลาดที่จะเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้น
7. วางแผนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์กรประกอบของกิจกรรมชุมชน

และสิ่งแวดล้อม

8. วางแผนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลและให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมงาน
9. วางแผนอย่างสบายใจ โปร่ง โล่ง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ

1. ปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงาน
2. ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ บันทึกประจำวัน
3. ปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำใจให้โปร่งโล่งสบาย

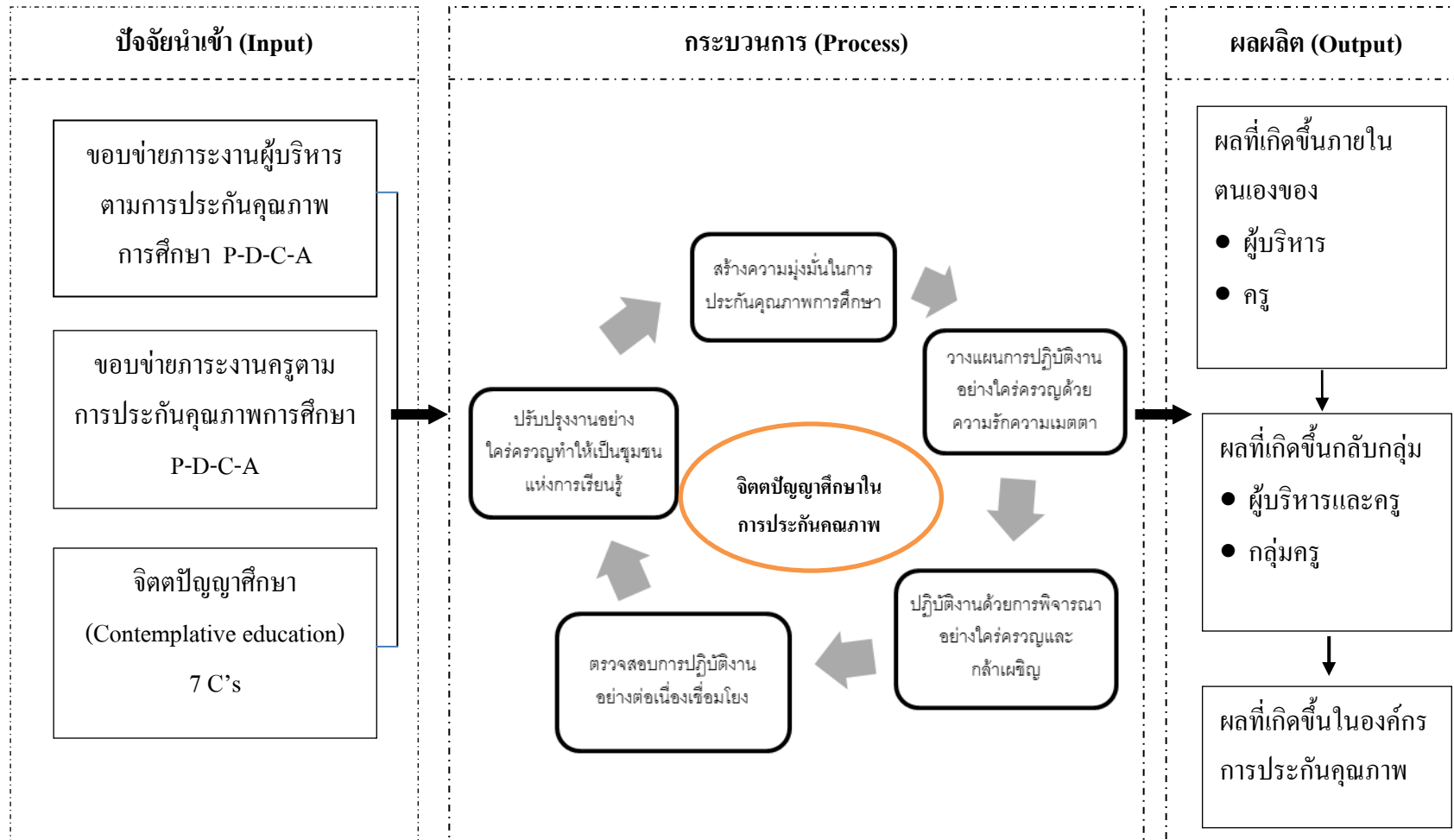
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง

1. ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ
2. ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง
3. ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้
4. ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

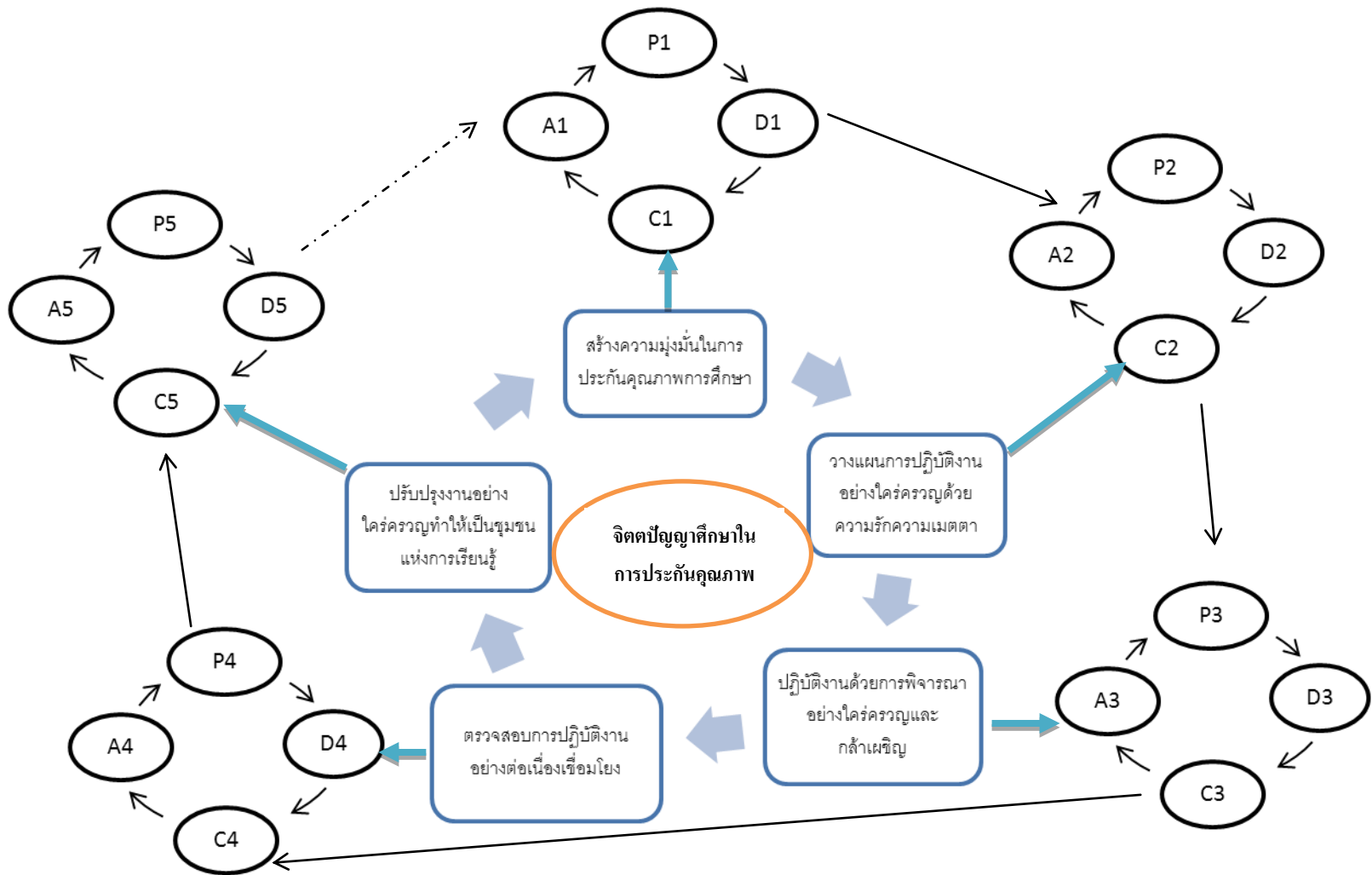
ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างใคร่ครวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

1. ให้กำลังใจระหว่างเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงงาน
2. ปรับปรุงงานด้วยการทำให้เป็นที่แห่งมิตรภาพ
3. ปรับปรุงงานด้วยการสร้างความมุ่งมั่น
4. นำประสบการณ์ ข้อมูล องค์กรความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน
5. ปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ
6. ปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจและให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน
7. ปรับปรุงงานด้วยการเชื่อมโยงกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม
8. ปรับปรุงงานด้วยความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง

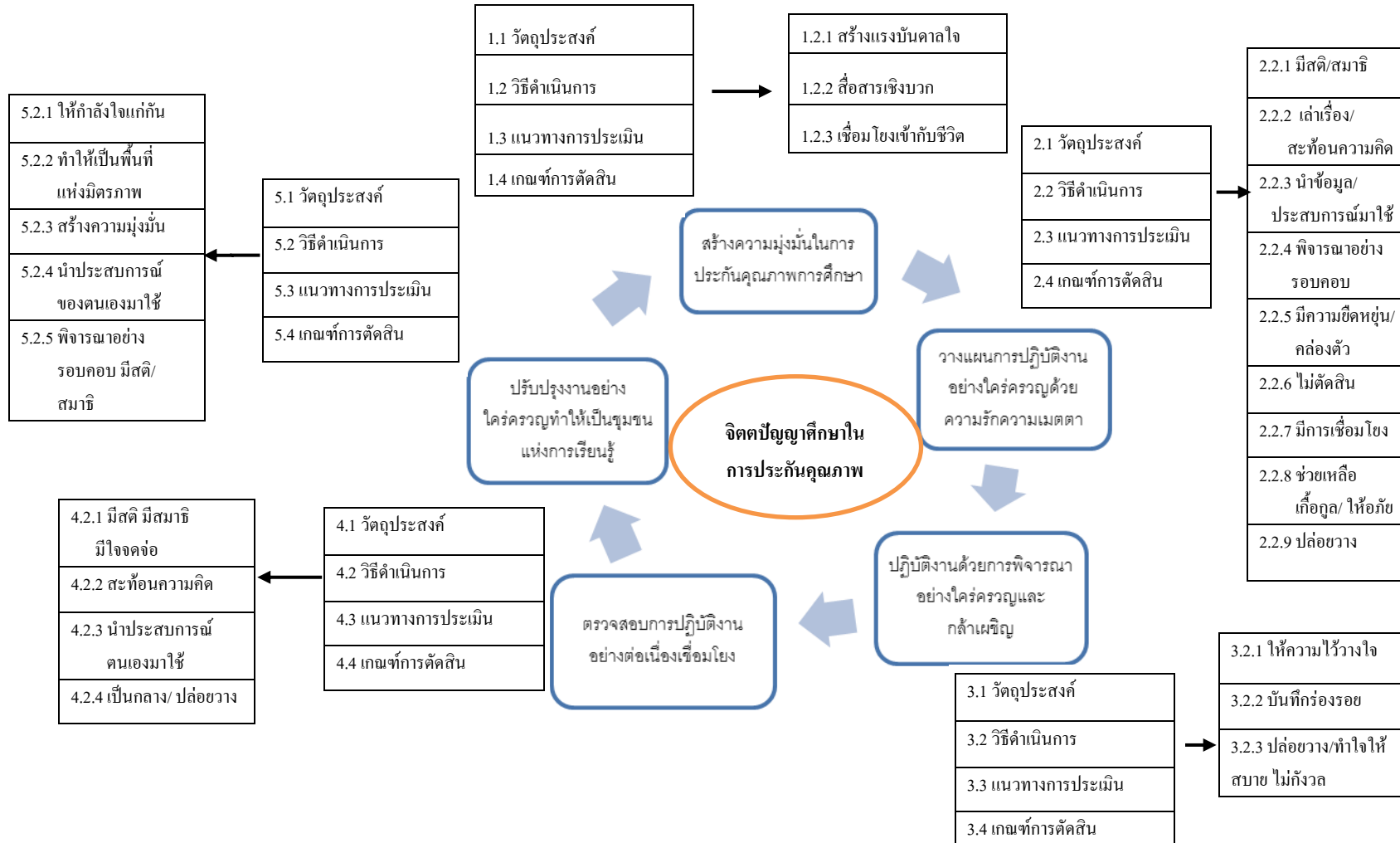
ร่างรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา
สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายหลังจากปรับปรุงตามคำแนะนำเพิ่มเติมของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถแสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 กรอบการพัฒนาแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 4 โครงสร้างการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 5 โครงสร้างกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

จากภาพแสดงถึงโครงสร้างของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งทั้งห้าขั้นตอนใช้กลไกและกิจกรรมในการขับเคลื่อนกระบวนการประกันคุณภาพตามวงจรคุณภาพของเดมिंग Plan (P), Do (D), Check (C), Action (A) ผู้วิจัยนำเสนอโครงสร้างของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

P แทนวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานแต่ละชั้น

D แทนวิธีดำเนินการของแต่ละชั้น

C แทนแนวทางการประเมินผลการดำเนินงานแต่ละชั้น

A แทนเกณฑ์การตัดสินของแต่ละชั้น

โครงสร้างของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ขั้นตอน มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้
ชั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ (P1)

1.1. เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูมีเป้าหมายในการทำงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

1.2 เพื่อให้การปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินการไปด้วยความราบรื่นไม่ติดขัด

1.3 เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพเป็นเรื่องปกติและเป็นเรื่องเดียวกันกับการทำงานและการดำเนินชีวิต

2. วิธีดำเนินการ (D1)

2.1 สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน ผ่านกิจกรรมการศึกษาผลงานผู้ที่ประสบความสำเร็จจากวิดิทัศน์

2.2 ปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดเชิงเสนอแนะและการแนะนำสิ่งดี ๆ

2.3 ปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C1)

3.1 ผู้บริหารและคณะครูมีการประชุมร่วมกัน

3.2 วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหา

3.3 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ร่วมกัน

4. เกณฑ์การตัดสิน (A1)

- 4.1 ผู้บริหารและคณะครูมีการทำงานร่วมกัน
- 4.2 ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมเชิงบวกในการทำงานร่วมกัน
- 4.3 มีรายงานสรุปวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา

1. วัตถุประสงค์ (P2)

- 1.1 เพื่อให้ทุกคนมีสติและสมาธิในการวางแผนการทำงานร่วมกัน
- 1.2 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูได้สะท้อนความคิด สิ่งที่คิดออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้
- 1.3 เพื่อให้ทุกคนได้ทบทวนและนำองค์ความรู้และข้อมูลที่มีในตนเองออกมาให้

เพื่อนร่วมงานได้ร่วมคิด ร่วมพิจารณาไตร่ตรองโดยไม่ตัดสิน

1.4 เพื่อจัดตั้งคณะทำงานบูรณาการแนวความคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

2. วิธีดำเนินการ (D2)

- 2.1 วางแผนอย่างมีสติและสมาธิ สงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม
- 2.2 วางแผนด้วยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พูดคุยแลกเปลี่ยน
- 2.3 นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานไปวางแผน

ในการทำงาน

2.4 วางแผนด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระลึกรู้ได้ถึงสภาวะอารมณ์ความรู้สึกที่กำลังปรากฏ มีความรู้สึกตัวอยู่กับปัจจุบันขณะ

2.5 วางแผนให้ความถี่นไหล ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรมจากกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง

2.6 ไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิดกลัวที่จะเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้น พร้อมที่จะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของแต่ละคน ปล่อยให้ทุกคนได้คิดและพูดอย่างอิสระ

2.7 วางแผนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์ประกอบของกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

2.8 วางแผนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลและให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงาน ด้วยการยอมรับและเคารพต่อศักยภาพของเพื่อนร่วมงานและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ

2.9 วางแผนอย่างไม่กังวลมีความสุขใจ โปร่งโล่งใจ ปล่อยวางไม่ยึดติดกับสิ่งใด ๆ มีการก้าวข้ามสิ่งที่ทำให้กังวลใจ

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C2)

3.1 ผู้บริหารและคณะครูได้วางแผนการทำงานร่วมกัน ได้ร่วมคิด ร่วมทำ

3.2 ทุกคนได้ใช้ข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนอย่างเต็มที่มีอิสระในการคิด ไม่ต้องกังวลว่าความคิดของตนจะดีหรือไม่ดีในความคิดของเพื่อนร่วมงาน

3.3 การคิดกิจกรรมมีความยืดหยุ่น คล่องตัว สั้นไหลและต่อเนื่องเชื่อมโยงจากกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง

3.4 จัดตั้งคณะกรรมการแนวความคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

4. เกณฑ์การตัดสิน (A2)

4.1 ผู้บริหารและคณะครูได้ร่วมกันวางแผนในการปฏิบัติงานด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร

4.2 มีแผนงาน/ โครงการที่ชัดเจนสามารถดำเนินการให้เกิดการประกันคุณภาพการศึกษาได้

4.3 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแนวความคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

4.4 ได้โครงร่างแบบประเมิน/ แบบรวบรวมข้อมูล/ แบบบันทึก

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ

1. วัตถุประสงค์ (P3)

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานด้วยกันด้วยความสบายใจ ให้ความช่วยเหลือกัน ยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของแต่ละคน

1.2 เพื่อให้การปฏิบัติงานมีร่องรอยหลักฐาน มีการบันทึกสิ่งที่ได้ปฏิบัติ และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน

1.3 เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความสบายใจ เข้าใจกันและมีความสุข

2. วิธีดำเนินการ (D3)

2.1 ปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงาน

2.2 ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีการจัดทำบันทึกประจำวัน

2.3 ปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำใจให้โปร่งโล่งสบาย

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C3)

3.1 ผู้บริหารปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ครูปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนครูและครูปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนได้อย่างมีความสุข

3.2 ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

3.3 ผู้บริหารดำเนินการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และครูดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามกำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้

4. เกณฑ์การตัดสิน (A3)

4.1 การบริหารจัดการศึกษาคล่องตัว และการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 ผู้บริหารมีบันทึกการการบริหารจัดการทั้งเรื่องที่เป็นข้อค้นพบใหม่ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ

4.3 ครูมีบันทึกการจัดการเรียนรู้ มีข้อมูลสารสนเทศของเด็กในความดูแล มีข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบถ้วน

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง

1. วัตถุประสงค์ (P4)

1.1 เพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนร่วมงาน

1.2 เพื่อนำข้อมูลความรู้และประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการตรวจสอบผลงาน

ด้วยความเป็นกลาง

2 วิธีดำเนินการ (D4)

2.1 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ

2.2 ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง

2.3 ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้

2.4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C4)

3.1 ผู้บริหารและครูมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนร่วมงานอย่างเป็นกลาง

3.2 ผู้บริหารและครูร่วมกันตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พุดคุยแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนคิดออกมาให้เพื่อนร่วมงานได้รับฟัง

4. เกณฑ์การตัดสิน (A4)

4.1 มีเครื่องมือตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน

4.2 การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างเต็มที่

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างใคร่ครวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

1. วัตถุประสงค์ (P5)

1.1 เพื่อให้งานการประกันคุณภาพบรรลุผลตามเป้าหมาย

1.2 เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายทั้งองค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกันมีคุณภาพและเกิดความยั่งยืน

2. วิธีดำเนินการ (D5)

- 2.1 ให้กำลังใจระหว่างเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงงาน
- 2.2 ปรับปรุงงานด้วยการทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ
- 2.3 ปรับปรุงงานด้วยการสร้างความมุ่งมั่น
- 2.4 นำประสบการณ์ ข้อมูล องค์ความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน
- 2.5 ปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ
- 2.6 ปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจและให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน
- 2.7 ปรับปรุงงานด้วยการเชื่อมโยงกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- 2.8 ปรับปรุงงานด้วยความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C5)

- 3.1 ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันปรับปรุงแก้ไขงานที่ไม่บรรลุผลร่วมกัน
- 3.2 ผู้บริหารและคณะครูนำข้อมูล ความรู้จากประสบการณ์ของตนเองมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการดำเนินงานที่มีปัญหาด้วยความรอบคอบ มีสติและสมาธิ
- 3.3 ผู้บริหารและคณะครูสร้างความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะทำงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายด้วยความเอาใจใส่และทุ่มเทเสียสละ
- 3.4 ผู้บริหารและคณะครูปรับปรุงงานให้เชื่อมโยงกิจกรรมหนึ่งไปสู่กิจกรรมหนึ่งอย่างต่อเนื่องคลื่นไหลและเชื่อมโยงให้เข้ากับและชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษา
- 3.5 ทุกคนปรับปรุงงานให้มีคุณภาพด้วยการให้ความไว้วางใจ ให้การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน

4. เกณฑ์การตัดสิน (A5)

- 4.1 สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
 - 4.2 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษابรรลุเป้าหมาย ได้รายงานการประเมินตนเองที่มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายด้วยความเต็มใจและมีความสุขในการดำเนินการ
 - 4.3 การปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูมีระบบ มีร่องรอย หลักฐานและมีความชัดเจน
- ในชั้นตอน วิธีการดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบก่อนการนำไปใช้ในด้านการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง นำเสนอผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของรูปแบบการบูรณาการแนวคิด
 จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ (Utility standards)			
1. รูปแบบมีการกำหนดผู้เกี่ยวข้องซึ่งต้องใช้ ประโยชน์จากรูปแบบนี้	4.6	0.55	มากที่สุด
2. หากมีการนำรูปแบบไปใช้จะช่วยทำให้เกิด การพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน	4.6	0.55	มากที่สุด
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลครอบคลุมผลการพัฒนา การจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการนำไปใช้	4.8	0.45	มากที่สุด
4. รูปแบบส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง	4.6	0.89	มากที่สุด
5. การดำเนินการตามรูปแบบทำให้เกิดการเข้าใจ และยอมรับตนเอง เข้าใจ และยอมรับผู้อื่น และ เข้าใจและยอมรับ ความเป็นจริงตามธรรมชาติ	4.6	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.64	0.60	มากที่สุด
มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility standards)			
6. รูปแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.6	0.55	มากที่สุด
7. ขั้นตอนการปฏิบัติไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนและสามารถ ทำความเข้าใจได้โดยง่าย	4.6	0.55	มากที่สุด
8. กิจกรรมการดำเนินการบูรณาการจิตตปัญญาศึกษา นำไปสู่การพัฒนา ตัวตน จิตใจ ของผู้ร่วมกิจกรรม	4.8	0.45	มากที่สุด
9. การดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงขึ้นในหน่วยงาน	4.4	0.55	มาก
รวมเฉลี่ย	4.60	0.52	มากที่สุด

ตารางที่ 15 (ต่อ)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
		เบี่ยงเบน	แปรผล
มาตรฐาน			
มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety standards)			
10. กิจกรรมการดำเนินการในรูปแบบเหมาะสม ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.8	0.45	มากที่สุด
11. องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบมีความเหมาะสม	4.4	0.55	มาก
12. รูปแบบมีขั้นตอนที่ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความสบายใจ ในการปฏิบัติ	4.4	0.55	มาก
13. วิธีการดำเนินงานเหมาะสมกับการพัฒนา โรงเรียนประถมศึกษา	4.4	0.55	มาก
รวมเฉลี่ย	4.50	0.52	มากที่สุด
มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy standards)			
14. ขั้นตอนการดำเนินงานมีความชัดเจน	4.6	0.55	มากที่สุด
15. กิจกรรมที่จัดมีการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยวงจรคุณภาพได้อย่างถูกต้อง	4.8	0.45	มากที่สุด
16. ลำดับขั้นตอนการดำเนินการตามรูปแบบ จัดเรียงอย่างถูกต้อง	4.4	0.55	มาก
17. การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการกำหนดเครื่องมือ ได้อย่างเหมาะสม	4.6	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.60	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.59	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 15 พบว่ารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีการใช้ประโยชน์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.59 และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-4.64

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการทดลองใช้รูปแบบในสถานศึกษาทั้งสามแห่ง ใช้แบบแผนการวิจัยพหุกรณี (Multi-case studies) ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเตรียมตัว ผู้วิจัยต้องมีการเตรียมตัวในหลายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการด้านจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งจัดโดยมหาวิทยาลัยมหิดลและศูนย์จิตตปัญญาศึกษา ในปี พ.ศ. 2556, พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 ได้ฝึกปฏิบัติและร่วมกิจกรรมกับกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา ได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์ประจำศูนย์จิตตปัญญาศึกษา เพื่อให้ตนเองมีความรู้ มีความเข้าใจ ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองได้ และสามารถเป็นผู้แนะนำให้กับบุคคลอื่นและกลุ่มตัวอย่างในการฝึกขั้นพื้นฐานเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองได้ นอกจากนี้ได้ศึกษาทบทวนกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ตามขั้นตอนของรูปแบบ พร้อมทั้งเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา หลักการ แนวคิดและแนวปฏิบัติด้านจิตตปัญญาศึกษา ขอบข่ายภาระงานของผู้บริหาร ขอบข่ายภาระงานของครู และความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารและคณะครูในแต่ละสถานศึกษาต้องการทราบ และซักถาม เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการให้เป็นไปอย่างราบรื่น มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และแสดงถึงความพร้อมในการช่วยเหลือด้านความรู้และเอกสารต่าง ๆ ของผู้วิจัย

1.2 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ผู้วิจัยจัดเตรียมสมุดจดบันทึก เอกสารคู่มือการใช้รูปแบบ ก่อร่างายรูป เครื่องบันทึกเสียง ซึ่งนำติดตัวทุกครั้งที่ต้องเข้าไปในสนามวิจัย

1.3 ด้านการเดินทาง ผู้วิจัยศึกษาเส้นทางการเดินทางจากที่พักไปยังสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่สะดวก ปลอดภัยและใกล้ที่สุด ผู้วิจัยต้องเดินทางไปยังสถานศึกษาทั้งสามแห่ง ในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันภายใน 1 วัน

1.4 ด้านการแต่งกาย ผู้วิจัยแต่งกายด้วยชุดแต่งกายที่สุภาพและไม่แปลกแยกจากคณะครู ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยต้องเข้าไปสังเกตการณ์ระหว่างดำเนินกิจกรรมในสถานศึกษาทั้งสามแห่ง ตลอดระยะเวลาการทดลองใช้รูปแบบ

2. ระยะเวลาในการเข้าสนามวิจัย

ก่อนเริ่มการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประชุมนิเทศผู้บริหารและครูทั้งสามสถานศึกษาพร้อมกัน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการดำเนินการตามคู่มือการใช้รูปแบบ และได้ให้ผู้ร่วมกิจกรรมฝึกปฏิบัติด้านจิตตปัญญาศึกษาพื้นฐานหลาย ๆ กิจกรรม เพื่อสร้างความคุ้นเคย

และเป็นการเปิดใจ พร้อมทั้งจะรับการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในหน่วยงานของตน นอกจากนี้ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมกิจกรรมทั้งสามแห่ง เพื่อช่วยให้การกำหนดช่วงเวลาที่ผู้วิจัยจะเข้าไปในสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยจะต้องไปทั้งสามแห่ง ภายใน 1 วัน เพื่อให้สถานศึกษาสะดวกที่สุดและรบกวนเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น้อยที่สุด โดยผู้วิจัยจะไปสังเกตและพูดคุยกับคณะครูหรือผู้บริหาร ประมาณสถานศึกษาละ 1-1.30 ชั่วโมง แต่ทั้งนี้จะมากน้อยแตกต่างกันไปตามกิจกรรม เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

3. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้บริหารและคณะครูที่เป็นผู้ร่วมวิจัยในแต่ละสถานศึกษานั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการทักทายแบบไทย ไหว้และแสดงความอ่อนน้อม พูดทักทายกับทุกคนด้วยน้ำเสียงสุภาพ แสดงความเป็นกันเอง และเป็นกัลยาณมิตร พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องอื่น ๆ เรื่องทั่วไปก่อน และค่อย ๆ ดึงการสนทนาไปสู่กระบวนการวิจัยโดยวิธีอ้อม ๆ แล้วแต่สถานการณ์ ในขณะที่มีการสนทนา บางครั้งผู้วิจัยต้องให้คำปรึกษาแก่ผู้ร่วมกิจกรรมในเรื่องอื่นที่มาซักถาม ซึ่งผู้วิจัยยินดีให้คำปรึกษาและแสดงออกถึงการให้ความเข้าใจเห็นอกเห็นใจและรับฟังอย่างจริงใจ ผู้ร่วมกิจกรรมจากสถานศึกษาทั้งสามแห่ง มีความเป็นกันเองกับผู้วิจัย แสดงออกด้วยความเต็มใจ และให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง ตลอดระยะเวลาในการลงภาคสนาม

บริบทของสนามวิจัยโดยทั่วไป

1. สถานศึกษาขนาดใหญ่

1.1 ลักษณะทางกายภาพของสถานศึกษาและชุมชน

1.1.1 อาณาเขตที่ตั้งและข้อมูลอาคารสถานที่

สถานศึกษาขนาดใหญ่ อยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 51 กิโลเมตร ทิศเหนือ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ติดกับทุ่งนาของชาวบ้าน ส่วนทิศใต้ติดถนนลาดยางไปยังอำเภอ มีเนื้อที่ทั้งหมด 13 ไร่ ให้บริการ 5 หมู่บ้าน มีอาคารเรียน 3 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง หอประชุม 1 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลัง ส้วม 6 หลัง สนามฟุตบอล 1 สนาม มีห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องดนตรี ห้องอาเซียน อย่างละ 1 ห้อง มีคอมพิวเตอร์สำหรับจัดการเรียนการสอน 40 เครื่อง

1.1.2 ชุมชนและการประกอบอาชีพ

ลักษณะของชุมชนมีวิถีการดำรงชีวิตที่มีวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่อ้อย สวนยางพารา เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ มีบางส่วนไปค้าขายและรับจ้างทำงานต่างจังหวัด ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน บุตรหลานต้องอยู่กับคนแก่ทำให้ขาดความอบอุ่น และขาดแคลนเรื่องค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

ส่งผลกระทบต่อการลงทุนทางการศึกษา เช่น ขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยเหลือสถานศึกษา มีประเพณีพื้นเมืองชาวกูย และเขมร

1.2 บุคลากรในสถานศึกษา

1.2.1 ผู้บริหาร มีผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการมีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งที่สถานศึกษาแห่งนี้เป็นระยะเวลา 2 ปี ผู้ช่วยผู้อำนวยการ มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งที่ สถานศึกษาแห่งนี้เป็นระยะเวลา 7 ปี

1.2.2 ครู จำนวน 16 คน พนักงานราชการ 1 คน ครูอัตราจ้าง 2 คน พี่เลี้ยง เด็กพิการ 1 คน นักการภารโรง 1 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน เป็นชาย 7 คน เป็นหญิง 15 คน ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ ในการสอนเฉลี่ย 23 ปี

1.2.3 นักเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 330 คน เป็นนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 60 คน ระดับประถมศึกษา 187 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 83 คน

1.3 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม

1.3.1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาปฐมวัย ได้คะแนน รวมร้อยละ 71.62 ระดับพอใช้ โดยผลการประเมินทั้ง 12 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับพอใช้ 5 ตัวบ่งชี้ ระดับดี 5 ตัวบ่งชี้ และระดับดีมาก 2 ตัวบ่งชี้ ไม่มีระดับปรับปรุงหรือปรับปรุงเร่งด่วน แต่ผลการประเมินไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ. เนื่องจากคะแนนรวมน้อยกว่าร้อยละ 80

1.3.2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) ได้คะแนนรวมร้อยละ 75.06 ระดับดี โดยผลการประเมินทั้ง 12 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับพอใช้ 1 ตัวบ่งชี้ ระดับดี 10 ตัวบ่งชี้ และระดับดีมาก 2 ตัวบ่งชี้ ไม่มี ระดับปรับปรุงหรือปรับปรุงเร่งด่วน ผลการประเมินไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ. เนื่องจากคะแนนรวมน้อยกว่าร้อยละ 80

สรุปสถานศึกษาขนาดใหญ่ ไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากการประเมินคุณภาพ ภายนอกรอบสามทั้งสองระดับการศึกษา

2. สถานศึกษาขนาดกลาง

2.1 ลักษณะทางกายภาพของสถานศึกษาและชุมชน

2.1.1 อาณาเขตที่ตั้งและข้อมูลอาคารสถานที่

สถานศึกษาขนาดกลาง อยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 47 กิโลเมตร ทิศเหนือติดถนนลาดยางไปหมู่บ้านใกล้เคียง ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ติดถนนในหมู่บ้าน และบ้านของชาวบ้าน ส่วนทิศใต้ติดกับทุ่งนาของชาวบ้าน มีเนื้อที่ทั้งหมด 12 ไร่ 68 ตารางวา ให้บริการ 3 หมู่บ้าน มีอาคารเรียน 1 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลัง ส้วม 2 หลัง สนามฟุตบอล สนามวอลเลย์บอลและสนามเด็กเล่น อย่างละ 1 สนาม มีห้องคอมพิวเตอร์ 1 ห้อง มีคอมพิวเตอร์สำหรับจัดการเรียนการสอน 10 เครื่อง

2.1.2 ชุมชนและการประกอบอาชีพ

ลักษณะของชุมชนมีวิถีการดำรงชีวิตที่มีวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ อ้อย สวนยางพารา สวนไม้ผล เช่น กล้วย มะม่วง และแก้วมังกร เลี้ยงปลา กบ เป็ด ไก่ วัว และควาย มีบางส่วนรับเหมาก่อสร้างและค้าขาย ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองจำนวนมากไปทำงานรับจ้างที่กรุงเทพฯ และไปตัดอ้อยที่ชลบุรี คนในชุมชนมีประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวกูย มีการฟ้อนรำที่เป็นเอกลักษณ์คือ รำผีฟ้า รำเกลมอ แชนโถงตา โชคโชะ

2.2 บุคลากรในสถานศึกษา

2.2.1 ผู้บริหาร มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษา และมีวุฒิทางการบริหาร ป.บัณฑิต ดำรงตำแหน่งที่สถานศึกษาแห่งนี้เป็นเวลา 2 ปี

2.2.2 ครู จำนวน 9 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน นักการภารโรง 1 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน เป็นชาย 5 คน เป็นหญิง 7 คน ครุมวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์สอนเฉลี่ย 21 ปี

2.2.3 นักเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 159 คน เป็นนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 47 คน และระดับประถมศึกษา 112 คน

2.3 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

2.3.1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาปฐมวัย ได้คะแนนรวมร้อยละ 85.76 ระดับดี โดยผลการประเมินทั้ง 12 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับดี 6 ตัวบ่งชี้ และระดับดีมาก 6 ตัวบ่งชี้ ไม่มีระดับพอใช้หรือปรับปรุงหรือปรับปรุงเร่งด่วน ได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ.

2.3.2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา) ได้คะแนนรวมร้อยละ 84.61 ระดับดี โดยผลการประเมินทั้ง 12 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับดี 5 ตัวบ่งชี้ และระดับดีมาก 7 ตัวบ่งชี้ ไม่มีระดับพอใช้หรือปรับปรุงหรือปรับปรุงเร่งด่วน ผลการประเมินได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ.

สรุปสถานศึกษาขนาดกลาง ได้รับการรับรองคุณภาพจากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามทั้งสองระดับการศึกษา

3. สถานศึกษานาขนาดเล็ก

3.1 ลักษณะทางกายภาพของสถานศึกษาและชุมชน

3.1.1 อาณาเขตที่ตั้งและข้อมูลอาคารสถานที่

สถานศึกษานาขนาดเล็ก อยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 40 กิโลเมตร ทิศเหนือติดถนนลาดยาง ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก และทิศใต้ติดกับบ้านของชาวบ้าน มีเนื้อที่ทั้งหมด 7 ไร่ 200 ตารางวา ให้บริการ 3 หมู่บ้าน มีอาคารเรียน 2 หลัง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลัง ส้วม 3 หลัง สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอลและตะกร้อ และสนามเด็กเล่น อย่างละ 1 สนาม มีห้องคอมพิวเตอร์ ห้องพัสดุและห้องจริยธรรม อย่างละ 1 ห้อง มีคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนการสอน 20 เครื่อง

3.1.2 ชุมชนและการประกอบอาชีพ

ลักษณะของชุมชนมีวิถีการดำรงชีวิตที่มีวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นถิ่น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ อ้อย สวนยางพารา เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ มีบางส่วนไปค้าขายและรับจ้างทำงานต่างจังหวัด ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ส่วนประเพณีพื้นเมืองจะเน้นการรำรำแบบชาวลาว และรำกลองยาว

3.2 บุคลากรในสถานศึกษา

3.2.1 ผู้บริหาร มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งที่สถานศึกษาแห่งนี้เป็นเวลา 15 ปี

3.2.2 ครู จำนวน 9 คน นักการภารโรง 1 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน รวมทั้งสิ้น 11 คน เป็นชาย 5 คน เป็นหญิง 6 คน ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์สอนเฉลี่ย 23 ปี

3.2.3 นักเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 106 คน เป็นนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา 20 คน และระดับประถมศึกษา 86 คน

3.3 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม

3.3.1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาปฐมวัย ได้คะแนนรวมร้อยละ 86.20 ระดับดี โดยผลการประเมินทั้ง 12 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับดี 8 ตัวบ่งชี้ และระดับดีมาก 4 ตัวบ่งชี้ ไม่มีระดับพอใช้หรือปรับปรุงหรือปรับปรุงเร่งด่วน ได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ.

3.3.2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา) ได้คะแนนรวมร้อยละ 76.09 ระดับดี โดยผลการประเมินทั้ง 12 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับดีมาก 6 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับดี 5 ตัวบ่งชี้ ได้ระดับปรับปรุง 1 ตัวบ่งชี้ ไม่มีระดับพอใช้หรือปรับปรุงเร่งด่วน ผลการประเมินไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจาก สมศ.

สรุปสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้รับการรับรองคุณภาพจากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสามเพียงหนึ่งระดับการศึกษาคือการศึกษาปฐมวัย ส่วนการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่ได้รับการรับรอง ต้องปรับปรุงในตัวบ่งชี้ที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การนำรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปทดลองใช้

ในการนำรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้ในสถานศึกษานั้น ผู้วิจัยเข้าไปพบ คณะครูทั้ง 3 แห่ง ฝึกปฏิบัติร่วมกับการสังเกตการณ์และเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ (23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558-25 มกราคม พ.ศ. 2559) รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน การใช้รูปแบบ ทั้ง 5 ขั้นตอน ตามปฏิทินการปฏิบัติกิจกรรม โดยมีการปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้จัด ปฐมนิเทศผู้ร่วมกิจกรรมจากสถานศึกษาทั้งสามแห่งที่ห้องประชุม โดยผู้วิจัยทำหน้าที่นำผู้ร่วม กิจกรรมปฏิบัติกิจกรรมด้านจิตตปัญญาศึกษา หรือทำหน้าที่กระบวนกรให้ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคน โดยเริ่มจากให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้นั่งนิ่ง ๆ ทำใจให้สงบ ผ่อนคลาย พุดแนะนำไปช้า ๆ พร้อมกับ สังเกตการปฏิบัติของแต่ละคน และแนะนำวิธีการทำให้จิตใจสงบไปเรื่อย ๆ จนทุกคนสงบนิ่ง ด้วยการพุดเบา ๆ ใช้น้ำเสียงนุ่ม ๆ และช้า ๆ ให้ทุกคนค่อย ๆ ปล่อยวางส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ที่ตึงให้ผ่อนคลายออกตั้งแต่หน้าผาก คิ้ว ริมฝีปาก ต้นคอ บ่า ไหล่ หลัง เอว ต้นขา ให้นั่งในท่า ที่รู้สึกผ่อนคลายและสบาย ถ้าไม่สบายให้ขยับจนกระทั่งรู้สึกสบาย จะหลับตาหรือลืมตาก็ได้ แล้วให้สูดลมหายใจลึก ๆ หายใจเข้า หายใจออก ช้า ๆ ปล่อยใจให้ว่าง ไม่คิดถึงสิ่งใดทั้งสิ้น นิ่งนิ่ง ๆ ประมาณ 10 นาที แล้วพุดแนะนำให้ทุกคนค่อย ๆ กลับเข้ามาสู่ภาวะปกติ แล้วให้ทุกคน ใคร่ครวญเรื่องราวของตนเอง จากนั้นให้บันทึกความในใจลงในกระดาษเป็นการเอาใจไปจดจ่อ กับเรื่องที่กำลังคิด บันทึกสิ่งที่อยู่ในใจทั้งด้านดี และด้านไม่ดี เป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่กำลังคิด ต่อจากนั้นเป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน โดยการทบทวนการทำงานที่ผ่านมา ให้แต่ละคนกำหนดเป้าหมายหรือภาพฝันเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของตนเอง ที่อยากให้เกิดขึ้น พยายามเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน เขียน ในกระดาษที่แจกให้เป็นแผนภาพความคิด (Mind mapping) นำความคิดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน มาจัดทำเป็นข้อสรุปเป้าหมายหรือภาพฝันตามความคิดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในด้านการบูรณาการ แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ด้านตนเอง

1.1 ต้องการให้ตนเองเป็นครูมืออาชีพ คิดเป็นร้อยละ 46.88

1.2 ต้องการฝึกฝนตนเองให้มีจิตใจสงบ มีสมาธิในการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 31.25

1.3 ต้องการให้ตนเองใจเย็น มีสติในการแก้ปัญหาและไม่เกรียด คิดเป็นร้อยละ 25.00

1.4 มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 12.50

2. ด้านเพื่อนร่วมงาน

2.1 ต้องการให้ผู้บริหารเป็นผู้นำที่ดี มีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ ศึกษาย่างมีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 56.25

2.2 ต้องการให้ครูทุกคนทุ่มเท เสียสละ และอุทิศตนเพื่อพัฒนาผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 37.50

2.3 ต้องการให้ครูทุกคนมีจิตใจดี มีความรักความเมตตาและเอาใจใส่ต่อผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 28.13

2.4 ต้องการให้ครูทุกคนมีการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ มีน้ำใจต่อกัน คิดเป็นร้อยละ 15.63

2.5 ต้องการให้ครูทุกคนเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือและแบ่งปันต่อกันในทุกเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 12.50

3. ด้านสถานศึกษา

ต้องการเห็นสถานศึกษาพัฒนาทุก ๆ ด้าน จากความร่วมมือทั้งคนในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 84.38

ผู้วิจัยแจกเอกสารคู่มือการใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คนละ 1 เล่ม ผู้วิจัยอธิบายโดยย่อ ๆ ถึงความเป็นมาและความสำคัญของการนำรูปแบบไปใช้ โน้มน้าวให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับทั้งต่อตนเอง ต่อผู้เรียนที่อยู่ในความดูแล รับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ และต่อองค์กรคือสถานศึกษาของตนเอง โดยผู้วิจัยได้ให้ความรู้ เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ความรู้และการฝึกปฏิบัติตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เปิดโอกาส ให้พูดคุยซักถาม และให้เวลาผู้ร่วมกิจกรรมได้แบ่งปันประสบการณ์ของตนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ได้ผลดีให้เพื่อน ๆ ได้รับฟัง ด้วยการสื่อสารเชิงบวก ใช้น้ำเสียงให้หน้าฟัง ดึงความสนใจของผู้ฟังโดยผู้รับฟังได้ให้ความสนใจในการฟัง ไม่พูดสอดแทรก หรือรบกวนการพูดของผู้พูด จนผู้พูดได้พูดจนจบ จึงให้ผู้ที่ยากแบ่งปันประสบการณ์ได้พูดต่อจนครบทุกคนที่เสนอตัวขอพูด ก่อนปิดการประชุมพิเศษ ผู้วิจัยได้สอบถามถึงช่วงเวลาที่ครูแต่ละคนสะดวกที่จะให้ผู้วิจัยได้ไปสังเกต และเก็บข้อมูลในการปฏิบัติจริง ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนให้สัญญาว่าจะนำคู่มือไปศึกษา และจะพยายาม ปฏิบัติตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณภาพต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ไปพบผู้ร่วมกิจกรรมในสถานที่ปฏิบัติงานตามปกติ โดยเดินทางไปตามกำหนดในปฏิทิน เพื่อพูดคุยซักถามกับผู้ที่เกี่ยวข้องจากการสอน และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ได้มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีการฝึกและนำพาผู้เรียนสงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม นั่งสมาธิ ผู้วิจัยได้สอบถามและให้ครูสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานถึงการนำไปวางแผนในการทำงาน ข้อสรุปจากการสอบถามพบว่าครูมีการวางแผนในการทำงานโดยมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ วางแผนให้มีความถี่ถ้วน ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรม ได้ปรึกษาเพื่อนคนอื่น และมีความเชื่อมั่นในความคิดของเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้มีการให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ อาทิ การช่วยคิดเรื่องการเตรียมเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และผู้วิจัยได้สอบถามถึงความรู้สึกในการวางแผนการทำงานที่ไม่เครียด ครูบางคนตอบดังนี้

“วางแผนในการเขียนแผนฯ จะค่อย ๆ คิด ไม่เค้นความคิดจะปล่อยใจสบาย ๆ ให้รู้สึกโปร่ง โล่ง ความคิดจะถี่ถ้วน และจะรีบเขียนบันทึกไว้ทันที บางทีคิดไม่ออกจะพยายามรวบรวมจิตใจให้มีสมาธิ พยายามไม่คิดเรื่องอื่น รู้สึกได้ผลว่าความคิดผุดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดใหญ่)

“เมื่อนำใจมาจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำ ระยะเวลาที่รู้สึกว่าทำได้ยาก สักพักจะคิดออกและมีสมาธิ ความคิดจะเชื่อมโยงถี่ถ้วนไปเรื่อย ๆ ไม่รู้สึกว่าต้องเค้นความคิดเพราะว่าจิตใจสบาย ๆ ไม่กังวลเหมือนแต่ก่อนที่คิดแต่ว่าคงเป็นเรื่องยาก ทำไม่ได้หรอก พอตั้งใจจริงก็ทำได้”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดเล็ก)

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้มอบหมายให้ผู้ร่วมกิจกรรมดำเนินการในการปฏิบัติงานตามปกติที่มีการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปบูรณาการ โดยปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงาน ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ บันทึกประจำวัน และปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำให้โปร่งโล่งสบาย ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม สังเกตพฤติกรรมการพูดของครู พบว่า ครูพูดอย่างมีสติ พูดด้วยน้ำเสียงปกติไม่แสดงอาการตื่นเต้นและเมื่อพูดไประยะหนึ่งจะมีการหยุดคิดใคร่ครวญแล้วพูดต่อไป มีการพูดขยายความต่อขยายความคิดให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นในสิ่งที่กำลังพูด ส่วนในเรื่องการฟังสังเกตพบว่าครูมีการตั้งใจฟัง มีสายตาดจดจ่อ และนิ่ง ๆ ใฝ่ใจเป็นเวลานาน ๆ โดยไม่ตัดสินใจใด ๆ ไม่พูดอะไร ซึ่งทำให้การฟังได้สัมผัสและเข้าใจถึงสิ่งที่ฟังอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าผู้ร่วมกิจกรรมมีการทำกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา หลากหลายกิจกรรม ดังนี้ มีการศึกษาวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และมีการกำหนด

เป้าหมาย มีการจัดทำแผนพัฒนา จัดระบบสารสนเทศ มีการดำเนินการประกันคุณภาพ
 ในด้านการบริหารโดยผู้บริหารของสถานศึกษานั้น ๆ ครูทั้งสามสถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้
 ที่มีการเตรียมการไว้เป็นอย่างดี ในส่วนของการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนส่วนใหญ่
 เป็นกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านวิชาการ ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ส่งเสริมความคิด
 สร้างสรรค์ ส่งเสริมความสามารถพิเศษ ส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม ส่งเสริมศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา
 และนันทนาการ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สืบสานประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
 ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และกิจกรรมพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
 และยังพบว่าทั้งสามสถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
 ในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธาน มีคณะครู จำนวน 5-9 คน
 เป็นกรรมการ และมีครูที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา
 เป็นกรรมการและเลขานุการ

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้สังเกต
 แบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตพฤติกรรมกรบริหารของผู้บริหาร และพฤติกรรมการสอนของครู
 นอกจากนั้นได้ร่วมสนทนากับคณะครูและผู้บริหารเมื่อมีโอกาส บางครั้งจะขอสนทนากับครูช่วงที่
 ผู้เรียนทำกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยจะปฏิบัติในลักษณะนี้ทุกครั้งที่เข้าไปในสนามวิจัย โดยเก็บรวบรวม
 ข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด คือตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ
 ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำ
 ประสบการณ์ของตนเองมาใช้ และตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด
 จากการสังเกตและการสนทนาได้ข้อสรุปดังนี้

พฤติกรรมกรบริหารจัดการของผู้บริหาร ในการปฏิบัติหน้าที่บริหารจัดการศึกษา
 ผู้บริหารได้บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการบริหารงานให้เกิดการประกันคุณภาพ
 ทุกขั้นตอนการดำเนินการ และในแต่ละขั้นตอนกระบวนการดำเนินการจะพบปัญหาขึ้นในขั้นตอน
 เหล่านั้น ซึ่งผู้บริหารได้กล่าวถึงโดยเล่าให้ฟัง ดังนี้

“การติดตามการปฏิบัติงานของครู ในบางครั้งจะพบครูไม่ได้ปฏิบัติ เมื่อถามว่าทำไม
 ไม่ทำก็จะตอบว่าลืมบ้าง เผลอ ๆ บ้าง หลายครั้งที่พบว่ามีการปฏิบัติแต่ล่าช้ามาก เวลาว่างเลย
 ไปนานแล้วจึงปฏิบัติ หรือจะถึงกำหนดตามระยะเวลาที่ให้ส่งจึงลงมือทำให้ต้องติดตาม
 อย่างไม่ใกล้ชิดและทวงถามบ่อย ๆ”

(ผู้บริหาร: โรงเรียนขนาดเล็ก)

“การวางแผนในการทำงาน พบว่ามีปัญหาในการสื่อสาร คงจะเป็นเพราะว่ามีคนจำนวนมาก อย่างในตอนประชุมสังเกตุว่าจะมีทั้งผู้ที่ตั้งใจฟัง และผู้ที่ไม่ค่อยสนใจในการวางแผนการทำงานก็อยากได้ความคิดเห็นจากเพื่อนครู มาวางแผนร่วมกัน พอถามว่าคิดอย่างไรเรื่องนี้จะมีบางคนทำเฉย ๆ ไม่รู้เข้าใจหรือไม่เข้าใจ หรือคิดไม่ออกแต่บางครั้งจะมีคนที่ทำเป็นแกล้งเข้าใจ คงเกรงเพื่อนจะว่าโง่ เรื่องง่าย ๆ ก็ไม่รู้เรื่อง แต่บางคนพูดแนะนำนิดหน่อยก็พยักหน้าแสดงว่ารู้เรื่อง”

(ผู้บริหาร: โรงเรียนขนาดใหญ่)

“การมอบหมายงาน จะใช้ทั้งวิธีการมอบด้วยวาจาและเป็นคำสั่ง จึงไม่มีปัญหาในการปฏิบัติ และมีการพูดคุยซักถามในส่วนที่ไม่ชัดเจนหรือปฏิบัติไม่ได้ ครูที่ได้รับมอบหมายจะถามเองหากสงสัย จึงไม่ค่อยมีปัญหา แต่ก่อนจะบอกด้วยวาจาอย่างเดียว ก็จะทำเป็นลืม หลัง ๆ จะต้องออกเป็นหนังสือให้มีหลักฐาน

(ผู้บริหาร: โรงเรียนขนาดกลาง)

การให้คำแนะนำแก่ผู้ได้บังคับบัญชา พบว่างานใดที่ผู้ได้บังคับบัญชามีความตั้งใจและเอาใจใส่ผู้บริหารไม่ต้องให้คำแนะนำ ส่วนที่ต้องให้คำแนะนำจะมีบ้างคือการให้คำอธิบายเพิ่มเติมเพื่อความชัดเจนหรือช่วยยืนยันว่าสิ่งที่ผู้ได้บังคับบัญชาคิดนั้นถูกต้องและพร้อมจะนำไปปฏิบัติ แต่จะมีผู้ได้บังคับบัญชาบางกลุ่มที่ต้องพาทำและให้คำแนะนำซ้ำ ๆ ทีละขั้นทีละตอน ซึ่งผู้บริหารต้องรอคอยอย่างใจเย็นเพื่อให้เขาได้ลงมือทำด้วยตนเอง และผู้บริหารต้องรอคอยให้ได้ เป็นการฝึกการปฏิบัติงานในเรื่องนั้น ๆ ต่อไปจะได้ปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง ผู้บริหารต้องพยายามให้ครูเปิดใจเต็มใจรับภาระงานที่มอบหมาย ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชากล้าที่จะบอกว่าสิ่งที่มอบหมายทำได้หรือไม่ได้ มีปัญหาในเรื่องใดบ้าง หากมีปัญหาจะค่อย ๆ แก้ไขไปที่ละเรื่อง

พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู การปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ของครู ครูให้ความสนใจและเอาใจใส่ผู้เรียนมากขึ้น พูดกับผู้เรียนด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ ไม่ตะโกน ใช้น้ำเสียงนุ่มและน่าฟัง ให้คำแนะนำผู้เรียน พบว่าผู้เรียนแสดงอาการพึงพอใจในคำแนะนำ ยิ้ม พยักหน้ารับและกล่าวขอบคุณ ครูมีความกระตือรือร้นและกระฉับกระเฉง มีแผนการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง มีการเตรียมสื่อและเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแผนการจัดการเรียนรู้ ดูแลผู้เรียนอย่างทั่วถึง และจากการสนทนาพบว่าครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายคน บอกลักษณะเด่นและความสามารถพิเศษของผู้เรียนในห้อง บอกได้ว่าผู้เรียนคนใดที่ครูต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ มีปัญหาเรื่องการคิดคำนวณ มีปัญหาเรื่องการอ่าน การเขียน บางคนจะเล่าถึงครอบครัวของผู้เรียนให้ฟัง แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของครูที่มีต่อผู้เรียน มีการเยี่ยมบ้านและสนทนากับผู้ปกครอง ช่วยแก้ไขปัญหาคือเรียนตามสาเหตุที่พบ ส่วนการช่วยเหลือของผู้บริหารและเพื่อนครูพบว่า มีความเอื้ออาทร แบ่งปันช่วยเหลือกัน ครูมีน้ำใจต่อกัน แสดงออกถึงความรักความเมตตา จากการสนทนาต่อไปนี้

“เราไม่ได้ช่วยเหลือกันเฉพาะงานที่ทำในแต่ละวันเท่านั้นหรือคะ เรื่องอื่น ๆ ก็ดูแลกัน เช่น ตอนเที่ยงจะรับประทานอาหารร่วมกัน ห่อกับข้าวมา บางครั้งมีขนม มีผลไม้เราจะนำมารับประทาน ร่วมกัน เราจะช่วยเหลือกันทุกเรื่อง และจะทำอย่างนี้กันทุกวัน”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดเล็ก)

“เวลาที่เขียนงานนะมักสรุปไม่ค่อยเป็น อย่างเช่นเวลาผู้อำนวยการให้สรุปงานส่ง ก็ได้บ้าง ๆ เขาจะช่วยสรุป พี่เพียงแต่บอกคร่าว ๆ เล่าให้พวกเขาฟังว่าทำอะไร อย่งไรบ้าง เขาก็ช่วยเขียนตามความคิดของพี่ออกมาให้ พี่ไม่เก่งคอมพิวเตอร์ บ้าง ๆ ก็จะช่วยพิมพ์ให้ ตอนนำเสนองาน ต้องนำเสนอเป็น Power point ให้ศึกษานิเทศก์ที่มานิเทศงานก็ได้บ้าง ๆ ช่วยทำให้”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดใหญ่)

“ถ้าเป็นเรื่องจัดนิทรรศการ หรือเตรียมสื่อต้องขอคำแนะนำจากพี่.. ซึ่งได้ความชัดเจนดีมาก พี่เขามีประสบการณ์มานาน เมื่อไปขอคำแนะนำพี่เขาจะแสดงออกถึงความเต็มใจ พุดไปเพราะเป็นกันเอง ไม่แสดงว่ารำคาญที่ถามบ่อย รู้สึกอุ่นใจมีที่พึ่ง มีผู้แนะนำ พี่ ๆ จะบอกว่าเคยทำอย่างนี้ จัดวางอันไหนไว้ตรงไหน อย่างนี้ค่ะ”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดใหญ่)

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างไร้ครวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษาบ่อย ๆ และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงงานของผู้ร่วมกิจกรรม พบว่ามีกรให้กำลังใจระหว่างเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงงาน แต่ละคนให้ความช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี ทำให้รู้สึกอบอุ่น เป็นมิตร เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ และสังเกตพบว่าผู้ร่วมกิจกรรมมีความมุ่งมั่นในการปรับปรุงงานด้านการจัดการเรียนรู้ จะเห็นได้จากการนำผลจากการสอนมาแก้ปัญหาผู้เรียนที่เรียนช้าด้วยการสอนเสริม โดยได้อธิบายเพิ่มเติมในช่วงที่มอบหมายงานให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ทำ จากการสนทนาผู้ร่วมกิจกรรมจะบอกเล่าถึงการนำข้อมูล องค์ความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน ด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ มีการขอคำแนะนำจากเพื่อนร่วมงานและจากผู้บริหารเนื่องจากให้ความไว้วางใจและให้การยอมรับเพื่อนร่วมงานที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหามาก่อน ได้แก้ปัญหาผู้เรียนโดยคำนึงถึงกิจกรรมที่ตนเองจัดและเพื่อนคนอื่น ๆ จัดให้กับผู้เรียนให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้มีการขอความร่วมมือจาก ชุมชน ผู้ปกครองช่วยแก้ปัญหาผู้เรียนที่ไม่สนใจเรียน ขาดเรียนบ่อย ๆ จะให้ทำพันธะสัญญา ระหว่างผู้สอน ผู้เรียนและผู้ปกครองว่าจะไม่ขาดเรียน จะตั้งใจเรียนและทำกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ เมื่อผู้ร่วมกิจกรรมได้แก้ปัญหาผู้เรียนและปรับปรุงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของตนแล้วประสบผลสำเร็จ บอกว่าจะรู้สึกดี มีความสุข มีความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และได้บอกกล่าวเน้นย้ำให้ผู้เรียนพยายามตั้งใจทำงาน

ที่ได้รับมอบหมายและปลูกฝังให้สร้างพลังใจให้แก่ตนเอง ซึ่งผู้ร่วมกิจกรรมได้พูดถึงการปรับปรุง การปฏิบัติงานให้ฟัง ดังนี้

“ห้องที่หนูสอน เด็กชาย...อ่านซ้ำมาก บ้านอยู่ใกล้ ๆ บ้านหนู หนูอยากให้เขาอ่านได้คล่อง เลยเรียกมาอ่านให้ฟัง หนูพาเขาฝึกแจกลูกสะกดคำบ่อย ๆ วันไหนว่าง ๆ จะเรียกมาอ่าน ตอนนี้อยู่ เขาอ่านคล่องขึ้น หนูรู้สึกมีความสุขมาก ไม่ได้คิดหรอกว่าจะได้คำชมจากใคร อยู่ ๆ แม่เขามา ขอบขอบคุณครูที่ทำให้ เด็กชาย.. อ่านหนังสือได้ตอนนั้นหนูถึงเกิดความรู้สึกว่าการที่อยากให้เขา อ่านออกเขียนได้สร้างความสุขให้คนอื่นอีกหลายคน หนูจึงอยากทำอย่างนี้เพื่อแก้ปัญหาให้เด็ก ๆ ”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดกลาง)

ภายหลังจากการดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดครบทั้งห้าขั้นตอนตามปฏิทินกิจกรรม ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประเมินตนเอง มีผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินตนเองของผู้เข้าร่วมกิจกรรม การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ที่	รายการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปรผล
			มาตรฐาน	
1	ท่านมีแรงบันดาลใจในการประกันคุณภาพ โดยถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ได้	4.44	0.72	มาก
2	ท่านสามารถนำสิ่งที่ปฏิบัติที่โรงเรียนไปปฏิบัติที่บ้านได้อย่างเชื่อมโยง	4.19	0.74	มาก
3	ท่านมีสติและสมาธิในการคิดวางแผนการทำงาน	4.38	0.75	มาก
4	ท่านนำความรู้ที่ตนมีอยู่มาใช้ในการคิดวางแผนงาน/โครงการ	4.25	0.92	มาก
5	ท่านมีการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบในการวางแผนงานด้วยความรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาและรู้ตัวอยู่กับปัจจุบันขณะ	4.38	0.75	มาก
6	ท่านมีการวางแผนกิจกรรมมีความถี่ไหลต่อเนื่อง คล่องตัว	4.41	0.67	มาก

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ที่	รายการปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปลผล
		มาตรฐาน		
7	ท่านสบายใจ ปล่อยวาง ไม่ยึดติด ไม่กังวลใจ ในการวางแผนการทำงาน	4.59	0.56	มากที่สุด
8	ท่านให้ความไว้วางใจ เชื่อใจเพื่อนร่วมงาน	4.62	0.61	มากที่สุด
9	ท่านจัดทำบันทึกกระหว่างการปฏิบัติงาน	4.72	0.63	มากที่สุด
10	ท่านสบายใจ ไม่ยึดอัดในการปฏิบัติงาน	4.78	0.55	มากที่สุด
11	ท่านจัดทำบันทึกสิ่งที่พบระหว่างการตรวจสอบ การปฏิบัติงาน	4.62	0.55	มากที่สุด
12	ท่านนำข้อมูล ความรู้และประสบการณ์มาใช้ ในการตรวจสอบงาน	4.50	0.51	มากที่สุด
13	ท่านให้ความยุติธรรมและวางใจเป็นกลาง ในการตรวจสอบงาน	4.66	0.60	มากที่สุด
14	ท่านแก้ไขปัญหาโดยได้รับกำลังใจจากเพื่อนร่วมงาน	4.38	0.61	มาก
15	ท่านเปิดใจยอมรับความคิดเห็นในการแก้ปัญหาจาก เพื่อนร่วมงาน	4.44	0.66	มาก
16	ท่านไม่ท้อแท้ที่จะแก้ไขปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา	4.69	0.54	มากที่สุด
17	ท่านนำข้อมูล ความรู้และประสบการณ์มาใช้ ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษา	4.66	0.55	มากที่สุด
18	ท่านดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน ด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ	4.72	0.46	มากที่สุด
19	ท่านสบายใจ ไม่ยึดอัดในการปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงาน	4.19	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย		4.50	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติกิจกรรมตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50 และมีการปฏิบัติรายชื่ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.19-4.78

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ประเมินพฤติกรรมเพื่อนร่วมงานตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรม ภายหลังจากสิ้นสุดกิจกรรม มีผลการประเมินดังนี้

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ยและร้อยละของพฤติกรรมเพื่อนร่วมงานที่ปรากฏในการปฏิบัติงานด้วยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

ที่	รายการพฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปลผล
			มาตรฐาน	
1	เพื่อนพูดกับท่านด้วยคำพูดที่ไพเราะให้ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์	4.38	0.75	มาก
2	เพื่อนสะท้อนความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับท่าน	3.94	0.76	มาก
3	เพื่อนไม่ตัดสินความคิดของท่าน ปล่อยให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	4.06	0.84	มาก
4	เพื่อนได้เชื่อมโยงความคิดในการจัดกิจกรรมร่วมกับท่าน	4.03	0.97	มาก
5	เพื่อนให้ความช่วยเหลือท่านในการวางแผนงาน/โครงการ	4.06	0.88	มาก
6	เพื่อนร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานกับท่านด้วยใจจดจ่อมีสมาธิ	4.19	0.74	มาก
7	เพื่อนมีการจัดทำบันทึกสิ่งที่พบในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน	4.50	0.62	มากที่สุด
8	เพื่อนให้คำแนะนำที่ดีและสร้างสรรค์แก่ท่าน	4.38	0.79	มาก
9	เพื่อนแสดงออกถึงความไว้วางใจท่านในการแก้ปัญหา	4.56	0.72	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ที่	รายการพฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน	
			เบี่ยงเบน	แปลผล
		มาตรฐาน		
10	เพื่อนมีการนำชุมชน สิ่งแวดล้อมมาแก้ปัญหาที่พบ	4.59	0.71	มากที่สุด
11	เพื่อนแสดงออกถึงความสบายใจ ไม่อึดอัดในการแก้ปัญหา	4.62	0.55	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.30	0.45	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลประเมินเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติกิจกรรมการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 และมีการปฏิบัติรายชื่ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.94-4.62

ผลการสัมภาษณ์ครูพบว่า การปฏิบัติตามขั้นตอนของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ครูแสดงความคิดเห็นและมีข้อสรุปดังนี้

1. การสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา มีการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันกับเพื่อนร่วมงาน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ใช้การสื่อสารเชิงบวก ช่วยชี้แนะให้มองเห็นความสำคัญและตระหนักว่าเป็นเรื่องที่ดีที่ควรนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังให้บังเกิดผลดี

2. การวางแผนปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา พบว่าทุกคนมีสติและสมาธิดีขึ้นในการวางแผนการทำงานร่วมกัน ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความรักความเมตตาต่อกัน วางแผนในการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบ คิดใคร่ครวญให้ดีกว่าจะนำไปลงมือปฏิบัติ ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้มีการวางแผนอย่างรอบคอบให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้ความสามารถ ทักษะ และมีการทำงานเป็นทีม ให้ได้ทำงานร่วมกัน ยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมทีม ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล โดยครูมีบทบาทสำคัญในการให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้ความรักความเมตตา ยืดหยุ่น มีเหตุผล ไม่ตัดสินในทันที ควรได้คิดไตร่ตรองต่อพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกและพิจารณาให้ถี่ถ้วนรอบคอบ

3. ในการปฏิบัติงานได้มีการพิจารณาใคร่ครวญงานที่ปฏิบัติ และกล้าเผชิญความจริง การปฏิบัติงานร่วมกันยึดหลักการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ สร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดการเรียนการสอน ทุ่มเท เสียสละและเอาใจใส่ผู้เรียนให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น ในการปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ให้ความช่วยเหลือกัน ให้อภัยต่อกัน ทำงานด้วยความสบายใจทุกฝ่าย ทำให้การทำงานมีความสุข บางครั้งเพื่อนครูไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนที่วางไว้เนื่องจากภารกิจหลายด้าน ถ้าลดภาระงานลงแล้วให้ทำหน้าที่สอนอย่างเดียวจะปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น อีกวิธีการหนึ่งที่นำมาใช้คือ จัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนของงาน แล้วนำไปปฏิบัติตามลำดับจนเสร็จทั้งหมด ถ้ามีภาระงานเข้ามาพร้อม ๆ กัน ต้องตั้งสติให้ดี และเตรียมตัวรับสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ได้ ไม่เครียด และไม่กังวล

4. ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานได้ทำอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง มีการตรวจสอบ การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีสติ มีใจจดจ่อ แก้ปัญหาร่วมกันอย่างไม่มีอคติ ช่วยกันปฏิบัติงาน ให้ต่อเนื่องไม่ให้เกิดการสะดุดหรือหยุดชะงัก ช่วยเหลือกันให้เกิดความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เกี่ยวข้อง กับภาระงานที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน สะท้อนความคิดและวิธีการที่สามารถปฏิบัติร่วมกันได้

5. ในการปรับปรุงงานได้ดำเนินการด้วยความใคร่ครวญ ช่วยกันทำให้สถานศึกษา เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกันด้วยการคิด ใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกัน เป็นสถานที่ที่มีความเป็นกันเองทำให้กล้าเปิดใจเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เป็นพื้นที่ปลอดภัยมีบรรยากาศที่เป็นมิตร ใครมีผลงานดีให้การชื่นชม ใครมีปัญหาช่วยกันดูแลแก้ไข แบ่งปัน และให้กำลังใจ

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษา จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ด้วยการวิพากษ์ จำนวน 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้ร่วมสนทนา เป็นผู้บริหาร จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ร่วมสนทนา เป็นครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ร่วมสนทนา เป็นครูโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 4 ผู้ร่วมสนทนา เป็นครูโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 คน

ผู้วิจัยนำผลการวิพากษ์จากผู้ร่วมกิจกรรมทั้งสามโรงเรียนมาสรุปเป็นตาราง (Cross case analysis) นำเสนอ ดังนี้

ผลการวิพากษ์การนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ นำเสนอ ดังนี้

1. ด้านการใช้ประโยชน์

สถานศึกษาทั้งสามขนาดเห็นว่าเป็นรูปแบบมีประโยชน์มาก โดยเฉพาะสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีบุคลากรมาก จะช่วยลดปัญหาเรื่องต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างคิด มาเป็นการร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือกัน การบริหารจัดการได้โดยง่าย สำหรับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก มีประโยชน์ในการบริหารคน แต่ความหลากหลายทางความคิดมีน้อยเนื่องด้วยมีคนจำนวนน้อย ดังนั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเกิดขึ้นน้อย ในส่วนของกระบวนการทำงานเป็นรูปแบบที่มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ เป็นขั้นตอนชัดเจนและมีความต่อเนื่อง จากคำสนทนาของผู้ร่วมกิจกรรม ดังนี้

“รูปแบบมีขั้นตอนเป็นประโยชน์ โดยเฉพาะในการฝึกด้านจิตใจควบคู่ไปกับการทำงาน ช่วยให้ครูเรามีการฝึกฝนตนเอง ฝึกการทำงานร่วมกับคนอื่น มีคนช่วยเหลือแบบไม่ต้องเกรงเหมือนแต่ก่อน เพราะได้เปิดใจกันทุกคนตามกระบวนการ ทำให้เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น มีประโยชน์มากในช่วงระดมความคิดในการทำงานเช่น ตอนทำแผนและเขียนโครงการ แต่ก่อนไม่ค่อยมีใครอยากเสนอความคิด ไม่อยากพูด พอเข้าร่วมกิจกรรม ต่างคนต่างช่วยกันเสนอ บรรยากาศอบอุ่นเป็นมิตรขึ้นกว่าเดิม”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดใหญ่)

“พอใช้รูปแบบในการฝึกการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะด้านจิตใจซึ่งทำไปแล้ว ชอบวิธีการฝึก มีขั้นตอนชัดเจนดี ได้เอามาใช้กับตัวเองในการฝึกจิตใจให้มีสมาธิเพราะเดิมเป็นคนใจร้อน พอทำอะไรให้ช้าลงมีเวลาคิดค่อยคิดค่อยทำรู้สึกไม่หงุดหงิด”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดเล็ก)

2. ด้านความเป็นไปได้

การนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษาจริง สามารถนำรูปแบบไปใช้ได้จริง ผู้บริหารและครูสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนของรูปแบบได้ ทั้งผู้บริหารและครูมีเป้าหมายการทำงานร่วมกันที่มีความชัดเจน หากมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างการทำงานมีเพื่อนร่วมงานช่วยแก้ไขปัญหาและแบ่งเบาภาระ นอกจากนี้ทั้งผู้บริหารและครู ได้ฝึกตนเองให้มีสติในการปฏิบัติงานด้วยการบริหารจัดการ ทุกคนปฏิบัติตามขั้นตอนได้ไม่ยุ่งยากซับซ้อนต่อการปฏิบัติตามการสนทนาดังนี้

“เวลาคิดอะไรไม่ออก ลองฝึกจิตด้วยการนั่งสมาธิ สวดมนต์ หรือนั่งนิ่ง ๆ ปล่อยให้จิตใจผ่อนคลาย ไม่ฟุ้งซ่านจะทำให้จิตใจสงบ สมองปลอดโปร่ง ในที่สุดก็คิดเรื่องนั้นขึ้นมาได้อย่างชัดเจน”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดเล็ก)

“หลังเข้าร่วมกิจกรรมทำให้เป็นคนใจเย็นขึ้น กระบวนการนี้นำมาฝึกคนได้ทุกคน เหมาะสมทุกเพศ ทุกตำแหน่ง ผู้อำนวยการท่านที่ร่วมฝึกปฏิบัติและคอยแนะนำ บางทีเราฟังใครพูด เราก็จะรีบเสแสร้งต่อหรือพูดแทรกตัดบทถ้าเขาพูดไม่เหมือนที่เราคิด ผู้อำนวยการก็จะบอกว่า เตี่ยวะนะ รอฟังครู...พูดให้จบก่อน เราก็กลับมาได้คิดว่า เออ ก็จริงนะ เราฟังเขายังไม่จบเลย อย่างนี้เป็นต้น จึงมองว่ากระบวนการนำมาใช้ได้กับทุกคน”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดกลาง)

“คิดว่าพอใช้รูปแบบแล้วตนเองรับรู้ได้ว่าเปลี่ยนวิธีคิด และเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ก็จะฝึกจิตใจตนเองอย่างนี้ต่อไปเรื่อย ๆ หากจะเริ่มทำงานขึ้นมาใหม่เมื่อไร ก็จะคำนึงถึงขั้นตอนที่ได้ฝึกและเอาไปใช้เพราะไม่ใช่เรื่องยากในการฝึกตนเอง ไม่ต้องลงทุนอะไร ทำให้ตัวเรามีคุณค่า ซึ่งไม่เคยรู้มาก่อนเลย”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดเล็ก)

3. ด้านความเหมาะสม

รูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นรูปแบบที่ลดปัญหาความขัดแย้งภายในองค์กร เหมาะสมกับภาระหน้าที่ของผู้บริหาร โดยผู้บริหารชี้หน้าที่คณะครูเห็นความสำคัญ ให้กำลังใจ และเอาใจใส่ อย่างทั่วถึงทุกคนเท่าเทียมกัน และเหมาะสมกับภาระหน้าที่ครู โดยให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ทำงานเป็นทีม ดูแลซึ่งกัน และกัน ขอมรับความคิดเห็นและหาข้อสรุปร่วมกันในประเด็นที่ขัดแย้ง ครูใช้ความรักความเมตตา ในการจัดการเรียนรู้ มีการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ตามคำสนทนาของผู้ร่วมกิจกรรม ดังนี้

“การได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น หลายอย่างที่พอ ได้มี ปฏิสัมพันธ์ทั้งการช่วยงานทั้งการพูดคุย ทำให้รู้ว่าแต่ก่อนเคยคิดผิดในเรื่องการทำงานของคนอื่น เคยคิดว่าคงไม่เข้าทำหรอก พอร่วมกิจกรรมในกระบวนการตามรูปแบบที่ฝึกร่วมกันจึงรู้ว่าไม่ควร คิดหรือมองการกระทำของคนอื่นอย่างนั้น ดังนั้นที่คิดว่ารูปแบบนี้มีความเหมาะสมในการนำมาฝึก ปฏิบัติร่วมกันในโรงเรียน โดยเฉพาะ โรงเรียนพีคนเยอะ ได้มีกิจกรรมทำร่วมกันบ่อย ๆ ดีมากเลย เตี่ยวะนะ เราจะพูดกัน ได้ทุกเรื่อง ทุกคนจะมองเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องเดียวกันและเห็นว่าเป็น เรื่องที่มี ความสำคัญ”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดใหญ่)

4. ด้านความถูกต้อง

รูปแบบมีการกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิธีดำเนินการและการเก็บข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประเมินความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยกระบวนการ 3 ทศน์ คือการประเมินตนเอง การประเมินผู้อื่น และการประเมินโดยผู้รู้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้บริหารและครู มีการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มเพื่อนร่วมงาน และการเปลี่ยนแปลงต่อองค์กรตามผลการสนทนา ดังนี้

“รูปแบบมีคู่มือในการปฏิบัติพออ่านแล้ว ได้นำมาฝึกตนเองก่อน แล้วนำขั้นตอนไปปฏิบัติร่วมกับครูใน โรงเรียน เท่าที่ดูจากเพื่อนครูก็มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบ้างนะ เพราะเห็นว่าใจเย็นขึ้นแล้วก็ได้ยินคุหรือตะคอกนักเรียน แสดงว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองของครู อย่างน้อยก็เริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมที่สังเกตง่าย ๆ บางวันจะแอบไปดูเขาสอน ว่าจะเหมือนกับเวลาเราไปดูโดยเขารู้ตัวไหม จึงรู้ว่าเขาไม่ได้ทำเฉพาะต่อหน้าเรา คิดว่ารูปแบบนี้มีความถูกต้องนำไปใช้ได้ตามวัตถุประสงค์”

(ผู้ร่วมกิจกรรม: โรงเรียนขนาดใหญ่)

ดังนั้นจากการสะท้อนความคิดของผู้ร่วมกิจกรรมในด้านประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้องของการนำรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาไปทดลองใช้ในสถานศึกษาสามขนาด ผู้วิจัยสรุปผลการนำไปใช้ในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 18 เปรียบเทียบผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยการวิพากษ์จากผู้ร่วมกิจกรรมตามขนาดโรงเรียน

ประเด็นวิพากษ์	โรงเรียนขนาดเล็ก	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดใหญ่
การใช้ประโยชน์			
1. ผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์	1. ร่วมมือในการทำงานมากขึ้น	1. ร่วมมือในการทำงานมากขึ้น	1. ร่วมมือในการทำงานมากขึ้น 2. ลดปัญหาความคิดเห็นไม่ตรงกัน

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ประเด็นวิพากษ์	โรงเรียนขนาดเล็ก	โรงเรียนขนาดกลาง	โรงเรียนขนาดใหญ่
2. สนองความต้องการ	1. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย
3. ขั้นตอนการปฏิบัติ	1. เป็นระบบ ชัดเจน	1. เป็นระบบ ชัดเจน	1. เป็นระบบ ชัดเจน
4. กระตุ้นให้มีการทำงานต่อเนื่อง	1. การทำงานต่อเนื่อง	1. การทำงานต่อเนื่อง	1. การทำงานต่อเนื่อง
5. เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง	1. ครูมีการเปลี่ยนแปลงตนเอง	1. ครูมีการเปลี่ยนแปลงตนเอง	1. ครูมีการเปลี่ยนแปลงตนเอง
ความเป็นไปได้			
1. นำไปปฏิบัติได้จริง	1. สามารถปฏิบัติได้จริง	1. สามารถปฏิบัติได้จริง	1. สามารถปฏิบัติได้จริง
2. เป็นที่ยอมรับ	1. ทุกคนยอมรับ	1. ทุกคนยอมรับ	1. ทุกคนยอมรับ
3. มีความคุ้มค่า	1. มีความคุ้มค่า	1. มีความคุ้มค่า	1. มีความคุ้มค่า
ความเหมาะสม			
1. ลดความขัดแย้ง	1. ลดความขัดแย้ง	1. ลดความขัดแย้ง	1. ลดความขัดแย้ง
2. เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	1. เหมาะสม	1. เหมาะสม	1. เหมาะสม
3. องค์กรประกอบเหมาะสม	1. เหมาะสม	1. เหมาะสม	1. เหมาะสม
ความถูกต้อง			
1. วัตถุประสงค์ชัดเจน	1. ชัดเจน	1. ชัดเจน	1. ชัดเจน
2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูลถูกต้อง	1. ถูกต้อง	1. ถูกต้อง	1. ถูกต้อง

จากตารางที่ 18 พบว่า การนำรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาไปทดลองใช้ในสถานศึกษาสามขนาด ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน มีส่วนที่แตกต่างกันในด้านประโยชน์ที่ได้จากการใช้รูปแบบโดยโรงเรียนขนาดใหญ่ จะมีความได้เปรียบด้านความหลากหลายทางความคิดมีประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพลังความร่วมมือของคนจำนวนมาก ซึ่งมีมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ผู้วิจัยได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่างการวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) รวบรวมข้อมูล ในลักษณะพหุวิธี (Multi-methods) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกัน คุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อทดลองใช้และประเมิน คุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัยสามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดขนาดตามข้อเสนอแนะ ของคอมเรย์ และลี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง และสุ่มโดยใช้ตารางเลขสุ่มได้กลุ่มตัวอย่างที่ชัดเจนอัตราการตอบกลับแล้ว จำนวน 600 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครู รวมโรงเรียนละ 2 คน ได้แบบสอบถามกลับคืน ร้อยละ 59.33 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ องค์กรประกอบเชิงสำรวจ

2. สร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำข้อมูลที่ได้ จากขั้นตอนที่ 1 จำนวน 6 องค์กรประกอบ รวม 43 กิจกรรม จัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ประเมินความเหมาะสมวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ ปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะจัดทำเป็นร่างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 องค์กรประกอบ มีทั้งหมด 27 กิจกรรม และจัดทำเป็นโครงสร้างการดำเนินการและโครงสร้างกระบวนการดำเนินการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

3. นำรูปแบบไปทดลองใช้กับโรงเรียนประถมศึกษา (ศึกษารายกรณี) จำนวน 3 โรงเรียน รวมกลุ่มเป้าหมายคือผู้บริหาร 4 คน และครู 32 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินตนเอง แบบประเมินเพื่อนร่วมงาน แบบสังเกตพฤติกรรมและการสนทนากลุ่ม

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้บริหารและครูส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และได้รับการรับรองในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.58-4.71 และมีการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.91-4.69

2. รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยสามองค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย

2.1.1 ขอบข่ายภาระงานผู้บริหารตามการประกันคุณภาพการศึกษา P-D-C-A

2.1.2 ขอบข่ายภาระงานครูตามการประกันคุณภาพการศึกษา P-D-C-A

2.1.3 แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) 7 C's

2.2 กระบวนการ ประกอบด้วย การดำเนินการตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา มีห้าขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยสามกิจกรรม ดังนี้

(1) สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน ผ่านกิจกรรมการศึกษาผลงานผู้ที่ประสบความสำเร็จจากอดีต

(2) ปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดเชิงเสนอแนะและการแนะนำสิ่งดี ๆ

(3) ปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา ประกอบด้วย
เก้ากิจกรรม ดังนี้

- (1) วางแผนอย่างมีสติและสมาธิ สงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม
- (2) วางแผนด้วยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พุดคุยแลกเปลี่ยน
- (3) นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานไปวางแผน

ในการทำงาน

(4) วางแผนด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระลึกรู้ได้ถึงสภาวะอารมณ์ความรู้สึก
ที่กำลังปรากฏ มีความรู้สึกตัวอยู่กับปัจจุบันขณะ

(5) วางแผนให้ความสั้นไหล ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรมจากกิจกรรมหนึ่ง
ไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง

(6) ไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิดสิ่งที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งเปิดพื้นที่
การเรียนรู้ใหม่และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของแต่ละคน ปล่อยให้ทุกคนได้คิดและพูด
อย่างอิสระ

(7) วางแผนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์ประกอบของกิจกรรม
ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

(8) วางแผนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลและให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมงานด้วยการยอมรับ
และเคารพต่อศักยภาพของเพื่อนร่วมงานและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ

(9) วางแผนอย่างไม่กังวลมีความสบายใจ โปร่งโล่งใจ ปล่อยวางไม่ยึดติดกับสิ่งใด ๆ
มีการก้าวข้ามสิ่งที่ทำให้กังวลใจ

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ ประกอบด้วย
สามกิจกรรม ดังนี้

- (1) ปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงาน
- (2) ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีการจัดทำบันทึกประจำวัน
- (3) ปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำใจให้โปร่งโล่งสบาย

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง ประกอบด้วยสี่กิจกรรม
ดังนี้

- (1) ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ
- (2) ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง
- (3) ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้
- (4) ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างไร้ควรวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย
แปดกิจกรรม ดังนี้

- (1) ให้กำลังใจระหว่างเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงงาน
- (2) ปรับปรุงงานด้วยการทำให้เป็นที่แห่งมิตรภาพ
- (3) ปรับปรุงงานด้วยการสร้างความมุ่งมั่น
- (4) นำประสบการณ์ ข้อมูล องค์ความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน
- (5) ปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ
- (6) ปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจและให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน
- (7) ปรับปรุงงานด้วยการเชื่อมโยงกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- (8) ปรับปรุงงานด้วยความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง

2.3 ผลผลิต ประกอบด้วย

2.3.1 ผลที่เกิดขึ้นในตัวของผู้บริหารและครู

2.3.2 ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มของครู

2.3.3 ผลที่เกิดขึ้นในองค์กรการประกันคุณภาพคือสถานศึกษา

3. ผลการทดลองใช้และประเมินคุณภาพรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำรูปแบบไปใช้
ในสถานศึกษาสามขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผลการดำเนินการตามขั้นตอน
ทั้งห้าขั้นปรากฏผลดังนี้

3.1 การสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา มีการสร้างความเข้าใจ
ให้ตรงกันระหว่างผู้บริหาร ครูและเพื่อนร่วมงาน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน และมี
ปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ใช้การสื่อสารเชิงบวก ช่วยชี้แนะถึงความสำคัญและความตระหนักว่า
เป็นเรื่องที่ดีที่ควรนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังให้บังเกิดผลดี

3.2 การวางแผนปฏิบัติงานอย่างไร้ควรวญด้วยความรักความเมตตา พบว่า ทุกคน
มีสติและสมาธิดีขึ้นในการวางแผนการทำงานร่วมกัน ให้ความเห็นอกเห็นใจต่อกัน ให้ความรัก
ความเมตตา วางแผนในการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบ คิดใคร่ครวญให้ดีก่อนจะนำไปลงมือปฏิบัติ
ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมีการวางแผนอย่างรอบคอบ มีความเหมาะสมกับผู้เรียน
ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกฝนตนเองเพื่อให้แสดงความรู้ความสามารถ ทักษะคิด อย่างเต็มศักยภาพ
นอกจากนี้พบการทำงานเป็นทีมที่ดี ให้ความร่วมมือกัน ยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมทีม
ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้ความรักความเมตตา มีการยืดหยุ่น
มีเหตุผล ไม่ตัดสินในทันที ให้ความสำคัญไตร่ตรองต่อพฤติกรรมที่พบของผู้อื่นและพิจารณา
ให้รอบคอบ

3.3 การปฏิบัติงานได้มีการพิจารณาใคร่ครวญงานที่ปฏิบัติ และกล้าเผชิญความจริง การปฏิบัติงานร่วมกันยึดหลักการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ สร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดการเรียนการสอน ทุ่มเท เสียสละและเอาใจใส่ผู้เรียนให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น ในการปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ให้ความช่วยเหลือกัน ให้อภัยต่อกัน ทำงานด้วยความสบายใจทุกฝ่าย ทำให้การทำงานมีความสุข ถ้ามีงานที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแผนที่วางไว้เนื่องจากภารกิจหลายด้าน ได้ขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น มีการปฏิบัติงานตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนของงาน ปฏิบัติงานอย่างมีสติ ไม่เครียด ไม่กังวล กล้าเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นทุกสถานการณ์

3.4 การตรวจสอบการปฏิบัติงานได้ทำอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง มีสติ มีใจจดจ่อ แก้ปัญหาร่วมกันอย่างไม่มียอคติ ช่วยกันปฏิบัติงานให้ต่อเนื่อง ไม่ให้มีการสะดุดหรือหยุดชะงัก ให้ความช่วยเหลือกันให้เกิดความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน สะท้อนความคิดและวิธีการที่สามารถปฏิบัติร่วมกันได้

3.5 การปรับปรุงงานได้ดำเนินการด้วยความใคร่ครวญ ช่วยกันทำให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกันด้วยการคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีต่อกัน เป็นสถานที่ที่มีความเป็นกันเองทำให้กล้าเปิดใจเล่าเรื่องราวต่าง ๆ มีสุนทรียสนทนา ทำให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยมีบรรยากาศที่เป็นมิตร ใครมีผลงานดีให้การชื่นชม ใครมีปัญหาช่วยกันดูแลแก้ไข แบ่งปัน และให้กำลังใจ

สรุปผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษา หลังการทดลองใช้รูปแบบในสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีข้อสรุปจากการวิพากษ์ รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประโยชน์มากสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ช่วยให้ การปฏิบัติงานเกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นตั้งใจของบุคลากรในองค์กร รูปแบบมีกระบวนการและ ขั้นตอนชัดเจน มีความต่อเนื่องในการดำเนินการ สำหรับด้านความเป็นไปได้ เป็นรูปแบบ ที่สามารถใช้ได้จริงกับสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ช่วยในบุคลากรในองค์กรมีการฝึกปฏิบัติตนเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ในด้าน ความเหมาะสม เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ในการบริหารจัดการ สถานศึกษาและมีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ครู และในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสม กับสถานศึกษาที่มีบุคลากรจำนวนมาก และในด้านความถูกต้อง รูปแบบที่สร้างขึ้นมีการกำหนด วัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิธีดำเนินการและการเก็บข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่ม และการเปลี่ยนแปลงต่อองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งถึงแม้ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่เนื่องจากการประเมินระดับการปฏิบัติเป็นการประเมินตามทัศน์ที่ 1 เพียงวิธีเดียว ซึ่งแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมดังนั้นในการประเมินควรมีการประเมินทั้งสามทัศน์ คือ การประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อนและการประเมินจากผู้รู้ ดังผลการวิจัยของ วิชญา ผิวคำ (2553) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้บนฐานแนวคิดจิตตปัญญาในอุดมศึกษาและพบว่าควรใช้กระบวนการทัศน์ในการประเมินแบบบูรณาการประกอบด้วยการประเมินตนเอง คือ ทัศน์ที่ 1 การประเมินโดยเพื่อนร่วมชั้นคือทัศน์ที่ 2 และการประเมินโดยครูอาจารย์คือทัศน์ที่ 3 ประกอบกับการศึกษานำร่องของผู้วิจัยที่พบว่า การจัดการศึกษาไม่บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรเนื่องมาจากพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูที่ไม่ได้นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาบูรณาการในการดำเนินการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการศึกษาต่อไปในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ และผลการศึกษาสภาพพบว่าทั้งผู้บริหารและครูได้นำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ P-D-C-A ทุกขั้นตอน โดยในขั้นการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบและการปรับปรุงทั้งสิ้นได้บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเจ็ดประการ คือ (1) การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ประกอบด้วย การมีสมาธิ การบันทึกสิ่งที่เรียนรู้ การมีสติ การไม่ตัดสิน การปล่อยวาง และการพิจารณาอย่างรอบคอบ (2) ความรักความเมตตา ประกอบด้วย การให้ความไว้วางใจ การให้การยอมรับ การสื่อสารเชิงบวก การช่วยเหลือเกื้อกูล และการให้อภัย (3) การเชื่อมโยงสัมพันธ์ ประกอบด้วย การเชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับชีวิต การเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน การเชื่อมโยงชุมชนและธรรมชาติ และการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม (4) การเข้าเผชิญ ประกอบด้วย การกล้าเผชิญความจริง การกล้าทดลองสิ่งใหม่ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง (5) ความต่อเนื่อง ประกอบด้วย ความสิ้นไหลของกิจกรรม การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน และการเล่าเรื่อง (6) ความมุ่งมั่น ประกอบด้วย การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างความมุ่งมั่น การสร้างความตระหนัก และการส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในตนเอง และ (7) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย การให้กำลังใจแก่กันและกัน การทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และการมีอุดมการณ์ร่วมกัน การนำวงจรคุณภาพมาบูรณาการเนื่องจากเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดคุณภาพทั้งกระบวนการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู จึงมีการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของทิภาวรรณ เลขวัฒน์ (2551) และสุนันทา แก้วสุข (2553) ที่นำวงจรคุณภาพมาใช้

ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ได้นำหลักจิตตปัญญาเจ็ดประการมาบูรณาการซึ่งพบว่ามี การดำเนินการในระดับมากทั้งผู้บริหาร และครูนั้น เนื่องจากจิตตปัญญาศึกษาได้มีการนำมาใช้โดยไม่รู้ตัว เพียงแต่ไม่ได้มาทบทวนว่า สิ่งใดที่เป็นจิตตปัญญาศึกษาบ้าง เพราะการฝึกจิตได้มีการปฏิบัติมาโดยตลอด การปฏิบัติทางศาสนา ต่าง ๆ เป็นการฝึกให้คนมีจิตที่สงบ มีสมาธิ การฝึกให้คนเป็นคนดีตามหลักพระพุทธศาสนาหรือ ศีลห้า ต่างก็เป็นจิตตปัญญาทั้งสิ้น ดังที่ ประเวศ วะสี (ม.ป.ป.) กล่าวไว้ว่า จิตตปัญญาศึกษา มีความหมายสั้น ๆ ว่าการรู้จักของตัวเองแล้วเกิดปัญญา เพราะจิตตปัญญาศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลง โดยธรรมชาติทุกคนต้องการให้ตนเองเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชาปิโร (Shapiro, 2008) ได้กล่าวว่า จิตตปัญญาวิทยาศาสตร์และการปฏิบัติจะเกิดขึ้นเองในตัวเองอย่างเป็นธรรมชาติ นักจิตวิทยามักเป็นไปโดยธรรมชาติ ส่วนนักวิทยาศาสตร์เชื่อในหลักการด้วยการสัมผัส จำต้องได้ การเปรียบเทียบกลุ่มที่มีความเชื่อในศาสนากับกลุ่มที่ขาดศาสนายึดเหนี่ยวจิตใจ จะพบว่ากลุ่ม ที่มีความเชื่อในศาสนาจะมีความสุขมากกว่า เป็นกลุ่มที่มีจิตใจสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีการฝึกจิตตปัญญา ดังนั้นจึงพบว่าผลการวิจัยทั้งผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติในระดับมาก

2. รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างกระบวนการ ดำเนินงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย สามองค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีกระบวนการดำเนินงานห้าขั้น ได้แก่ การสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา การวางแผนปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญ ด้วยความรักความเมตตา การปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาใคร่ครวญและกล้าเผชิญ การตรวจสอบ การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง และการปรับปรุงงานอย่างใคร่ครวญทำให้เป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีผลการดำเนินการในการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา พบว่า การสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา มีการสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่าง ผู้บริหาร และครู โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ใช้การสื่อสาร เชิงบวก ช่วยชี้แนะถึงความสำคัญและความตระหนักว่าเป็นเรื่องที่ดีที่ควรนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ให้บังเกิดผลดี สอดคล้องกับการวิจัยของ สกัญญรัตน์ คงงาม (2552) ที่ศึกษาการพัฒนาโมเดล การปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในขั้นแรก คือ การสร้าง การยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งจะเป็นการเตรียมตัวทั้งผู้บริหารและครูเพื่อให้พร้อมรับ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ

สร้างความมุ่งมั่นร่วมกัน เนื่องจากคุณภาพต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ได้กล่าวว่าการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาภายหลังการปฏิรูปการศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อเรื่องจิตลักษณะของผู้เรียนและครู เพราะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้บริหาร ครู และผู้เรียนต้องมีจิตลักษณะ มีความมุ่งมั่นจึงจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ

การวางแผนปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา ซึ่งทำให้คนมีสติและสมาธิดีขึ้นในการปฏิบัติงาน ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้ความรักความเมตตาต่อกัน วางแผนในการปฏิบัติงานอย่างรอบคอบ คิดใคร่ครวญให้ดีก่อนจะนำไปลงมือปฏิบัติ นำไปสู่การทำงานเป็นทีมที่ดี ให้ความร่วมมือกัน ยอมรับความสามารถของเพื่อนร่วมทีม ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ให้ความรักความเมตตา มีการยืดหยุ่น มีเหตุผล ไม่ตัดสินใจในทันที ให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้อื่น สอดคล้องกับธนา นิลชัยโกวิท และคณะ (2550) ที่ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ วิถีปฏิบัติร่วมกันด้วยการรับฟังอย่างมีสติ และวัฒนธรรมการเรียนรู้ อยู่ที่ตนเอง แสดงว่าจิตปัญญาเกิดขึ้นในตัวตนของคนใดแล้วจะแสดงออกมาเป็นการกระทำที่สื่อสารในเชิงบวก สิ่งที่อยู่ภายในจะสื่อออกมาภายนอกด้วยการปฏิบัติ ดังที่จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร (2550) ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในคือความรักความเมตตา ความตระหนักรู้ ประสบการณ์ตรง คิดใคร่ครวญ เห็นเชื่อมโยง ฝึกฝนโดยให้มีการทำสมาธิและใช้สุนทรียสนทนา

การปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาใคร่ครวญและกล้าเผชิญ ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ต้องยึดหลักการทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ สร้างบรรยากาศที่ดี ให้ความช่วยเหลือกัน ให้อภัยต่อกัน ทำงานด้วยความสบายใจทุกฝ่าย ทำให้การทำงานมีความสุข ปฏิบัติงานอย่างมีสติ ไม่เครียด ไม่กังวล กล้าเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นทุกสถานการณ์ สอดคล้องกับปฐมภรณ์ ปันอินทร์ (2555) ที่ได้ศึกษาพบว่าวิธีดำเนินการแบบสุนทรียสนทนาเหมาะกับนักเรียนที่มีผลการเรียนรู้สูงและกิจกรรมสนทนาที่เหมาะสมกับนักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนรู้ต่ำ และสอดคล้องกับกรศศิริ ชิดดี และณัฐพร อุทัยธรรม (2556) ที่ศึกษาพบว่าผลที่เกิดจากการพัฒนาด้านจิตปัญญาศึกษาของนักศึกษาพยาบาลทำให้เกิดการเรียนรู้ภายในตน ทำให้เข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตน ต่อการเรียนรู้ เกิดการปรับเปลี่ยนความคิดเพื่อปฏิบัติสิ่งใหม่ ๆ ต่อตนเอง ผลลัพธ์ที่ส่งผลโดยตรงต่อตนเองทำให้เข้าใจได้ลึกซึ้ง ยอมรับและเกิดการปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง ทำให้ทุกกิจกรรมเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความรักความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งผลการศึกษาวิจัยของสุทิน เขียมประโคน (2556) ศึกษาพบในลักษณะเช่นเดียวกันว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้กิจกรรมรูปแบบการศึกษาตามกระบวนการจิตปัญญาศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของเดวิดสัน (Davidson,

2012) ได้ศึกษาการปฏิบัติทางจิตตปัญญาและการฝึกจิต ในการจัดการศึกษาของชาวอเมริกัน เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ สติปัญญา พัฒนาการทางจิตวิทยาและการนำจิตตปัญญามาใช้ในเชิงบวก เป็นการฝึกทักษะในตนเอง ซึ่งได้แก่ ความรักความเมตตาและการเอาใจใส่ ฝึกอารมณ์และความมุ่งมั่นตั้งใจ การฝึกจิตตปัญญาอย่างเป็นระบบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของสมองและโครงสร้างของร่างกาย ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมและเพิ่มความสำเร็จด้านการเรียน และสอดคล้องกับเวเตอร์ส (Waters, 2015) ที่พบว่าผลของการฝึกสมาธิเชิงบวกทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้น มีการควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น

การตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง ทำให้มีสติ การปฏิบัติงานร่วมกัน มีความต่อเนื่อง สามารถความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ผลงานบรรลุตามเป้าหมาย การตรวจสอบการปฏิบัติงานมีการดำเนินการได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและความถนัดของผู้ตรวจสอบ แต่การจะทำให้งานที่กำลังปฏิบัติเป็น ไปอย่างต่อเนื่องและมีความเชื่อมโยงกับสิ่งอื่น ๆ ได้นั้น ผู้ดำเนินการตรวจสอบต้องมีความตระหนัก มีจรรยาบรรณ ไม่มีอคติ สอดคล้องกับการศึกษาของวันทนี นามสวัสต์ (2556) และแมคเคลอร์ (Mackler, 2008) ซึ่งพบว่านักศึกษา กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษามีพฤติกรรมความเป็นครูขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทั้งด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพและจรรยาบรรณต่อสังคม ศึกษาผลกระทบของการใช้จิตตปัญญาศึกษาและเทคนิคการตระหนักรู้ที่นำมาช่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาให้รวดเร็วและง่าย การพัฒนาจิตตปัญญาของความเป็นครูเกิดผลในเชิงบวก เหมาะที่จะนำมาใช้ในห้องเรียน ใช้ในการฝึกฝนผู้เรียน

การปรับปรุงงานด้วยความใคร่ครวญเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกันด้วยการคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกัน เป็นสถานที่ที่มีความเป็นกันเอง ทำให้กล้าเปิดใจเล่าเรื่องราวต่าง ๆ มีสุนทรียสนทนา ทำให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย มีบรรยากาศที่เป็นมิตร ให้ความช่วยเหลือแบ่งปัน และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับการศึกษาของวิชญา ผิวคำ (2553) พบว่าผลการเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนเกิดขึ้นจากการรับรู้ถึงความคิด ความรู้สึก และการกระทำต่าง ๆ ของตนเอง มีสติรู้ตัว มีสติอยู่กับปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนควบคุมพฤติกรรมของตนได้ดีขึ้นทั้งวาจาและการกระทำ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยพบการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนสามมิติ คือ การเข้าใจและยอมรับตนเอง การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ และสอดคล้องกับฉันท ชาติทอง (2553) ซึ่งพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจ

ต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตปัญญาศึกษา

จากผลการดำเนินการทั้งห้าขั้นตอนตามรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานขึ้นในตัวของผู้บริหารและครู ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือแบ่งปัน ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อวิถีคิด วิถีปฏิบัติ ทำให้ทุกคน มุ่งเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ซึ่งภารกิจหลักคือการจัดการศึกษา ทุกคนต้องการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพที่ดีและมีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร (2553) ที่กล่าวว่าการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับต้องมีการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน หรือที่เราเรียกว่า จิตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริง มุ่งให้เกิดความสุขสงบในวิถีการดำรงชีวิต การศึกษาจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลที่เห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงของตนเองต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปสู่ระดับ ชุมชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อองค์กรที่มีความรักใคร่เอื้ออาทรเห็นความเท่าเทียมในศักดิ์ศรี ของความเป็นมนุษย์และสังคมที่มีความยุติธรรม มีความวางใจต่อกันก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน ปลอดภัย เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับแมคเคลอร์ (Mackler, 2008) ได้นำ จิตปัญญาศึกษามาใช้ในอุดมศึกษาของเม็กซิโก แมคเคลอร์บอกว่าไม่ใช่แค่เนื้อหา กลวิธี ในการสอนและการเรียนรู้เท่านั้นที่ทำให้คนเกิดการเปลี่ยนแปลง จิตปัญญาศึกษา เช่น สติปัญญา อารมณ์และสปีริต มีความจำเป็นมากสำหรับการเป็นครูที่ดีที่สุด รวมทั้งนักเรียน และคนทั่วไป ก็ควรจะมีการปฏิบัติตามแนวจิตปัญญาศึกษา และสอดคล้องกับ เจนนิ่งส์ ได้นำจิตปัญญาศึกษา มาใช้ในห้องเรียนทำให้ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่งเสริมการพัฒนาด้านสังคม ด้านอารมณ์ สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และได้นำวิธีการคิดไตร่ตรอง หรือฝึกสมาธิมาใช้ในการลดความเครียด ของครู และนักเรียน ปรับเปลี่ยนบรรยากาศในห้องเรียนทำให้ช่วยเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ ของนักเรียนและนักเรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น เทคนิคจิตปัญญาศึกษามีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่งเสริมการควบคุมพฤติกรรมของตนเองและความห่วงใยต่อผู้อื่น

3. ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบ รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประโยชน์มากสำหรับ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นตั้งใจของบุคลากรในองค์กร รูปแบบมีกระบวนการและขั้นตอนชัดเจน มีความต่อเนื่องในการดำเนินการ สำหรับด้านความ เป็นไปได้ เป็นรูปแบบที่สามารถใช้ได้จริงกับสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ช่วยลดปัญหา ความขัดแย้งในองค์กร ช่วยในบุคลากรในองค์กรมีการฝึกปฏิบัติตนเองเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ขั้นพื้นฐาน ในด้านความเหมาะสม เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ของผู้บริหาร

ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและมีความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ครู และในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาที่มีบุคลากรจำนวนมาก และในด้านความถูกต้อง รูปแบบที่สร้างขึ้นมีการกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน มีวิธีดำเนินการและการเก็บข้อมูลผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานภายในตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่ม และการเปลี่ยนแปลงต่อองค์กร รูปแบบมีความเหมาะสมกับสถานศึกษา ทั้งสามขนาดเนื่องจากเป็นรูปแบบที่นำมาใช้ในการพัฒนาคนในองค์กรซึ่งไม่ว่าองค์กรนั้นจะมีขนาดเล็ก หรือกลาง หรือใหญ่ การพัฒนาคุณภาพย่อมเกิดจากความตระหนักของคนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ในองค์กรขนาดใหญ่มีความได้เปรียบในเรื่องความหลากหลายทางความคิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ก็มีข้อด้อยในเรื่องคนมากปัญหาจะมากตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักให้เกิดกับครู บุคลากร และผู้เรียนในแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง เนื่องจากการฝึกปฏิบัติตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาต้องเกิดมาจากภายในจิตใจของแต่ละคน ไม่สามารถบังคับให้เกิดขึ้นได้

1.2 ผู้นำจะต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการดำเนินการตามรูปแบบ จึงจะนำพาผู้อื่นให้ร่วมปฏิบัติได้ ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่จะต้องฝึกฝนตนเองให้มีจิตตปัญญาศึกษาก่อนต่อจากนั้นจึงศึกษาเทคนิควิธีในการบูรณาการเข้าไปในการปฏิบัติงานปกติที่ละกิจกรรม ให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เรียนได้เปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง จนทุกคนในองค์กรคุ้นเคยยอมรับในกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

1.3 ทุกคนในองค์กรควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ นำวงจรคุณภาพและแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ทุกคนทุกงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาผลลัพธ์และผลกระทบของการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาแบบพหุวิธี

บรรณานุกรม

- กรศศิรี ชิดดี และณัฐพร อุทัยธรรม. (2556). *กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา: กลยุทธ์การพัฒนา
บุคลิกภาพนักศึกษาพยาบาล*. เพชรบุรี: วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าจังหวัดเพชรบุรี.
การบูรณาการ. (2559). เข้าถึงได้จาก http://www.seameo.org/v1/th_education/educate/integrate.htm
การบูรณาการ. (2559). เข้าถึงได้จาก <http://www.ttc.ac.th/text/buranakan.html>
การบูรณาการ. (2559). เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges>
การประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศเวียดนาม. (2555). เข้าถึงได้จาก <http://www.btcctb.org/en/countries/vietnam>
- กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์. (2553). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนว
จิตตปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ*. คุญฉันทนิพนธ์ครุศาสตร์คุญฉันทนิพนธ์,
สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงบูรณาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
เกษม พิพัฒน์ปัญญานุกูล. (2541). *การควบคุมคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ประกอบเมโทร.
ฉันท ชาติทอง. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้
แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ
ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย*. สงขลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จรัส นองมาก. (2546). *ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบัน
พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2550). *การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย*.
คุญฉันทนิพนธ์ครุศาสตร์คุญฉันทนิพนธ์, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2553). *จิตตปัญญาศึกษา: การเรียนรู้สู่จิตสำนึกใหม่*. กรุงเทพฯ: แปลน
พรีนติ้ง.
- จรรย์ สร้อยเพชร. (2554). *การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
คุญฉันทนิพนธ์การศึกษาคุญฉันทนิพนธ์, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนาธิป พรกุล. (2543). *A student-centered instructional model*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, ชีระพล เต็มอุดม, พงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และ
สรยุทธ รัตนพจนารถ. (2551). รายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย
และจัดการความรู้จิตตปัญญาศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ และ
ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2555). ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- ชาติรี ฝ่ายคำตา. (2554). การพัฒนาการคิดไตร่ตรองของนิสิตครุศึกษาศาสตร์ด้วยกิจกรรม
การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในรายวิชาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 22(2),
187-200.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2545). กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ณัฐพล วังวิญญู. (2550). บทความที่ 31 จิตตปัญญาศึกษา...การเรียนรู้แบบเอาชีวิตเข้าแลก.
เข้าถึงได้จาก <http://jittapanya.blogspot.com/2007/02/blog-post.html>
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดิพงษ์. (2540). การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและ
การประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- ทิถาวรณ เลขวัฒน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการเทียบเคียงสมรรถนะ. คุญฉินิพนธ์การศึกษาคุญฉินิพนธ์,
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธณณ พันธเสน. (2550). อิทธิพลของจิตวิวัฒน์ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนา
อสังหาริมทรัพย์แบบยั่งยืน. *Journal of Architectural/ Planning Research and Studies*,
5(2), 117-132.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิศร จันทรสุข. (2552). ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ
การเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น.การพิมพ์.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์, อดิศร จันทรสุข, พงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และอัญชลี สติระเศรษฐ์. (2550).
โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงาน
บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).

- ธีระ รุณเจริญ. (2550). *รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.
- นงเยาว์ เอียดตรง. (2543). *การวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทุกกลุ่มประสบการณ์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). *การกำหนดขนาดตัวอย่างในการทดสอบสมมติฐานวิจัย. ใน เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “วิธีการที่ต้องและทันสมัยในการกำหนดขนาด ตัวอย่าง” ในโครงการ Research Zones วันที่ 26 มกราคม 2555*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การเรียนรู้ทางการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- บรรจง จันทมาศ. (2544). *ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000*. กรุงเทพฯ: ส่วนตำราสนับสนุน เทคนิคอุตสาหกรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.
- บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์. (2531). *รูปแบบการสอนวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย ที่มีประสิทธิภาพ*. มหาสารคาม: ปริดาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด และสุรיתอง ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมาภรณ์ ปันอินทร์. (2555). *กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เท่าทันสื่อสำหรับเยาวชนไทยตามแนวคิดปัญญาศึกษา*. คุญฉินิพนธ์ครุศาสตร์คุญฉินิพนธ์คุญฉินิพนธ์, สาขาวิชา พัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (ม.ป.ป.). *จิตตปัญญาศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ce.mahidol.ac.th>
- พงศ์เทพ จิระโร. (2554). *หลักการวิจัยทางการศึกษา Principles of educational research (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. ชลบุรี: ร้านบัณฑิตเอกสาร.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2544). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: สุภา.
- พัชรี ศิริมาก. (2554). *การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาคนและสังคม*. เข้าถึงได้จาก <http://www.edu.chula.ac.th/nfed/students>
- เพชรรัตน์ แก้วดวงดี. (2553). *ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของการปวดหลังส่วนล่างในอาชีพ กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชากายภาพบำบัด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- มานิตา ลีโทหวลิต. (2553). *การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพื่อพัฒนาครูพลวัตรในโรงเรียนรวม*. คุษฎุฎิณิพนธ์ครุศาสตรคุษฎุฎิบัณฑิต, สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมธินี วงศ์วานิช. (2553). *จิตตปัญญาศึกษากับพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบในวิชาสัมมนา 179597 สำหรับนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาธุรกิจศึกษาศาสตรบัณฑิตพิเศษ*. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 25(3), 23-38.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชัน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: สิริวัฒนาอินเตอร์พรีนซ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- รุ่งนภา จันทรา. (2555). *การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพระดับบุคคลและระดับภาควิชาของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. คุษฎุฎิณิพนธ์ปริญญาคุษฎุฎิบัณฑิต, สาขาวิชา วิจัย วัตถุประสงค์ และสถิติการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2548). *การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. คุษฎุฎิณิพนธ์การศึกษาคุษฎุฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2545). *การจัดการคุณภาพจาก TQC ถึง TQM, ISO9000 และการประกันคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: บพิชการพิมพ์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2549). *หลัก TQM และการประยุกต์ใช้*. *วารสารดำรงราชานุภาพ*, 6(9), 19-51.
- วรนนท์ ชันแจ้ง. (2556). *การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางการวิจัยสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. คุษฎุฎิณิพนธ์ครุศาสตรคุษฎุฎิบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2541). *แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- วันทนีช นามสวัสดิ์. (2556). *ผลการใช้จิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. คุษฎุฎิณิพนธ์ปริญญาคุษฎุฎิบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- วันเพ็ญ ผ่องกาย. (2549). *การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ ผ่องกาย. (2550). *การใช้ตัวบ่งชี้วัดความสำเร็จการดำเนินงาน*. เข้าถึงได้จาก <http://ia.psd.ku.ac.th>
- วิจักขณ์ พานิช. (2550). *เรียนรู้ด้วยใจอย่างไร้ครวญ: การศึกษาคั่งเส้นทางแสงทางจิตวิญญาณ*. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- วิจักขณ์ พานิช. (2552). *คุณค่าของจิตตปัญญาศึกษาตามแนวพุทธศาสนา รวมคำสอนแนวทางการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา*. นครปฐม: 21 CENTURY.
- วิชญา ผิวคำ. (2553). *กรณีศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย เสวทงาม. (2552). *การพัฒนากระบวนการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการซิกซ์ซิกมาและการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิต เรืองแป้น. (2555). *การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาสู่ความเป็นเลิศในอนาคต*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2553). *กระบวนการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์เรียนรู้ของนิสิตวิชาการวัดผลและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาปฐมวัย, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริประภา พฤทธิกุล. (2554). *การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของนิสิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*. *Journal of Education*, 22(2), 72-84.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2557). *ระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ftpi.or.th>

- สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. (2548). *การเรียนรู้สู่คุณภาพสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สมคิด บางโม. (2545). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมบัติ อิศรานุรักษ์. (2549). การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ. *วารสารดำรงราชานุภาพ*, 6(19), 1-18.
- สมพัทธ์ เบ็ญจชัยพร. (2549). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางวัฒนธรรมคุณภาพกับคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. คุยฎินิพนธ์การศึกษาคุยฎิบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2551). *วิธีวิทยาการประเมิน: ศาสตร์แห่งคุณค่า* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมสิทธิ์ อัสตรนินธิ. (2552). *จิตตปัญญาศึกษาคืออะไร*. นครปฐม: 21 CENTURY.
- สมสิทธิ์ อัสตรนินธิ. (2556). *การแสวงหาความรู้แบบจิตตปัญญาศึกษา: ญาณวิทยาและวิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: วี. พรินท์ (1991).
- สมาน อัสวภูมิ. (2550). *การวิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *ระบบการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2547). *หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2553). *มาตรฐานว่าด้วยผลการจัดการศึกษา*. *ประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา*, 8(6), 16.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2557). *สมศ. เผยสถานศึกษา 800 แห่ง ไม่ได้รับการรับรอง*. เข้าถึงได้จาก http://www.kruthai.info/view.php?.article_id:7302

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพ การศึกษาไทย: การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สิทธิชัย เจริญพิวัฒนพงษ์. (2552). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในตามแนวทาง การบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชน. คุษฎีนิพนธ์ คุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญรัตน์ คงงาม. (2552). การพัฒนาโมเดลการปรับเปลี่ยนมโนทัศน์ด้านการประกันคุณภาพ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษฎีนิพนธ์คุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและ ประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดสวาท ประไพเพชร. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารเชิงบูรณาการของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. คุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์คุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุทิน เจียมประโคน. (2556). การพัฒนาคุณค่าในตนเองตามกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและ การแนะแนว คณะคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สุนันทา แก้วสุข. (2553). รูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านการประเมินใน ระดับดี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. คุษฎีนิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาวดี ตรีรัตน์. (2555). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา. เข้าถึงได้จาก bet.obec.go.th/.../depscl_schoolinternaleqa_1-51.doc
- สุวัฒนา จิตต์รัตนอรุณ. (2556). การศึกษาการนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการประกัน คุณภาพการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสวาย. สุรินทร์: โรงเรียนบ้านสวาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุรินทร์ เขต 1.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2543). *Child center: Storyline method* การบูรณาการหลักสูตรและการเรียน การสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: ที. พี. พริน.

- สุวิมล ตรีภานันท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หฤทัย อัจปรุ. (2552). *การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์: การประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นและการประเมินพหุพื้นที่*. คุษฎีพนธ์ครุศาสตรคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หิมพรรณ รักแตงาม. (2551). *การวิจัยเชิงจิตตปัญญาศึกษา: ญาณวิทยาเพื่อกระบวนทัศน์ใหม่*. ใน *หนังสือรวมบทความการประชุมวิชาการประจำปี พ.ศ. 2551 เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์*. นครปฐม: โครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรวิรัช นาคทรพร. (2540). *รายงานการวิจัยเรื่องในกระแสแห่งคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อรอนงค์ แจ่มผล. (2552). *ผลของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ภายในตนของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู*. เข้าถึงได้จาก <http://202.29.15.37/pdf/rs23.pdf>
- อืดย้งวัน ขงย่วน, ณรังษี ดวงจันทร์และสิริฉัตร เจริญแพทย์. (2555). *ผลของโปรแกรมประยุกต์ใช้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษาในการสร้างความตระหนักรู้และพฤติกรรมการควบคุมน้ำหนัก*. *พุทธชินราชเวชสาร*, 29(2), 242-243.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2554). *นิยามความหมายของคุณภาพการศึกษา*. *วารสารสภาคณบดี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 3(3), 16-20.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *โมเดลคืออะไร*. *วารสารวิชาการ*, 1(2), 22-26.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2543). *การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ฟีนนี่พับบลิชชิ่ง.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2555) *การประกันคุณภาพการศึกษา*. เข้าถึงได้จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jutumpor/qadocument.htm>
- เอกธิป สุขวารี. (2554). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศสำหรับสถาบันอุดมศึกษา*. คุษฎีพนธ์ครุศาสตรคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์. (2552). *การจัดการเรียนรู้บูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Behnam, N., & Joao, S. N. (2009). *The challenges of six sigma in improving service quality*. doi: 10.1108/02656710910975741.
- Behnam, N., & Joao, S. N. (2012). *The service quality model and the challenges of six sigma in services*. Retrieved from <http://www.decisionsciences.org>
- Brady, R. (2007). Learning to stop, stopping to learn: Discovering the contemplative dimension in education. *Journal of Transformative Education*, 5(4), 372-394. Retrieved from <http://jtd.sagepub.com/content/5/4/372.abstract>
- Braud, W., & Anderson, R. (1998). *Transpersonal research methods for the social sciences*. Thousand Oaks: Sage Publication.
- Brown, W. B., & Moger, D. J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Closs, L., & Antonello, C. S. (2011). Transformative learning integrating critical reflection into management education. *Journal of Transformative Education*, 9(2), 63-88. Retrieved from <http://jtd.sagepub.com/content/9/2/63.abstract>
- Cunningham, P., & Raymont, P. *Quality assurance in english primary education*. Retrieved from <http://arrts.gtcni.org.uk>
- Davidson, J. R. (2012). *Contemplative practices and mental training: Prospects for american education*. Retrieved from <http://www.investigatinghealthyminds.org/>
- Deming, W. E. (1940). *The original quality gurus*. Retrieved from http://www.businessballs.com/dtiresources/quality_management_gurus_theories.pdf
- Draghici, M., & and Petcu, A. J. (2010). TQM and six sigma the role and impact on service organization. *The Romanian Economic Journal*, 36, 123-136.
- Eisner, E. (1976). Education connoissciship and criticism: Their form and function in educational evaluation. *The Journal of Aesthetic Education*, 10, 135-150.
- Forcese, D. P., & Richer, S. (1973). *Social research methods*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

- Glass, G. V., McGaw, B., & Smith, M.L. (1981). *Meta-analysis in social research*. California: Sage Publication.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill Book.
- Gunnlaugson, O. (2009). Establishing second-person forms of contemplative education: An inquiry into four conceptions of intersubjectivity. *Integral review*, 5(1), 25-50.
- Gunnlaugson, O. (2011). Advancing a second-person contemplative approach for collective wisdom and leadership development. *Journal of Transformative Education*, 9(1), 3-20. Retrieved from <http://jtd.sagepub.com/content/9/1/3.abstract>
- Holland, D. (2006). *Contemplative education in unexpected places: Teaching mindfulness in Arkansas and Austria*. Retrieved from <http://www.tcrecord.org/Content.asp?ContentID=12684>
- Hunter, J. E., Schmidt, F. L., & Jackson, G. B. (1982). *Meta-analysis: Cumulating research findings across studies*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Jennings, T. (n.d.). *Symposium on developmental issues in contemplative education*. Retrieved from <http://www.garrisoninstitute.org/contemplation-and-education/ce-blog>.
- Juran, J. (2009). *Total quality management*. Retrieved from <http://totalqualitymanagement.wordpress.com/tag/corss-functional-quality-improvement/>
- Kaplan, A. (1994). *The conduct of inquiry: Methodology for behavioral science*. San Francisco: Chandler Publishing.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational research, methodology and measurement: An international handbook*. Oxford: Pergamon.
- Mackler, J. (2008). *What is contemplative education and what are some ways to introduce it into higher education in Mexico?*. Retrieved from <http://www.fonael.org-fonael@fonael.org>
- Mezirow, J. (2003). Transformative learning as discourse. *Journal of Transformative Education*, 1, 291-300.
- Miller, J. (1994). Contemplative practice in higher education. *Journal of Humanistic Psychology*, 34(4), 53-69. Retrieved from <http://jtd.sagepub.com/content/34/4/53.abstract>
- Ministry of Education and Training-Vietnam. (2012). *School education quality assurance program (SEQAP)*. Retrieved from <http://www.btctb.org>

- Murgatroyd, S., & Morgan, C. (1994). *Total quality management and the school*. Buckingham: Open University.
- Nemes, G. (2005). *Integrated rural development the concept and its operation*. Retrieved from http://www.policy.hu/Nemes/publikaciok/muhelytaulmany2005_6.pdf
- Roeser, R. W., & Peck, S. C. (2009). *An education in awareness: Self, motivation, and self-regulated learning in contemplative perspective*. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00461520902832376>
- Shapiro, S. L. (2008). *Toward the integration of meditation into higher education: A review of research*. Retrieved from <http://www.contemplativemind.org/resources/research.html>
- Stufflebeam, D. L. (1991). *The evaluation center*. Retrieved from <http://wmich.edu/evalctr>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). New York: Pearson Education.
- Waters., L. (2015). Contemplative education: A systematic, evidence-based review of the effect of meditation interventions in schools. *Educ Psychol Rev*, 27, 103-134.
- Wilber, K. (2000). *Integral theory*. Retrieved from http://www.en.wikipedia.org/wiki/Ken_Wilber#cite_note-12

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย
3. ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามสภาพการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย
5. สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามสภาพการบูรณาการ
แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ดร.พีระ รัตนวิจิตร	กศ.ด. (พัฒนาศาสตร์)	ผู้อำนวยการสำนักบริหารงาน
การศึกษาภาคบังคับ
2. ดร.เกื้อ กระแสโสม	ค.ด. (การวัดและประเมินผล
การศึกษา)	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. ดร.แสงรุณีย์ มีพร	ศษ.ด. (บริหารการศึกษา)	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์
4. นายสุพรรณ ทองสุข	ศษ.ม (การบริหารการศึกษา)	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
โรงเรียนบ้านสวาย อำเภอเมือง
สพป.สุรินทร์ เขต 1
5. ดร.กระพัน ศรีงาน	ปร.ด. (วิจัย วัดผลและสถิติ
การศึกษา)	คณบดีคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/ ว 2874

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

25 พฤศจิกายน 2557

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำขอขอยืมวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาววัฒนา จิตต์รัตนอรุณ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในความควบคุมดูแลของ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดีจึงขอความอนุเคราะห์จาก ท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) เศรษฐ์ ศิริสวัสดิ์

(ดร.เศรษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์

โทรศัพท์ 0-3810-2076

โทรสาร 0-3839-3251

ผู้วิจัยโทร. 08-9280-6653

ตารางที่ 19 ความตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถามการพัฒนา รูปแบบการบูรณาการแนวคิด
จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
ขั้นตอนการวางแผน			
1	ท่านเตือนผู้เข้าร่วมประชุมให้มีใจจดจ่อกับการประชุม เช่น ก่อนเริ่มประชุมใช้คำพูด “พร้อมแล้วขอเปิดประชุม” เป็นต้น	1	ใช้ได้
2	ท่านจัดให้มีพื้นที่ว่างในวาระการประชุมสำหรับผู้เข้าประชุม ได้จดบันทึก	1	ใช้ได้
3	ถ้ามีการพูดคุยกันเสียงดังในที่ประชุมท่านได้พูดเตือนผู้เข้าประชุม ให้สนใจในประเด็นที่กำลังประชุม	1	ใช้ได้
4	หากมีผู้เสนอความคิดเห็นท่านจะรับฟังโดยไม่พูดเสริมหรือคัดค้าน	0.8	ใช้ได้
5	มีปัญหาเกิดขึ้นท่านจะปล่อยวางแล้วค่อย ๆ แก้ไข	0.8	ใช้ได้
6	ก่อนการตัดสินใจในเรื่องใด ๆ ท่านได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ	1	ใช้ได้
7	หลังจากมอบหมายงานให้ครูวางแผนการปฏิบัติงานแล้ว ท่านจะปล่อยให้ทำอย่างอิสระ	0.8	ใช้ได้
8	ท่านมอบหมายผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ดำเนินการ	0.6	ใช้ได้
9	การพูดชี้แจงกับครูท่านใช้น้ำเสียงเป็นกันเอง	0.8	ใช้ได้
10	หากมีครูบางคนฟังเรื่องที่ชี้แจงไม่เข้าใจท่านจะช่วยอธิบายเพิ่มเติม ส่วนตัวอีกครั้ง	0.8	ใช้ได้
11	หากครูเข้าประชุมช้าท่านจะสอบถามเพื่อให้เพื่อนครูคนอื่น ได้รับทราบความจำเป็น	0.8	ใช้ได้
12	ท่านบริหารงานในโรงเรียนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
13	ท่านวางแผนการปฏิบัติงานโดยให้เพื่อนครูมีส่วนร่วม	1	ใช้ได้
14	การเชิญชุมชนมาประชุมท่านคำนึงถึงความสะดวกในการประกอบอาชีพของผู้มาประชุม	1	ใช้ได้
15	ท่านให้การประชุมดำเนินการเป็นไปตามลำดับของวาระการประชุม	1	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
16	หากท่านพูดชี้แจงแล้วครูไม่เห็นด้วย ท่านให้ได้แย้งได้	1	ใช้ได้
17	ครูนำเสนอแนวคิดในการทำกิจกรรมใหม่ ๆ ท่านยินดีสนับสนุน	1	ใช้ได้
18	ก่อนการสั่งงานท่านได้ทบทวนการปฏิบัติที่ผิดพลาดในอดีตและพยายามหลีกเลี่ยง	1	ใช้ได้
19	การประชุมหากมีเหตุแทรกซ้อนท่านสามารถทำให้การประชุมดำเนินการจนจบตามกำหนดได้	1	ใช้ได้
20	ท่านให้ออกาสครูทุกคนเสนอความคิดเห็นในการประชุม	1	ใช้ได้
21	ท่านให้ออกาสครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู	1	ใช้ได้
22	ท่านพูดให้กำลังใจเพื่อนร่วมงานเสมอ	1	ใช้ได้
23	ท่านมีวิธีการพูดให้ครูเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน	1	ใช้ได้
24	ท่านมีวิธีการทำให้ครูมีความตระหนักรู้ต่อหน้าที่	1	ใช้ได้
25	ท่านสามารถพูดจูงใจครูแต่ละคนภาคภูมิใจในตนเอง	1	ใช้ได้
26	ท่านมีวิธีการทำให้เพื่อนครูให้กำลังใจแก่กันและกัน	1	ใช้ได้
27	ท่านสร้างบรรยากาศในการประชุมที่เป็นมิตร	1	ใช้ได้
28	ในการประชุมท่านได้ยกตัวอย่างความสำเร็จของคนอื่นมาเป็นข้อคิดและแนวทางในการทำงาน	1	ใช้ได้
29	ท่านมีวิธีการทำให้เพื่อนร่วมงานตั้งใจทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ขั้นการดำเนินงาน	1	ใช้ได้
30	ในการปฏิบัติงานใดท่านจะมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น	0.8	ใช้ได้
31	ท่านจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่	1	ใช้ได้
32	ท่านกำหนดเป้าหมายและวิธีดำเนินงานอย่างรัดกุม	1	ใช้ได้
33	ท่านรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ แล้วคิดทบทวนไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิดทันทีหลังจากรับฟัง	0.8	ใช้ได้
34	หากเพื่อนครูทำงานบกพร่องท่านไม่ยึดติดว่าคนนั้นจะต้องทำงานอื่น ไม่ดี	0.8	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า IOC	ผล การพิจารณา
35	การจัดครูเข้าสอนท่านได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงความรู้ ความสามารถและความเหมาะสม	1	ใช้ได้
36	ท่านให้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงานของครูทุกคน	1	ใช้ได้
37	ท่านให้การยอมรับความรู้ความสามารถของครูทุกคน	1	ใช้ได้
38	ท่านพูดคุยกับครูด้วยคำพูดที่ไพเราะ	1	ใช้ได้
39	ท่านให้ความช่วยเหลือครูในเรื่องที่เดือดร้อนตามสมควร	1	ใช้ได้
40	ท่านให้อภัยเมื่อครูทำผิดพลาด	1	ใช้ได้
41	ท่านนำประสบการณ์การทำงานกับครูที่มีความหลากหลาย มาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
42	ท่านนำวิธีการทำงานของแต่ละคนมารับเข้าหากัน	1	ใช้ได้
43	ท่านปรับวิธีการทำงานให้ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์	0.8	ใช้ได้
44	ท่านปรับการทำกิจกรรมแต่ละอย่างให้เชื่อมโยงกัน	1	ใช้ได้
45	ท่านกล้าเผชิญกับความจริงแม้จะส่งผลดีหรือไม่ดีต่อท่าน	1	ใช้ได้
46	ท่านกล้าที่จะนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการทำงาน	1	ใช้ได้
47	ท่านนำประสบการณ์ตรงของตนเองมาปรับใช้ในการดำเนินงาน ในปัจจุบัน	1	ใช้ได้
48	ท่านสามารถแก้ปัญหาทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ลื่นไหลดำเนินไป อย่างต่อเนื่อง	1	ใช้ได้
49	ท่านนำวิธีดำเนินการพัฒนาคุณภาพของท่านไปพูดคุยแลกเปลี่ยน กับเพื่อนผู้บริหารด้วยกัน	1	ใช้ได้
50	ท่านเล่ากระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพของท่านให้ผู้อื่นได้รับรู้	1	ใช้ได้
51	ท่านมีวิธีสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้ตนเอง	1	ใช้ได้
52	ท่านมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของท่าน	1	ใช้ได้
53	ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นลำดับแรก	1	ใช้ได้
54	ท่านมีวิธีการทำให้ทุกคนถึงความรู้ความสามารถของตนออกมา ให้ปรากฏเพื่อเสริมคุณค่าในตนเอง	1	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า IOC	ผล การพิจารณา
55	ท่านให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน	1	ใช้ได้
56	ท่านสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้อบอุ่นอยู่กันแบบพี่แบบน้อง	1	ใช้ได้
57	ท่านเรียนรู้จากเพื่อนผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ	1	ใช้ได้
58	ท่านและเพื่อนร่วมงานมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ขั้นการตรวจสอบ	1	ใช้ได้
59	ท่านมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ครูและนักเรียนกำลังปฏิบัติ	1	ใช้ได้
60	ท่านจดบันทึกสิ่งๆ ที่เห็นว่ามีประโยชน์จากการนิเทศครู	1	ใช้ได้
61	ท่านมุ่งความสนใจอยู่กับกระบวนการปฏิบัติงานของครูตลอดระยะเวลาของการนิเทศติดตาม	1	ใช้ได้
62	ท่านไม่ตัดสินสิ่งๆ ที่เห็นว่าถูกหรือผิด	0.8	ใช้ได้
63	ท่านไม่นำเรื่องต่าง ๆ ที่พบมาเป็นกังวล	1	ใช้ได้
64	ก่อนการชี้ชัดลงไปว่าเป็นอย่างไรท่านได้พิจารณาอย่างรอบคอบ	1	ใช้ได้
65	ท่านไว้วางใจให้ครูนิเทศตนเอง	1	ใช้ได้
66	ท่านยอมรับในความสามารถของครูในการปฏิบัติงาน	1	ใช้ได้
67	ท่านพูดถึงแนะสิ่งที่ครูปฏิบัติในทางสร้างสรรค์	1	ใช้ได้
68	ท่านจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ให้ครูตามความขาดแคลน	1	ใช้ได้
69	ท่านให้โอกาสครูที่ปฏิบัติงานบกพร่องได้ปรับปรุงแก้ไข	1	ใช้ได้
70	ท่านเสนอแนะให้ครูนำประสบการณ์จากการทำงานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
71	ท่านแนะนำครูให้นำผลงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู	1	ใช้ได้
72	ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานของครูค่านึงถึงบริบทสิ่งแวดล้อมของแต่ละคน	1	ใช้ได้
73	ท่านประเมินผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ โดยดูความเชื่อมโยงของกิจกรรมที่ครูปฏิบัติ	1	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า IOC	ผล การพิจารณา
74	ท่านยอมรับได้กับผลการปฏิบัติงานของครูที่เกิดขึ้น	1	ใช้ได้
75	ท่านนำวิธีการนิเทศติดตามแบบใหม่ ๆ ที่ไม่เคยปฏิบัติมาใช้ในการนิเทศครูในโรงเรียน	1	ใช้ได้
76	ท่านปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินผลงานครูแบบเดิม ๆ มาใช้วิธีการอื่นที่คิดขึ้นมาใหม่	1	ใช้ได้
77	ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง	1	ใช้ได้
78	ท่านพูดคุยซักถามถึงความสำเร็จในการทำงานของครู	1	ใช้ได้
79	ท่านให้ครูเล่าวิธีการสอนที่ได้ผลในการพัฒนาผู้เรียน	1	ใช้ได้
80	ท่านให้การยกย่องชมเชยครูที่ทำงานประสบความสำเร็จ	1	ใช้ได้
81	ท่านพูดคุยให้กำลังใจให้ครูมุ่งมั่นตั้งใจทำหน้าที่การสอน	1	ใช้ได้
82	ท่านพูดคุยให้ครูตระหนักถึงการสอนที่จะทำให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณเป็น	1	ใช้ได้
83	ท่านชี้แนะส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในตนเอง	1	ใช้ได้
84	ท่านพูดคุยให้กำลังใจในการแก้ปัญหาที่พบ	1	ใช้ได้
85	ท่านนำเสนอผลการประเมินอย่างเป็นกัลยาณมิตร	1	ใช้ได้
86	ท่านเสนอแนะให้ครูเรียนรู้วิธีการทำงานที่ประสบผลสำเร็จจากเพื่อนครูด้วยกัน	1	ใช้ได้
87	ท่านพูดคุยให้ครูเข้าใจว่าการประเมินจะช่วยสะท้อนให้เห็นข้อดีและข้อบกพร่องที่จะนำไปสู่การพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย ขั้นการปรับปรุง	1	ใช้ได้
88	ท่านไม่แสดงอาการ โมโหว่าความหากผลการทำงานไม่บรรลุตามเป้าหมาย	0.6	ใช้ได้
89	ท่านบันทึกผลที่เกิดขึ้นที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์	1	ใช้ได้
90	เมื่อรับทราบสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ท่านตั้งสติและปรับสภาพจิตใจ	1	ใช้ได้
91	เมื่อได้รับทราบผลการรายงานของครูท่านไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด	1	ใช้ได้
92	ท่านรับฟังสิ่งที่ไม่ชอบได้ด้วยอาการเฉย ๆ	1	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
93	เมื่อได้รับรายงานผลการปฏิบัติงาน ท่านนำมาพิจารณาด้วยความรอบคอบไม่เชื่อในทันที	1	ใช้ได้
94	ท่านให้ครูที่ปฏิบัติงานนั้น ๆ มีโอกาสได้ทำเรื่องเดิมต่อไปเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดอีกครั้ง	1	ใช้ได้
95	ท่านยอมรับผลงานของครูตามที่ปรากฏ	1	ใช้ได้
96	ท่านให้คำแนะนำแก่ครูด้วยการพูดในเชิงบวก	1	ใช้ได้
97	ท่านสนับสนุนปัจจัยในการดำเนิน โครงการเพิ่มตามความต้องการจำเป็นที่ครูเสนอมา	1	ใช้ได้
98	ท่านให้อภัยแก่ครูหากผลงานไม่บรรลุตามเป้าหมาย	1	ใช้ได้
99	ท่านสร้างวัฒนธรรมในการทำงานเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
100	ท่านปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้ครูมีส่วนช่วยกันทำงานมากขึ้น	1	ใช้ได้
101	ท่านปรับปรุงงานให้เหมาะสมกับชุมชนแวดล้อม	1	ใช้ได้
102	ท่านปรับปรุงงานให้มีกิจกรรมหลากหลาย	1	ใช้ได้
103	ท่านยอมรับในผลงาน โครงการที่ครูปฏิบัติตามความเป็นจริง	1	ใช้ได้
104	ท่านยอมให้ครูนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	1	ใช้ได้
105	ท่านนำประสบการณ์เดิมของครูมาปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงาน	1	ใช้ได้
106	ท่านให้ครูแก้ปัญหาด้วยกิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	1	ใช้ได้
107	ท่านให้ครูนำเสนอปัญหาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู	1	ใช้ได้
108	ท่านให้โอกาสครูเล่าเรื่องราวที่ทำให้งานไม่สำเร็จ	1	ใช้ได้
109	ท่านพูดให้กำลังใจจุดประกายให้ครูอย่าท้อแท้แม้งานไม่สำเร็จตามเป้าหมาย	1	ใช้ได้
110	ท่านพูดให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานขึ้นมาใหม่หลังจากที่ปฏิบัติไม่สำเร็จในอดีต	1	ใช้ได้
111	ท่านพูดให้ครูเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานแม้จะล้มเหลว	1	ใช้ได้
112	ท่านยกย่องชมเชยให้ครูเห็นคุณค่าในตัวเอง	1	ใช้ได้

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
113	ท่านพูดให้กำลังใจแก่ครูอย่าท้อแท้แม้งานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย	1	ใช้ได้
114	ท่านสร้างโรงเรียนให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพไม่ซ้ำเติมหากปฏิบัติผิดพลาด	1	ใช้ได้
115	ท่านให้ครูเรียนรู้จากประสบการณ์ของเพื่อนที่ประสบผลสำเร็จ	1	ใช้ได้
116	หากครูปฏิบัติงานไม่สำเร็จท่านพูดให้ครูลุกขึ้นมาสู้ใหม่เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย	1	ใช้ได้

จากตารางที่ 19 แบบสอบถามการพัฒนากระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า *IOC* ตั้งแต่ 0.6-1.0 ใช้ได้ทุกข้อ

ตารางที่ 20 ความตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสอบถามการพัฒนากระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของครูตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
ขั้นตอนการวางแผน			
1	ท่านมีใจแน่วแน่จัดจ้อยู่กับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	1	ใช้ได้
2	ท่านจดบันทึกสิ่งปรากฏเข้ามาในความคิด	0.8	ใช้ได้
3	ท่านรวบรวมอารมณ์ความรู้สึกให้มีใจมุ่งมั่นกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	1	ใช้ได้
4	ท่านไม่ตัดสินใจที่ค้นคว้าว่าถูกหรือผิด	0.8	ใช้ได้
5	ขณะเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ท่านจะปล่อยวางเรื่องอื่น ๆ	1	ใช้ได้
6	ท่านเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้อย่างรอบคอบ	1	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า IOC	ผล การพิจารณา
7	หากจำเป็นต้องขอคำแนะนำท่านจะให้ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน ที่ไปขอคำปรึกษา	1	ใช้ได้
8	ท่านให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน	0.88	ใช้ได้
9	ท่านพูดคุยกับเพื่อนร่วมงานด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตร	1	ใช้ได้
10	ท่านให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่มาขอร้อง	0.8	ใช้ได้
11	ท่านให้อภัยหากเพื่อนทำผิดพลาดกับเรา	0.6	ใช้ได้
12	ท่านเตรียมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นไปในชีวิต จริงและชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
13	ท่านขอคำแนะนำจากเพื่อน ๆ ในการเตรียมงานหรือโครงการ	0.8	ใช้ได้
14	ท่านเตรียมงานหรือโครงการให้มีความสอดคล้องกับชุมชน	1	ใช้ได้
15	ท่านเตรียมงานร่วมกับเพื่อนครูที่มีกิจกรรมต่อเนื่อง	0.8	ใช้ได้
16	ขณะเขียนแผนหรือโครงการเพื่อนท้วงติงท่านยอมรับได้	1	ใช้ได้
17	ท่านพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนใหม่เมื่อมีผู้ท้วงติง	0.8	ใช้ได้
18	ท่านนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาเป็นข้อคิดในการเตรียม แผนการจัดการเรียนรู้หรือโครงการ	1	ใช้ได้
19	ขณะเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้หรือเขียนโครงการท่านจะเขียน อย่างต่อเนื่องจนจบ	0.6	ใช้ได้
20	ในการเตรียมเขียนแผนการจัดการเรียนรู้หรือโครงการต่าง ๆ ท่านมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู	1	ใช้ได้
21	ท่านเล่าความคิดของตนให้เพื่อนได้รับทราบถึงการวางกรอบงาน ที่จะเขียน	1	ใช้ได้
22	ท่านเตรียมแผนหรือโครงการด้วยความคาดหวังจะเห็นผลสำเร็จ ในวันข้างหน้า	0.8	ใช้ได้
23	ท่านตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นให้สำเร็จตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่คิดจะเขียน	1	ใช้ได้
24	ท่านบอกตนเองว่าแผนการจัดการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ	1	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
25	ท่านเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้สำเร็จ	0.8	ใช้ได้
26	ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ท่านพูดเสริมแรงเพื่อนว่าต้องทำสำเร็จด้วยกัน	1	ใช้ได้
27	หากคิดขัดเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไปไม่ได้ ท่านไม่ลังเลที่จะขอคำแนะนำจากเพื่อน	1	ใช้ได้
28	ท่านยินดีรับฟังและนำประสบการณ์ของเพื่อนมาเป็นข้อคิด	1	ใช้ได้
29	ท่านมีเป้าหมายเดียวกันคือคุณภาพการศึกษา ชั้นการดำเนินงาน	1	ใช้ได้
30	ในการทำสิ่งใดท่านจะมีใจจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น	0.6	ใช้ได้
31	ท่านจดบันทึกสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่	1	ใช้ได้
32	ท่านรวบรวมอารมณ์ความรู้สึกให้มุ่งมั่นอยู่กับงานที่กำลังปฏิบัติ	1	ใช้ได้
33	ท่านรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ แล้วคิดทบทวนไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิดทันทีหลังจากรับฟัง	1	ใช้ได้
34	หากเพื่อนครูทำงานบกพร่องท่านไม่ยึดติดว่าคนนั้นจะต้องทำงานอื่นไม่ดี	1	ใช้ได้
35	ในการจัดการเรียนรู้ท่านได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเหมาะสมกับนักเรียน	1	ใช้ได้
36	ท่านให้ความไว้วางใจว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้	1	ใช้ได้
37	ท่านยอมรับในตัวนักเรียนทุกคนถึงแม้จะมีความสามารถมากหรือน้อย	0.8	ใช้ได้
38	ท่านใช้คำพูดที่ไพเราะกับนักเรียน	0.8	ใช้ได้
39	ท่านให้ความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	1	ใช้ได้
40	ท่านให้อภัยและให้โอกาสหากนักเรียนที่ทำผิดพลาด	1	ใช้ได้
41	ท่านมีการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
42	ท่านจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในทิศทางเดียวกันกับเพื่อนครู	0.8	ใช้ได้
43	ท่านปรับวิธีการปฏิบัติงานให้ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์	0.8	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า IOC	ผล การพิจารณา
44	ท่านปรับการทำกิจกรรมแต่ละอย่างให้เชื่อมโยงกัน	1	ใช้ได้
45	ท่านกล้าเผชิญกับความจริงแม้จะดีหรือไม่ดี	1	ใช้ได้
45	ท่านกล้าที่จะนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน	1	ใช้ได้
47	ท่านนำประสบการณ์ตรงของตนเองมาปรับใช้ในปัจจุบัน	0.8	ใช้ได้
48	ท่านแก้ปัญหาทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ลื่นไหลดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง	1	ใช้ได้
49	ท่านนำแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพของตนไปพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครู	1	ใช้ได้
50	ท่านเล่ากระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้	0.8	ใช้ได้
51	ท่านสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้ตนเอง	1	ใช้ได้
52	ท่านมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ตนสอน	1	ใช้ได้
53	ท่านมองเห็นว่าเรื่องคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ	1	ใช้ได้
54	ท่านมีวิธีการทำให้นักเรียนแสดงความรู้ความสามารถออกมาให้ปรากฏเพื่อเสริมคุณค่าในตนเอง	0.8	ใช้ได้
55	ท่านให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน	1	ใช้ได้
56	ท่านพูดคุยเป็นกันเองกับเพื่อนร่วมงานมีบรรยากาศที่เป็นมิตร	1	ใช้ได้
57	ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน	1	ใช้ได้
58	ท่านตั้งใจอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น ขั้นการตรวจสอบ	1	ใช้ได้
59	ท่านมีใจจดจ่ออยู่กับการวัดและประเมินความสามารถของนักเรียนตามสภาพจริง	0.6	ใช้ได้
60	ท่านจดบันทึกสิ่งที่เห็นว่าเป็นความรู้ที่จะช่วยนักเรียนได้	1	ใช้ได้
61	ท่านมีการรวบรวมองค์ความรู้มาเป็นหลักในการประเมินนักเรียน	0.8	ใช้ได้
62	ท่านไม่ตัดสินสิ่งที่มองเห็นว่าถูกหรือผิดในทันที	1	ใช้ได้
63	ท่านไม่นำเรื่องต่าง ๆ ที่พบเห็นมาเป็นกังวล	0.8	ใช้ได้
64	ก่อนการชี้ชัดลงไปว่าเป็นอย่างไรท่านมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ	1	ใช้ได้
65	ท่านไว้วางใจนักเรียนในการปฏิบัติงาน	0.8	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
66	ท่านยอมรับในความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ที่มีความแตกต่างกัน	1	ใช้ได้
67	ท่านพูดชี้แนะสิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติในทางสร้างสรรค์	1	ใช้ได้
68	ท่านจัดหาวัสดุ สื่อการเรียนการสอนและความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่นักเรียนตามความขาดแคลน	0.8	ใช้ได้
69	ท่านให้โอกาสนักเรียนที่ผิดพลาดหรือบกพร่องได้ปรับปรุงแก้ไข	1	ใช้ได้
70	ท่านเสนอแนะให้นักเรียนนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงและชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
71	ท่านแนะนำให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน	1	ใช้ได้
72	ท่านประเมินผลงานนักเรียน โดยคำนึงถึงภูมิหลังของนักเรียนแต่ละคน	1	ใช้ได้
73	ท่านประเมินผลการทำงานของนักเรียน โดยดูความเชื่อมโยงของ กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติ	1	ใช้ได้
74	ท่านยอมรับได้กับผลงานของนักเรียนที่เกิดขึ้น	0.8	ใช้ได้
75	ท่านยอมให้นักเรียนปฏิบัติตามที่เสนอในเรื่องใหม่ ๆ	0.8	ใช้ได้
76	ท่านเรียนรู้จากวิธีการสอนของตนเองว่าได้ผลดีหรือไม่	1	ใช้ได้
77	ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	0.8	ใช้ได้
78	ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูถึงผลการพัฒนานักเรียน ในกลุ่มเดียวกัน	1	ใช้ได้
79	ท่านเล่าถึงเทคนิควิธีการประเมินผลของตนให้เพื่อนครูด้วยกันรับฟัง เป็นแนวทางในการประเมินนักเรียน	1	ใช้ได้
80	ท่านให้การยกย่องชมเชยนักเรียนที่มีผลงาน	0.8	ใช้ได้
81	ท่านพูดคุยให้กำลังใจนักเรียนให้มุ่งมั่นตั้งใจเรียน	0.8	ใช้ได้
82	ท่านพูดคุยกับนักเรียนให้มองเห็นว่าเรื่องเรียนเป็นเรื่องสำคัญ	1	ใช้ได้
83	ท่านชี้แนะส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง	1	ใช้ได้
84	ท่านพูดคุยให้กำลังใจนักเรียนในการแก้ปัญหา	1	ใช้ได้
85	ท่านรายงานผลการประเมินต่อนักเรียนอย่างเป็นทางการ	0.8	ใช้ได้
86	ท่านเสนอแนะให้นักเรียนได้เรียนรู้จากเพื่อนที่เรียนเก่ง	0.8	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
87	ท่านให้ข้อคิดแก่นักเรียนให้มีเป้าหมายที่แน่นอนในการเรียน ชั้นการปรับปรุง	1	ใช้ได้
88	ท่านไม่แสดงอาการอะอะโววายเมื่อนักเรียนสอบได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดมาก	1	ใช้ได้
89	ท่านบันทึกผลที่เกิดขึ้นที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์	1	ใช้ได้
90	เมื่อรับทราบสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ท่านได้พิจารณาหาสาเหตุและ แนวทางแก้ไข	1	ใช้ได้
91	เมื่อได้รับทราบผลการรายงานท่านไม่ตัดสินว่าใครเป็นคนผิด	1	ใช้ได้
92	ท่านรับฟังสิ่งที่ไม่ชอบได้ด้วยอาการเฉย ๆ	1	ใช้ได้
93	เมื่อทราบผลการประเมินผู้เรียนท่านนำมาพิจารณา ด้วยความรอบคอบว่าบกพร่องเรื่องใด	0.8	ใช้ได้
94	ท่านยอมให้นักเรียนทำเรื่องเดิมอีกแม้เคยทำแล้วไม่สำเร็จ	0.8	ใช้ได้
95	ท่านยอมรับผลงานของนักเรียนตามที่ปรากฏ	0.8	ใช้ได้
96	ท่านให้คำแนะนำแก่นักเรียนด้วยการพูดในเชิงบวก	1	ใช้ได้
97	ท่านให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามความต้องการจำเป็น	1	ใช้ได้
98	ท่านให้โอกาสนักเรียนได้แก้ไขข้อผิดพลาดอีกครั้ง	1	ใช้ได้
99	ท่านแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนให้เหมาะสมกับชีวิตจริงและ ชีวิตประจำวัน	1	ใช้ได้
100	ท่านแก้ปัญหาให้นักเรียนร่วมกับเพื่อนครู	1	ใช้ได้
101	ท่านแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสม กับบริบทแวดล้อม	1	ใช้ได้
102	ท่านแก้ปัญหาการเรียนรู้อย่างจริงจังที่หลากหลายมีความเชื่อมโยง กัน	1	ใช้ได้
103	ท่านยอมรับในปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน	1	ใช้ได้
104	ท่านกล้าที่จะนำวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาผู้เรียน	1	ใช้ได้
105	ท่านนำประสบการณ์เดิมของตนมาปรับเปลี่ยนการทำงาน	0.8	ใช้ได้
106	ท่านแก้ปัญหาด้วยกิจกรรมที่ทำให้มีความต่อเนื่อง	1	ใช้ได้

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ค่า <i>IOC</i>	ผล การพิจารณา
107	ท่านพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูในการแก้ปัญหาที่คล้ายกัน	1	ใช้ได้
108	ท่านให้นักเรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของตนเอง	0.8	ใช้ได้
109	ท่านพูดคุยให้กำลังใจจุดประกายให้นักเรียนอย่าท้อแท้ถึงจะเรียนไม่เก่ง	1	ใช้ได้
110	ท่านพูดคุยให้นักเรียนเกิดความมุ่งมั่นในการตั้งใจเรียนหลังจาก ผลการเรียนไม่ดี	1	ใช้ได้
111	ท่านพูดคุยเตือนสตินักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียน	1	ใช้ได้
112	ท่านพูดคุยยอชมเชยนักเรียนให้เห็นคุณค่าในตัวเองแม้จะผิดพลาด ไปสามารถแก้ไขใหม่ได้	1	ใช้ได้
113	ท่านพูดคุยให้กำลังใจนักเรียนอย่าท้อแท้แม้จะสอบได้คะแนนน้อย	1	ใช้ได้
114	ท่านให้ความรักความอบอุ่นแก่นักเรียนทุกคนทำให้ห้องเรียน เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ	1	ใช้ได้
115	ท่านให้นักเรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ของเพื่อนที่ประสบ ความสำเร็จในการเรียน	1	ใช้ได้
116	ท่านพูดกระตุ้นให้นักเรียนลุกขึ้นมาสู้ใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	1	ใช้ได้

จากตารางที่ 20 แบบสอบถามการพัฒนากระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของครู
ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ มีค่า *IOC* ตั้งแต่ 0.6-1.0 ใช้ได้ทุกข้อ

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/ ว 267

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

4 กุมภาพันธ์ 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาววัฒนา จิตต์รัตนอรุณ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสติการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในความควบคุมดูแลของ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษ ในสังกัด.....จำนวน 30 โรงเรียน จะขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558-13 กุมภาพันธ์ 2558 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณา ทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) เชษฐ ศรีสวัสดิ์

(ดร.เชษฐ ศรีสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์

โทรศัพท์ 0-3810-2076 โทรสาร 0-3839-3251

ผู้วิจัยโทร. 08-9280-6653

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/ ว 268

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

4 กุมภาพันธ์ 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวพัฒนา จิตต์รัตนอรุณ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในความควบคุมดูแลของ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออนุญาตความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด..... โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ ระหว่างวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 15 มีนาคม 2558 อนึ่ง โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณา ทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) เศษฐ์ ศิริสวัสดิ์

(ดร.เศษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์

โทรศัพท์ 0-3810-2076 โทรสาร 0-3839-3251

ผู้วิจัยโทร. 08-9280-6653

ภาคผนวก ข

1. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและประเด็นการพิจารณาและความเป็นไปได้ของการนำองค์ประกอบและประเด็นการพิจารณาไปปฏิบัติในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบองค์ประกอบและประเด็นในการประเมินเพื่อการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและประเด็นการพิจารณา และ
ความเป็นไปได้ในการนำองค์ประกอบและประเด็นการพิจารณาไปปฏิบัติในการบูรณาการแนวคิด
จิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ดร.พีระ รัตนวิจิตร ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ
2. ดร.เกื้อ กระแสโสม อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. ดร.แสงรุณีย์ มีพร ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อำนาจเจริญ
4. นายสุพรรณ ทองสุข ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านสวาย อำเภอเมือง สพป.
สุรินทร์ เขต 1
5. ดร.โคจิวัฒน์ เสริฐศรี อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
6. ดร.ศจี จิระโร อาจารย์สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชิวราช
7. นายศักดิ์สถิตย์ กมลบุรณ์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลลำดวน อำเภอ
ลำดวน สพป. สุรินทร์ เขต 1
8. ดร.เพชร แก้วดวงดี ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนบ้านกุดกระงุม อ.วารินชำราบ
สพป. อุบลราชธานี เขต 1
9. นายณรงค์ แผ้วพลสง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุรินทร์ เขต 1
10. ดร.อภิชัย กรมเมือง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ยโสธร เขต 1
11. อาจารย์ ดร.สมสิทธิ์ อัสตรนธิ อาจารย์ประจำศูนย์จิตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัย
มหิดล
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ฝ่ายคำตา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
13. ดร.สมหวัง บุญสิทธิ์ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สพป.ขอนแก่น เขต 1
14. ผศ.ดร.จตุมา รัตนพลแสนย์ รองคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
15. ดร.รุ่งนภา จันทรา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี
16. ดร.พนิตศรี ศรีเชื้อ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
17. ดร.อริยพร คุโรคะรองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/ว1384

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

13 กรกฎาคม 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบองค์ประกอบและประเด็นในการประเมินเพื่อการวิจัย
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวพัฒนา จิตต์รัตนอรุณ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในความควบคุมดูแลของ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างองค์ประกอบและประเด็นในการประเมินเพื่อ การวิจัย ในกรณีนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็น อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบองค์ประกอบและประเด็นในการประเมิน เพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) เศรษฐ์ ศิริสวัสดิ์

(ดร.เศรษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์

โทรศัพท์ 0-3810-2076

โทรสาร 0-3839-3251

ผู้วิจัยโทร. 08-9280-6653

ภาคผนวก ค

ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงสำรวจ

1. ตรวจสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยเมตริกซ์สหสัมพันธ์
2. ค่าไอเกนของตัวแปรในองค์ประกอบ

ตารางที่ 21 ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

	V001	V002	V003	V004	V005	V006	V007	V008	V009	V010	V011	V012	V013	V014	V015	V016	V017	V018	V019	V020	V021	V022	V023	V024	V025	V026	
V001	1.000																										
V002	.594	1.000																									
V003	.484	.401	1.000																								
V004	.432	.412	.352	1.000																							
V005	.275	.152	.396	.308	1.000																						
V006	.575	.534	.383	.430	.259	1.000																					
V007	.372	.338	.365	.309	.356	.354	1.000																				
V008	.391	.370	.354	.309	.202	.461	.426	1.000																			
V009	.298	.254	.315	.322	.339	.420	.322	.566	1.000																		
V010	.223	.253	.325	.219	.265	.318	.347	.481	.573	1.000																	
V011	.072	.068	.385	.138	.340	.065	.310	.308	.299	.375	1.000																
V012	.355	.327	.281	.310	.233	.410	.342	.409	.416	.450	.374	1.000															
V013	.452	.436	.328	.376	.247	.452	.341	.440	.469	.317	.108	.409	1.000														
V014	.351	.450	.230	.318	.172	.505	.318	.357	.351	.367	.169	.477	.507	1.000													
V015	.392	.401	.261	.276	.228	.381	.305	.376	.398	.366	.219	.485	.481	.531	1.000												
V016	.416	.410	.331	.353	.244	.367	.406	.436	.431	.438	.312	.461	.456	.454	.535	1.000											
V017	.421	.397	.270	.331	.189	.470	.340	.453	.468	.481	.200	.479	.486	.461	.487	.661	1.000										
V018	.289	.244	.407	.245	.301	.367	.360	.387	.399	.492	.334	.385	.402	.393	.326	.357	.478	1.000									
V019	.438	.446	.356	.385	.263	.515	.350	.403	.397	.324	.176	.401	.427	.480	.460	.429	.439	.359	1.000								
V020	.429	.441	.185	.319	.011	.537	.253	.263	.268	.225	-.007	.300	.439	.415	.370	.383	.413	.251	.479	1.000							
V021	.460	.553	.332	.444	.125	.582	.305	.331	.361	.308	.081	.375	.459	.464	.401	.477	.522	.344	.591	.689	1.000						
V022	.441	.429	.323	.371	.263	.530	.311	.404	.513	.383	.122	.370	.577	.404	.456	.464	.549	.392	.518	.493	.650	1.000					
V023	.474	.374	.360	.340	.281	.493	.306	.409	.507	.375	.204	.410	.545	.368	.421	.449	.485	.417	.467	.431	.561	.703	1.000				
V024	.354	.328	.292	.239	.243	.364	.241	.366	.437	.400	.231	.414	.457	.340	.417	.336	.422	.424	.363	.304	.362	.526	.629	1.000			
V025	.463	.379	.363	.338	.298	.481	.295	.368	.418	.387	.190	.396	.548	.374	.405	.412	.493	.446	.454	.402	.493	.589	.630	.618	1.000		
V026	.395	.448	.363	.363	.236	.478	.399	.460	.463	.452	.261	.451	.501	.429	.386	.458	.533	.484	.477	.428	.575	.584	.575	.501	.669	1.000	
V027	.359	.378	.284	.309	.267	.496	.313	.406	.532	.420	.111	.408	.543	.470	.480	.441	.492	.393	.439	.512	.511	.598	.543	.550	.536	.614	
V028	.316	.291	.386	.213	.303	.339	.403	.432	.441	.495	.451	.425	.331	.334	.413	.514	.499	.485	.347	.228	.355	.410	.486	.457	.462	.528	
V029	.279	.206	.314	.208	.304	.308	.263	.398	.521	.462	.310	.417	.385	.332	.374	.394	.458	.495	.317	.215	.317	.487	.521	.550	.523	.488	
V030	.275	.280	.314	.263	.284	.351	.301	.397	.349	.413	.360	.405	.316	.357	.399	.381	.391	.391	.385	.225	.369	.396	.420	.431	.426	.454	
V031	.260	.396	.234	.266	.064	.318	.203	.374	.234	.310	.151	.291	.297	.340	.292	.246	.338	.288	.317	.316	.314	.303	.240	.341	.277	.349	
V032	.306	.352	.368	.301	.319	.369	.319	.385	.426	.421	.298	.402	.412	.291	.373	.365	.359	.416	.427	.209	.365	.435	.423	.441	.406	.447	
V033	.344	.344	.337	.417	.283	.422	.291	.410	.409	.411	.249	.430	.446	.393	.364	.455	.443	.428	.357	.279	.370	.392	.437	.380	.406	.461	
V034	.264	.288	.296	.368	.278	.311	.249	.392	.410	.402	.338	.419	.352	.340	.292	.517	.461	.366	.285	.234	.322	.315	.361	.291	.325	.377	
V035	.369	.434	.301	.321	.145	.463	.306	.445	.328	.335	.158	.405	.443	.421	.385	.386	.434	.353	.473	.397	.466	.445	.401	.357	.403	.440	
V036	.285	.294	.263	.248	.260	.407	.301	.418	.391	.377	.223	.363	.380	.348	.350	.357	.425	.323	.288	.319	.308	.393	.395	.268	.330	.373	
V037	.315	.365	.277	.295	.192	.464	.274	.464	.426	.414	.236	.363	.421	.336	.345	.384	.417	.338	.353	.349	.370	.477	.454	.405	.433	.441	
V038	.304	.207	.236	.211	.251	.299	.193	.328	.479	.449	.193	.384	.335	.336	.342	.328	.383	.278	.271	.304	.243	.371	.370	.423	.402	.353	
V039	.216	.189	.286	.205	.264	.287	.287	.451	.491	.583	.386	.468	.232	.332	.311	.458	.426	.418	.304	.195	.253	.359	.412	.337	.349	.397	
V040	.222	.186	.275	.213	.226	.304	.287	.454	.487	.531	.288	.384	.298	.331	.289	.432	.489	.395	.328	.217	.298	.435	.407	.384	.396	.400	
V041	.354	.334	.348	.364	.287	.403	.273	.397	.485	.434	.258	.510	.442	.406	.461	.446	.519	.411	.439	.263	.377	.482	.478	.412	.491	.469	
V042	.350	.379	.323	.346	.194	.438	.297	.480	.445	.395	.251	.514	.418	.425	.384	.501	.502	.394	.452	.349	.442	.441	.444	.343	.509	.539	
V043	.393	.370	.363	.360	.283	.412	.269	.409	.508	.398	.226	.447	.417	.377	.453	.523	.547	.424	.423	.280	.381	.521	.520	.468	.500	.449	

ตารางที่ 21 (ต่อ)

	V001	V002	V003	V004	V005	V006	V007	V008	V009	V010	V011	V012	V013	V014	V015	V016	V017	V018	V019	V020	V021	V022	V023	V024	V025	V026
V044	.313	.321	.280	.281	.251	.450	.329	.425	.408	.376	.273	.438	.346	.441	.344	.397	.416	.423	.414	.286	.364	.401	.436	.388	.312	.489
V045	.357	.359	.284	.278	.167	.436	.265	.473	.410	.425	.270	.437	.353	.369	.383	.484	.498	.404	.433	.317	.360	.383	.414	.402	.407	.429
V046	.257	.297	.254	.200	.122	.448	.234	.371	.372	.378	.241	.398	.368	.400	.316	.377	.436	.371	.407	.354	.365	.364	.383	.393	.450	.466
V047	.322	.236	.243	.173	.216	.300	.249	.350	.398	.373	.206	.366	.300	.275	.427	.368	.396	.302	.273	.255	.263	.356	.389	.427	.388	.344
V048	.319	.326	.328	.258	.225	.429	.240	.409	.443	.392	.183	.369	.482	.350	.381	.342	.408	.391	.426	.367	.379	.471	.478	.355	.484	.449
V049	.333	.335	.303	.283	.238	.409	.313	.393	.370	.378	.257	.432	.448	.381	.352	.394	.460	.417	.418	.368	.435	.415	.441	.354	.449	.502
V050	.350	.264	.279	.219	.255	.276	.271	.310	.283	.288	.241	.331	.375	.301	.316	.340	.399	.291	.370	.299	.370	.345	.444	.360	.424	.401
V051	.372	.240	.300	.224	.267	.346	.237	.389	.405	.378	.247	.406	.439	.289	.412	.357	.456	.341	.348	.259	.295	.430	.468	.546	.490	.385
V052	.420	.358	.287	.291	.231	.454	.237	.427	.466	.372	.157	.340	.446	.338	.422	.404	.488	.290	.414	.331	.386	.531	.491	.421	.454	.415
V053	.349	.319	.251	.264	.203	.374	.186	.323	.439	.385	.206	.333	.396	.345	.412	.357	.480	.305	.342	.281	.345	.458	.466	.399	.385	.363
V054	.327	.323	.305	.294	.312	.390	.343	.443	.448	.451	.315	.439	.451	.349	.403	.383	.425	.396	.389	.346	.384	.435	.519	.418	.504	.503
V055	.339	.342	.333	.401	.321	.405	.281	.431	.530	.412	.291	.432	.508	.342	.416	.500	.551	.348	.382	.386	.449	.543	.546	.371	.490	.534
V056	.298	.284	.324	.330	.307	.382	.290	.498	.561	.467	.297	.364	.478	.273	.387	.424	.509	.365	.369	.311	.362	.532	.536	.374	.447	.487
V057	.271	.231	.276	.273	.346	.249	.268	.364	.496	.394	.259	.312	.373	.270	.344	.369	.390	.333	.280	.178	.254	.389	.443	.352	.323	.404
V058	.209	.270	.253	.252	.210	.325	.247	.373	.453	.403	.255	.377	.389	.338	.296	.353	.393	.365	.230	.241	.234	.373	.355	.321	.322	.403
V059	.308	.356	.329	.278	.240	.411	.322	.371	.391	.367	.330	.394	.337	.329	.339	.418	.430	.405	.356	.276	.340	.379	.382	.318	.369	.430
V060	.376	.419	.354	.347	.263	.359	.249	.413	.357	.288	.202	.285	.442	.314	.343	.298	.333	.359	.426	.257	.312	.366	.402	.364	.405	.403
V061	.397	.368	.377	.351	.312	.372	.339	.357	.360	.343	.336	.428	.379	.346	.404	.396	.389	.319	.424	.234	.361	.405	.438	.355	.413	.455
V062	.151	.160	.150	.238	.270	.197	.260	.232	.278	.322	.342	.274	.241	.278	.263	.302	.324	.343	.201	.114	.200	.290	.238	.158	.291	.363
V063	.277	.256	.256	.299	.294	.243	.203	.304	.230	.263	.234	.300	.259	.266	.245	.313	.297	.244	.286	.142	.260	.253	.256	.187	.305	.335
V064	.349	.299	.287	.320	.219	.469	.248	.408	.373	.287	.113	.303	.447	.330	.345	.323	.393	.321	.412	.345	.364	.425	.385	.253	.385	.382
V065	.234	.196	.241	.216	.292	.225	.273	.302	.343	.380	.287	.368	.254	.288	.344	.414	.351	.286	.314	.165	.228	.320	.348	.303	.338	.308
V066	.284	.187	.246	.221	.282	.354	.242	.331	.442	.383	.184	.386	.400	.307	.418	.396	.425	.323	.312	.279	.279	.450	.416	.407	.387	.348
V067	.292	.267	.335	.306	.336	.377	.287	.455	.514	.473	.294	.402	.429	.365	.437	.450	.516	.419	.372	.259	.326	.488	.485	.403	.460	.447
V068	.316	.322	.279	.287	.193	.419	.250	.353	.374	.381	.226	.443	.373	.365	.374	.435	.466	.354	.378	.348	.411	.406	.394	.271	.415	.426
V069	.278	.294	.320	.222	.234	.438	.282	.471	.438	.450	.317	.440	.336	.376	.365	.463	.477	.400	.352	.272	.350	.440	.425	.371	.374	.438
V070	.244	.185	.208	.176	.170	.285	.242	.386	.398	.384	.266	.458	.299	.247	.316	.378	.423	.385	.226	.253	.246	.332	.351	.442	.392	.370
V071	.278	.233	.291	.285	.306	.332	.309	.411	.483	.476	.206	.363	.397	.282	.355	.344	.397	.445	.338	.251	.306	.412	.443	.406	.442	.443
V072	.320	.379	.275	.320	.180	.373	.303	.307	.345	.377	.194	.431	.358	.330	.335	.369	.423	.382	.339	.317	.394	.375	.353	.307	.397	.513
V073	.329	.346	.274	.275	.154	.389	.339	.388	.353	.355	.258	.422	.339	.361	.302	.396	.462	.437	.433	.340	.434	.392	.465	.382	.476	.523
V074	.289	.226	.232	.245	.237	.327	.363	.453	.386	.411	.329	.405	.333	.284	.326	.399	.419	.397	.346	.207	.292	.374	.392	.386	.448	.468
V075	.225	.163	.196	.194	.268	.232	.233	.330	.384	.402	.248	.316	.294	.229	.266	.269	.292	.334	.260	.110	.130	.305	.378	.352	.436	.399
V076	.205	.161	.229	.287	.316	.225	.206	.295	.442	.404	.324	.407	.309	.289	.296	.356	.381	.408	.280	.086	.232	.322	.373	.328	.399	.409
V077	.335	.228	.315	.257	.276	.314	.237	.430	.426	.400	.271	.369	.342	.263	.338	.384	.405	.368	.354	.152	.260	.367	.441	.374	.493	.444
V078	.329	.239	.311	.280	.304	.346	.262	.407	.449	.442	.263	.389	.369	.250	.409	.400	.400	.353	.344	.221	.307	.411	.466	.369	.469	.462
V079	.333	.275	.325	.294	.274	.270	.240	.370	.363	.408	.278	.381	.374	.276	.358	.393	.376	.384	.312	.217	.336	.365	.434	.355	.417	.413
V080	.330	.242	.305	.288	.239	.356	.226	.353	.489	.370	.206	.308	.356	.226	.308	.319	.422	.246	.326	.276	.343	.501	.446	.352	.409	.371
V081	.265	.210	.271	.266	.256	.345	.182	.340	.485	.367	.227	.306	.340	.205	.311	.290	.360	.302	.278	.274	.317	.426	.445	.394	.445	.371
V082	.314	.266	.252	.226	.229	.345	.161	.312	.447	.372	.187	.327	.310	.302	.371	.374	.426	.249	.336	.248	.334	.450	.400	.412	.421	.359
V083	.271	.273	.289	.249	.192	.371	.239	.383	.388	.461	.322	.452	.369	.316	.354	.394	.485	.426	.303	.331	.357	.411	.427	.358	.458	.451
V084	.246	.220	.257	.229	.265	.292	.198	.354	.456	.387	.272	.372	.352	.258	.356	.360	.415	.346	.335	.218	.283	.459	.458	.418	.500	.442
V085	.295	.283	.276	.221	.256	.375	.212	.427	.541	.448	.244	.436	.415	.305	.409	.400	.503	.366	.360	.299	.351	.521	.489	.420	.485	.448
V086	.299	.230	.240	.283	.239	.295	.225	.317	.480	.393	.226	.437	.416	.261	.319	.361	.467	.378	.359	.265	.318	.464	.515	.445	.502	.458

ตารางที่ 21 (ต่อ)

	V001	V002	V003	V004	V005	V006	V007	V008	V009	V010	V011	V012	V013	V014	V015	V016	V017	V018	V019	V020	V021	V022	V023	V024	V025	V026
V087	.248	.166	.264	.276	.325	.305	.193	.302	.450	.378	.306	.399	.352	.271	.333	.336	.412	.411	.335	.208	.275	.410	.486	.354	.427	.362
V088	.305	.279	.197	.267	.257	.254	.246	.324	.346	.220	.148	.254	.328	.264	.336	.314	.320	.200	.384	.242	.250	.331	.333	.198	.349	.293
V089	.325	.371	.260	.349	.259	.369	.284	.403	.334	.350	.227	.369	.317	.364	.301	.385	.362	.385	.339	.281	.381	.378	.361	.268	.414	.500
V090	.265	.338	.289	.292	.207	.386	.343	.427	.362	.355	.275	.381	.327	.332	.359	.414	.344	.392	.380	.292	.338	.387	.401	.330	.423	.468
V091	.234	.137	.155	.303	.277	.174	.171	.249	.292	.300	.259	.345	.203	.225	.299	.384	.334	.279	.176	.176	.187	.240	.327	.328	.382	.363
V092	.264	.259	.237	.289	.305	.243	.334	.336	.315	.338	.189	.255	.272	.280	.241	.334	.327	.315	.328	.194	.242	.279	.302	.216	.342	.394
V093	.313	.331	.325	.331	.190	.429	.241	.393	.379	.363	.233	.353	.365	.398	.323	.402	.474	.427	.342	.284	.361	.419	.434	.355	.417	.438
V094	.277	.224	.210	.289	.155	.339	.277	.298	.288	.226	.213	.245	.236	.196	.188	.270	.385	.338	.307	.252	.361	.341	.349	.191	.375	.435
V095	.272	.305	.332	.316	.244	.377	.292	.401	.459	.429	.358	.397	.303	.284	.293	.435	.502	.435	.349	.211	.365	.435	.410	.359	.389	.480
V096	.279	.265	.288	.265	.290	.368	.226	.458	.542	.426	.217	.371	.446	.290	.400	.405	.449	.364	.402	.269	.288	.485	.485	.403	.475	.429
V097	.318	.213	.309	.261	.316	.325	.289	.422	.454	.455	.294	.390	.358	.276	.360	.364	.451	.404	.368	.182	.290	.388	.454	.407	.479	.430
V098	.280	.202	.288	.240	.331	.318	.255	.451	.481	.413	.280	.381	.330	.276	.308	.315	.401	.354	.351	.171	.258	.417	.433	.376	.429	.441
V099	.337	.294	.356	.287	.339	.414	.272	.427	.503	.471	.280	.470	.381	.361	.427	.419	.491	.417	.416	.261	.348	.430	.425	.401	.505	.439
V100	.397	.295	.360	.328	.321	.397	.321	.443	.481	.442	.318	.429	.387	.277	.375	.466	.457	.381	.418	.301	.385	.465	.482	.429	.499	.487
V101	.253	.250	.278	.285	.228	.357	.216	.332	.392	.341	.304	.428	.321	.341	.319	.423	.451	.402	.294	.291	.359	.391	.413	.331	.434	.427
V102	.322	.264	.307	.278	.176	.376	.247	.401	.344	.377	.281	.450	.362	.378	.352	.420	.475	.415	.373	.318	.381	.366	.443	.366	.441	.452
V103	.297	.256	.287	.279	.239	.384	.263	.462	.458	.410	.362	.476	.421	.353	.339	.454	.490	.451	.347	.262	.375	.435	.451	.347	.511	.466
V104	.302	.271	.372	.291	.229	.394	.314	.402	.417	.479	.368	.488	.402	.375	.319	.405	.491	.503	.328	.261	.336	.396	.447	.444	.473	.469
V105	.258	.196	.257	.260	.162	.299	.238	.374	.358	.434	.346	.446	.290	.314	.272	.378	.423	.481	.297	.228	.309	.308	.392	.384	.400	.462
V106	.301	.212	.277	.323	.224	.300	.266	.331	.412	.365	.288	.302	.341	.286	.332	.357	.389	.380	.391	.284	.350	.405	.428	.357	.458	.477
V107	.365	.244	.315	.254	.253	.337	.253	.399	.445	.411	.319	.368	.349	.319	.437	.428	.438	.405	.400	.251	.350	.430	.507	.441	.487	.442
V108	.355	.272	.315	.259	.232	.305	.221	.301	.334	.366	.240	.352	.354	.316	.391	.435	.392	.350	.393	.289	.364	.362	.376	.319	.434	.394
V109	.237	.179	.296	.257	.296	.268	.188	.301	.474	.443	.281	.360	.369	.268	.344	.339	.375	.456	.266	.224	.271	.460	.415	.426	.456	.382
V110	.274	.220	.326	.245	.322	.273	.269	.369	.447	.471	.314	.375	.333	.264	.396	.377	.410	.436	.353	.211	.278	.395	.449	.433	.423	.342
V111	.182	.147	.307	.197	.328	.199	.209	.326	.460	.440	.344	.349	.325	.275	.386	.385	.370	.446	.286	.107	.178	.333	.384	.423	.418	.344
V112	.200	.223	.297	.250	.178	.334	.206	.354	.457	.453	.317	.433	.350	.320	.364	.381	.488	.457	.290	.269	.313	.411	.416	.391	.450	.447
V113	.236	.225	.298	.256	.247	.311	.161	.283	.462	.408	.258	.383	.387	.287	.384	.360	.440	.394	.246	.254	.282	.426	.437	.421	.484	.351
V114	.248	.171	.275	.259	.256	.293	.244	.324	.496	.457	.226	.327	.389	.290	.357	.387	.481	.370	.332	.285	.314	.502	.449	.383	.455	.364
V115	.259	.218	.237	.276	.213	.299	.199	.329	.444	.352	.224	.351	.344	.232	.355	.351	.458	.348	.343	.267	.329	.457	.435	.329	.407	.373
V116	.270	.232	.263	.268	.208	.345	.258	.395	.443	.473	.285	.430	.350	.304	.338	.428	.476	.411	.326	.268	.343	.470	.475	.391	.434	.435

ตารางที่ 21 (ต่อ)

V027	V028	V029	V030	V031	V032	V033	V034	V035	V036	V037	V038	V039	V040	V041	V042	V043	V044	V045	V046	V047	V048	V049	V050	V051	V052
1.000																									
.494	1.000																								
.499	.602	1.000																							
.420	.511	.464	1.000																						
.342	.307	.289	.500	1.000																					
.482	.469	.480	.608	.512	1.000																				
.474	.450	.424	.492	.365	.542	1.000																			
.357	.428	.394	.443	.338	.499	.638	1.000																		
.445	.369	.353	.464	.453	.467	.444	.447	1.000																	
.412	.391	.361	.399	.334	.379	.402	.404	.551	1.000																
.460	.385	.376	.417	.369	.443	.422	.393	.499	.657	1.000															
.448	.367	.417	.362	.333	.407	.373	.396	.334	.428	.429	1.000														
.355	.543	.459	.466	.328	.444	.467	.513	.382	.500	.484	.568	1.000													
.417	.476	.504	.408	.354	.425	.486	.488	.432	.452	.516	.505	.691	1.000												
.433	.450	.501	.418	.378	.442	.498	.467	.449	.400	.430	.479	.522	.540	1.000											
.425	.424	.409	.458	.425	.432	.496	.487	.451	.446	.482	.454	.537	.521	.665	1.000										
.484	.472	.502	.449	.343	.467	.502	.501	.430	.460	.501	.473	.549	.534	.690	.698	1.000									
.386	.443	.415	.490	.370	.408	.449	.422	.441	.439	.429	.385	.521	.448	.515	.644	.651	1.000								
.359	.449	.395	.418	.322	.412	.509	.490	.451	.402	.483	.365	.561	.516	.515	.489	.564	.553	1.000							
.417	.420	.407	.433	.379	.405	.426	.362	.469	.425	.469	.379	.414	.435	.493	.480	.478	.542	.603	1.000						
.428	.394	.408	.418	.332	.333	.349	.348	.411	.338	.370	.344	.413	.383	.506	.377	.515	.467	.481	.537	1.000					
.444	.399	.422	.421	.386	.510	.418	.356	.492	.431	.452	.390	.449	.468	.585	.530	.530	.508	.462	.517	.500	1.000				

ตารางที่ 21 (ต่อ)

V027	V028	V029	V030	V031	V032	V033	V034	V035	V036	V037	V038	V039	V040	V041	V042	V043	V044	V045	V046	V047	V048	V049	V050	V051	V052
.406	.434	.387	.490	.326	.394	.416	.311	.431	.457	.404	.311	.444	.427	.442	.537	.423	.524	.475	.495	.393	.593	1.000			
.339	.408	.340	.419	.319	.419	.347	.297	.363	.347	.338	.358	.406	.378	.433	.458	.440	.468	.419	.429	.417	.546	.712	1.000		
.423	.480	.524	.441	.384	.503	.396	.366	.392	.396	.418	.449	.471	.472	.496	.411	.520	.491	.529	.486	.545	.508	.482	.553	1.000	
.509	.421	.470	.435	.353	.469	.437	.358	.456	.485	.482	.423	.491	.412	.525	.487	.633	.539	.511	.459	.526	.533	.441	.472	.608	1.000
.396	.413	.432	.398	.300	.441	.397	.365	.444	.447	.382	.415	.460	.434	.499	.409	.568	.452	.464	.457	.467	.501	.388	.411	.536	.749
.432	.457	.441	.425	.338	.475	.404	.417	.501	.499	.442	.419	.515	.441	.561	.511	.502	.511	.460	.453	.469	.625	.556	.535	.532	.558
.519	.430	.458	.409	.309	.471	.444	.530	.430	.519	.479	.494	.524	.462	.560	.517	.596	.421	.461	.467	.431	.533	.442	.431	.489	.571
.516	.464	.460	.443	.329	.494	.427	.466	.424	.513	.514	.505	.516	.491	.500	.463	.546	.444	.482	.467	.427	.545	.440	.461	.495	.610
.421	.434	.406	.472	.319	.499	.422	.420	.389	.444	.393	.363	.487	.439	.439	.364	.470	.401	.405	.367	.424	.478	.441	.478	.513	.500
.414	.370	.392	.462	.369	.507	.417	.398	.437	.546	.478	.362	.518	.449	.425	.419	.430	.468	.435	.453	.376	.504	.443	.347	.452	.536
.358	.454	.344	.453	.318	.420	.372	.425	.454	.496	.480	.303	.490	.428	.414	.446	.468	.464	.454	.384	.357	.456	.459	.359	.401	.479
.366	.328	.306	.409	.464	.443	.403	.306	.421	.375	.416	.280	.382	.318	.446	.450	.457	.468	.420	.366	.396	.515	.446	.435	.438	.497
.377	.397	.346	.473	.350	.505	.399	.345	.352	.419	.380	.382	.447	.342	.473	.500	.496	.447	.439	.402	.370	.463	.434	.451	.429	.504
.210	.357	.294	.337	.231	.245	.377	.312	.278	.304	.350	.216	.397	.427	.367	.348	.326	.376	.370	.418	.292	.345	.394	.292	.277	.288
.193	.331	.267	.281	.275	.338	.365	.382	.307	.265	.251	.267	.387	.384	.407	.384	.347	.392	.388	.362	.281	.375	.325	.337	.296	.237
.405	.262	.344	.281	.319	.453	.425	.350	.382	.368	.446	.340	.341	.432	.477	.470	.491	.392	.420	.430	.315	.503	.389	.341	.376	.417
.258	.367	.392	.319	.267	.336	.318	.317	.320	.386	.353	.343	.475	.428	.450	.441	.466	.457	.404	.390	.362	.444	.372	.366	.418	.331
.509	.369	.406	.338	.310	.371	.355	.322	.333	.474	.478	.447	.450	.445	.464	.445	.538	.413	.348	.425	.452	.459	.346	.354	.441	.516
.469	.461	.502	.404	.299	.442	.404	.400	.428	.516	.481	.452	.556	.506	.560	.505	.570	.489	.485	.474	.458	.524	.443	.381	.511	.568
.385	.434	.312	.382	.281	.381	.399	.416	.450	.459	.416	.307	.451	.416	.481	.487	.468	.466	.443	.426	.349	.476	.465	.395	.433	.466
.431	.475	.441	.467	.317	.466	.448	.418	.457	.522	.553	.404	.570	.547	.470	.529	.565	.472	.483	.461	.380	.475	.456	.384	.451	.534
.426	.408	.394	.365	.298	.320	.351	.406	.373	.380	.417	.353	.477	.484	.416	.413	.472	.453	.415	.467	.463	.387	.409	.375	.469	.431
.497	.456	.479	.464	.344	.465	.450	.371	.407	.400	.385	.366	.499	.472	.504	.395	.514	.456	.393	.388	.419	.527	.454	.420	.447	.511
.416	.377	.354	.447	.373	.447	.436	.387	.389	.414	.431	.311	.418	.394	.432	.480	.507	.464	.415	.454	.346	.438	.491	.394	.396	.423
.379	.451	.379	.459	.327	.455	.385	.345	.503	.464	.450	.311	.480	.431	.453	.484	.515	.581	.489	.500	.403	.483	.523	.491	.465	.470
.339	.441	.392	.472	.293	.394	.370	.385	.461	.515	.489	.331	.523	.488	.412	.467	.480	.559	.498	.486	.439	.454	.502	.414	.489	.423
.304	.338	.393	.375	.276	.342	.352	.267	.314	.335	.328	.283	.430	.353	.424	.374	.430	.444	.405	.433	.446	.463	.438	.429	.456	.401
.316	.388	.404	.402	.264	.435	.388	.400	.304	.290	.311	.316	.499	.386	.466	.414	.443	.438	.426	.432	.407	.454	.416	.404	.441	.364
.365	.348	.432	.465	.358	.393	.351	.336	.413	.374	.385	.377	.458	.442	.504	.476	.475	.475	.439	.413	.453	.483	.457	.402	.446	.445
.416	.386	.377	.420	.277	.426	.398	.341	.339	.385	.396	.401	.474	.465	.533	.474	.500	.435	.417	.399	.402	.474	.475	.469	.451	.471
.336	.333	.350	.390	.343	.416	.390	.363	.296	.334	.394	.311	.452	.391	.475	.426	.473	.408	.425	.419	.403	.425	.464	.483	.443	.368
.409	.288	.427	.333	.239	.316	.290	.253	.302	.405	.455	.330	.371	.408	.425	.381	.479	.371	.374	.373	.419	.472	.396	.320	.426	.547
.448	.306	.443	.350	.227	.373	.320	.290	.333	.416	.431	.349	.407	.380	.383	.340	.448	.388	.379	.414	.403	.449	.373	.283	.432	.550
.443	.363	.423	.434	.291	.460	.315	.294	.372	.419	.441	.395	.431	.373	.453	.401	.548	.440	.409	.422	.424	.486	.324	.325	.468	.643
.426	.454	.457	.419	.272	.350	.427	.399	.384	.487	.504	.365	.532	.467	.471	.457	.476	.456	.468	.451	.378	.434	.433	.340	.419	.510
.450	.408	.463	.410	.244	.393	.375	.380	.365	.376	.427	.386	.491	.482	.538	.484	.574	.513	.435	.412	.444	.490	.398	.407	.469	.596
.507	.413	.479	.363	.285	.460	.402	.417	.456	.426	.471	.454	.488	.528	.560	.497	.576	.438	.466	.436	.469	.586	.454	.424	.503	.562
.433	.418	.452	.335	.234	.396	.351	.378	.381	.346	.348	.376	.457	.441	.533	.470	.509	.466	.421	.399	.425	.512	.476	.455	.502	.479
.388	.422	.460	.326	.162	.365	.412	.406	.270	.362	.366	.342	.472	.401	.474	.361	.478	.432	.438	.336	.347	.415	.413	.364	.448	.450
.331	.280	.275	.211	.177	.316	.313	.238	.300	.254	.302	.321	.295	.358	.399	.383	.411	.365	.408	.333	.248	.391	.303	.324	.321	.398
.344	.365	.332	.407	.400	.416	.439	.372	.349	.330	.404	.342	.449	.467	.414	.512	.440	.480	.413	.396	.288	.438	.433	.360	.375	.372
.374	.376	.321	.365	.290	.436	.458	.298	.372	.376	.451	.326	.468	.473	.400	.497	.472	.479	.458	.432	.318	.475	.467	.331	.375	.416
.312	.323	.301	.313	.234	.309	.364	.400	.248	.250	.263	.325	.401	.378	.372	.347	.390	.383	.419	.368	.377	.361	.301	.328	.393	.297

ตารางที่ 21 (ต่อ)

V027	V028	V029	V030	V031	V032	V033	V034	V035	V036	V037	V038	V039	V040	V041	V042	V043	V044	V045	V046	V047	V048	V049	V050	V051	V052
.329	.334	.243	.327	.319	.344	.403	.326	.311	.287	.303	.339	.406	.403	.424	.432	.371	.368	.383	.321	.247	.380	.355	.365	.255	.293
.371	.405	.382	.366	.295	.356	.493	.352	.364	.363	.401	.341	.479	.504	.482	.481	.526	.495	.511	.466	.390	.466	.453	.377	.427	.445
.309	.320	.265	.343	.263	.329	.377	.334	.292	.310	.362	.253	.355	.366	.375	.467	.386	.455	.381	.409	.222	.354	.419	.365	.359	.323
.371	.436	.435	.416	.301	.427	.437	.472	.369	.416	.481	.377	.506	.508	.497	.500	.550	.490	.550	.488	.365	.461	.468	.365	.457	.443
.457	.371	.470	.343	.343	.427	.403	.344	.411	.415	.486	.440	.473	.534	.553	.473	.547	.452	.455	.487	.452	.551	.438	.400	.498	.512
.401	.442	.481	.373	.288	.447	.378	.360	.417	.428	.394	.385	.531	.552	.529	.446	.511	.479	.488	.510	.474	.471	.429	.400	.507	.513
.398	.371	.485	.348	.258	.383	.381	.303	.354	.454	.440	.396	.486	.537	.471	.451	.488	.441	.455	.423	.399	.460	.441	.375	.480	.530
.471	.421	.443	.434	.330	.499	.432	.403	.435	.430	.439	.431	.563	.538	.596	.539	.593	.514	.510	.499	.477	.597	.509	.440	.475	.536
.430	.457	.467	.413	.302	.473	.372	.418	.383	.370	.434	.399	.498	.437	.529	.476	.556	.481	.443	.456	.494	.444	.433	.442	.511	.527
.368	.406	.415	.403	.237	.394	.455	.499	.353	.411	.392	.364	.490	.449	.496	.473	.540	.494	.455	.396	.390	.366	.391	.319	.433	.448
.336	.399	.406	.374	.315	.403	.404	.425	.445	.436	.438	.353	.493	.459	.434	.482	.474	.522	.449	.468	.406	.470	.439	.431	.458	.405
.386	.435	.467	.417	.292	.373	.440	.492	.421	.456	.504	.383	.504	.514	.469	.542	.510	.525	.443	.444	.416	.441	.420	.337	.416	.442
.381	.495	.495	.431	.355	.447	.456	.452	.441	.431	.422	.405	.541	.547	.546	.509	.535	.469	.517	.530	.422	.495	.460	.427	.471	.421
.299	.438	.448	.395	.292	.384	.446	.419	.401	.333	.369	.476	.442	.465	.438	.446	.492	.433	.495	.456	.414	.467	.443	.404	.389	
.361	.394	.455	.401	.283	.393	.392	.313	.358	.397	.423	.320	.411	.418	.501	.427	.485	.476	.408	.432	.382	.456	.465	.463	.454	.457
.357	.458	.472	.436	.251	.388	.402	.293	.308	.406	.425	.357	.462	.413	.492	.399	.506	.478	.447	.442	.455	.451	.489	.441	.501	.463
.315	.359	.374	.366	.309	.369	.393	.327	.383	.384	.394	.373	.444	.415	.481	.505	.484	.453	.427	.430	.352	.457	.446	.464	.424	.400
.405	.419	.557	.425	.276	.464	.463	.393	.308	.386	.401	.459	.516	.466	.487	.424	.506	.428	.428	.388	.361	.473	.390	.351	.514	.487
.403	.433	.491	.444	.319	.489	.432	.408	.399	.454	.429	.425	.524	.505	.496	.445	.543	.443	.495	.414	.424	.510	.425	.445	.514	.528
.367	.432	.536	.405	.217	.451	.410	.365	.299	.350	.370	.417	.491	.476	.476	.375	.492	.453	.434	.390	.409	.412	.404	.389	.525	.490
.389	.459	.526	.427	.305	.420	.407	.399	.351	.393	.464	.409	.504	.507	.460	.412	.441	.422	.408	.429	.321	.457	.417	.290	.458	.387
.377	.399	.523	.331	.227	.403	.335	.424	.367	.424	.450	.433	.470	.463	.478	.399	.503	.437	.378	.392	.425	.525	.385	.328	.501	.488
.416	.406	.555	.396	.233	.441	.377	.403	.377	.404	.368	.482	.489	.523	.512	.420	.500	.431	.393	.409	.435	.467	.355	.362	.532	.545
.353	.370	.470	.372	.308	.440	.374	.424	.368	.351	.406	.363	.427	.446	.505	.427	.489	.439	.414	.406	.380	.529	.393	.434	.520	.488
.398	.450	.512	.405	.295	.426	.433	.412	.413	.443	.484	.408	.549	.534	.471	.455	.464	.490	.486	.454	.393	.465	.459	.386	.526	.466

ตารางที่ 21 (ต่อ)

V053	V054	V055	V056	V057	V058	V059	V060	V061	V062	V063	V064	V065	V066	V067	V068	V069	V070	V071	V072	V073	V074	V075	V076	V077	V078
1.000																									
.557	1.000																								
.555	.598	1.000																							
.553	.582	.763	1.000																						
.489	.507	.579	.637	1.000																					
.543	.473	.529	.527	.603	1.000																				
.490	.555	.482	.522	.544	.560	1.000																			
.428	.552	.435	.468	.483	.483	.539	1.000																		
.477	.562	.482	.493	.467	.460	.539	.607	1.000																	
.300	.313	.405	.348	.340	.355	.337	.295	.331	1.000																
.256	.364	.382	.311	.344	.298	.324	.353	.355	.522	1.000															
.363	.403	.485	.481	.371	.441	.402	.476	.496	.355	.452	1.000														
.312	.459	.444	.390	.402	.362	.327	.349	.425	.443	.519	.450	1.000													
.428	.418	.498	.534	.434	.475	.413	.374	.417	.318	.271	.524	.529	1.000												
.512	.539	.600	.621	.520	.554	.504	.474	.516	.447	.425	.537	.538	.635	1.000											
.462	.503	.439	.442	.422	.482	.514	.464	.482	.329	.300	.413	.441	.441	.578	1.000										
.489	.509	.515	.532	.510	.568	.568	.468	.512	.403	.371	.490	.467	.564	.621	1.000										
.361	.434	.411	.454	.441	.449	.481	.394	.412	.325	.251	.310	.373	.536	.505	.534	.560	1.000								
.424	.477	.457	.549	.561	.453	.467	.497	.470	.307	.359	.419	.426	.488	.595	.481	.555	.588	1.000							
.369	.445	.465	.420	.383	.455	.443	.430	.444	.372	.313	.396	.396	.422	.452	.454	.517	.413	.517	1.000						
.449	.507	.442	.452	.400	.430	.497	.459	.494	.347	.344	.384	.424	.403	.533	.537	.589	.509	.584	.648	1.000					
.396	.496	.457	.471	.439	.472	.491	.429	.452	.404	.347	.398	.482	.476	.569	.537	.569	.585	.494	.559	.655	1.000				
.353	.476	.376	.406	.434	.362	.357	.431	.401	.395	.322	.333	.489	.400	.511	.442	.452	.470	.579	.456	.532	.641	1.000			
.366	.447	.464	.430	.475	.395	.373	.437	.471	.413	.364	.307	.477	.402	.493	.475	.497	.475	.544	.500	.526	.540	.691	1.000		
.365	.478	.430	.447	.423	.417	.404	.531	.503	.381	.338	.478	.470	.455	.597	.454	.512	.449	.525	.489	.550	.567	.626	.605	1.000	
.410	.537	.470	.499	.484	.434	.439	.522	.513	.379	.346	.495	.481	.488	.577	.519	.547	.479	.557	.521	.534	.534	.589	.567	.743	1.000
.367	.480	.475	.418	.443	.389	.392	.488	.521	.409	.370	.434	.485	.399	.504	.448	.447	.438	.485	.503	.496	.511	.540	.599	.605	.678
.528	.443	.538	.573	.472	.402	.427	.337	.432	.311	.151	.385	.358	.468	.503	.367	.471	.391	.430	.379	.406	.436	.433	.387	.480	.510
.493	.449	.540	.568	.468	.494	.484	.374	.432	.273	.206	.403	.380	.480	.565	.412	.466	.427	.493	.428	.455	.484	.430	.402	.475	.510
.582	.439	.536	.511	.483	.508	.497	.365	.452	.232	.234	.366	.373	.502	.550	.411	.531	.400	.496	.434	.487	.439	.367	.397	.431	.457
.444	.494	.496	.527	.408	.533	.518	.428	.465	.360	.279	.375	.382	.503	.579	.536	.600	.556	.483	.537	.512	.524	.395	.412	.457	.543
.513	.486	.496	.524	.489	.461	.451	.446	.444	.342	.298	.376	.430	.512	.583	.478	.567	.527	.502	.502	.541	.559	.474	.432	.555	.597
.487	.550	.589	.609	.536	.463	.450	.470	.420	.320	.274	.462	.445	.512	.585	.508	.582	.535	.533	.482	.499	.511	.449	.459	.498	.561
.450	.520	.523	.518	.506	.438	.453	.447	.439	.264	.263	.401	.438	.433	.546	.539	.458	.519	.548	.471	.522	.542	.519	.567	.498	.559
.398	.445	.494	.468	.470	.437	.425	.415	.416	.305	.253	.424	.383	.415	.514	.480	.452	.444	.480	.402	.397	.459	.427	.505	.446	.501
.367	.372	.407	.437	.303	.292	.239	.332	.353	.362	.406	.472	.389	.338	.424	.270	.313	.193	.323	.308	.351	.359	.390	.289	.356	.380
.314	.419	.392	.346	.378	.410	.383	.461	.409	.445	.458	.434	.453	.380	.412	.380	.485	.348	.391	.465	.462	.455	.375	.406	.466	.508
.333	.449	.402	.406	.380	.480	.451	.432	.465	.364	.315	.489	.411	.419	.466	.454	.529	.371	.421	.477	.484	.511	.430	.394	.462	.482
.325	.411	.377	.313	.352	.339	.313	.304	.325	.465	.382	.267	.438	.349	.389	.359	.335	.431	.308	.325	.330	.389	.408	.464	.419	.437
.257	.400	.389	.386	.411	.302	.316	.425	.376	.390	.484	.419	.450	.345	.373	.298	.343	.237	.361	.345	.299	.338	.382	.332	.389	.394
.420	.402	.441	.396	.409	.428	.417	.403	.399	.421	.360	.472	.428	.389	.460	.450	.479	.381	.385	.458	.479	.422	.398	.442	.483	.457
.251	.367	.417	.373	.339	.295	.325	.361	.366	.441	.336	.403	.351	.277	.349	.381	.376	.342	.357	.408	.446	.459	.384	.400	.402	.399
.360	.453	.542	.510	.490	.461	.478	.384	.401	.490	.357	.414	.434	.441	.519	.444	.538	.488	.425	.452	.465	.550	.406	.456	.486	.442

ตารางที่ 21 (ต่อ)

V053	V054	V055	V056	V057	V058	V059	V060	V061	V062	V063	V064	V065	V066	V067	V068	V069	V070	V071	V072	V073	V074	V075	V076	V077	V078
.413	.454	.551	.565	.523	.478	.345	.432	.371	.364	.345	.511	.467	.487	.610	.417	.524	.449	.538	.412	.463	.502	.511	.439	.553	.540
.485	.493	.483	.487	.471	.482	.385	.423	.444	.379	.371	.445	.461	.472	.604	.468	.509	.496	.554	.420	.496	.528	.516	.486	.545	.526
.450	.498	.467	.490	.427	.426	.379	.364	.390	.384	.337	.420	.399	.451	.555	.341	.534	.385	.448	.386	.446	.479	.476	.396	.494	.491
.500	.588	.538	.523	.492	.494	.500	.489	.547	.399	.345	.539	.487	.533	.599	.501	.563	.494	.518	.508	.492	.511	.511	.520	.611	.589
.445	.551	.567	.555	.485	.408	.445	.385	.464	.311	.330	.414	.464	.505	.588	.465	.550	.494	.524	.486	.524	.483	.483	.496	.550	.551
.384	.463	.474	.408	.371	.447	.470	.348	.405	.343	.267	.395	.381	.411	.498	.490	.509	.444	.396	.520	.548	.475	.404	.443	.438	.468
.391	.468	.453	.416	.385	.428	.460	.438	.423	.319	.339	.401	.447	.426	.493	.494	.549	.471	.445	.491	.589	.540	.429	.507	.508	.473
.374	.484	.547	.519	.408	.456	.453	.366	.405	.418	.294	.389	.377	.484	.530	.462	.551	.568	.434	.414	.469	.527	.412	.458	.487	.460
.454	.532	.510	.483	.413	.431	.476	.419	.478	.371	.359	.410	.436	.447	.527	.491	.571	.492	.503	.476	.531	.475	.474	.496	.494	.500
.388	.488	.444	.427	.397	.423	.441	.402	.423	.379	.406	.380	.421	.362	.503	.500	.534	.494	.460	.479	.562	.530	.491	.502	.507	.501
.424	.524	.475	.470	.443	.393	.463	.489	.514	.433	.345	.430	.434	.391	.512	.480	.489	.445	.468	.460	.535	.535	.501	.480	.542	.529
.416	.525	.480	.479	.483	.432	.442	.475	.504	.399	.339	.417	.473	.460	.534	.436	.501	.427	.500	.461	.515	.541	.514	.501	.564	.567
.375	.445	.433	.384	.420	.348	.351	.402	.433	.357	.367	.392	.489	.434	.420	.385	.430	.341	.401	.447	.439	.427	.435	.464	.482	.503
.438	.421	.494	.485	.483	.477	.334	.343	.398	.357	.303	.383	.431	.410	.518	.360	.475	.380	.511	.433	.394	.397	.411	.488	.444	.439
.495	.529	.495	.510	.502	.448	.435	.398	.449	.325	.349	.361	.502	.433	.534	.390	.524	.439	.527	.411	.438	.480	.475	.435	.486	.510
.468	.450	.456	.494	.525	.462	.374	.368	.380	.347	.274	.326	.412	.367	.527	.368	.493	.439	.530	.376	.428	.430	.489	.467	.464	.481
.391	.404	.510	.463	.416	.493	.397	.296	.302	.404	.269	.374	.387	.341	.498	.411	.517	.404	.441	.464	.424	.417	.334	.421	.413	.451
.462	.517	.522	.515	.452	.483	.405	.359	.336	.323	.289	.404	.453	.439	.555	.424	.458	.433	.446	.377	.358	.410	.395	.439	.408	.439
.553	.468	.565	.600	.491	.500	.397	.305	.365	.292	.263	.405	.428	.497	.579	.416	.483	.410	.498	.390	.418	.412	.427	.442	.479	.479
.454	.498	.491	.534	.506	.414	.427	.420	.412	.347	.304	.423	.415	.417	.511	.471	.478	.461	.508	.439	.397	.429	.479	.505	.442	.498
.434	.484	.490	.533	.492	.522	.447	.389	.378	.382	.318	.383	.474	.456	.545	.484	.536	.497	.475	.465	.486	.539	.490	.460	.523	.529

ตารางที่ 21 (ต่อ)

V079	V080	V081	V082	V083	V084	V085	V086	V087	V088	V089	V090	V091	V092	V093	V094	V095	V096	V097	V098	V099	V100	V101	V102	V103
1.000																								
.408	1.000																							
.462	.742	1.000																						
.390	.638	.750	1.000																					
.474	.523	.632	.551	1.000																				
.460	.546	.617	.604	.746	1.000																			
.467	.566	.587	.583	.638	.732	1.000																		
.501	.501	.548	.497	.584	.647	.683	1.000																	
.483	.469	.534	.466	.596	.582	.592	.728	1.000																
.326	.367	.325	.308	.317	.414	.395	.342	.352	1.000															
.474	.341	.355	.352	.465	.487	.440	.407	.386	.519	1.000														
.488	.351	.414	.380	.472	.452	.476	.433	.458	.502	.658	1.000													
.441	.237	.301	.305	.367	.417	.400	.421	.424	.348	.484	.463	1.000												
.374	.248	.276	.233	.314	.358	.379	.323	.298	.519	.525	.501	.489	1.000											
.445	.391	.392	.372	.451	.441	.473	.460	.477	.470	.549	.610	.501	.506	1.000										
.407	.338	.318	.261	.368	.358	.389	.436	.447	.414	.522	.495	.396	.470	.554	1.000									
.461	.461	.423	.465	.465	.473	.538	.476	.485	.339	.490	.528	.477	.430	.602	.689	1.000								
.486	.487	.547	.469	.442	.571	.634	.526	.488	.510	.501	.554	.396	.478	.532	.450	.606	1.000							
.490	.449	.519	.456	.505	.548	.534	.533	.540	.436	.466	.530	.459	.442	.548	.496	.585	.696	1.000						
.431	.495	.508	.433	.464	.546	.516	.454	.521	.500	.466	.532	.435	.438	.543	.448	.541	.652	.752	1.000					
.564	.509	.544	.500	.540	.593	.626	.570	.565	.438	.491	.550	.475	.477	.574	.461	.579	.612	.705	.656	1.000				
.534	.549	.578	.544	.522	.560	.562	.582	.536	.357	.459	.444	.412	.356	.480	.405	.515	.561	.570	.510	.660	1.000			
.444	.405	.495	.466	.508	.494	.483	.487	.533	.318	.453	.480	.407	.331	.538	.463	.508	.444	.502	.480	.581	.617	1.000		
.535	.392	.451	.447	.529	.502	.543	.523	.499	.303	.541	.487	.416	.339	.496	.475	.477	.485	.492	.422	.553	.619	.695	1.000	
.439	.478	.469	.424	.597	.531	.555	.497	.498	.313	.463	.457	.424	.328	.461	.455	.580	.525	.543	.528	.580	.577	.588	.615	1.000
.508	.461	.448	.403	.582	.506	.547	.522	.491	.286	.485	.473	.405	.398	.544	.426	.539	.481	.590	.494	.630	.594	.551	.619	.626
.516	.360	.411	.370	.533	.525	.507	.541	.488	.296	.473	.442	.412	.350	.513	.416	.472	.472	.543	.450	.561	.585	.552	.631	.586
.546	.467	.469	.424	.495	.556	.521	.509	.498	.391	.483	.481	.439	.429	.475	.563	.553	.486	.534	.493	.596	.549	.497	.587	.529
.606	.469	.509	.494	.549	.542	.562	.543	.580	.351	.415	.515	.386	.337	.485	.434	.532	.527	.553	.483	.599	.613	.495	.558	.546
.552	.365	.352	.421	.455	.480	.481	.477	.465	.379	.522	.484	.454	.430	.454	.496	.502	.468	.500	.408	.554	.537	.462	.579	.511
.432	.460	.499	.471	.524	.536	.532	.505	.543	.381	.395	.423	.336	.311	.482	.345	.461	.522	.536	.504	.521	.510	.504	.434	.500
.470	.461	.497	.476	.533	.578	.539	.498	.521	.398	.421	.456	.427	.383	.475	.367	.480	.493	.557	.508	.601	.563	.445	.479	.454
.432	.427	.453	.440	.469	.504	.512	.467	.518	.356	.337	.436	.389	.326	.455	.323	.462	.536	.546	.503	.495	.518	.486	.432	.458
.396	.498	.490	.433	.555	.459	.533	.491	.537	.250	.391	.423	.336	.260	.477	.384	.510	.503	.448	.442	.468	.481	.523	.488	.540
.414	.497	.563	.461	.559	.540	.606	.565	.560	.350	.362	.415	.395	.267	.424	.355	.468	.550	.541	.480	.549	.517	.507	.463	.552
.407	.503	.532	.493	.504	.557	.590	.528	.485	.362	.329	.381	.334	.250	.412	.283	.399	.530	.521	.466	.531	.546	.478	.463	.484
.420	.486	.443	.427	.497	.489	.577	.602	.530	.345	.353	.377	.370	.319	.424	.470	.497	.470	.494	.401	.539	.522	.427	.447	.475
.494	.449	.462	.404	.578	.556	.563	.553	.547	.337	.450	.474	.430	.322	.517	.409	.520	.520	.493	.468	.543	.534	.463	.561	.527

ตารางที่ 21 (ต่อ)

V104	V105	V106	V107	V108	V109	V110	V111	V112	V113	V114	V115	V116
1.000												
.725	1.000											
.619	.662	1.000										
.582	.580	.714	1.000									
.538	.512	.619	.647	1.000								
.509	.447	.466	.506	.492	1.000							
.545	.454	.547	.536	.557	.714	1.000						
.462	.444	.496	.519	.502	.669	.700	1.000					
.518	.453	.405	.475	.425	.653	.559	.658	1.000				
.504	.429	.453	.524	.482	.674	.608	.651	.732	1.000			
.511	.462	.469	.478	.445	.632	.589	.635	.627	.692	1.000		
.476	.431	.504	.503	.478	.575	.557	.533	.567	.652	.634	1.000	
.518	.531	.493	.547	.508	.572	.587	.573	.617	.583	.659	.651	1.000

ตารางที่ 22 ค่าไอเกนและร้อยละความแปรปรวนร่วม

Total Variance Explained									
Component	Extraction sums of squared								
	Initial eigenvalues			loadings			Rotation sums of squared loadings		
	Total	% of	Cumulative	Total	% of	Cumulative	Total	% of	Cumulative
		Variance	%		variance	%		variance	%
1	48.539	41.844	41.844	48.539	41.844	41.844	15.804	13.624	13.624
2	4.583	3.951	45.795	4.583	3.951	45.795	13.851	11.940	25.564
3	3.193	2.753	48.548	3.193	2.753	48.548	11.712	10.097	35.660
4	2.535	2.186	50.733	2.535	2.186	50.733	8.762	7.553	43.214
5	2.230	1.922	52.656	2.230	1.922	52.656	7.361	6.345	49.559
6	2.184	1.883	54.538	2.184	1.883	54.538	5.776	4.979	54.538
7	2.072	1.786	56.325						
8	1.773	1.529	57.854						
9	1.606	1.384	59.238						
10	1.505	1.297	60.535						

ภาคผนวก ง

1. ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคู่มือการใช้รูปแบบ และแบบประเมินรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา
2. สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคู่มือการใช้รูปแบบ
3. สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
4. คู่มือการใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคู่มือการใช้รูปแบบ และแบบประเมินรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสถานศึกษา

1. ดร.เกื้อ กระแสโสม อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. ดร.แสงรุณี มีพร ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อำนาจเจริญ
3. นายสุพรรณ ทองสุข ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านสวาย อำเภอเมือง สพป. สุรินทร์ เขต 1
4. ดร.สมสิทธิ์ อัสครนธิ อาจารย์ประจำศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
5. ดร.เพชร แก้วดวงดี ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนบ้านกุครระงุม อำเภวารินชำราบ สพป.อุบลราชธานี เขต 1

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/ ว 2133

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

5 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคู่มือการใช้รูปแบบ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำโครงการวิทยานิพนธ์ และคู่มือการใช้รูปแบบ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาววัฒนา จิตต์รัตนอรุณ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในความควบคุมดูแลของ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนตรวจสอบและประเมินรูปแบบการบูรณาการแนวคิด จิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านใน การตรวจสอบคู่มือการใช้รูปแบบของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) เศรษฐ์ ศิริสวัสดิ์

(ดร.เศรษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์

โทรศัพท์ 0-3810-2076 โทรสาร 0-3839-3251

ผู้วิจัยโทร. 08-9280-6653

(สำเนา)

ที่ ศธ 6621/ ว 2201

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข

อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

12 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาววัฒนา จิตต์รัตนอรุณ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำคุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ในความควบคุมดูแลของ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออนุญาตความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (กรณีศึกษา) จากผู้บริหาร โรงเรียน ครู และนักเรียนโรงเรียน.... โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวม ข้อมูล ระหว่างวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2559 อนึ่ง โครงการ วิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) เศษฐ์ ศิริสวัสดิ์

(ดร.เศษฐ์ ศิริสวัสดิ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์

โทรศัพท์ 0-3810-2076 โทรสาร 0-3839-3251

ผู้วิจัยโทร. 08-9280-6653

คู่มือการใช้

รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คู่มือนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์สาขาวิชาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา
สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(A Development of Integrated Model of Contemplative Education and Quality Assurance for
Basic Education Schools)

อาจารย์ที่ปรึกษาคณาจารย์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผศ.นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น

โดย

นางศุวธนา จิตต์รัตนอรุณ

สาขาวิชาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

คำนำ

คู่มือการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับนี้ พัฒนามาจากการวิเคราะห์ตำรา เอกสาร แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและจิตตปัญญาศึกษา และข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดกรอบแนวคิดของร่างรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผ่านขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำรูปแบบฯ ไปใช้ปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา ซึ่งได้รับคำแนะนำที่มีคุณค่าจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประกันคุณภาพ และด้านจิตตปัญญาศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน และสถานศึกษาที่นำรูปแบบไปใช้ทั้ง 3 โรงเรียน ที่ทำให้การพัฒนารูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสมบูรณ์มากขึ้น

เนื้อหาในคู่มือประกอบไปด้วยรายละเอียดของส่วนประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบ ที่ช่วยให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นำรูปแบบฯ ไปใช้ สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนของรูปแบบฯ

สุวัฒนา จิตต์รัตนอรุณ

นิสิตคุศุภบัณฑิตสาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์ และสถิติการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	225
สารบัญ.....	226
สารบัญตาราง.....	227
สารบัญภาพ.....	227
คำชี้แจงการใช้คู่มือ.....	228
หลักการและเหตุผล.....	229
วัตถุประสงค์ของคู่มือ.....	230
ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	230
ความรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา.....	235
รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	240
วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ การศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	243
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	243
กระบวนการดำเนินงาน.....	245
รายละเอียดกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาใน การประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	251
ตัวอย่างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล.....	261
บรรณานุกรม.....	277

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	วิเคราะห์ข้อบ่งชี้ภาระงานของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ (PDCA)	234

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	242
2	โครงสร้างกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา.....	250

คู่มือการใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ การศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

คู่มือการใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นคู่มือที่ช่วยให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่นำรูปแบบไปใช้ สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นก่อนที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูทุกคนจึงควรทำความเข้าใจและศึกษารายละเอียด รวมถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของรูปแบบตามคู่มือนี้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

คู่มือการใช้รูปแบบฯ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการและเหตุผล
2. วัตถุประสงค์ของคู่มือ
3. ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
4. ความรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา
5. รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. นิยามศัพท์เฉพาะ
8. กระบวนการดำเนินงาน
9. รายละเอียดกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
10. ตัวอย่างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
11. บรรณานุกรม

หลักการและเหตุผล

รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรูปแบบการดำเนินการที่จะทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประสิทธิผล ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานและเป้าหมายของหลักสูตร และเป็นแนวทางในการดำเนินการเป็นทางเลือกของสถานศึกษาในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพที่ยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติงานตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษามีการดำเนินการในหลายรูปแบบและมีการดำเนินการมาเป็นเวลานาน รูปแบบหรือวิธีการต่าง ๆ มีความเหมาะสมกับบริบทและประเภทของการจัดการศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกันไป บางรูปแบบแม้จะเป็นรูปแบบที่ดี แต่ก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติตามได้เนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ การจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพดีขึ้นและยั่งยืนต้องใช้ระบบหรือวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีความเหมาะสม ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความเต็มใจและยินดีที่จะปฏิบัติตามที่กำหนด มีความสุขในการทำงาน แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาคือการประกันคุณภาพ โดยประกันคุณภาพการบริหารจัดการว่า ผู้บริหารได้บริหารจัดการศึกษาและงานทุกอย่างในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ว่าครูได้จัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่มีคุณภาพ จึงจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานกำหนดว่าต้องเป็นคนดี คนเก่งและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

แนวคิดจิตตปัญญาศึกษามีปรัชญาพื้นฐานคือ ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์และกระบวนการที่สนองธรรม และมียุทธศาสตร์พื้นฐาน ได้แก่ การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ความรัก ความเมตตา การเชื่อมโยงสัมพันธ์ การเข้าเผชิญ ความต่อเนื่อง ความมุ่งมั่น และชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือหลักจิตตปัญญาศึกษาเจ็ดประการ (7 C's) เพื่อให้เกิดผลในสามมิติ คือ การเข้าใจและยอมรับตนเอง การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ ดังนั้นการนำแนวคิดและแนวปฏิบัติจิตตปัญญาศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษา จะทำให้มีโอกาสได้รับความสำเร็จ ทำให้คุณภาพการศึกษาและสังคมโดยรวมดีขึ้น เป็นสังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมาบูรณาการในการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาคนได้อย่างรอบด้าน

วัตถุประสงค์ของคู่มือ

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อ

อธิบายกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร

ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายคนสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดการศึกษาที่มีระบบหรือกลไก ครอบคลุมวงจรคุณภาพ (PDCA) มีการดำเนินการ ที่มีประสิทธิภาพ โดยทุกขั้นตอนได้รับการประกันคุณภาพ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าผลผลิต คือ ผู้เรียนเป็นไปตามมาตรฐานกำหนดและได้รับความพึงพอใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัย จึงนำขั้นตอนการประกันคุณภาพมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การประกันคุณภาพปัจจัยนำเข้า ครอบคลุมบุคลากร คือผู้บริหารและครู งบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ การประกันคุณภาพ กระบวนการดำเนินการ ประกอบด้วย การวางแผนงาน (Plan: P) การดำเนินงาน (Do: D) การตรวจสอบ (Check/ audit: C) การปรับปรุงงาน (Act: A) และการประกันคุณภาพ ผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพของหน่วยงานเป็นเรื่องที่ต้องทำทุกคน และต้องทำตลอดเวลา ไม่ใช่มอบหมายให้ทำเป็นบางกลุ่มและทำเป็นบางช่วงเวลา การประกันคุณภาพเป็นเรื่องง่าย เป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่ต้องทำ หรือต้องสร้างวัฒนธรรมในการทำงาน เพื่อมุ่งปรับปรุงคุณภาพของงานที่แต่ละคนรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น และในมุมมองของ รุ่ง แก้วแดง (2544) มองว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติจริง ในการเริ่มต้นการประกันคุณภาพภายในมีกระบวนการสำคัญที่สุดสามกระบวนการที่สามารถทำควบคู่กันไป กระบวนการแรก คือการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำ รายงานการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นประจำทุกปี การปฏิรูปการเรียนรู้หรือการประกันคุณภาพ ภายในเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ของผู้เรียน เริ่มขึ้นที่ต้นปีการศึกษา และทำอย่างต่อเนื่องตลอด ปีการศึกษา ฉะนั้นในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน 1-2 สัปดาห์ สถานศึกษาต้องทำเรื่องการประกันคุณภาพ

ภายในโดยใช้กระบวนการวางแผน ทบทวนการทำงานในปีที่ผ่านมาแล้ววางแผนปฏิบัติการเรียนรู้ในปีปัจจุบัน แบ่งงานเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน รายภาคเรียนและรายปี ทั้งนี้เพราะการประกันคุณภาพการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการประกันคุณภาพการศึกษา กระบวนการที่สอง คือ การปฏิบัติการสอนของครู ครูต้องจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคู่มือและแนวทางจากหน่วยงานต้นสังกัด ถ้าครูปฏิบัติการสอนเสร็จเรียบร้อยการประกันคุณภาพภายในก็จะเริ่มต้นได้อย่างสมบูรณ์เป็นการประกันคุณภาพการสอน ซึ่งต้องดำเนินงานที่ครบวงจรคุณภาพ เป็นรายสัปดาห์ รายเดือน รายภาคเรียนและรายปี และครูต้องบันทึกผลที่ได้สะสมเพื่อดูความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอน และกระบวนการสุดท้ายคือการปฏิบัติการบริหารของผู้บริหาร ผู้บริหารจะต้องปฏิรูปกระบวนการบริหารใหม่ทั้งหมด โดยผู้บริหารจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมใน การปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้เรียน ปฏิบัติการสอนของครู และปฏิบัติการบริหารของตนเอง โดยปรับบทบาทและภารกิจของสถานศึกษาให้มีความสำคัญกับงานการเรียนรู้ ลดการให้ความสำคัญกับงานบริหารอื่นและทำงานบริหารทั้งหมดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ภารกิจที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ การวางแผนและการประเมินผลว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ ส่วนการปฏิบัติและการปรับปรุงอาจมอบคณะครูดำเนินการได้ โดยผู้บริหารเพียงแต่อำนวยความสะดวกให้มี การดำเนินงานอย่างครบวงจรคุณภาพ หัวใจที่สำคัญที่สุดของการประกันคุณภาพการศึกษาก็คือ การประกันคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะได้รับการประกันว่าสามารถเรียนรู้อะไร เปลี่ยนพฤติกรรมอะไรได้บ้าง

สอดคล้องกับ เซอร์เกอร์ส และดอกชี (Sergers & Dochy, 1996 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ให้หลักการว่า กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาทำได้ทุกระดับทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับหลักสูตร ระดับรายวิชา การดำเนินงานอาจมีขั้นตอนแตกต่างกันได้ แต่ขั้นตอนสำคัญมีห้าขั้นตอนที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไปเป็นวัฏจักรหรือวงจร ประกอบด้วย ขั้นตอนเลือกกระบวนการคุณภาพและกำหนดเป้าหมาย/ มาตรฐานการดำเนินงาน/ ตัวบ่งชี้ ขั้นตอนกำหนดยุทธวิธีและการวางแผนการดำเนินงานตามเป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานและการติดตามกำกับ การดำเนินงานเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน ขั้นตอนประเมินซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อวัดตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน และนำมาตรวจสอบกับเกณฑ์ว่าการดำเนินงานได้ผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ขั้นสุดท้าย คือ ขั้นตอนปรับปรุงหรือพัฒนา ซึ่งเป็นการนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน/ ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น จากนั้นนำผลที่ได้จากขั้นการพัฒนาไปใช้กำหนดเป้าหมายเพื่อตั้งต้นการดำเนินงานตามวงจรรอบใหม่

ดังนั้นการดำเนินงานของสถานศึกษาต้องประกันคุณภาพทุกขั้นตอนทำให้ผู้รับบริการคือนักเรียนและผู้ปกครองเกิดความมั่นใจว่าครูได้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและผู้บริหาร

ได้จัดกระบวนการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพ ตามเป้าหมายและมาตรฐานของหลักสูตรกำหนด ซึ่งกระบวนการคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ ที่มีความเหมาะสมกับผู้บริหารในการบริหารจัดการและเหมาะสมกับครูในการจัดการเรียนรู้ คือ การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพที่สามารถนำมาใช้ได้กับงานทุกด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำกระบวนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพนี้มาใช้ในการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาว่ามีคุณภาพหรือไม่นั้นต้องพิจารณาถึง การประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องเกิดขึ้นมาก่อนและเกิดจากความตระหนักของบุคลากร ในหน่วยงานหรือองค์กรที่มองเห็นความสำคัญและมีความพยายามที่จะทำให้เกิดคุณภาพ เป็นเรื่อง ที่ต้องทำทุกคนทุกวัน ช่วยกันทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือมาตรฐานการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

สำหรับในประเทศไทยได้มีการศึกษาและนำระบบการประกันคุณภาพต่าง ๆ มาใช้ใน วงการศึกษามากมายโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ ในการประเมินผลภายในได้หลายรูปแบบ เช่น ISO 9000, TQM แบบญี่ปุ่น, TQM แบบยุโรป (European quality award: EQA), TQM แบบอเมริกา (Malcolm baldrige national quality award: MBNQA), TQM แบบไทย (Thailand quality award and public sector management quality award: TQA & PMQA) KPI และรูปแบบอื่น ๆ ที่มีการประยุกต์ใช้

ระบบการประกันคุณภาพแต่ละระบบที่กล่าวมาข้างต้น มีลักษณะเป็นการกำหนด ขั้นตอนในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดคุณภาพและมีการประเมินผลตามขั้นตอนกระบวนการของ ระบบเพื่อให้ทราบว่ามีคุณภาพ ซึ่งมีความซับซ้อนและมีขั้นตอนในการดำเนินการมาก ก่อให้เกิด ความยุ่งยากในการปฏิบัติ เช่น ระบบมาตรฐานการประกันคุณภาพ ส่วนใหญ่มีการนำมาใช้ ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรม ส่วนการบริหารคุณภาพโดยรวมมีหลาย ประเภทและมีการนำมาใช้ในหลายวงการ สำหรับในวงการศึกษาที่มีการประยุกต์ใช้ร่วมกับวิธีการ อื่น ๆ เพื่อให้เกิดระบบการประกันคุณภาพใหม่ ๆ ในส่วนดัชนีวัดผลได้นำมาใช้ในวงการศึกษา มากเช่นกัน อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นการนำระบบการประกันคุณภาพระบบใดมาใช้ ต่างก็มี แนวทางการดำเนินงาน โดยใช้วงจรการพัฒนาหรือวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Action) ทุกระบบ ส่วนสถานศึกษาจะเลือกระบบการประกันคุณภาพการศึกษาระบบใดมาใช้ขึ้นอยู่กับ สภาพการณ์ บริบท ความถนัด ความรู้ความสามารถของบุคลากรในองค์กรและวัฒนธรรม องค์กรนั้น ๆ ซึ่งแต่ละระบบมีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน

ผู้วิจัยเลือกใช้วงจรคุณภาพหรือวัฏจักรเดมมิง (Deming cycle) มีขั้นตอนการทำงานที่ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเขียนแผนงาน (Plan) ต้องพิจารณาการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายให้ชัดเจน กำหนดคุณลักษณะที่ใช้ควบคุมและกำหนดวิธีการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ (Do) ประกอบไปด้วยการศึกษาและฝึกอบรมให้เข้าใจวิธีการทำงานในแต่ละครั้งและลงมือปฏิบัติ และการเก็บข้อมูลคุณลักษณะทางด้านคุณภาพตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตรวจสอบสิ่งที่ได้กำหนดไปแล้ว (Check) ซึ่งเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของงานและการประเมินผลโดยตรวจสอบว่างานที่ทำเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ และตรวจสอบลักษณะทางด้านคุณภาพตรงตามเป้าหมายหรือไม่

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อตรวจสอบสิ่งที่ได้กำหนดตามแผนพบว่ามีส่วนบกพร่องเพราะแผนไม่ดี หรือทำไม่ได้ตามแผน ต้องแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ซึ่งสามารถทำได้โดยแก้ไขต้นเหตุแล้วทำการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องขึ้นอีก และหาทางพัฒนาระบบหรือปรับปรุงการทำงานนั้นโดยตรง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาก็คือลักษณะและกระบวนการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหาร ครูและผู้บริหารจากการจัดการศึกษา คือ ผู้เรียน สำหรับลักษณะของผู้เกี่ยวข้องหมายถึงความรวมถึงลักษณะภายนอกและจิตลักษณะ โดยเฉพาะผู้บริหารและครูต้องมีจิตลักษณะที่ดีต่อวิชาชีพ ตระหนักรู้ในหน้าที่และมีความพึงพอใจในตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพที่นำมาดำเนินการในครั้งนี้ เน้นที่กระบวนการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารและ กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งสังเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินการได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สังเคราะห์ข้อบ่งชี้ภาระงานของผู้บริหารและครูในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาตามวงจรคุณภาพ

ขั้นตอนตามวงจรคุณภาพ	ข้อบ่งชี้ภาระงานผู้บริหาร	ข้อบ่งชี้ภาระงานครู
ขั้นการวางแผน (Plan: P)	1. ประชุม 2. ชี้แจง/ ทำความเข้าใจ 3. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล	1. เตรียมการจัดการเรียนรู้ 2. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม 3. เตรียมงาน/ โครงการ
ขั้นการดำเนินงาน (Do: D)	4. มอบหมายงาน 5. ให้ความรู้/ ทักษะ 6. สร้างความตระหนัก 7. ให้ขวัญกำลังใจ 8. ให้ความยุติธรรมกับทุกคน 9. ประสานงาน 10. อำนวยความสะดวก 11. สนับสนุนทรัพยากร	4. วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล 5. จัดการเรียนรู้ตามแผนฯ 6. ขอคำแนะนำหากมีปัญหา 7. สอน/ ซ่อม/ เสริม/ สอบ 8. สร้างความตระหนักใน การเรียนรู้แก่ผู้เรียน 9. ดูแลเอาใจใส่ผู้เรียน อย่างทั่วถึง
ขั้นการตรวจสอบ (Check: C)	12. นิเทศภายในทั้งงานใน ห้องเรียนและงานโครงการ 13. ติดตามงานรายบุคคล/ กลุ่ม 14. ประเมินผลการปฏิบัติงาน 15. ประเมินความต้องการ จำเป็น	10. ประเมินผู้เรียนรอบด้าน 11. ประเมินตนเอง 12. รายงานผลการปฏิบัติงาน อย่างสม่ำเสมอ
ขั้นการปรับปรุง (Act: A)	16. แก้ปัญหาทางาน/ โครงการ ที่ไม่ประสบผลสำเร็จ 17. ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ ให้เหมาะสม 18. สร้างวัฒนธรรมการทำงาน	13. ต่อยอดความรู้ให้ผู้เรียน 14. แก้ปัญหาให้ผู้เรียน 15. วิจัยในชั้นเรียน

จากตารางที่ 1 ข้อบ่งชี้ภาระงานที่ผู้บริหารและครู ต้องดำเนินการครอบคลุมพันธกิจทั้ง
สี่งานในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานงบประมาณ
และงานบริหารทั่วไป โดยกระบวนการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่หลักของ
ผู้บริหารสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นภาระหน้าที่หลักของครู

ความรู้เกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

ความหมายของจิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาด้านใน หรือจิตใจของมนุษย์ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้งด้วยจิตตั้งมั่น แล้วนำมาคิดใคร่ครวญเพื่อนำไปปฏิบัติให้เห็นผลจริง เกิดความตระหนักถึงคุณค่าสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรัก ความเมตตาต่อสิ่งรอบตัวและเฝ้ามองเห็นตามที่เป็นจริง จากการฝึกสังเกตธรรมชาติของจิตเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงจากภายในสู่ภายนอกอย่างมีสติ ไม่ยึดติดอัตตาตัวตนและมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตตปัญญาศึกษาจะช่วยให้นักคนรู้จักตัวเองมากขึ้น มีสติใคร่ครวญ มีการพัฒนาจิตใจและปัญญา ช่วยสร้างบุคคลให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นการพัฒนาความคิด ความจริง และความรู้ เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลก และผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระ ความสุข ปัญญาและความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่งรอบตัว

ปรัชญาพื้นฐานและแนวคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงปรัชญาพื้นฐานและแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในลักษณะคล้ายคลึงกัน ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิศร จันทรสขุ (2552) กล่าวถึงแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่า แก่นของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดจิตตปัญญาคือปรัชญาพื้นฐานที่เป็นกรอบวิธีคิดหลัก มีสองประการ คือ ประการแรกความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ เชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงามอยู่ในตน และประการที่สองกระบวนการที่สนองครวญ คือทัศนคติที่มองโลกในแง่ที่เป็นความสัมพันธ์และการผสมผสานเข้าด้วยกันของสรรพสิ่ง ทั้งมนุษย์และสรรพสิ่งต่างก็เป็นองครวม ดังนั้นการกระทำอันใดอันหนึ่งของมนุษย์จึงสามารถส่งผลสะเทือนไปทั้งองครวม

นอกจากนี้ สมสิทธิ์ อัสตรนธิ (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาว่าประกอบด้วย ประสพการณ์ตรง การรับฟังอย่างลึกซึ้งและเปิดกว้าง การเคารพศักยภาพของคนอย่างไร้อคติ การน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ การเห็นตามความเป็นจริง ความสดของปัจจุบันขณะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม และชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนจิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร (2553) กล่าวว่าการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับต้องมีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Transformative learning) เป็นแกนกลาง หรือที่เราเรียกว่า จิตตปัญญาศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาที่ดูจิตของตัวเองจนเกิดปัญญา โดยเน้นที่การปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการทำงาน ออกกำลังกาย ทำงานศิลปะ การสนทนา การทำงานในชุมชน การปลื้กวิเวก การปฏิบัติกรรมฐาน ต่างเชื่อมโยงไปสู่การรู้จิตของตนเองและการเข้าถึงความจริง ความดี และความงาม

ส่วนหลักการพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา 7 ประการ เรียกว่า “หลักจิตตปัญญาเจ็ด” หรือใช้ชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า 7 C’s ซึ่งได้มาจากผลการวิจัยในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา (ชนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ, 2550) ได้แก่

1. หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือการเข้าสู่ภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้เพื่อนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้านภายในบุคคล (Intrapersonal) เป็นการใคร่ครวญด้วยกาย ใจ ความคิด และจิตวิญญาณ มีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

1) ความสงบ การหยุดนิ่งหรือผ่อนให้ช้าลง เพื่อเตรียมจิตใจให้พร้อมที่จะเปิดรับ 2) การเปิดรับสิ่งต่าง ๆ ด้วยความใส่ใจอย่างลึกซึ้ง โดยไม่ตัดสิน 3) การน้อมเข้ามาพิจารณาในใจอย่างใคร่ครวญ ในสภาวะจิตที่เปิดรับ มีความสงบ และเป็นกลาง วิธีการที่ช่วยให้จิตสงบ เกิดสมรรถนะที่พร้อมต่อการตระหนักรู้อย่างลึกซึ้ง มีสมาธิ และเกิดการเข้าใจอย่างถ่องแท้มีหลากหลายวิธี เช่น วิธีการนั่งในความสงบ การสงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม การฝึกจดจ่ออยู่กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด การทำสมาธิ การเจริญสติวิปัสสนา การสวดภาวนาด้วยความสงบ การสนทนาอย่างมีสติหรือสุนทรียสนทนา การเดินอย่างมีสติ การหยุดใคร่ครวญและบันทึกการเรียนรู้ของตนเองด้วยความสงบหลังกิจกรรม การฝึกความรู้สึกตัวและการมีสติ การมีประสบการณ์ที่จดจ่ออยู่กับธรรมชาติ การปล่อยให้มีเวลาผ่อนคลาย และทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ตามลำพัง โยคะ ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในการเรียนรู้ หรือช่วยให้เกิดการเข้าใจที่ถ่องแท้ และการตระหนักรู้

2. หลักความรักความเมตตา (Compassion) คือ การสร้างบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ การยอมรับ ให้อภัย บรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดกว้าง รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์และความจริงใจ การส่งพลังออกมาเพื่อโอบอุ้มดูแลกลุ่ม และการจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้

3. หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม เชื่อมโยงกับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่างแท้จริง การเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง การเชื่อมโยงระหว่างผู้เข้าอบรมด้วยกันจะทำให้เกิดความไว้วางใจ สนับสนุน และมีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันได้อย่างเต็มที่ การเชื่อมโยงประสบการณ์ในการทำงานเข้ากับชีวิต การเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยการยอมรับซึ่งกันและกัน การเชื่อมโยงกับชุมชน และสิ่งต่าง ๆ

4. หลักการเข้าเผชิญ (Confronting) คือการได้เผชิญและรับรู้ความจริง โดยเฉพาะในส่วนที่ไม่เคยรู้มาก่อนทั้งการเผชิญความจริงในตนเองและการเผชิญความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากความเคยชินเดิม ๆ ของตน เป็นการเปิดให้ออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเองเพื่อเข้าเผชิญกับพื้นที่เสี่ยง เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ๆ และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนเองต่อการเรียนรู้และพัฒนา

5. หลักความต่อเนื่อง (Continuity) เป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งมีความต่อเนื่อง 2 ประการ คือ 1) ความต่อเนื่องคลื่นไหลของกระบวนการในการจัดกระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้ง 2) การจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในที่ทำงานและในชีวิตประจำวัน เช่น การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน การเขียนบันทึกประจำวัน การเล่าเรื่อง เป็นการสร้างเงื่อนไขให้สามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้กลับไปใช้อย่างต่อเนื่อง การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการดำเนินงานอันจะช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้

6. หลักความมุ่งมั่น (Commitment) เป็นความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงภายในตนอย่างต่อเนื่อง เอื้อให้สามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การสร้างแรงบันดาลใจปลุกเร้าให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ซึ่งอาจเกิดจากเจตจำนงเริ่มต้นที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง หรือเกิดจากเงื่อนไขเชิงกระบวนการที่ทำให้เกิดความตระหนักมองเห็นความสำคัญของคุณค่าภายในตนเองที่อยากพัฒนา หรือเกิดจากบทเรียนที่ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งจนมองเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นและมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างต่อเนื่องในชีวิตจริง

7. หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) หมายถึง ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกันที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับชีวิต ทำให้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นพื้นที่ของความเปิดกว้าง มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เกื้อหนุนเป็นกำลังใจให้เกื้อกันและกัน เป็นพื้นที่แห่งความรักความเมตตาและมิตรภาพ กระตุ้นให้เกิดการทบทวนมุมมอง ความรู้สึก และพฤติกรรมเดิมของตนจากการได้สัมผัสถึงแง่มุมความเป็นจริงที่แตกต่างออกไป สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานได้ ความรู้สึกเป็นชุมชนที่มีเป้าหมาย ความสนใจ และอุดมการณ์ร่วมกันทำให้สมาชิกกลุ่มมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตตามอุดมการณ์ มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองมากขึ้น รวมทั้งได้รับแรงบันดาลใจจากการเปลี่ยนแปลงหรือตัวอย่างของเพื่อนในกลุ่มทั้งในแง่การได้เห็นแบบอย่าง เกิดความมั่นใจว่าการเปลี่ยนแปลงสามารถเกิดขึ้นได้จริง ได้กำลังใจจากกันและกัน และเกิดการเทียบเคียง

ประสบการณ์การเปลี่ยนแปลงของตนกับเพื่อน ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการของการเปลี่ยนแปลงที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันของตน

การปฏิบัติตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา มีวิธีการและกิจกรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่

1. การเรียนรู้ผ่านความสงบนิ่ง (Stillness practices) ได้แก่ การเจริญสติ การทำสมาธิ
2. การเรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว (Movement practices) ได้แก่ การบริหารกาย บริหารจิต เช่น โยคะ ไทเก๊ก ชี่กง ตลอดจนการเดินจงกรม
3. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ (Creation process practices) ได้แก่ การทำงานศิลปะและงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ
4. การเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมทางสังคม (Activist practices) ได้แก่ การเจริญสติในการทำงานในชีวิตประจำวัน อาสาสมัคร
5. การเรียนรู้ผ่านกระบวนการเชิงความสัมพันธ์ (Relational practices) ได้แก่ สุนทรียสนทนา การเขียนบันทึก และการสะท้อนการเรียนรู้
6. การเรียนรู้ผ่านพลังพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (Ritual practices) ได้แก่ พิธีกรรมทางศาสนา หรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ เช่น Vision quest ตลอดจนการเข้าเฝ้ายาบ และการปลืกวิเวก
7. การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมรังสรรค์ (Generative practices) เช่น การสวดมนต์ การอ่านพระคัมภีร์ การภาวนาทองเลน

เมื่อนำแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาไปปฏิบัติจะเกิดผลต่อผู้ปฏิบัติใน 2 ส่วน คือ เกิดผลต่อตนเองและเกิดผลต่อกลุ่มที่ร่วมกิจกรรม และถ้านำไปปฏิบัติในการจัดการศึกษาจะทำให้เกิดผลกับผู้เรียน คือ

1. ผลที่เกิดขึ้นในตัวผู้ปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้
 - 1.1 เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและแนวปฏิบัติใหม่ต่อตนเอง
 - 1.2 มีการใคร่ครวญอย่างลึกซึ้งและมีปัญญาในการน้อมสู่ใจอย่างใคร่ครวญ
 - 1.3 มีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง
 - 1.4 มีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ
 - 1.5 มีการพัฒนาการคิดไตร่ตรองพินิจพิจารณาขั้นสูงขึ้นไป
 - 1.6 ประพฤติอย่างมีสติและปัญญา
 - 1.7 มีความรักความเมตตาต่อตนเอง
 - 1.8 มีการทำงานอย่างเป็นระบบ
 - 1.9 มีการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

- 1.10 สามารถค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 1.11 มีความเข้าใจตนเอง
- 1.12 ยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติ
- 1.13 ได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาตนเอง
- 1.14 พัฒนาการรับรู้รับฟังอย่างลึกซึ้ง
- 1.15 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. ผลที่เกิดขึ้นกลับกลุ่มผู้ปฏิบัติด้วยกัน สรุปได้ดังนี้
 - 2.1 เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและแนวปฏิบัติใหม่ต่อผู้อื่นและสรรพสิ่งรอบตัว
 - 2.2 มีความรักความเมตตาต่อผู้อื่น
 - 2.3 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
 - 2.4 ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ
 - 2.5 มีการประสานงานกับเพื่อนภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
 - 2.6 มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 - 2.7 มีการแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกัน
 - 2.8 มีความรู้สึกรักเกื้อกูล เห็นใจกันและกัน
 - 2.9 มีความสุขในการทำงานกลุ่ม
 - 2.10 สามารถค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกันภายในกลุ่ม
 - 2.11 เกิดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานต่อจิตสำนึกส่วนรวม
 - 2.12 เกิดการพัฒนาด้านความเข้าใจ ความรัก และความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์
 - 2.13 มีการเปลี่ยนวิธีคิดมุมมองและสัมพันธภาพต่อผู้อื่นในทางสร้างสรรค์

รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
ห้าขั้นตอนหลัก และมีกิจกรรมการดำเนินงาน 27 กิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา

1. สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน
2. ปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก
3. ปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา

1. วางแผนอย่างมีสติและสมาธิ สงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม
2. วางแผนด้วยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่องและพูดคุยแลกเปลี่ยน
3. นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานไปวางแผน

ในการทำงาน

4. วางแผนด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ
5. วางแผนให้มีความถี่นไหว ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรม
6. ในขณะที่วางแผนยังไม่มีการตัดสินใจหรือผิดพลาดที่จะเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้น
7. วางแผนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์กรประกอบของกิจกรรม ชุมชน

และสิ่งแวดล้อม

8. วางแผนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลและให้เกียรติแก่เพื่อนร่วมงาน
9. วางแผนอย่างสบายใจ โปร่ง โล่ง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ

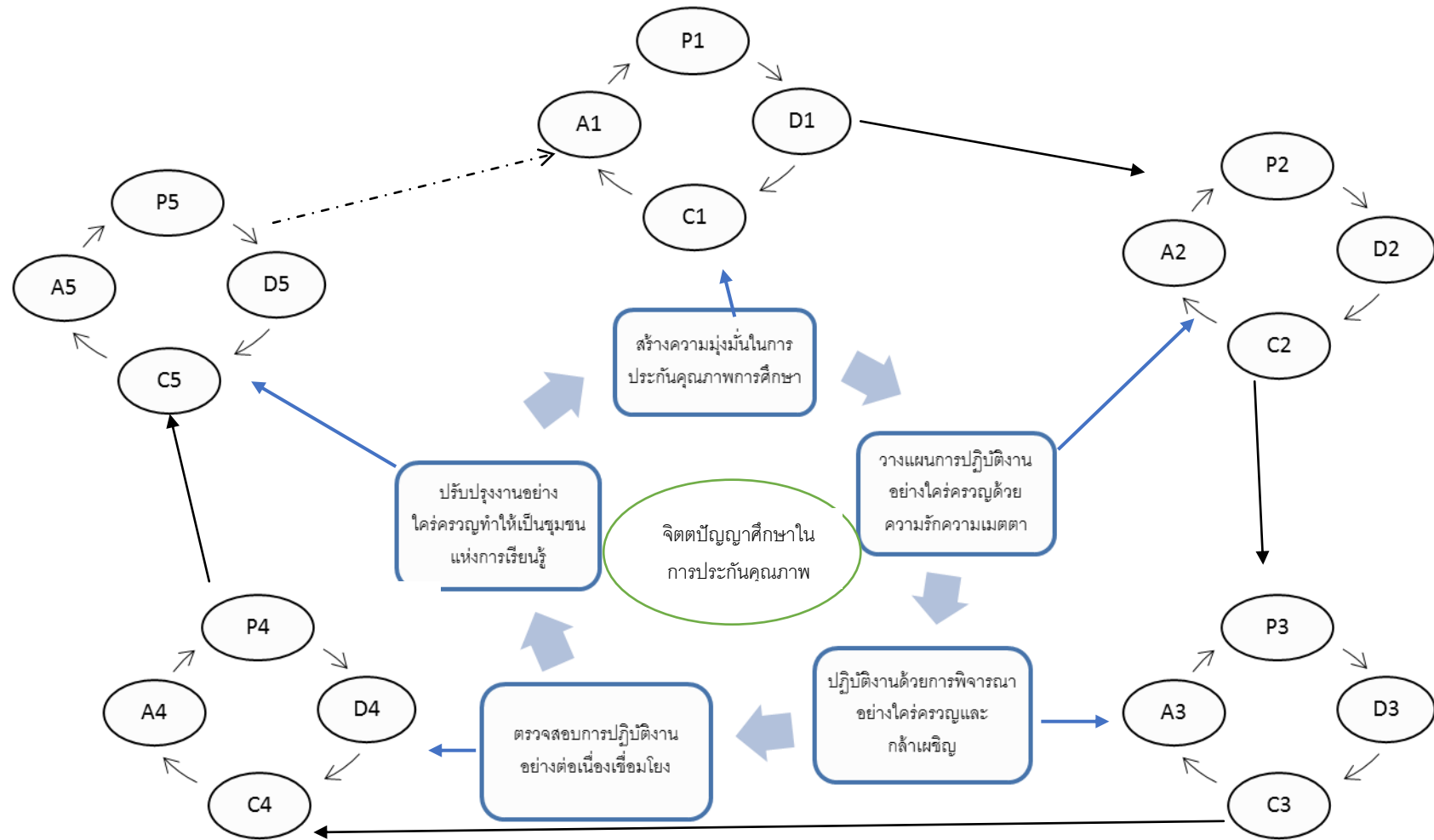
1. ปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงาน
2. ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ บันทึกประจำวัน
3. ปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำใจให้โปร่งโล่งสบาย

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง

1. ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ
2. ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง
3. ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้
4. ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างไร้ครวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

1. ให้กำลังใจระหว่างเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงงาน
2. ปรับปรุงงานด้วยการทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ
3. ปรับปรุงงานด้วยการสร้างความมุ่งมั่น
4. นำประสบการณ์ ข้อมูล องค์ความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน
5. ปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ
6. ปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจและให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน
7. ปรับปรุงงานด้วยการเชื่อมโยงกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม
8. ปรับปรุงงานด้วยความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง
นำเสนอตามภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โครงสร้างการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน โดยการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการดำเนินการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อให้องค์การรู้หลักการพัฒนาตนเองโดยใช้หลักจิตตปัญญาจัดการ
ในการนำไปบูรณาการในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อให้บุคลากรในองค์การเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและทำงานอย่างมีความสุข

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการดำเนินการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามวงจรคุณภาพ เน้นที่กระบวนการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู

จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดมาจากด้านในของมนุษย์ จากการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ มีความรักความเมตตา มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์ กล้าเข้าเผชิญ มีความต่อเนื่อง มีความมุ่งมั่น และเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานในตนเอง

หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ หมายถึง การเตรียมจิตใจให้พร้อมที่จะเปิดรับสิ่งต่าง ๆ ด้วยความใส่ใจอย่างลึกซึ้ง ไม่ตัดสิน มีความเป็นกลาง การน้อมเข้ามาพิจารณาในใจอย่างใคร่ครวญ การทำให้เกิดสติและมีสมาธิด้วยการสงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม หรือการผ่อนคลายช้าลง การพูดหรือการฟังอย่างมีสติหรือสุนทรียสนทนา การมุ่งจดจ่ออยู่กับกิจกรรมที่กำลังทำการเขียนบันทึก การไม่รีบตัดสินและการไม่รีบบอกคำตอบ

หลักความรักความเมตตา หมายถึง การสร้างบรรยากาศให้เกิดความไว้วางใจ
ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความเป็นมิตร มีการสื่อสารเชิงบวก ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลแก่กัน
ให้อภัยซึ่งกันและกัน มีท่าทีที่เปิดรับ ไม่ทำให้เกิดความอึดอัด

หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ หมายถึง การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ ให้เกิด
การเรียนรู้ที่เป็นองค์รวม เชื่อมโยงชีวิตเข้ากับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง
เชื่อมโยงการทำงานระหว่างเพื่อนร่วมงาน เชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรม วิธีคิดและ
การลงมือกระทำทุกสิ่งอย่างไม่ตัดขาดจากกัน ไม่แยกส่วน

หลักการเข้าเผชิญ หมายถึง การได้เผชิญและรับรู้ความจริงโดยเฉพาะในส่วนที่ไม่เคย
รับรู้มาก่อน การมีประสบการณ์กับสิ่งที่ไม่เคยชิน ไม่คุ้นเคย กล้าทดลองสิ่งใหม่

หลักความต่อเนื่อง หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้เกิดพลวัตต่อการเรียนรู้ โดยสร้าง
ความต่อเนื่องให้เกิดความตื่นไหลของกิจกรรมหนึ่งสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับ
เพื่อน การเขียนบันทึกประจำวัน การเล่าเรื่อง การทอดเวลาให้ได้อยู่กับสิ่งเหล่านั้นได้ยาวนาน
มีงานที่เป็นกิจกรรมต่อเนื่อง

หลักความมุ่งมั่น หมายถึง ความมุ่งมั่นในการที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง สร้างแรงบันดาลใจ
ปลุกเร้าให้เกิดพลังความมุ่งมั่น ทำให้เกิดความรู้สึกที่มีค่า ทำให้เห็นคุณค่ากับสิ่งที่เรียนรู้เพื่ออยาก
ให้ทำต่อไปในอนาคต

หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การอยู่ร่วมกันได้รู้กว้างและลึกซึ้ง มีการแบ่งปัน
สื่อสาร พูดคุย ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้ข้อมูลป้อนกลับ มีปฏิสัมพันธ์ เรียนรู้จากประสบการณ์ของ
ผู้อื่น เอากลุ่มเป็นตัวตั้ง ทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ ความรู้สึกเป็นชุมชนที่มีเป้าหมายร่วมกัน
ทำให้มีกำลังใจมีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองมากขึ้น

รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง
แผนภูมิโครงสร้างกระบวนการดำเนินงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพ
การศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการดำเนินงาน

โครงสร้างของรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานห้าขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ (P1)

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูมีเป้าหมายในการทำงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในทิศทางเดียวกัน

1.2 เพื่อให้การปฏิบัติงานประกันคุณภาพศึกษาดำเนินการไปด้วยมิตรภาพ

1.3 เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพเป็นเรื่องปกติและเป็นเรื่องเดียวกันกับการทำงานและการดำเนินชีวิต

2. วิธีดำเนินการ (D1)

2.1 สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน

2.2 ปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก

2.3 ปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C1)

3.1 ผู้บริหารและคณะครูมีการประชุมร่วมกัน

3.2 วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหาด้วยการสื่อสารเชิงบวก

3.3 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ร่วมกัน

4. เกณฑ์การตัดสิน (A1)

4.1 ผู้บริหารและคณะครูมีการทำงานร่วมกัน

4.2 ผู้บริหารและครูมีพฤติกรรมเชิงบวกในการทำงานร่วมกัน

4.3 มีรายงานสรุปวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ของสถานศึกษา

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา

1. วัตถุประสงค์ (P2)

1.1 เพื่อให้ทุกคนมีสติและสมาธิในการวางแผนการทำงานร่วมกัน

1.2 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูได้สะท้อนความคิดและสะท้อนสิ่งที่คิดออกมาให้

ผู้อื่นได้รับรู้

1.3 เพื่อให้ทุกคนได้ทบทวน นำองค์ความรู้และข้อมูลของตนเองถ่ายทอดสู่เพื่อนร่วมงานให้ได้ร่วมคิด ร่วมพิจารณาไตร่ตรองโดยไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด

1.4 เพื่อจัดตั้งคณะทำงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

2. วิธีดำเนินการ (D2)

2.1 วางแผนอย่างมีสติและสมาธิ สงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม

2.2 วางแผนด้วยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พุดคุยแลกเปลี่ยน

2.3 นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานไปวางแผนในการทำงาน

2.4 วางแผนด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ

2.5 วางแผนให้มีความถี่นไหว ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรม

2.6 ในขณะที่วางแผนยังไม่มีมติตัดสินว่าถูกหรือผิด ถ้ามีที่จะเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้น

2.7 วางแผนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์ประกอบของกิจกรรม

ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

2.8 วางแผนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลและให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงาน

2.9 วางแผนอย่างสบายใจ โปร่งโล่งใจ ปล่อยวางไม่ยึดติด

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C2)

3.1 ผู้บริหารและคณะครูได้วางแผนการทำงานร่วมกัน ได้ร่วมคิดร่วมทำ

3.2 ทุกคนได้ใช้ข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนอย่างเต็มที่ที่มีอิสระในการคิด ไม่ต้องกังวลว่าความคิดของตนจะดีหรือไม่ดีในความคิดของเพื่อนร่วมงาน

3.3 การคิดกิจกรรมมีความยืดหยุ่น คล่องตัว ถื่นไหวและต่อเนื่องเชื่อมโยงจากกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง

3.4 จัดตั้งคณะทำงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

4. เกณฑ์การตัดสิน (A2)

4.1 ผู้บริหารและคณะครูได้ร่วมกันวางแผนในการปฏิบัติงานด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร

4.2 มีแผนงาน/ โครงการที่ชัดเจนสามารถดำเนินการให้เกิดการประกันคุณภาพการศึกษาได้

4.3 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแนวความคิดตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

4.4 ได้โครงร่างแบบประเมิน แบบรวบรวมข้อมูล และแบบบันทึก
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ

1. วัตถุประสงค์ (P3)

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสบายใจ
ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของแต่ละคน

1.2 เพื่อให้การปฏิบัติงานมีร่องรอยหลักฐาน มีการบันทึกสิ่งที่ได้ปฏิบัติและบันทึก
องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน

1.3 เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความสบายใจ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมี
ความสุข

2. วิธีดำเนินการ (D3)

2.1 ปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงาน

2.2 ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีการจัดทำบันทึกประจำวัน

2.3 ปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำใจให้โปร่งโล่งสบาย

3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C3)

3.1 ผู้บริหารปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ครูปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนครูและครู
ปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนได้อย่างมีความสุข

3.2 ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

3.3 ผู้บริหารดำเนินการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
และครูดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามกำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้

4. เกณฑ์การตัดสิน (A3)

4.1 การบริหารจัดการศึกษาคล่องตัว และการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามมาตรฐาน
การเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 ผู้บริหารมีบันทึกการบริหารจัดการสิ่งที่เป็นข้อค้นพบใหม่ ปัญหาและอุปสรรค
ในการบริหารจัดการ

4.3 ครูมีบันทึกการจัดการเรียนรู้ มีข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนในความดูแล
มีข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างครบถ้วน

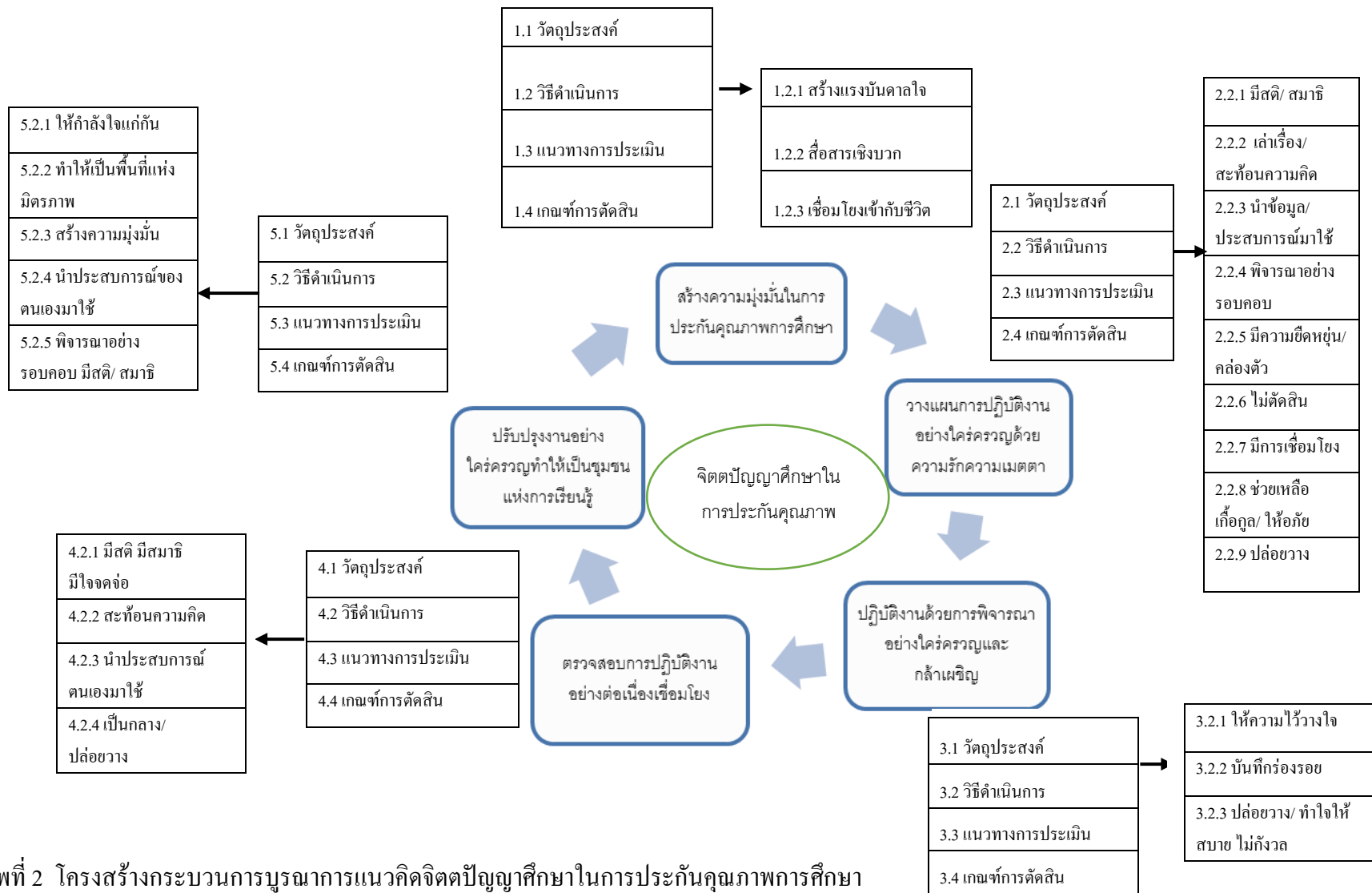
ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง

1. วัตถุประสงค์ (P4)

- 1.1 เพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนร่วมงาน
 - 1.2 เพื่อรับทราบและประเมินความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ
 2. วิธีดำเนินการ (D4)
 - 2.1 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ
 - 2.2 ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง
 - 2.3 ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้
 - 2.4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด
 3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C4)
 - 3.1 ผู้บริหารและครูมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของตนเองและของเพื่อนร่วมงานอย่างเป็นกลาง
 - 3.2 ผู้บริหารและครูร่วมกันตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยการสะท้อนความคิดเล่าเรื่อง พุดคุยแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนคิดออกมาให้เพื่อนร่วมงานร่วมรับฟัง
 4. เกณฑ์การตัดสิน (A4)
 - 4.1 มีเครื่องมือตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - 4.2 มีบันทึกการประเมินผลสำเร็จของแต่ละโครงการ/กิจกรรม
- ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างไร้ครวญทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
1. วัตถุประสงค์ (P5)
 - 1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูได้แก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.2 เพื่อให้การดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษามุ่งผลตามเป้าหมายและเกิดความยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจ
 - 1.3 เพื่อรวบรวมข้อมูล สิ่งที่พบ ผลสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในการดำเนินการตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา
 2. วิธีดำเนินการ (D5)
 - 2.1 ให้กำลังใจระหว่างเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงงาน
 - 2.2 ปรับปรุงงานด้วยการทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ
 - 2.3 ปรับปรุงงานด้วยการสร้างความมุ่งมั่น
 - 2.4 นำประสบการณ์ ข้อมูล องค์ความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน
 - 2.5 ปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ
 - 2.6 ปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจและให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน

- 2.7 ปรับปรุงงานให้มีการเชื่อมโยงกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม
- 2.8 ปรับปรุงงานด้วยความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง
3. แนวทางการประเมินผลการดำเนินงาน (C5)
 - 3.1 ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันปรับปรุงแก้ไขงานที่ไม่บรรลุผลร่วมกัน
 - 3.2 ผู้บริหารและคณะครูนำข้อมูล ความรู้จากประสบการณ์ของตนมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการดำเนินงานที่มีปัญหาด้วยความรอบคอบ มีสติและสมาธิ
 - 3.3 ผู้บริหารและคณะครูสร้างความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะทำงานประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายด้วยความเอาใจใส่และทุ่มเท
 - 3.4 ผู้บริหารและคณะครูปรับปรุงงานให้เชื่อมโยงกิจกรรมหนึ่ง ไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่งอย่างต่อเนื่องสั้น ไหลและเชื่อมโยงเข้ากับสภาพแวดล้อมและชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษา
 - 3.5 ผู้บริหารและครูปรับปรุงงานให้มีคุณภาพด้วยการให้ความไว้วางใจ ให้การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน
4. เกณฑ์การตัดสิน (A5)
 - 4.1 มีรายงานการประเมินตนเอง
 - 4.2 มีเอกสารหลักฐาน ร่องรอย และบันทึกการปฏิบัติงานด้านการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 4.3 มีบันทึก ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
 - 4.4 มีบันทึกผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากการดำเนินการตามแนวทางการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

นำเสนอด้งภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 โครงสร้างกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

รายละเอียดโครงสร้างกระบวนการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการประกันคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 1 สร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา

ในขั้นสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นขั้นตอนที่ช่วยทำให้ผู้บริหารและคณะครูมีเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกัน มองการพัฒนาการจัดการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วยสามขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน 2) ปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก และ 3) ปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

1. วัตถุประสงค์ (P1)

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและครูมีเป้าหมายในการทำงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในทิศทางเดียวกัน

1.2 เพื่อให้การปฏิบัติงานประกันคุณภาพศึกษาดำเนินการไปด้วยมิตรภาพ

1.3 เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพเป็นเรื่องปกติและเป็นเรื่องเดียวกันกับการทำงานและการดำเนินชีวิต

2. วิธีดำเนินการ (D1)

2.1 สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหารและคณะครูเขียนเป้าหมายหรือภาพฝัน (Related image) ด้านคุณภาพการศึกษาที่ตนเองต้องการ รับฟังเรื่องเล่าจากประสบการณ์ผู้ที่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมาย มองหาแบบอย่างที่ประสบความสำเร็จ

2.2 ปฏิบัติงานด้วยการสื่อสารเชิงบวก

เมื่อทุกคนได้ภาพฝันที่ต้องการนำมาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การพูดคุยเชิงเสนอแนะและการแนะนำสิ่งดี ๆ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน นำมาปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

2.3 ปฏิบัติงานด้วยการเชื่อมโยงงานที่ปฏิบัติเข้ากับชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวัน

ผู้บริหารและคณะครูนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย มาลงมือปฏิบัติให้เกิดความเชื่อมโยงกันกับการดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งที่ปฏิบัติในที่ทำงานสามารถปรับใช้ในชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตที่บ้านและที่ทำงานมีความสอดคล้องกัน การค้นพบแรงบันดาลใจต้องลงมือทำ เพราะการลงมือทำจะแยกคนสำเร็จกับคนเกือบสำเร็จออกจากกัน

3. แนวทางการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและเกณฑ์การตัดสิน (C1)

3.1 ผู้บริหารและคณะครูมีการกำหนดเป้าหมายหรือภาพฝันของการประกันคุณภาพ การศึกษาจากแรงบันดาลใจของตนเอง

3.2 ผู้บริหารและคณะครูมีการประชุมร่วมกันด้วยการสื่อสารเชิงบวก วิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ร่วมกัน

3.3 มีรายงานสรุปวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและกลยุทธ์ที่เกิดจากแรงบันดาลใจ ร่วมกัน มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ได้จริงในชีวิตการทำงานและ ชีวิตประจำวัน

เกณฑ์การตัดสิน

มีการดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบครบทั้ง 3 ข้อ

4. การปรับปรุงแก้ไข (A1)

ถ้าการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบประเมินผล ผู้บริหาร ต้องประชุมคณะครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องและดำเนินการให้ได้ผลลัพธ์ครบถ้วนตาม เกณฑ์

ขั้นที่ 2 วางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา

ในขั้นวางแผนการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา ให้ผู้บริหาร และคณะครูประชุมร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยกระบวนการย่อยเก้าขั้นตอน ได้แก่ 1) วางแผนอย่างมีสติและสมาธิ สงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม 2) วางแผนด้วยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พุดคุยแลกเปลี่ยน 3) นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้ เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานไปวางแผนในการทำงาน 4) วางแผนด้วยการพิจารณา อย่างรอบคอบ 5) วางแผนให้ความถี่ไหล ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรม 6) ในขณะที่วางแผน ยังไม่มีการตัดสินว่าถูกหรือผิดกล้าที่จะเผชิญสิ่งที่จะเกิดขึ้น 7) วางแผนให้มีการเชื่อมโยงระหว่าง เพื่อนร่วมงาน องค์กรประกอบของกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม 8) วางแผนด้วยการช่วยเหลือ เกื้อกูลและให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงาน 9) วางแผนอย่างสบายใจ โปร่งโล่งใจ ปล่อยวางไม่ยึดติด

1. วัตถุประสงค์ (P2)

1.1 เพื่อให้ทุกคนมีสติและสมาธิในการวางแผนการทำงานร่วมกัน

1.2 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูได้สะท้อนความคิด สะท้อนสิ่งที่คิดออกมาให้ผู้อื่น

ได้รับรู้

1.3 เพื่อให้ทุกคนได้ทบทวน นำองค์ความรู้และข้อมูลที่ตนเองมีถ่ายทอดสู่เพื่อนร่วมงานให้ได้ร่วมคิด ร่วมพิจารณาไตร่ตรองโดยไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด

1.4 เพื่อจัดตั้งคณะทำงานบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

2. วิธีดำเนินการ (D2)

2.1 วางแผนอย่างมีสติและสมาธิ สงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ผู้บริหารและคณะครูประชุมร่วมกันในการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ก่อนเริ่มคิดร่วมกันทุกคนทำสมาธิอยู่ในอาการสงบไม่พูดคุย ทำจิตใจให้สงบ มีใจจดจ่อกับเรื่องที่จะร่วมกันคิด จัดบรรยากาศในห้องประชุมให้รู้สึกผ่อนคลาย เงียบและสงบ ไม่มีเสียงที่นำรบกวนรบกวน อาจนั่งนิ่ง ๆ เงียบ ๆ สักครู

2.2 วางแผนด้วยการสะท้อนความคิด เล่าเรื่อง พูดคุยแลกเปลี่ยน

ผู้บริหารและคณะครูหลังจากสงบนิ่งก่อนเข้าสู่กิจกรรมการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว ให้ทุกคนคิดทบทวนถึงการปฏิบัติที่ผ่านมาและคิดถึงเป้าหมายในอนาคตที่ต้องการให้บรรลุ คือการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้บริหารให้ครูสะท้อนความคิดออกมา โดยการเล่าเรื่อง การพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ เกี่ยวกับแผนงาน/โครงการที่ควรจะดำเนินการในอนาคต

2.3 นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้ทั้งของตนเองและเพื่อนร่วมงานไปวางแผนในการทำงาน

ทุกคนนำความรู้ ข้อมูล จากประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้แต่ละคนเขียนข้อมูล ความรู้ของตนว่าการจะทำให้เกิดการประกันคุณภาพจะต้องมีการทำกิจกรรมใดบ้างในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ เป็นวัฏจักรไป

2.4 วางแผนด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ

ในการดำเนินการวางแผนงาน/โครงการให้พิจารณาร่วมกันอย่างรอบคอบระลึกได้ถึงสถานะอารมณ์ความรู้สึกที่กำลังปรากฏ มีความรู้สึกตัวอยู่กับปัจจุบันขณะ ซึ่งอาจคัดเลือกกิจกรรมของแต่ละคนมาเขียนลงบนกระดาน แล้วช่วยกันพิจารณาว่ามีความเป็นไปได้และมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อม

2.5 วางแผนให้มีความถี่นไหว ยืดหยุ่น คล่องตัวในการจัดกิจกรรม

ในการกำหนดกิจกรรมต้องให้มีความต่อเนื่อง และคล่องตัวจากกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง ให้มีการเชื่อมต่อความรู้เป็นวัน เป็นสัปดาห์ เป็นเดือน ไปตลอดอย่างต่อเนื่อง

2.6 ในขณะที่วางแผนยังไม่มี การตัดสินใจว่าถูกหรือผิดกล้าที่จะเผชิญสิ่งที่เกิดขึ้น

ในการดำเนินการวางแผนงาน/ โครงการให้คณะครูทุกคนคิดและพูดอย่างอิสระ ไม่มี การตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ทุกคนพร้อมที่จะเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น พร้อมที่จะเปิดพื้นที่การเรียนรู้ ใหม่และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของแต่ละคน ปล่อยให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ พูดและเสนอความคิดเห็นถึงแผนงาน/ โครงการที่คิดว่าควรจะทำ ไม่มี การพูดแทรกกลางหรือ โต้แย้ง

2.7 วางแผนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเพื่อนร่วมงาน องค์กรประกอบของกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ให้ทุกคนวางแผนให้มีความเชื่อมโยงกับเพื่อนร่วมงาน โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ช่วยกันคิดให้ต่อเนื่องเพื่อให้แผนงาน/ โครงการมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบของ กิจกรรม เชื่อมโยงเข้ากับชุมชนและสิ่งแวดล้อม หากมีการคิดโครงการที่แตกต่างกันต้องหา ความเชื่อมโยงกัน หรืออาจมีการทำโครงการร่วมกัน ทำกิจกรรมที่เชื่อมต่อกัน การวางแผน กิจกรรมในโครงการต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และการประเมินผล จึงต้องให้เชื่อมโยงกัน

2.8 วางแผนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลและให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงาน

ในการวางแผนงาน/ โครงการครูทุกคนต้องให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พร้อม ที่จะให้อภัยแก่กัน ไม่กล่าวโทษกัน ให้การยอมรับและเคารพต่อศักยภาพของเพื่อนร่วมงานและ พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ ไม่ขัดแย้ง หากจุดร่วมในการสานต่อความคิดเมื่อความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยเฉพาะรายละเอียดในแผนงาน/ โครงการ ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินการ กิจกรรม วิธีการประเมินผล เครื่องมือรวบรวมข้อมูล งบประมาณ การรายงานผลตามโครงการ ดังนั้นควรช่วยกันตามความถนัด ความสามารถแต่ละด้านของ แต่ละบุคคล หรือร่วมกันคิดไปที่ละหัวข้อจนสำเร็จ

2.9 วางแผนอย่างสบายใจ โปร่งโล่งใจ ปล่อยให้วางไม่ยึดติด

ผู้บริหารและคณะครูร่วมกันคิดแผนงาน/ โครงการด้วยความสบายใจ ไม่อึดอัด ไม่ต้องกังวลว่าจะมีใครจับผิด ให้ทุกคนทำจิตใจให้โปร่งโล่งสบาย ปล่อยให้วาง ไม่ยึดติดกับสิ่งใด ๆ มีการก้าวข้ามสิ่งที่ทำให้กังวลใจ

3. แนวทางการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและเกณฑ์การตัดสิน (C2)

3.1 ผู้บริหารและคณะครูได้วางแผนการทำงานร่วมกัน ได้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกัน วางแผนในการปฏิบัติงานด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร

3.2 ทุกคนได้ใช้ข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนอย่างเต็มที่ที่มีอิสระ ในการคิด ไม่ต้องกังวลว่าความคิดของตนจะดีหรือไม่ดีในความคิดของเพื่อนร่วมงาน

3.3 การคิดกิจกรรมมีความยืดหยุ่น คล่องตัว ลื่นไหลและต่อเนื่องเชื่อมโยง จากกิจกรรมหนึ่งไปสู่อีกกิจกรรมหนึ่ง มีแผนงาน/โครงการที่ชัดเจนสามารถดำเนินการให้เกิด การประกันคุณภาพการศึกษาได้

3.4 มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแนวคิติดิตปัญญาศึกษาในการประกัน คุณภาพการศึกษา

3.5 มีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีโครงการประกันคุณภาพการศึกษาและเครื่องมือ รวบรวมข้อมูล

เกณฑ์การตัดสิน

มีการดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบครบทั้ง 5 ข้อ

4. การปรับปรุงแก้ไข (A2)

ถ้าการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบประเมินผล ผู้บริหาร ต้องประชุมคณะกรรมการเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องและดำเนินการให้ได้ผลลัพธ์ครบถ้วนตามเกณฑ์

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ

ในขั้นปฏิบัติงานด้วยการพิจารณาอย่างใคร่ครวญและกล้าเผชิญ ผู้บริหารและคณะครู ต้องนำแผนงาน/โครงการที่ร่วมกันคิดอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตานำมาปฏิบัติ อย่างจริงจังเพื่อให้บรรลุผลตามแผนที่ร่วมกันคิด การนำมาปฏิบัติต้องร่วมกันปฏิบัติอย่างใคร่ครวญ และกล้าเผชิญตามขั้นตอนย่อยสามขั้นตอน ได้แก่ 1) ปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่าง เพื่อนร่วมงาน 2) ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีการจัดทำบันทึกประจำวัน 3) ปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำใจให้โปร่งโล่งสบาย

1. วัตถุประสงค์ (P3)

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสบายใจ ให้ความช่วยเหลือ ซ้ำกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของแต่ละคน

1.2 เพื่อให้การปฏิบัติงานมีร่องรอยหลักฐาน มีการบันทึกสิ่งที่ได้ปฏิบัติและบันทึก องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน

1.3 เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความสบายใจ มีความเข้าใจกันและมีความสุข

2. วิธีดำเนินการ (D3)

2.1 ปฏิบัติงานด้วยการให้ความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงาน

ในการนำแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้อย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา ไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ การปฏิบัติต้องเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เพื่อนร่วมงานต้องให้

ความไว้วางใจกับทุกคน ให้ความเชื่อมั่นว่าทุกคนมีศักยภาพสามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายได้ ไม่แทรกแซงหรือก้าวก่ายบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ให้อิสระในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ผู้บริหารไม่ชี้หน้าใด ๆ แก่ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ให้ความไว้วางใจครูในการทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ให้ความเชื่อมั่น และเชื่อใจในงานที่แต่ละคนรับผิดชอบ

2.2 ปฏิบัติงานด้วยการบันทึกเรื่องราวสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีการจัดทำบันทึกประจำวัน การปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด ทั้งผู้บริหารและครูมีการบันทึก การปฏิบัติงานไว้อย่างต่อเนื่อง บันทึกสิ่งที่พบ เรื่องราว ข้อค้นพบทั้งที่เป็นสิ่งที่ดีหรือความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรค หรือมีการจดบันทึกประจำวัน ผู้บริหารบันทึกงานการบริหารจัดการ ครูบันทึกงานที่ปฏิบัติตามโครงการรวมทั้งงานการจัดการเรียนรู้ เป็นการเก็บร่องรอยหลักฐาน การปฏิบัติงานไว้อย่างต่อเนื่อง บันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาการปฏิบัติงานตามโครงการ ทั้งผลลัพธ์ที่ได้และปัญหาอุปสรรค ปัญหาใดที่เกิดขึ้นและแก้ไขแล้วพร้อมแนวทางการแก้ไข ตลอดจนปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงานต่อไปในอนาคต

2.3 ปฏิบัติงานด้วยการปล่อยวาง ทำใจให้โปร่งโล่งสบาย

ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานด้วยความสบายใจ ปล่อยวาง ทำจิตใจให้เป็นกลาง ปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ไม่ต้องกังวลใจในเรื่องใด ๆ ที่ยังไม่เกิดขึ้น หากมีปัญหาหรืออุปสรรคก็ค่อย ๆ แก้ไข ไม่เป็นกังวล ปฏิบัติงานไปตามขั้นตอนที่กำหนด

3. แนวทางการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและเกณฑ์การตัดสิน (C3)

3.1 ผู้บริหารปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ครูปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนครูและครู ปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียน ได้อย่างมีความสุข ให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

3.2 ผู้บริหารและคณะครูปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

3.3 ผู้บริหารมีบันทึกการบริหารจัดการทั้งเรื่องที่เป็นข้อค้นพบใหม่ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ

3.4 ครูมีบันทึกการจัดการเรียนรู้ มีข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนในความดูแล มีข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบถ้วน

เกณฑ์การตัดสิน

มีการดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบครบทั้ง 4 ข้อ

4. การปรับปรุงแก้ไข (A3)

ถ้าการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามแนวทางการประเมินผล ผู้บริหารต้องประชุม คณะครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องและดำเนินการให้ได้ผลลัพธ์ครบถ้วนตามเกณฑ์

ขั้นที่ 4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง

ในขั้นตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง ทั้งผู้บริหารและผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะครูอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ 2) ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง 3) ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้ 4) ตรวจสอบ การปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

1. วัตถุประสงค์ (P4)

1.1 เพื่อตรวจสอบและทบทวนปัญหาอุปสรรคของการปฏิบัติงานที่พบระหว่างการดำเนินงานและแนวทางแก้ไข

1.2 เพื่อรับทราบและประเมินความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามแผนงาน/ โครงการ

2. วิธีดำเนินการ (D4)

2.1 ตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีสติ มีสมาธิ มีใจจดจ่อ

ครูที่รับผิดชอบโครงการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองว่าเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดหรือไม่ อย่างมีสติ มีใจจดจ่อกับงานที่ปฏิบัติ มีสมาธิแน่วแน่ เป็นการประเมินตนเอง และให้เพื่อนร่วมงานช่วยตรวจสอบการปฏิบัติงานในระหว่างกำลังดำเนินการเพื่อให้เห็นมุมมองของคนอื่นที่มีต่อการปฏิบัติงานของตนเอง

2.2 ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยการสะท้อนความคิด การเล่าเรื่อง

ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองกระทำได้โดยการจดบันทึกทั้งผลลัพธ์ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข สิ่งที่พบทุกอย่างในระหว่างการปฏิบัติงาน และในส่วนของเพื่อนร่วมงานช่วยตรวจสอบ โดยให้เพื่อนร่วมงานช่วยสะท้อนความคิด เล่าเรื่องบอกถึงผลที่เกิดขึ้น ปัญหาและแนวทางแก้ไข

2.3 ตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้

ให้ครูนำประสบการณ์ ข้อมูล ความรู้ของแต่ละคนมาใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในเรื่องปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานจะได้นำมาช่วยแก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการป้องกันการเกิดปัญหาเดิมขึ้นอีก และนำข้อมูล ความรู้มาช่วยเอื้อให้เกิดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

2.4 ตรวจสอบการปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง ปล่อยวาง ไม่ยึดติด

การตรวจสอบการปฏิบัติงานทั้งการประเมินตนเองและให้เพื่อนประเมินต้องปฏิบัติด้วยใจที่เป็นกลาง ไม่ยึดติดกับสิ่งใด ๆ มองทุกอย่าง อย่างมีความยุติธรรม ไม่มีอคติ ไม่แบ่งแยก พวกเราพวกเรา ตรวจสอบตามความเป็นจริงของสิ่งนั้น ๆ ตามเครื่องมือประเมินที่กำหนดและ

หากมีปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน ให้มองปัญหาด้วยใจเป็นกลาง ให้ความยุติธรรมกับตัวบุคคลและเหตุการณ์หรือสถานการณ์

3. แนวทางการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและเกณฑ์การตัดสิน (C4)

3.1 มีบันทึกทบทวนปัญหา อุปสรรคและปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จ

3.2 มีบันทึกการประเมินผลสำเร็จของแต่ละ โครงการ/กิจกรรมตามเกณฑ์

เกณฑ์การตัดสิน

มีการดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบครบทั้ง 4 ข้อ

4. การปรับปรุงแก้ไข (A4)

ถ้าการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามแนวทางการประเมินผล ผู้บริหารต้อง ประชุมคณะครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องและดำเนินการให้ได้ผลลัพธ์ครบถ้วนตามเกณฑ์

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงงานอย่างไร้ควรจะทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

ในขั้นปรับปรุงงานอย่างไร้ควรทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนสุดท้าย ของกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ในการดำเนินการ ซึ่งการปรับปรุงการปฏิบัติงานต้องดำเนินการอย่างไร้ควรทำให้สถานศึกษา เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยวิธีดำเนินการ 8 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ 1) ให้กำลังใจระหว่างเพื่อน ร่วมงานในการปรับปรุงงาน 2) ปรับปรุงงานด้วยการทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ 3) ปรับปรุง งานด้วยการสร้างความมุ่งมั่น 4) นำประสบการณ์ ข้อมูล องค์ความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน 5) ปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ 6) ปรับปรุงงานด้วยการให้ ความไว้วางใจ และให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน 7) ปรับปรุงงานด้วยการเชื่อมโยงกิจกรรม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม 8) ปรับปรุงงานด้วยความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง

1. วัตถุประสงค์ (P5)

1.1 เพื่อให้ผู้บริหารและคณะครูได้แก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษา

1.2 เพื่อให้การดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษามุ่งผลตามเป้าหมาย และเกิดความยั่งยืน ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีความพึงพอใจ

1.3 เพื่อรวบรวมข้อมูล สิ่งที่พบ ผลสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานตามการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

2. วิธีดำเนินการ (D5)

2.1 ให้กำลังใจระหว่างเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงงาน

ผู้บริหารให้กำลังใจครู และครูให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการชื่นชมกับผลสำเร็จของงาน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวทางดำเนินการที่ดี โดยการใช้คำพูดด้วยท่าทีที่เป็นมิตร การแสดงออกด้วยน้ำใจไมตรี พุดแนะนำสิ่งที่ดีในทางสร้างสรรค์

2.2 ปรับปรุงงานด้วยการทำให้เป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ

ผู้บริหารและคณะครูต้องเปิดใจกว้างยอมรับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นที่ทำให้ไม่เป็นไปตามแผนงาน/ โครงการที่กำหนด และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการปรับปรุงแก้ไข ช่วยกันคิด ช่วยกันหาแนวทางแก้ไขไม่โทษว่าเป็นความผิดของใคร ไม่หาผู้รับผิดชอบ แสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจกันทั้งความคิด การพูด และการกระทำ ทำให้ทุกคนในองค์กรรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย และรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นพื้นที่แห่งมิตรภาพ

2.3 ปรับปรุงงานด้วยการสร้างความมุ่งมั่น

เมื่อตรวจสอบสิ่งที่ได้กำหนดตามแผนพบว่ามีส่วนบกพร่องเพราะแผนไม่ดี หรือทำไม่ได้ตามแผน ต้องแก้ไขส่วนที่บกพร่อง ซึ่งสามารถทำได้โดยแก้ไขต้นเหตุแล้วทำการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องขึ้นอีก ไม่โทษแต่ที่แก้ไข มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะดำเนินการต่อไป ไม่ละทิ้งกลางคัน ร่วมกันดำเนินการปรับปรุงงานการประกันคุณภาพการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้น วางแผนการปฏิบัติและการตรวจสอบ ทุกขั้นตอนที่พบกับปัญหา อุปสรรคจนสำเร็จและได้ผลผลิตผลลัพธ์ ผลกระทบ บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาและได้รายงานการประเมินตนเอง

2.4 นำประสบการณ์ ข้อมูล องค์ความรู้ของตนเองมาปรับปรุงงาน

ในการปรับปรุงแก้ไขผลงานที่ไม่เป็นไปตามกำหนดไว้ในแผน ทั้งผู้บริหารและคณะครูต้องร่วมกันปรับปรุงแก้ไขด้วยการนำข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์เดิมของตนมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง

2.5 ปรับปรุงงานด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ มีสติและสมาธิ

การแก้ไขผลงานที่ดำเนินการตามโครงการต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบ ค้นหาสาเหตุที่แท้จริง มีความระลึกรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังทำอะไร มีสมาธิคิดใคร่ครวญพิจารณาด้วยใจอย่างลึกซึ้งแล้วค่อย ๆ หาแนวทางแก้ไข และการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเดิม ๆ ขึ้นอีก

2.6 ปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจและให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน

ปรับปรุงงานด้วยการให้ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน ยอมรับความคิดเห็นและการกระทำของเพื่อนร่วมงาน เมื่อมอบหมายให้ใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ทุกคนให้การยอมรับและให้ความไว้วางใจให้ดำเนินการจนสำเร็จ

2.7 ปรับปรุงงานด้วยการเชื่อมโยงกิจกรรม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ในช่วงเวลาของการปรับปรุงแก้ไขเมื่อพบปัญหาอุปสรรค ให้ทุกคนเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งชุมชนและสิ่งแวดล้อมเข้ามาปรับปรุงหรือเป็นแนวทางในการดำเนินการครั้งใหม่ ซึ่งบางกิจกรรมอาจทำตามลำพังไม่ประสบความสำเร็จ ต้องเชื่อมโยงกิจกรรมอื่น ๆ มาร่วมดำเนินการ ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ดังนั้นหากมีปัญหา อุปสรรค ควรมีการเชื่อมโยงชุมชนและสิ่งแวดล้อมเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะในด้านทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.8 ปรับปรุงงานด้วยความสบายใจ และมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่มุ่งหวัง

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาหากเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินการต้องรีบหาวิธีการแก้ไขและควรกระทำด้วยใจที่รู้สึกดี ไม่อึดอัด โมโห ฉุนเฉียว ต้องมีความศรัทธาในผลสำเร็จที่จะเกิดขึ้นตามความมุ่งหวังตั้งใจ ไม่รู้สึกท้อแท้เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ยอมรับและพยายามหาทางแก้ไข

3. แนวทางการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานและเกณฑ์การตัดสิน (C5)

3.1 มีรายงานการประเมินตนเอง

3.2 มีเอกสารหลักฐาน ร่องรอย และบันทึกการปฏิบัติงานด้านการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

3.3 มีบันทึก ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

3.4 มีบันทึกผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบจากการดำเนินการตามแนวทางการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

เกณฑ์การตัดสิน

มีการดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานครบทั้ง 8 ข้อ

4. การปรับปรุงแก้ไข (A5)

ถ้าการดำเนินงานได้ผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามแนวทางการตรวจสอบ ผู้บริหารต้องประชุมคณะครูเพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องและดำเนินการให้ได้ผลลัพธ์ครบถ้วนตามเกณฑ์

ตัวอย่างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินการตามรูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1. แบบบันทึกการกำหนดเป้าหมายหรือภาพฝันของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. แบบบันทึกสรุปวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย
3. แบบบันทึกสรุปกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา
4. แบบบันทึกการจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกัน

คุณภาพการศึกษา

5. แบบการเขียน โครงการประกันคุณภาพการศึกษา
6. แบบประเมินตนเองของครู
7. แบบประเมินการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน
8. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของครูบนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
9. แบบบันทึกการบริหารจัดการของผู้บริหาร
10. แบบบันทึกผลการดำเนินงาน/ ปัญหาอุปสรรค
11. แบบบันทึกการติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน
12. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผลการใช้รูปแบบการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ในการประกันคุณภาพการศึกษา

13. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
14. แบบรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน

ตัวอย่างรายละเอียดแบบบันทึกต่าง ๆ ดังนี้

แบบบันทึกการกำหนดเป้าหมายหรือภาพฝันของการประกันคุณภาพการศึกษา

ชื่อสถานศึกษา.....สังกัด.....
ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

แบบบันทึกสรุปลวีสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

ชื่อสถานศึกษา.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....
วันที่ดำเนินการ...../...../..... จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม.....คน

วิสัยทัศน์

.....
.....
.....

พันธกิจ

1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

เป้าหมาย

1.....
2.....
3.....
4.....
5.....

สำหรับสถานศึกษา

แบบบันทึกสรุปกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา

ชื่อสถานศึกษา.....สังกัด.....

ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

9.....

10.....

11.....

12.....

13.....

14.....

15.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

สำหรับสถานศึกษา

แบบบันทึกการจัดตั้งคณะกรรมการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา
ในการประกันคุณภาพการศึกษา

ชื่อสถานศึกษา.....สังกัด.....
ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

รายชื่อคณะกรรมการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

- 1..... ประธาน
- 2..... กรรมการ
- 3..... กรรมการ
- 4..... กรรมการ
- 5..... กรรมการ
- 6..... กรรมการ
- 7..... กรรมการและเลขานุการ

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก ลงชื่อ.....ผู้บริหาร

แบบการเขียนโครงการประกันคุณภาพการศึกษา

ชื่อโครงการ.....

ลักษณะโครงการ.....

ผู้รับผิดชอบ.....

ระยะเวลาดำเนินงาน.....

1. หลักการและเหตุผล

.....

.....

.....

2. วัตถุประสงค์

.....

.....

.....

3. เป้าหมาย

3.1 เชิงปริมาณ

.....

.....

3.2 เชิงคุณภาพ

.....

.....

4. ขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรม

กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ

5. งบประมาณ

.....

6. การวัดและประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

แบบประเมินตนเองของครู

ชื่อสถานศึกษา.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง ให้ท่านประเมินตนเองตามการปฏิบัติ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ปฏิบัติระดับมากที่สุด = 5, มาก = 4, ปานกลาง = 3, น้อย = 2 และ น้อยที่สุด = 1

ที่	รายการพฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	ท่านมีแรงบันดาลใจในการประกันคุณภาพโดยถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ได้					
2	ท่านสามารถนำสิ่งที่ปฏิบัติที่โรงเรียนไปปฏิบัติที่บ้านได้อย่างเชื่อมโยง					
3	ท่านมีสติและสมาธิในการคิดวางแผนการทำงาน					
4	ท่านนำความรู้ที่ตนมีอยู่มาใช้ในการคิดวางแผนงาน/โครงการ					
5	ท่านมีการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบในการวางแผนงาน ด้วยความรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาและรู้ตัวอยู่กับปัจจุบันขณะ					
6	ท่านมีการวางแผนกิจกรรมมีความถี่ไหลต่อเนื่องคล่องตัว					
7	ท่านสบายใจ ปล่อยวาง ไม่ยึดติด ไม่กังวลใจในการวางแผนการทำงาน					
8	ท่านให้ความไว้วางใจ เชื่อใจเพื่อนร่วมงาน					
9	ท่านจัดทำบันทึกที่กระหว่างการปฏิบัติงาน					
10	ท่านสบายใจ ไม่อึดอัดในการปฏิบัติงาน					
11	ท่านจัดทำบันทึกสิ่งที่พบระหว่างตรวจสอบการปฏิบัติงาน					
12	ท่านนำข้อมูล ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการตรวจสอบงาน					
13	ท่านให้ความยุติธรรมและวางใจเป็นกลางในการตรวจสอบงาน					
14	ท่านแก้ไขปัญหาโดยได้รับกำลังใจจากเพื่อนร่วมงาน					
15	ท่านเปิดใจยอมรับความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาจากเพื่อนร่วมงาน					
16	ท่านไม่ท้อแท้ที่จะแก้ไขปัญหาที่พบในการดำเนินงานประกันคุณภาพ					
17	ท่านนำข้อมูล ความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา					
18	ท่านดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานด้วยการพิจารณา อย่างรอบคอบ					
19	ท่านสบายใจ ไม่อึดอัดในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน					

แบบประเมินการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน

ชื่อสถานศึกษา.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง ให้ท่านประเมินตนเองตามการปฏิบัติ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ปฏิบัติระดับมากที่สุด = 5, มาก = 4, ปานกลาง = 3, น้อย = 2 และ น้อยที่สุด = 1

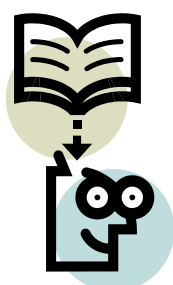
ที่	รายการพฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1	เพื่อนพูดกับท่านด้วยคำพูดที่ไพเราะให้ข้อเสนอแนะ เชิงสร้างสรรค์					
2	เพื่อนสะท้อนความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับท่าน					
3	เพื่อนไม่ตัดสินความคิดของท่าน ปล่อยให้ท่านได้แสดง ความคิดเห็นอย่างอิสระ					
4	เพื่อนได้เชื่อมโยงความคิดในการจัดกิจกรรมร่วมกับท่าน					
5	เพื่อนให้ความช่วยเหลือท่านในการวางแผนงาน/ โครงการ					
6	เพื่อนร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงานกับท่านด้วยใจจดจ่อ มีสติและสมาธิ					
7	เพื่อนมีการจัดทำบันทึกสิ่งที่พบในการตรวจสอบ การปฏิบัติงาน					
8	เพื่อนให้คำแนะนำที่ดีและสร้างสรรค์แก่ท่าน ในการปรับปรุงงาน					
9	เพื่อนแสดงออกถึงความไว้วางใจท่านในการแก้ปัญหา					
10	เพื่อนมีการนำชุมชน สิ่งแวดล้อมมาแก้ปัญหาที่พบ					
11	เพื่อนแสดงออกถึงความสบายใจ ไม่อึดอัดในการแก้ปัญหา					

สำหรับผู้บริหาร

แบบบันทึกการบริหารจัดการของผู้บริหาร

ชื่อสถานศึกษา.....วัน เวลา.....

รายการกิจกรรม	ข้อค้นพบ/ ปัญหา
การวางแผนในการทำงาน	
การมอบหมายงาน	
การติดตามการปฏิบัติงานของครู	
การให้คำแนะนำแก่ครู	

ลงชื่อ.....ผู้บริหารสถานศึกษา

**แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของครู
ในการจัดการเรียนรู้บนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา**

กิจกรรม.....วัน เวลา.....

สถานที่.....ผู้บันทึก.....

1. พฤติกรรมในการเป็นผู้พูด

.....
.....

2. พฤติกรรมในการเป็นผู้ฟัง

.....
.....

3. พฤติกรรมการทำงานร่วมกับคนอื่น

.....
.....

4. พฤติกรรมการกล้าแสดงออก

.....
.....

5. การยอมรับความจริง

.....
.....

6 ความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนหรือทำกิจกรรม

.....
.....

แบบบันทึกผลการดำเนินงาน/ ปัญหาอุปสรรค

ชื่อ โครงการ.....

ระยะเวลาดำเนินงาน.....

ผู้รับผิดชอบ.....

ชื่อกิจกรรม	ผู้เข้าร่วม/ กลุ่มเป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ปัญหา/ อุปสรรค ที่พบ	แนวทางแก้ไข

วันที่บันทึก.....

แบบบันทึกการติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

ชื่อสถานศึกษา.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผลการปฏิบัติงาน	ปัญหา/ อุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1. สร้างความมุ่งมั่น ในการประกันคุณภาพ การศึกษา
2. วางแผนการปฏิบัติงาน อย่างไร้ครวญด้วยความรัก ความเมตตา
3. ปฏิบัติงานด้วย การพิจารณาอย่างใคร่ครวญ และกล้าเผชิญ
4. ตรวจสอบการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง
5. ปรับปรุงงาน อย่างไร้ครวญทำให้เป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก ลงชื่อ.....ผู้บริหาร

**แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูในการดำเนินการตามรูปแบบ
การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา**

สถานที่.....วัน เวลา.....

ผู้ให้สัมภาษณ์

ระดับชั้นที่สอน.....วิชาที่สอน.....

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. การสร้างความมุ่งมั่นในการประกันคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการอย่างไรบ้าง

.....
.....

2. ท่านได้ปฏิบัติอย่างไรในการวางแผนปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญด้วยความรักความเมตตา

.....
.....

3. ในการปฏิบัติงานท่านได้มีการพิจารณาใคร่ครวญงานที่ปฏิบัติหรือไม่ เพราะเหตุใด และ
กล้าเผชิญความจริงหรือไม่ รู้สึกอย่างไรที่ต้องเผชิญ

.....
.....

4. ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานท่านได้ทำอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....
.....

5. ในการปรับปรุงงานท่านได้ใคร่ครวญหรือไม่ ท่านจะทำให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้อย่างไร

.....
.....

แบบรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน

ชื่อสถานศึกษา.....สังกัด.....
ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

จำนวนโครงการที่จัดทำขึ้นโครงการ ได้แก่

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

แนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

**แบบบันทึกการสนทนากลุ่มในการดำเนินการตามรูปแบบ
การบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา**

สถานที่.....วัน เวลา.....

ผู้ร่วมสนทนา

1.....4.....

2.....5.....

3.....6.....

ประเด็นการสนทนา

1. ประโยชน์ของการนำรูปแบบไปใช้

.....
.....

2. ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้จริงในสถานศึกษา

.....
.....

3. ความเหมาะสมของรูปแบบในการนำไปใช้

.....
.....

4. ความถูกต้องของรูปแบบที่นำไปใช้

.....
.....

บรรณานุกรม

- จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2553). *จิตตปัญญาศึกษา: การเรียนรู้สู่จิตสำนึกใหม่*. กรุงเทพฯ: แปลนพริ้นติ้ง.
- ชลลดา ทองทวี, จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร, ชีระพล เต็มอุดม, พงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และ สรยุทธ รัตนพจนารถ. (2551). *รายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย และจัดการความรู้จิตตปัญญาศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนส่งเสริมสุขภาพ และ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์, อติสร จันทรสุข, พงษ์ธร ตันติฤทธิศักดิ์ และอัญชติ สติรเศรษฐ์. (2552). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงาน บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอติสร จันทรสุข. (2552). *ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อ การเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา*. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น.การพิมพ์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพการศึกษาทุกคนทำได้ไม่ยาก*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วิจักขณ์ พานิช. (2550). *เรียนรู้ด้วยใจอย่างไร้ครวญ: การศึกษาดั่งเส้นทางแสวงหาทาง จิตวิญญาณ*. กรุงเทพฯ: สวนเงินมีมา.
- สมสิทธิ์ อัสครนินธิ. (2552). *จิตตปัญญาศึกษาคืออะไร*. นครปฐม: 21 CENTURY.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพ การศึกษาไทย: การวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Deming, W. E. (1940). *The Original Quality Gurus*. Retrieved October 7, 2012, from http://www.businessballs.com/dtiresources/quality_management_gurus_theories.pdf
- Sallis, E. (2002). *Total Quality Management in Education*. (3rd ed) Great Britain: Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn.